

PRIEKŠMETOŠANAS ROKASGRĀMATA

Priekšmetu saraksts

4. SĒJUMS
A 1910 – A 2400

2008

SUBJECT CATALOGING MANUAL
Subject Headings

Volume 4
H 1910 – H 2400

5th Edition
2005

Atsevišķi temati, materiāli, apakšsiedaļas u. tml.

Albumi	A 1935
Apmācība	A 2217
Atmiņas	A 1928
Attiecības un militārās attiecības	A 1996
Avoti	A 2080
Biedrības	A 2060
Citāti un aforismi	A 1969
Dažādi fakti	A 1910
Dzelzceļi	A 1970
Dziesmas un mūzika	A 2075
Etnisko, nacionālo un reliģisko grupu mūzika	A 1917
Filozofija	A 1929
Gadagrāmatas	A 2400
Hrestomātijas	A 1975
Ielas un ceļi	A 2098
Imitācijas metodes noteiktās nozarēs	A 2040
Izdevēju katalogi	A 1965
Konfesijas vai reliģijas kā apakšsiedaļas	A 2015
Kustīgo attēlu žanra/formas aprakstgalvas	A 1913
Mācību līdzekļi	A 2187
Mācīšana un mācīšanās	A 2110
Militāro vienību vēsture	A 1995
Muzeji	A 1916
Mūzika: džezs un populārā mūzika	A 1916.5
Mūzika: vispārīgie noteikumi	A 1916.3
Mūzikas formas / žanra aprakstgalvas: Izpildījuma veids	A 1917.5
Mūzikas instrumenti	A 1918
Papildinājumi	A 2145
Parki, rezervāti, nacionālie pieminekļi u. tml.	A 1925
Pārskati	A 2149
Pastmarkas par noteiktiem tematiem	A 1945
Periodiskie izdevumi	A 1927
Pētniecība	A 2020
Plakāti	A 1945.5
Politika un pārvalde	A 1942
Populāri zinātniskā literatūra	A 1943.5
Profesionālā ētika	A 1949
Profesionālā orientācija	A 2232
Programmatūra un darbi par programmatūru	A 2070
Recenzijas	A 2021
Reliģija	A 1997
Reliģiskā dzīve	A 2015.5
Reliģiskā dzīve un paražas	A 2016
Sabiedriskā doma	A 1955
Sociālā dzīve un paražas	A 2057
Sociālais stāvoklis	A 2055
Sprediķi	A 2032
Starptautiskie līgumi	A 2227

Saturs

Atsevišķi temati, materiāli, apakšiedaļas u. tml.

Statistika	A 2095
Streiki un lokauti	A 2100
Tabulas	A 2160
Tautības	A 1919.5
Tehniskie noteikumi	A 2083
Teksti	A 2190
Tematiskie laikraksti un etnisko grupu laikraksti	A 1920
Tematu reliģiskie aspekti	A 1998
Teritorijas un valdījumi	A 2185
Testēšana, pārbaude	A 2186
Tiesu procesi	A 2228
Transports	A 2225
Tulkojumi	A 2220
Tulkošana	A 2219
Uzziņu grāmatas	A 1980
Vārdi un frāzes	A 2184
Vārds un nosaukums un Vārdi un nosaukumi	A 1919
Vizuālie materiāli un mūziku nesaturoši skaņu ieraksti	A 2230

Skaidrojošā vārdnīca

A pielikums:	Saīsinājumi
B pielikums:	Lielo sākumburtu lietošana
C pielikums:	Diakritiskās un īpašās rakstzīmes
D pielikums:	Pieturzīmes

PAMATOJUMS: Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Dažādi fakti** lieto, priekšmetojot turpmāk aprakstītos trīs veidu materiālus. Šeit sniegtas vadlīnijas minētās apakšiedaļas lietojumam trīs aprakstītajos gadījumos.

1. Vispārīgais noteikums. Brīvi pievienojamo formas apakšiedaļu —**Dažādi fakti** lieto aiz jebkura veida, ieskaitot tematisko priekšmetu, personvārdu, personu grupu un etnisko grupu, atsevišķu institūciju, vietu nosaukumu u. tml. aprakstgalvām, ko piešķir tematiskiem neparastu vai dažādu faktu sakopojumiem, kuru izklāsts neveido vienlaidu tekstu. *Piemēri:*

630 00 \$a Bible \$v Miscellanea.
650 #0 \$a Medicine \$v Miscellanea.
610 20 \$a United Nations \$v Miscellanea.

630 00 \$a Bībele \$v Dažādi fakti.
650 #0 \$a Medicīna \$v Dažādi fakti.
610 20 \$a Apvienoto Nāciju Organizācija \$v Dažādi fakti.

2. Īpašais noteikums. Brīvi pievienojamo tematisko aprakstgalvu —**Dažādi fakti** lieto aiz jebkura veida aprakstgalvām, ko piešķir darbiem, kuru temata aspektu attēlošanai nav izveidotas un nav iespējams izveidot atbilstošas apakšiedaļas, un darbiem piemītošo īpatnību dēļ tos nevar traktēt kā vispārīgus tematiskos darbus. *Piemēri:*

Darba nosaukums: 5000 B.C. and other philosophical fantasies.

650 #0 \$a Philosophy \$x Miscellanea.

650 #0 \$a Filozofija \$x Dažādi fakti.

Darba nosaukums: Mindpower and the spiritual dimension.

650 #0 \$a Occultism \$x Miscellanea.

650 #0 \$a Metaphysics \$x Miscellanea.

650 #0 \$a Okultisms \$x Dažādi fakti.

650 #0 \$a Metafizika \$x Dažādi fakti.

Darba nosaukums: Napoleon's glands : and other ventures in biohistory.

650 #0 \$a Diseases and history \$x Miscellanea.

650 #0 \$a Medicine \$x Miscellanea.

650 #0 \$a Slimības un vēsture \$x Dažādi fakti.

650 #0 \$a Medicīna \$x Dažādi fakti.

3. Jautājumi un atbildes. Brīvi pievienojamo formas apakšiedaļu —**Dažādi fakti** lieto aiz jebkura veida aprakstgalvām, ko piešķir darbiem, kuros temats izklāstīts jautājumu un atbilžu formā.

Aprakstgalvu **Jautājumi un atbildes** piešķir tikai vispārīgiem, ne tematiskiem, jautājumu un atbilžu krājumiem.

Kustīgo attēlu žanra/formas aprakstgalvas A 1913

PAMATOJUMS: Kustīgie attēli ir darbi, kurus veido kustīgi vizuāli ieraksti ar vai bez skaņas. Atsevišķus kustīgo attēlu darbus parasti katalogizē īpaša Kongresa bibliotēkas struktūrvienība — Motion Picture/Broadcasting/Recorded Sound Division (M/B/RS). Šī noteikumu lapa sniedz speciālas vadlīnijas žanra/formas aprakstgalvu piešķiršanai M/B/RS katalogizētajiem darbiem. Vadlīnijas par atsevišķu kustīgu attēlu darbu satura attēlošanu ar priekšmeta aprakstgalvām sk. A 2230.

Piezīme: Šajā noteikumu lapā un žanra/formas aprakstgalvu formulējumos ar terminu **filmas** saprot oriģinālas kinofilmas, kā arī oriģinālas video un digitālā tehnikā uzņemtas filmas. Ar vārdkopu **televīzijas programmas** saprot oriģinālus televīzijas raidījumus.

1. Žanra/formas aprakstgalvu piešķiršana.

a. Vispārīgais noteikums. Žanra/formas aprakstgalvas piešķir gan spēlfilmām, gan informatīvajām filmām. Vienam darbam var piešķirt vienas hierarhijas dažādu līmeņu aprakstgalvas.

b. Spēlfilmu un informatīvo darbu atšķiršana. Lai atšķirtu spēlfilmas no informatīviem darbiem, piešķir arī vienu no tālāk tekstā uzskaitītajām aprakstgalvām:

Spēlfilmas
Informatīvās filmas
Spēlfilmu televīzijas programmas
Informatīvās televīzijas programmas

Piemēri:

Darba nosaukums: *Till the clouds roll by.*

655 #0 \$a Biogrāfiskās filmas.

655 #0 \$a Spēlfilmas.

Darba nosaukums: *Survivor : Thailand.*

655 #0 \$a Izdzīvošanas tematikas televīzijas programmas.

655 #0 \$a Dokumentālās televīzijas programmas.

Darba nosaukums: *Harlan County, U.S.A.*

655 #0 \$a Dokumentālās filmas.

655 #0 \$a Informatīvās filmas.

c. Īsfilmas vai pilnmetrāžas filmas. Kinofilmām vēl papildus piešķir aprakstgalvu **Īsfilmās**, vai **Pilnmetrāžas filmās**. Par īsfilmām sauc filmas, kuru ilgums nepārsniedz 40 minūtes, bet par pilnmetrāžas filmām — 40 minūšu un garākas filmas.

A 1913 Kustīgo attēlu žanra/formas aprakstgalvas

d. Jaukta žanra filmas. Lai attēlotu visus nozīmīgos filmu žanrus un formas, piešķir tik daudz žanra/formas aprakstgalvu, cik tas ir nepieciešams. *Piemērs:*

Darba nosaukums: The Wizard of Oz.

655 #0 \$a Muzikālās filmas.

655 #0 \$a Fantāzijas filmas.

655 #0 \$a Bērnu filmas.

655 #0 \$a Kino ekranizējumi.

655 #0 \$a Spēlfilmas.

655 #0 \$a Pilnmetrāžas filmas.

e. Kustīgo attēlu darbi personām ar speciālām vajadzībām.

(1) Vājdzirdīgie. Vājdzirdīgajiem paredzētajām filmām ar titriem vai tulkojumu zīmju valodā piešķir aprakstgalvu **Filmas vājdzirdīgajiem** vai **Televīzijas programmas vājdzirdīgajiem**.

Šādas aprakstgalvas nepiešķir filmām ar tulkojuma titriem no vienas valodas otrā, ja tās nav paredzētas vājdzirdīgajiem.

(2) Vājredzīgie. Visiem kustīgo attēlu darbiem ar ieskaņotu darbības aprakstu piešķir aprakstgalvu **Filmas vājredzīgajiem** vai **Televīzijas programmas vājredzīgajiem**.

2. Aprakstgalvu veidošana.

a. Vispārīgais noteikums. Visām žanra/formas aprakstgalvām veido autoritatīvos ierakstus. Vadlīnijas par priekšmetu autoritatīvo ierakstu izveidi sk. A 200.

b. Aprakstgalvas forma.

(1) KBPS jau pastāvošo terminu izmantošana. Pirms ierosināt jaunu žanra/formas aprakstgalvu, jāpārlicinās, vai KBPS ir atbilstoša tematiskā aprakstgalva. Ja šāda tematiska aprakstgalva pastāv, ierosina tematiskajai aprakstgalvai identisku jaunu žanra/formas aprakstgalvu.

Piemērs: Kataloģizējamais darbs ir televīzijas intervija. Tā kā KBPS pastāv tematisks termins **Intervijas**, var ierosināt to lietot kā žanra/formas aprakstgalvu. (Bibliogrāfiskajam ierakstam var pievienot papildu aprakstgalvu **Informatīvās televīzijas programmas**, lai izceltu darba formātu.)

(2) Jaunu aprakstgalvu veidošana. Veido speciāli filmām un televīzijas programmām paredzētas aprakstgalvas. Aprakstgalvas veido atbilstoši formulai [...] **filmas** un [...] **televīzijas programmas**. Var ierosināt arī atbilstošu tipveida aprakstgalvu **Filmas [...]** vai **Televīzijas [...]**. Ja ne vienu no minētajiem paraugiem praktiski nevar izmantot (formulējums nepietiekami vispārīgs vai literāri neprecīzs), aprakstgalvu var veidot pievienojot kvalifikatoru (**kinofilmas**) vai (**televīzijas programmas**). *Piemēri:*

Kustīgo attēlu žanra/formas aprakstgalvas A 1913

155 ## \$a Šausmu filmas
155 ## \$a Kino ekranizējumi
155 ## \$a Meldrāji (kinofilmas)
155 ## \$a Šausmu tematikas televīzijas programmas
155 ## \$a Televīzijas ekranizējumi
155 ## \$a Varietē (televīzijas programmas)

c. Norādes. Turpmāk aprakstītās norāžu izveides vadlīnijas atbilst vispārīgajiem norāžu principiem, kas aprakstīti A 370.

(1) „Sk.” norādes. Atšķirīgus terminus vai dažādas aprakstgalvu formas pievieno kā 455. laukus.

(2) Plašāko terminu norādes. Plašākā termina norādes jāveido tikai skaidri izteiktos klases/apakšklases gadījumos. Žanra/formas aprakstgalvas var veidot arī bez plašākā termina norādēm. *Piemēri:*

155 ## \$a Romantiskās komēdijas filmas
555 ## \$w g \$a Komēdijas filmas

155 ## \$a Cinéma vérité
555 ## \$w g \$a Dokumentālās filmas

[bet 155 ## \$a Draudzības filmas]

(3) Asociatīvo terminu norādes. Kā asociatīvos terminus saista aprakstgalvas, kuru nozīmes daļēji sakrīt, vai arī tās var lietot vienu otras vietā.

155 ## \$a Katastrofu filmas
555 ## \$a Izdzīvošanas filmas

155 ## \$a Izdzīvošanas filmas
555 ## \$a Katastrofu filmas

d. Darbības lauka piezīmes. Ja nepieciešams, pievieno darbības lauka piezīmi ar žanra/formas aprakstgalvas nozīmes skaidrojumu. Sk. A 400.

155 ## \$a Sociālās orientācijas filmas
680 ## \$i Šeit apkopotas filmas, kas galvenokārt adresētas pusaudžiem un palīdz apgūt uzvedības un satikšanās kultūru, kā arī cita veida sociālu saskarsmi.

A 1913 Kustīgo attēlu žanra/formas aprakstgalvas

e. *Ieteicamie uzzīņu avoti.* Kad vien iespējams, jāizmanto šādi uzzīņu avoti:

Katz, Ephrain. *The film encyclopedia.*

Konigsberg, Ira. *The complete film dictionary.*

Lopez, Daniel. *Films by genre : 775 categories, styles, trends and movements defined, with a filmography for each.*

Taves, Brian. *The moving image genre—form guide.*

<http://www.loc.gov/rr/mopic/migintro.html>

Yee, Martha M. *Moving image materiāls : genre terms.*

3. *MARC 21 lauki un ievades nosacījumi.* Žanra/formas aprakstgalvas ieraksta autoritatīvo ierakstu formāta 155. laukā ar neaizpildītiem abiem indikatoriem. Bibliogrāfiskajos ierakstos — 655. laukā ar otru indikatoru **0** (nulle).

PAMATOJUMS: Muzejs ir institūcija vai ēka, kurā izstādīti mākslas darbi, zinātnisko atklājumu paraugi vai citi objekti ar nezūdošu vērtību. Šeit sniegtas vadlīnijas aprakstgalvu piešķiršanai darbiem par muzejiem. Norādījumus par apakšiedaļas —**Katalogi** piešķiršanu muzejos glabāto priekšmetu veidiem sk. A 1360. Norādījumus aprakstgalvu piešķiršanai darbiem par privātkolekcijām sk. A 1427. Norādījumus apakšiedaļas —**Izstādes** piešķiršanai sk. A 1593.

1. Vispārīgais noteikums. Aprakstgalvu **Muzeji** (var pakārtot *geogr.*) piešķir vispārīga, ne tematiska satura darbiem par muzejiem. *Piemērs:*

Darba nosaukums: A directory of unusual museums in New England.

650 #0 \$a Museums \$z New England \$v Directories.

650 #0 \$a Muzeji \$z Amerikas Savienotās Valstis
\$z Jaunanglija \$v Direktorijs.

2. Muzeju veidi.

a. Vārdkopas aprakstgalvas. Jāpārliciecinās, vai katalogizējamā darbā apskatītajam muzeja veidam ir izveidota vārdkopas aprakstgalva priekšmetu autoritatīvajā datnē. Ja šāds vārdkopas aprakstgalvas autoritatīvais ieraksts pastāv, piešķir šo aprakstgalvu. *Piemēri:*

650 #0 \$a Archaeological museums and collections.
650 #0 \$a Art museums.
650 #0 \$a Historical museums.
650 #0 \$a Medical museums.
650 #0 \$a Naval museums.
650 #0 \$a Sports museums.

650 #0 \$a Arheoloģijas muzeji un kolekcijas.
650 #0 \$a Mākslas muzeji.
650 #0 \$a Vēstures muzeji.
650 #0 \$a Medicīnas muzeji.
650 #0 \$a Jūras kara flotes muzeji.
650 #0 \$a Sporta muzeji.

Turpina lietot jau pastāvošās vārdkopu aprakstgalvas, bet jaunas šāda veida aprakstgalvas neveido.

b. —Muzeji. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Muzeji** (var pakārtot *geogr.*) lieto aiz karu, personu grupu, etnisko grupu, kā arī atsevišķu institūciju, t. sk. atsevišķu izglītības iestāžu, muzeju vai šo institūciju pārziņā esošu muzeju aprakstgalvām, kā arī 2.a sadaļā neapskatītām tematiskām aprakstgalvām, ko piešķir darbiem par attiecīgajiem tematiem atbilstošajiem muzejiem vai attiecīgo institūciju pārvaldībā esošiem muzejiem. *Piemēri:*

650 #0 \$a Hispanic Americans \$x Museums.
650 #0 \$a Indians of North America \$x Museums.
650 #0 \$a Soccer \$x Museums.
650 #0 \$a World War, 1939-1945 \$x Museums.
610 20 \$a Harvard University \$x Museums.

A 1916 Muzeji

650 #0 \$a Spāņu izcelsmes amerikāņi \$x Muzeji.
650 #0 \$a Ziemeļamerikas indiāņi \$x Muzeji.
650 #0 \$a Futbols \$x Muzeji.
650 #0 \$a Otrais pasaules karš, 1939–1945 \$x Muzeji.
610 20 \$a Harvard University \$x Muzeji.

3. *Atsevišķas personas un dzimtas.* Brīvi pievienojamo apakšsadaļu —**Muzeji** (var pakārtot ģeogr.) lieto aiz personvārdiem vai dzimtu vārdiem, ko piešķir darbiem par šai personai vai dzimtai veltītajiem muzejiem vai kolekcijām.

4. *Atsevišķi muzeji.* Darbiem par atsevišķiem muzejiem piešķir muzeju nosaukumu aprakstgalvas.

610 20 \$a National Gallery of Art (Amerikas Savienotās Valstis)
610 20 \$a Philadelphia Museum of Art.

Ja muzejs izvietots vēsturiskā celtnē, kas sākotnēji būvēta citiem mērķiem, piešķir gan muzeja, gan vēsturiskās celtnes aprakstgalvas, ja katalogizējamajā darbā ir apskatītas abas entītijas. *Piemēri:*

Darba nosaukums: The Old Stone Fort.

610 20 \$a Stone Fort Museum (Nakogdočesa, Amerikas Savienotās Valstis)
610 20 \$a Old Stone Fort (Nakogdočesa, Amerikas Savienotās Valstis)
651 #0 \$a Nakogdočesa (Amerikas Savienotās Valstis) \$x Celtnes, būves utt.

Darba nosaukums: The Louvre palace and museum.

610 20 \$a Louvre (Parīze, Francija)
610 20 \$a Musée du Louvre.
651 #0 \$a Parīze (Francija) \$x Celtnes, būves utt.

5. *Muzeju darba paņēmieni.* Vārdkopas aprakstgalvas vai aprakstgalvu **Muzeji** kopā ar atbilstošu apakšsadaļu piešķir darbiem par muzeja priekšmetu iegūšanu, konservāciju un izstādīšanu, muzeju finansēšanu, apmeklētību u. tml. *Piemēri:*

650 #0 \$a Museum attendance.
650 #0 \$a Museum curators.
650 #0 \$a Museum labels.
650 #0 \$a Museums \$x Educational aspects.
650 #0 \$a Museums and schools.

650 #0 \$a Muzeju apmeklētība.
650 #0 \$a Muzeju pārziņi.
650 #0 \$a Muzeju etiķetes.
650 #0 \$a Muzeji \$x Izglītības aspekti.
650 #0 \$a Muzeji un skolas.

6. Papildu aprakstgalvu piešķiršana. Darbiem par muzejiem, ja nepieciešams, piešķir vairākas aprakstgalvas nozīmīgāko tematu attēlošanai. *Piemēri:*

Darba nosaukums: Oriental carpets in the Philadelphia Museum of Art.

650 #0 \$a Rugs, Oriental \$v Catalogs.
 650 #0 \$a Rugs \$z Pennsylvania \$z Philadelphia \$v Catalogs.
 610 20 \$a Philadelphia Museum of Art \$v Catalogs.

650 #0 \$a Paklāji, austrumu \$v Katalogi.
 650 #0 \$a Paklāji \$z Amerikas Savienotās Valstis
 \$z Pensilvānijas štats \$v Katalogi.
 610 20 \$a Philadelphia Museum of Art \$v Katalogi.

Darba nosaukums: Ancient and Near Eastern glass.

650 #0 \$a Glassware, Ancient \$v Catalogs.
 650 #0 \$a Glassware, Islamic \$z Middle East \$v Catalogs.
 650 #0 \$a Glassware \$z Ohio \$z Toledo \$v Catalogs.
 610 20 \$a Toledo Museum of Art \$v Catalogs.

650 #0 \$a Stikla trauki, senie \$v Katalogi.
 650 #0 \$a Stikla trauki, islāma \$z Tuvie Austrumi
 \$v Katalogi.
 650 #0 \$a Stikla trauki \$z Amerikas Savienotās Valstis
 \$z Toledo \$v Katalogi.
 610 20 \$a Toledo Museum of Art \$v Katalogi.

Darba nosaukums: The design of educational exhibits.

650 #0 \$a Museums \$x Educational aspects.
 650 #0 \$a Museum exhibits.

650 #0 \$a Muzeji \$x Izglītības aspekti.
 650 #0 \$a Muzeju izstādes.

Darba nosaukums: Reconstructing archaeology.

650 #0 \$a Archaeology \$x Philosophy.
 650 #0 \$a Social archaeology.
 650 #0 \$a Material culture.
 650 #0 \$a Archaeological museums and collections
 \$z Great Britain.
 650 #0 \$a Archaeological museums and collections.

650 #0 \$a Arheoloģija \$x Filozofija.
 650 #0 \$a Sociālā arheoloģija.
 650 #0 \$a Materiālā kultūra.
 650 #0 \$a Arheoloģijas muzeji un kolekcijas
 \$z Lielbritānija.
 650 #0 \$a Arheoloģijas muzeji un kolekcijas.

Mūzika: Vispārīgie noteikumi A 1916.3

PAMATOJUMS: Šeit sniegts vispārīgs pārskats par priekšmeta aprakstgalvu piešķiršanu visiem mūzikas jomas materiāliem. Konkrēti norādījumi sniegti citās noteikumu lapās, no kuriem galvenie uzskaitīti turpmāk 1. sadaļā.

1. Visbiežāk lietotās noteikumu lapas. Priekšmeta aprakstgalvu piešķiršanā mūzikas materiāliem īpaši nozīmīgas ir šādas noteikumu lapas:

Aprakstgalvu izveide:

- A 250 Mūzikas formas aprakstgalvu autoritatīvie ieraksti
- A 1917.5 Mūzikas formas/žanra aprakstgalvas: izpildījuma veids
- A 1918 Mūzikas instrumenti

Mūzikas instrumenti:

- A 1918 Mūzikas instrumenti

Priekšmeta aprakstgalvu piešķiršana:

- A 1917.5 Mūzikas formas/žanra aprakstgalvas: izpildījuma veids
- A 1916.5 Džezs un populārā mūzika
- A 1917 Etnisko, nacionālo un reliģisko grupu mūzika
- A 1438 Komponisti un darbi par atsevišķu komponistu mūziku

Brīvi pievienojamās apakšsadaļas:

- A 1160 Parauga aprakstgalvas: Skaņdarbi
- A 1161 Parauga aprakstgalvas: Mūzikas instrumenti
- A 2075 Dziesmas un mūzika
- A 2190 Teksti

2. Mūzikas priekšmetu aprakstgalvās visbiežāk attēlotie jēdzieni: īss izklāsts. Turpmāk tekstā uzskaitītos jēdzienus bieži lieto mūzikas materiālu katalogizēšanā. Šo jēdzienu lietošana aprakstgalvu piešķiršanā ir atkarīga no katalogizējamā darba veida, kā tas aprakstīts 3. sadaļā.

<i>Jēdziens</i>	<i>Piemēri</i>
a. Mūzikas forma, žanrs, tips u. tml.	650 #0 \$a Simfonijas. 650 #0 \$a Fokstroti. 650 #0 \$a Villancicos (mūzika)
b. Izpildījuma veids	650 #0 \$a Orķestri. 650 #0 \$a Trio (klavieres, flauta, vijole) 650 #0 \$a Dziesmas (augsta balss) ar klavierēm.

A 1916.3 Mūzika: Vispārīgie noteikumi

<i>Jēdziens</i>	<i>Piemēri</i>
c. Mūzika, kas komponēta īpašiem gadījumiem — reliģiskiem u. c. svētkiem	650 #0 \$a Pirmā aprīļa diena \$v Dziesmas un mūzika.
	650 #0 \$a Ziemassvētku mūzika.
	650 #0 \$a Ebreju Lieldienu mūzika.
	650 #0 \$a Reformācijas svētku mūzika.
d. Mūzika, kas veltīta kādam tematam, personai vai citai īpašvārda entītijai	650 #0 \$a Suņi \$v Dziesmas un mūzika.
	600 #0 \$a Lincoln, Abraham, \$d 1809–1865 \$v Dziesmas un mūzika.
e. Vokāla skaņdarba teksta valoda	650 #0 \$a Balādes, angļu.
	650 #0 \$a Tautasdziesmas, norvēģu.
f. Noteikti liturģiski teksti	650 #0 \$a Psalmi (mūzika) \$v 23. psalms.
g. Mūzikas stils	650 #0 \$a Rokmūzika.
	650 #0 \$a Džezs.
	650 #0 \$a Gospelu mūzika.
h. Etnisku, nacionālu un reliģisku grupu mūzika	650 #0 \$a Kečvu indiāņi \$v Mūzika.
	650 #0 \$a Hinduistu mūzika.
	650 #0 \$a Baptisti \$v Himnas un dziesmas.
i. Mūzikas izdevuma veida apakšiedaļas	650 #0 \$a Klavieru trio \$v Partitūras un balsis.
	650 #0 \$a Populārā mūzika \$v Populāru tēmu krājumi.
j. Ģeogrāfiskās apakšiedaļas	650 #0 \$a Mūzikas instrumenti \$z Uganda.
k. Literatūra un citi materiāli par mūziku; mācību līdzekļi	650 #0 \$a Populārā mūzika \$x Vēsture un kritika.
	650 #0 \$a Klarnete \$x Vēsture.
	650 #0 \$a Sitaminstrumenti.
	650 #0 \$a Harmonija.
	650 #0 \$a Vijole \$v Mācīšanās un vingrinājumi.

3. *Mūzikas priekšmetu aprakstgalvās visbiežāk attēlotie jēdzieni: praktiskā lietojuma kopsavilkums.* Turpmāk sniegta pamatinformācija par priekšmeta aprakstgalvu formulēšanu mūzikas materiāliem. Formulējot aprakstgalvu, pirmie divi — 2.a un 2.b jēdzieni bieži tiek apvienoti.

a. Mūzikas forma, žanrs, veids u. tml. Šo jēdzienu attēlojošs termins ir pirmais elements priekšmeta aprakstgalvā, piemēram, **Kantātes, garīgās; Karnātiskā mūzika; Sonātes; Kvinteti.** Šos terminus var lietot vienus pašus, vai arī kopā ar izpildījuma veida, valodas vai citus aspektus attēlojošiem kvalifikatoriem, kuri aprakstīti turpmāk tekstā vai citās noteikumu lapās.

Par mūzikas formas, žanra, veida u. tml. aprakstgalvu veidošanu sk. A 250 un A 1917.5.

b. Izpildījuma veids. Mūzikas priekšmetu aprakstgalvas ietver instrumentāla, vokāla un/vai kādu cita izpildījuma veida formulējumu. Aprakstgalvu var veidot viens pats izpildījuma veida formulējums, piemēram, **Klaviermūzika; Stīgu orķestra mūzika;** to var pievienot kā kvalifikatoru iekavās, piemēram, **Sonātes (vijole un klavieres),** vai arī pievienot aprakstgalvas beigās ar saikli „ar”, piemēram, **Dziesmas (augsta bals) ar klavierēm.** Izpildījuma veidu var atklāt arī mūzikas izdevuma veida apakšiedaļā, piemēram, —**Vokālu partitūru klavierizvilkumi.**

Dažkārt mūzikas forma aprakstgalvā netiešā veidā atspoguļo arī izpildījuma veidu, tādēļ tas aprakstgalvā netiek formulēts. Piemēram, aprakstgalvai **Simfonijas** nav pievienots kvalifikators „(Orķestris)”, jo simfonijas tipiskais izpildītājs ir orķestris, un aprakstgalva atspoguļo pieņēmumu, ka katalogizējamais darbs paredzēts orķestra izpildījumam. Taču, ja mūzikas forma aprakstgalvā neatbilst paredzētajam izpildījuma veidam, pievieno kvalifikatoru iekavās, kas norāda faktisko izpildījuma veidu, piemēram, **Simfonijas (pūtēju orķestris).**

Priekšmetu autoritatīvie ieraksti norāda, vai šī tipa aprakstgalvām ir pieņemts īpašs izpildījuma veida apzīmējums. Sk. īpašos norādījumus A 1017.5 par izpildījuma veida attēlošanu mūzikas priekšmetu aprakstgalvās.

c. Mūzika, kas komponēta īpašiem gadījumiem — reliģiskiem u. c. svētkiem.

Piemēri:

- 650 #0 \$a Debesbraukšanas dienas mūzika.
- 650 #0 \$a Kristus miesas svētku mūzika.
- 650 #0 \$a Zemes diena \$v Dziesmas un mūzika.
- 650 #0 \$a Piemiņas mūzika.
- 650 #0 \$a Sinagogālā mūzika \$v Grēkatlaides dienas dievkalpojums.
- 650 #0 \$a Krusta ceļa dievkalpojuma mūzika.
- 650 #0 \$a Kāzu mūzika.

d. Mūzika, kas veltīta kādam tematam, personai vai citai īpašvārda entītijai. Katalogizējot atsevišķu skaņdarbu vai skaņdarbu krājumu, kas veltīts kādam noteiktam tematam, personai vai citai īpašvārda entītijai, šī temata, personas vai citas entītijas aprakstgalvai 6XX laukā pievieno apakšiedaļu —**Dziesmas un mūzika.** Ja skaņdarbu iespējams iestudēt uz skatuves, kā operu vai baletu, pievieno apakšiedaļu —**Drāma.**

Konkrētus norādījumus par brīvi pievienojamās apakšiedaļas —**Dziesmas un mūzika** lietošanu sk. A 2075.

A 1916.3 Mūzika: Vispārīgie noteikumi

e. Vokālo skaņdarbu tekstu valoda. Vokālās mūzikas teksta valodu attēlo ar aprakstgalvu inversā formā. *Piemēri:*

650 #0 \$a Ballads, English.
650 #0 \$a Carols, French.
650 #0 \$a Folk songs, Norwegian.
650 #0 \$a Hymns, English.
650 #0 \$a Buddhist hymns, Japanese.
650 #0 \$a Part songs, Italian.
650 #0 \$a Songs, Spanish.

650 #0 \$a Balādes, angļu.
650 #0 \$a Korāļi, franču.
650 #0 \$a Tautasdziesmas, norvēģu.
650 #0 \$a Baznīcas himnas un dziesmas, angļu.
650 #0 \$a Budistu himnas un dziesmas, japāņu.
650 #0 \$a Kordziesmas, itāļu.
650 #0 \$a Dziesmas, spāņu.

Valodas nosaukumu nepievieno garīgo dziesmu vai garīgo kordziesmu aprakstgalvām. Šajos gadījumos veido otru aprakstgalvu, kuras formulējumā nav termina „garīgs”. *Piemēri:*

650 #0 \$a Sacred songs.
650 #0 \$a Songs, Provenēal.

650 #0 \$a Garīgās dziesmas.
650 #0 \$a Dziesmas, provansiešu.

650 #0 \$a Part songs, Sacred.
650 #0 \$a Part songs, Italian.

650 #0 \$a Kordziesmas, garīgās.
650 #0 \$a Kordziesmas, itāļu.

f. Noteikti liturģiskie teksti. Var veidot priekšmeta aprakstgalvas noteiktiem liturģiskajiem tekstiem. Šo mūzikas tekstu aprakstgalvas var veidot ar kvalifikatoru (**mūzika**). Komponētiem psalmiem var veidot apakšiedaļu, kurā norādīts psalma numurs. *Piemēri:*

650 #0 \$a Ave Maria (Music)
650 #0 \$a Magnificat (Music)
650 #0 \$a Te Deum laudamus (Music)
650 #0 \$a Psalmi (mūzika) \$v 150. psalms.

g. Mūzikas stils. Daudzas populārās un Rietumu pasaulei nepiederošas mūzikas attēlošanai lieto mūzikas stilu terminus. Galvenie noteikumi šīs kategorijas aprakstgalvu piešķiršanā izklāstīti A 1916.5, **Džezs un populārā mūzika** un A 1917, **Etnisko, nacionālo un reliģisko grupu mūzika**.

Mūzika: Vispārīgie noteikumi A 1916.3

h. Etnisko, nacionālo un reliģisko grupu mūzika. Pastāv noteiktas priekšmeta aprakstgalvu kombinācijas etnisko grupu, izteikti nacionālu un atsevišķu reliģisku grupu mūzikai un Rietumu pasaulei nepiederošai mūzikai, kā arī darbiem par šo grupu mūziku un mūzikas instrumentiem. Sk. A 1917 par šādu aprakstgalvu lietošanu.

i. Mūzikas attēlošanas veida vai izdevuma veida apakšiedaļas. Lai identificētu nošu (rakstīto vai izdoto) fizisko formātu, noteiktām formas/žanra aprakstgalvām pievieno apakšiedaļas. Sk. A 1160 norādījumus par šo apakšiedaļu lietošanu un to sarakstu.

j. Ģeogrāfiskās apakšiedaļas. Parasti ģeogrāfiskās apakšiedaļas mūzikas priekšmetu aprakstgalvām pievieno atbilstoši A 690-A 1055 aprakstītajiem noteikumiem. Norādījumus par etnisko, nacionālo un reliģisko grupu mūzikas aprakstgalvu ģeogrāfiskajām apakšiedaļām sk. A 1917. Norādījumus par džeza un populārās mūzikas aprakstgalvu ģeogrāfiskajām apakšiedaļām sk. A 1916.5.

k. Literatūra un citi materiāli par mūziku; mācību līdzekļi.

(1) Apakšiedaļas, ko pievieno iepriekš minēto 3.a-3.h jēdzienu aprakstgalvām. Noš-izdevumu, manuskriptu un atskaņotās mūzikas aprakstgalvas parasti atšķiras no aprakstgalvām, kādas lieto materiāliem par mūziku. Literatūrai u. c. darbiem par mūziku aprakstgalvas bieži formulē, mūzikas aprakstgalvām pievienojot brīvi pievienojamo apakšiedaļu, —**Vēsture un kritika.** Var pievienot arī citas brīvi pievienojamās apakšiedaļas. *Piemēri:*

650 #0 \$a Baleti \$v Stāstījumi, sižeti utt.
650 #0 \$a Blūzs (mūzika) \$v Diskogrāfija.
650 #0 \$a Kamermūzika \$v Bibliogrāfijas \$v Katalogi.
650 #0 \$a Koncerti (vijole) \$x Analīze, vērtēšana.
650 #0 \$a Operas \$x Tēli.

(2) Citas mūzikas materiālu aprakstgalvas. Pastāv noteiktas cita veida priekšmeta aprakstgalvas, kuras izmanto tikai materiāliem par mūziku vai mācību līdzekļiem. Šī aprakstgalvu kategorija ir hibrīds, kurā ietverti gan skaņdarbi, gan apcerējumi par mūzikas teoriju, pedagoģiju un izpildījuma tehniku. Turpmāk uzskaitīti konkrēti šādu materiālu veidi un katru veidu attēlojošas aprakstgalvas.

Sk. A 1160 un A 1161 par apakšiedaļām, kuras var pievienot šīm aprakstgalvām.

- Mūzikas instrumenti, to uzbūve, apkope u. tml.

650 #0 \$a Klavieres.
650 #0 \$a Klavieres \$x Skaņošana.
650 #0 \$a Klavieres \$x Vēsture.
650 #0 \$a Klavieres \$x Apkope un remonts.

- Mūzikas analīze un vērtēšana

650 #0 \$a Mūzikas analīze.
650 #0 \$a Mūzikas vērtēšana.
650 #0 \$a Šenkeras analīze.

A 1916.3 Mūzika: Vispārīgie noteikumi

- Mūzikas teorija

- 650 #0 \$a Kontrapunkts.
- 650 #0 \$a Harmonija.
- 650 #0 \$a Mūzika \$x Akustika un fizika.
- 650 #0 \$a Mūzikas teorija.

- Kompozīcija, aranžēšana u. tml.

- 650 #0 \$a Aranžējums (mūzika)
- 650 #0 \$a Kompozīcija (mūzika)
- 650 #0 \$a Komponēšana ar datoru.
- 650 #0 \$a Instrumentācija un orķestrēšana.
- 650 #0 \$a Populārā mūzika \$x Rakstīšana un publicēšana.

- Izpildījums

- 650 #0 \$a Kordiriģēšana.
- 650 #0 \$a Diriģēšana.
- 650 #0 \$a Mūzika \$x Izpildījums.
- 650 #0 \$a Izpildījuma prasme (mūzika)
- 650 #0 \$a Dziedāšana \$x Interpretācija (frāzēšana, dinamika utt.)

- Instrumentu spēle un vokālā tehnika

- 650 #0 \$a Ģitāra \$v Mācīšanās un vingrinājumi (džezs)
- 650 #0 \$a Klavieres \$v Spēles skolas \$v Bērniem.
- 650 #0 \$a Saksofons \$x Daudzbalsība.
- 650 #0 \$a Kordziedāšana \$x Intonācija.

(3) Norādījumu kopsavilkums 3.k jēdzienu aprakstgalvām. Atsevišķos gadījumos jāievēro šādas noteikumu lapas:

(a) Darbi par personām, dzimtām personu grupām vai institūcijām.

Komponisti un darbi par atsevišķu komponistu skaņdarbiem	A 1438
Biogrāfijas	A 133
Brīvi pievienojamās apakšsadaļas: Personvārdi	A 1110
Brīvi pievienojamās apakšsadaļas: Dzimtu vārdi	A 1120
Brīvi pievienojamās apakšsadaļas: Personu grupas	A 1100
Brīvi pievienojamās apakšsadaļas: Institūcijas	A 1105

Mūzika: Vispārīgie noteikumi A 1916.3

(b) Ģeogrāfiskās, hronoloģiskās un formas apakšsiedaļas; hronoloģija.

Hronoloģiskās aprakstgalvas un apakšsiedaļas	A 620
Mūzika: Džeza un populārā mūzika	A 1916.5
Etnisko, nacionālo un reliģisko grupu mūzika	A 1917
Parauga aprakstgalvas: Skaņdarbi	A 1160
Hronoloģija	A 1367

(c) Mūzikas instrumenti.

Mūzikas instrumenti	A 1918
Etnisko, nacionālo un reliģisko grupu mūzika	A 1917
Parauga aprakstgalvas: Mūzikas instrumenti	A 1160
Objektu kolekcijas [instrumentu kolekcijas]	A 1427
Katalogi	A 1360
Brīvi pievienojamās apakšsiedaļas: Dzimtu vārdi	A 1120

(d) Darbi par atsevišķu komponistu skaņdarbiem.

Komponisti un darbi par atsevišķu komponistu skaņdarbiem	A 1438
--	--------

PAMATOJUMS: Šeit sniegtas vadlīnijas džeza un populārās mūzikas aprakstgalvu piešķiršanai, kā arī ģeogrāfisko un hronoloģisko apakšsiedaļu lietošanai.

1. Aprakstgalvas.

a. Džeza. Piešķir aprakstgalvu **Džeza**, pievienojot, ja nepieciešams, ģeogrāfiskās un hronoloģiskās apakšsiedaļas. Vēl papildus piešķir:

(1) **Džeza solo.** Džeza mūzikai solo instrumentam piešķir šāda veida aprakstgalvas: **Klaviermūzika (džeza)** vai **Ģitāras mūzika (džeza)**.

(2) **Instrumenta(-u) solo džeza ansambļa pavadījumā.** Viena vai vairāku instrumentu solo izpildījumam džeza ansambļa pavadījumā piešķir šāda veida aprakstgalvas: **Trompete ar džeza ansambli** vai **Koncerti (klavieres un saksofons ar džeza ansambli)**.

(3) **Džeza žanri vai stili.** Konkrētiem džeza žanriem vai stilu piešķir šāda veida aprakstgalvas: **Bigbenda mūzika, Diksilenda mūzika.**

(4) **Džeza vokāls.** Dziesmām, ko džeza stilā ar pavadījumu vai bez tā izpilda dziedātājs vai vokāla grupa, piešķir aprakstgalvu **Džeza vokāls**.

b. Populārā mūzika. Ja nav atbilstošas konkrētas stila vai žanra aprakstgalvas, piešķir aprakstgalvu **Populārā mūzika** vai **Populārā instrumentālā mūzika**. Jānosaka krājuma daļa, kurai, atbilstoši vispārējiem noteikumiem, būtu jāpiešķir konkrētākas aprakstgalvas. Aprakstgalvu **Populārā mūzika** piešķir aprakstvienībām, kurās ietverta vai nu tikai vokālā mūzika, vai vokālā un instrumentālā mūzika. Aprakstgalvu **Populārā instrumentālā mūzika** piešķir aprakstvienībām, kurās ietverta tikai instrumentāla populārā mūzika.

2. Ģeogrāfiskās un hronoloģiskās apakšsiedaļas. Ģeogrāfiskās un hronoloģiskās apakšsiedaļas atbilstoši šo apakšsiedaļu lietojuma vispārējiem noteikumiem lieto visu aprakstvienību — gan krājumu, gan atsevišķu darbu aprakstgalvām, izņemot Rietumu mūzikas aprakstgalvas, kurām šīs apakšsiedaļas lieto atbilstoši A 1160.

a. Stili un žanri, kurus nepakārto ģeogrāfiski ar apakšsiedaļu — Amerikas Savienotās Valstis. Attiecībā uz turpmāk uzskaitītajiem Amerikas Savienoto Valstu populārās mūzikas stilu un žanriem izstrādāti īpaši noteikumi. Šīs aprakstgalvas nepakārto ģeogrāfiski ar apakšsiedaļu — **Amerikas Savienotās Valstis**. Ja nepieciešams, tās var pakārtot ar Amerikas Savienoto Valstu reģionu, štatu, pilsētu u. tml. nosaukumiem. Sarakstā uzskaitītajām aprakstgalvām priekšmetu autoritatīvajā datnē var veidot šāda veida norādes: **Kantrimūzika—Amerikas Savienotās Valstis sk. Kantrimūzika**.

150 ## \$a Bigbenda mūzika
150 ## \$a Blūgrāsa mūzika
150 ## \$a Blūzs (mūzika)
150 ## \$a Bugi-vugi (mūzika)
150 ## \$a Bops (mūzika)
150 ## \$a Kantrimūzika
150 ## \$a Diksilenda mūzika
150 ## \$a Dū vops (mūzika)

A 1916.5 Mūzika: Džeza un populārā mūzika

150 ## \$a Folkroka mūzika
150 ## \$a Fankijs (mūzika)
150 ## \$a Honky-tonk mūzika
150 ## \$a Džeza
150 ## \$a Džeza vokāls
150 ## \$a Old-time music
150 ## \$a Regtaira mūzika
150 ## \$a Reps (mūzika)
150 ## \$a Ritma un blūza mūzika
150 ## \$a Rokabili mūzika
150 ## \$a Soulmūzika
150 ## \$a Svings (mūzika)
150 ## \$a Rietumu svings (mūzika)
150 ## \$a Sieviešu mūzika

Rokmūzika, lai gan ir amerikāņu izcelsmes, nav iekļauta šajā sarakstā, jo žanrs kļuvis internacionāls.

b. Angļu un amerikāņu populārā mūzika. Angļu un amerikāņu valstu nosaukumi kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas jālieto piesardzīgi, jo šajās valstīs, īpaši Amerikas Savienotajās Valstīs, Kanādā un Lielbritānijā, mūzikas tirgus un mūzikas popularitāte pārsniedz izdevējvalsts robežas. Ja aprakstgalvas nav a sadaļā minētie izņēmumi, tās pakārto ģeogrāfiski ar iepriekšminētajām valstīm tikai tad, ja šo valstu nosaukums darbā ir īpaši uzsvērts vai arī mūzikas nacionālais raksturs ir nepārprotams.

Šis noteikums neattiecas uz reģionālas vai lokālas nozīmes darbiem. Aprakstgalvas šādiem darbiem pakārto ģeogrāfiski ar reģiona vai citu vietu nosaukumiem atbilstoši vispārīgajiem ģeogrāfisko apakšiedaļu lietošanas noteikumiem, kas aprakstīti A 830.

c. Atsevišķu aprakstgalvu īpašais hronoloģiskais pakārtojums.

(1) Aprakstgalvas ar īpašām hronoloģiskām apakšiedaļām. Turpmāk uzskaitītajām aprakstgalvām izveidotas īpašas, galvenokārt desmitgažu, hronoloģiskās apakšiedaļas. Šīs apakšiedaļas lieto A 1160 norādīto mūzikas aprakstgalvu standartapakšiedaļu vietā:

150 ## \$a Blūgrāsa mūzika \$y Līdz 1951; \$y 1951-1960; [utt.]
150 ## \$a Blūzs (mūzika) \$y Līdz 1931; \$y 1931-1940; [utt.]
150 ## \$a Kantrimūzika \$y Līdz 1951; \$y 1951-1960; [utt.]
150 ## \$a Džeza \$y Līdz 1921; \$y 1921-1930; [utt.]
150 ## \$a Populāra instrumentāla
mūzika \$y Līdz 1901; \$y 1901-1910; [utt.]
150 ## \$a Populārā mūzika \$y Līdz 1901; \$y 1901-1910; [utt.]
150 ## \$a Rokmūzika \$y Līdz 1961; \$y 1961-1970; [utt.]

(2) Īpašo hronoloģisko apakšiedaļu lietošana.

(a) Notis. Hronoloģiskās apakšiedaļas izvēlas pēc laika perioda, kurā attiecīgā mūzika bijusi populāra, bet, ja tas nav zināms, — pēc komponēšanas vai publicēšanas datējuma.

Mūzika: Džeza un populārā mūzika A 1916.5

(b) *Atskaņotā mūzika (skaņu ieraksti, audiovizuālie materiāli u. tml.)* Hronoloģiskās apakšsadaļas izvēlas pēc laika perioda, kurā attiecīgā mūzika bijusi populāra, bet, ja tas nav zināms, vadās pēc ierakstīšanas u. tml. datējuma.

(c) *Grāmatas un citi materiāli par džeza un populāro mūziku*. Lieto hronoloģiskās apakšsadaļas, t. sk. 2.c (1), norādītās, atbilstoši darba saturam.

(d) *Hronoloģisko apakšsadaļu skaita ierobežojums*. Nelieto vairāk par divām hronoloģiskajām apakšsadaļām. Ja aprakstvienības priekšmetošanā jālieto vairāk par divām hronoloģiskām apakšsadaļām, tad šādu aprakstgalvu hronoloģiski nepakārto.

d. *Ģeogrāfiskie kodi*. 3.a sadaļā uzskaitītajām aprakstgalvām, ja tās ir ģeogrāfiski orientētas, piešķir ģeogrāfisko kodu **n-us---**.

PAMATOJUMS: Šeit sniegtas vadlīnijas par priekšmeta aprakstgalvu piešķiršanu darbiem, kuros ietverta vai iztīrīta etnisku grupu mūzika vai mūzika ar nacionālu ievirzi, noteiktu reliģisku grupu mūzika un Rietumu pasaulei nepiederoša profesionālā mūzika, ieskaitot darbus par šo grupu mūzikas instrumentiem. Norādījumus par dziesmu tekstiem, publicētiem bez notīm, sk. A 2190, 2.

1. Aprakstgalvu piešķiršana.

a. Vispārīgie noteikumi. Iepriekš aprakstīto veidu darbiem piešķir atbilstošas šādu kategoriju aprakstgalvu kombinācijas:

650 #0 \$a [etniska vai nacionāla grupa] \$z [vieta]
\$v Mūzika.

650 #0 \$a [atsevišķas reliģiskas grupas mūzikas
aprakstgalva(-s)] \$z [vieta].

650 #0 \$a [mūzikas žanra, tipa vai stila aprakstgalva(-s)
balādēm un dziesmām ar izteikti nacionālu
raksturu].

650 #0 \$a [aprakstgalva(-s), papildinātas ar teksta
valodu], piemēram:

650 #0 \$a Balādes, angļu.

650 #0 \$a Tautasdziesmas, aborigēnu.

650 #0 \$a Dziesmas, ndebele (Zimbabve)

650 #0 \$a Mūzikas instrumenti \$z [vieta].

[citas atbilstošas aprakstgalvas].

b. Īpaši noteikumi.

(1) Skaņdarbi. Skaņdarbiem piešķir iepriekš a sadaļā uzskaitītās pirmās un/vai otrās un trešās kategorijas aprakstgalvas. Atlikušo kategoriju aprakstgalvas piešķir, ja tās atbilst darba saturam.

Darbiem, kas satur balāžu, tautasdziesmu vai etnisku grupu dziesmu tekstus, piešķir tikai ceturtās kategorijas aprakstgalvas ar apakšiedaļu —**Teksti**.

(2) Darbi par etnisko vai nacionālo grupu mūziku. Šādiem darbiem piešķir atbilstošas visu kategoriju aprakstgalvas ar darba saturam atbilstošām apakšiedaļām, piemēram, —**Vēsture un kritika**, —**Bibliogrāfijas**, —**Diskogrāfija** u. tml.

Lai gan vairākumā etniskai vai nacionālai mūzikai veltītos darbos aplūkoti arī mūzikas instrumenti, priekšmeta aprakstgalvu **Mūzikas instrumenti** piešķir tikai tad, ja mūzikas instrumentiem veltīti vismaz divdesmit procenti teksta. Darbiem tikai par tautas mūzikas instrumentiem piešķir piektās kategorijas aprakstgalvas.

A 1917 Etnisko, nacionālo un reliģisko grupu mūzika

2. 1.a sadaļā uzskaitīto aprakstgalvu kategoriju skaidrojums.

a. Etniska vai nacionāla grupa.

(1) *Vispārīgais noteikums.* Piešķir tipveida aprakstgalvas [*etniska vai nacionāla grupa*]*—[vieta, ja nepieciešams]**—Mūzika.* *Piemēri:*

650 #0 \$a Kabre (Āfrikas tauta) \$v Mūzika.
650 #0 \$a Vācieši \$z Ungārija \$v Mūzika.
650 #0 \$a Afroamerikāņi \$z Amerikas Savienotās
Valstis \$z Luiziānas štats \$v Mūzika.

(2) *Nacionālas grupas savā dzimtenē.* Atsevišķām nācijām, kuras dzīvo savā dzimtenē, šāda veida aprakstgalvas nepiešķir. Piešķir tikai mūzikas veida, stila u. tml. aprakstgalvas, kuras pakārto ģeogrāfiski.

(3) *Amerikas indiāņi.* Amerikas indiāņu mūzikai var piešķirt vai nu atsevišķas cilts, vai lielākas cilšu grupas aprakstgalvu, ja darbs nav atsevišķas cilts mūzika. *Piemēri:*

650 #0 \$a Navaho indiāņi \$v Mūzika.
650 #0 \$a Ziemeļamerikas indiāņi \$z Amerikas
Savienotās Valstis \$z Ņūmeksikas štats
\$v Mūzika.

Piezīme: *Divu aprakstgalvu piešķiršana — gan lielākai grupai, gan atsevišķai ciltij, ir pārtraukta.*

b. Atsevišķu reliģisku grupu mūzika. Atsevišķu reliģisku grupu mūzikai vai vispārīga satura darbiem par šo mūziku piešķir šāda veida aprakstgalvu: **Hinduistu mūzika**. Darbiem par šāda veida mūziku aprakstgalvām pievieno apakšsadaļas atbilstoši darbu saturam un A 1160 noteikumiem. Ja nepieciešams, aprakstgalvas piešķir arī konkrētām mūzikas formām un žanriem, piemēram, **Budistu himnas un dziesmas**. Šādas aprakstgalvas nepiešķir kristīgās reliģijas konfesiju mūzikai un darbiem par šādu mūziku.

c. Mūzikas žanrs, veids vai stils.

(1) *Vispārīgais noteikums.* Piešķir šāda veida plašas nozīmes aprakstgalvas ar ģeogrāfisko apakšsadaļu:

650 #0 \$a Mūzika.
650 #0 \$a Tautas mūzika.
650 #0 \$a Populārā mūzika.
650 #0 \$a Deju mūzika.
650 #0 \$a Tautas deju mūzika.
650 #0 \$a Patriotiskā mūzika.

Piezīme: *Aprakstgalvu „tautas mūzika” vairs nepiešķir tādu kultūru mūzikai, kurās profesionālā, populārā vai tautas mūzika nav diferencētas. Tās vietā lieto terminu „mūzika”. Tautas mūzikas un populārās mūzikas aprakstgalvas piešķir kultūrām, kurās šādas atšķirības pastāv.*

Etnisko, nacionālo un reliģisko grupu mūzika A 1917

(2) **Papildu aprakstgalvas.** Ja nepieciešams, piešķir vēl citas aprakstgalvas. *Piemēri:*

- 650 #0 \$a Dūdas mūzika.
- 650 #0 \$a Budistu himnas un dziesmas.
- 650 #0 \$a Bērnu dziesmas.
- 650 #0 \$a Flamenko mūzika.
- 650 #0 \$a Mednieku dziesmas.
- 650 #0 \$a Kumiuta.
- 650 #0 \$a Rāga.
- 650 #0 \$a Saroda mūzika.
- 650 #0 \$a Satīriskas dziesmas.

d. *Vieta un valoda.*

(1) **Nacionālās grupas ārpus dzimtenes.** Nacionālajām grupām, kas dzīvo ārpus savas dzimtenes, piešķir aprakstgalvas, kuras atspoguļo to piederību gan mītnes zemei, gan dzimtenei. *Piemērs:*

Darba nosaukums: A Colorado Dutch hop sampler.

- 650 #0 \$a Vācu izcelsmes amerikāņi \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Kolorado štats \$v Mūzika.
- 650 #0 \$a Tautas mūzika \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Kolorado štats.
- 650 #0 \$a Tautas mūzika \$z Vācija.

(2) **Kvalifikatori ar teksta valodu.** Ja darbs sastāv tikai vai galvenokārt no balādēm, tautasdziesmām, bērnu dziesmām vai dziesmām, piešķir ne vairāk kā divas aprakstgalvas, kuras kvalificē ar teksta oriģinālvalodu. Ja teksts ir tulkojums, tad tulkojuma valodu aprakstgalvā neatspoguļo, un nelieto apakšsadaļu —**Tulkojumi [... valodā]**. Ja nepieciešams, pievieno ģeogrāfisko apakšsadaļu. *Piemēri:*

- 650 #0 \$a Balādes, īru \$z Lielbritānija \$z Īrija.
- 650 #0 \$a Bērnu dziesmas, svahili.
- 650 #0 \$a Tautasdziesmas, zviedru \$z Somija.
- 650 #0 \$a Dziesmas, spāņu.

Ja aprakstvienībā pārstāvētas trīs vai vairāk valodas, kvalifikatoru valodai nepiešķir ja vien valodas nav radniecīgas. Radniecīgām valodām piešķir aprakstgalvu ar valodas grupas kvalifikatoru. *Piemēri:*

- 650 #0 \$a Balādes, slāvu.
- 650 #0 \$a Tautasdziesmas, skandināvu.

A 1917 Etnisko, nacionālo un reliģisko grupu mūzika

Ja aprakstvienībā pārstāvētas trīs vai vairāk valodas, kuras nav radniecīgas, vai arī līdzās pastāv gan radniecīgas, gan neradniecīgas valodas, valodas kvalifikatoru nelieto. Tāpat nekvalificē ar teksta valodu nacionāla rakstura dziesmu aprakstgalvas, piemēram, **Nacionālās dziesmas un himnas, Politiskās balādes un dziesmas, Revolucionārās balādes un dziesmas, Kara dziesmas**. Ja nepieciešams, tās pakārto ģeogrāfiski. *Piemēri:*

650 #0 \$a Nacionālās dziesmas un himnas \$z Dānija
\$x Vēsture un kritika.
650 #0 \$a Revolucionārās balādes un dziesmas
\$z Ķīna \$z Anhui Sheng.

e. Mūzikas instrumenti.

(1) *Vispārīgais noteikums.* Darbiem tikai par tautas mūzikas instrumentiem piešķir šādas tipveida aprakstgalvu kombinācijas:

650 #0 \$a [etniska vai nacionāla grupa] \$z [vieta]
\$x Mūzika \$x Vēsture un kritika.
650 #0 \$a Mūzikas instrumenti \$z [vieta].
650 #0 \$a [specifisks(i) mūzikas instruments(i),
ja nepieciešams].

*Piezīme: Aprakstgalvai **Mūzikas instrumenti** vai konkrētu mūzikas instrumentu aprakstgalvām nelieto apakšiedaļu —**Vēsture un kritika**. Tās vietā, ja nepieciešams, lieto apakšiedaļu —**Vēsture**. Sk. arī A 1161.*

(2) *Nacionālās grupas ārpus dzimtenes.* Darbiem par ārpus savas dzimtenes dzīvojošām nacionālām grupām piešķir tipveida aprakstgalvu **Mūzikas instrumenti**—[vieta], ģeogrāfiski pakārtotu gan ar mītnes zemes, gan dzimtās zemes nosaukumu. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Irish immigrant musicians in Australia.

650 #0 \$a Īri \$z Austrālija \$x Mūzika \$x Vēsture
un kritika.
650 #0 \$a Mūzikas instrumenti \$z Austrālija.
650 #0 \$a Mūzikas instrumenti \$z Īrija.

3. Piemēri.

Darba nosaukums: Quechua songs of Peru.

650 #0 \$a Kečvu indiāņi \$v Mūzika.
650 #0 \$a Dziesmas, kečvu \$z Peru.
650 #0 \$a Mūzika \$z Peru.

Darba nosaukums: Black American music.

650 #0 \$a Afroamerikāņi \$x Mūzika \$x Vēsture un kritika.
650 #0 \$a Mūzika \$z Amerikas Savienotās Valstis
\$x Vēsture un kritika.

Etnisko, nacionālo un reliģisko grupu mūzika A 1917

Darba nosaukums: Songs and dances of Quebec.

- 650 #0 \$a Franču izcelsmes kanādieši \$v Mūzika
- 650 #0 \$a Tautas mūzika \$z Kanāda \$z Kvebekas province.
- 650 #0 \$a Tautas deju mūzika \$z Kanāda \$z Kvebekas province.
- 650 #0 \$a Tautasdziesmas, franču \$z Kanāda \$z Kvebekas province.

Darba nosaukums: Musique kabiyè, Togo.

- 650 #0 \$a Kabre (Āfrikas tauta) \$v Mūzika.
- 650 #0 \$a Mūzika \$z Togo.

Darba nosaukums: Traditional and modern music of the Maori.

- 650 #0 \$a Maori (Jaunzēlandes tauta) \$x Mūzika \$x Vēsture un kritika.
- 650 #0 \$a Tautas mūzika \$z Jaunzēlande \$x Vēsture un kritika.
- 650 #0 \$a Mūzika \$z Jaunzēlande \$x Vēsture un kritika.

Darba nosaukums: Spinnstubenlieder; Lieder der Frauengemeinschaften in den magyarischen Sprachinseln im Burgenland.

- 650 #0 \$a Ungāri \$z Austrija \$z Burgenlande \$x Mūzika \$x Vēsture un kritika.
- 650 #0 \$a Tautas mūzika \$z Austrija \$z Burgenlande \$x Vēsture un kritika.
- 650 #0 \$a Tautas mūzika \$z Ungārija \$x Vēsture un kritika.
- 650 #0 \$a Tautas mūzika, ungāru \$z Austrija \$z Burgenlande \$x Vēsture un kritika.

Darba nosaukums: Introduction to shamisen kumiuta.

- 650 #0 \$a Kumiuta \$x Vēsture un kritika.
- 650 #0 \$a Mūzika \$z Japāna \$x Vēsture un kritika.
- 650 #0 \$a Dziesmas, japāņu \$z Japāna \$x Vēsture un kritika.

Darba nosaukums: The art of Portuguese fado.

- 650 #0 \$a Fados.
- 650 #0 \$a Mūzika \$z Portugāle.
- 650 #0 \$a Tautasdziesmas, portugāļu \$z Portugāle

Darba nosaukums: Classical Japanese koto music.

- 650 #0 \$a Koto mūzika.
- 650 #0 \$a Mūzika \$z Japāna.

Darba nosaukums: The music, songs, and instruments of the Acoli people of Uganda.

- 650 #0 \$a Acoli (Āfrikas tauta) \$x Mūzika \$x Vēsture un kritika.
- 650 #0 \$a Mūzika \$z Uganda \$x Vēsture un kritika.
- 650 #0 \$a Dziesmas, acoli \$z Uganda \$x Vēsture un kritika.
- 650 #0 \$a Mūzikas instrumenti \$z Uganda.

A 1917 Etnisko, nacionālo un reliģisko grupu mūzika

Darba nosaukums: Amsterdams chazzanoet; synagogale muziek van de Ashkenazischegemeente.

650 #0 \$a Aškenazi \$z Nīderlande \$z Amsterdama \$v Mūzika.

650 #0 \$a Sinagogas mūzika \$z Nīderlande \$z Amsterdama.

650 #0 \$a Ebreju psalmu dziedāšana.

Darba nosaukums: Bukkyō seika.

650 #0 \$a Budistu himnas un dziesmas, japāņu.

650 #0 \$a Budistu mūzika \$z Japāna.

650 #0 \$a Kori, garīgie.

Darba nosaukums: Songs and gifts at the frontier : person and exchange in the Agusan Manobo possession ritual, Philippines.

650 #0 \$a Dziesmas, Agusan Manobo \$x Vēsture un kritika

650 #0 \$a Manobos (Filipīnu tauta) \$x Mūzika

\$x Sociālie aspekti.

Mūzikas formas/žanra aprakstgalvas: A 1917.5 Izpildījuma veids

SATURS

PAMATOJUMS	925
1. Instrumentu, to grupu un ansambļu nosaukumi	925-927
a. Nosaukuma forma	925
(1) Vispārīgās vadlīnijas	925
(2) Aprakstgalvas, kas ietver instrumenta skaņojumu	925
(3) Aprakstgalvas, kas ietver instrumenta diapazonu	926
(4) Nemuzikāli objekti kā mūzikas instrumenti	926
b. Vienskaitļa/daudzskaitļa forma	927
(1) Instrumenti	927
(2) Instrumentu ansambļi un grupas	927
c. Divi vai vairāki viena veida instrumenti	927
2. Solo instrumentu nosaukumi aprakstgalvās: solo instrumentu secība	927-928
3. Solo instrumentu nosaukumi aprakstgalvās: divu dažādu instrumentu vai viena konkretizēta un otra nekonkretizēta instrumenta kombinācijas	928-929
a. Vispārpieņemtā secība	928
b. Viens nekonkretizēts instruments	928
c. Stīgu strinkšķināmie un taustiņinstrumenti; pavadošais instruments	929
4. Solo instrumentu nosaukumi aprakstgalvās: divi vai vairāki vienādi solo instrumenti vai attiecīgā instrumenta spēlētāji	929-933
a. Divi vai vairāki vienādi instrumenti jauktā grupā	929
b. Atsevišķu instrumentu mūzika	929
(1) Pūšaminstrumenti, strinkšķināmie un stīgu lociņinstrumenti	929
(a) Instrumentu skaits	929
(b) Roku skaits	930
(2) Taustiņinstrumenti	930
(a) Roku skaits	930
(b) Instrumentu skaits	931
i. Divi taustiņinstrumenti	931
ii. Trīs vai vairāki taustiņinstrumenti	931
iii. Viens izpildītājs, kurš spēlē vairākus instrumentus	931
(3) Divi vai vairāki nekonkretizēti instrumenti	932
(4) Sitaminstrumenti	932
(a) Roku skaits	932
(b) Izpildītāju skaits	932
(5) Elektroniskā mūzika; Datormūzika	933
5. Instrumentālie ansambļi	933-938
a. Instrumentālo ansambļu veidi	933
(1) Lielu ansambļi (vairāki izpildītāji katrā balsī)	933
(a) Lielu dažādu instrumentu ansambļi	933
(b) Lielu vienādu instrumentu ansambļi	933
(2) Ansambļi ar vienu izpildītāju katrā balsī	934
(a) Dažādu instrumentu ansambļi	934
(b) Vienādu instrumentu ansambļi	934

A 1917.5 Mūzikas formas/žanra aprakstgalvas: Izpildījuma veids

b.	Ar jēdzienu „ansamblis” apzīmētais instrumentu skaits	934
(1)	Krājumi	934
(2)	Atsevišķi darbi	934
(3)	Noteikti citu veidu ansambļi	935
(4)	Instrumentu solo kā pavadošais ansamblis	935
(5)	Sitaminstrumentu ansamblis(-ļi)	935
(6)	Džeza ansamblis	936
c.	Autoritatīvie ieraksti	936
(1)	Lieli ansambļi (vairāki izpildītāji katrā balsī)	936
(2)	Ansambļi ar vienu izpildītāju katrā balsī	937
d.	Orķestris kā izpildītājs	937
e.	Aprakstgalvas „Koncerti (orķestris [pūtēju orķestris u. tml.]”	938
6.	Palīgvārdu „un”, „ar” lietošana aprakstgalvās	938-939
a.	„un”	938
b.	„ar”	939
c.	Palīgvārdi „un”, „ar” vienā aprakstgalvā	939
7.	Aranžējumi: kvalifikators „, aranžējumi”	939-940
a.	Brīvais pievienojums	939
b.	Autoritatīvo ierakstu nepieciešamība	939
c.	Fragmenti: īpašs noteikums	940
8.	Vokālie skaņdarbi solo balsīm	940-941
a.	Balss tieši vai netieši norādīta aprakstgalvā	940
(1)	Viena solo balss	940
(2)	Divas vai vairākas solo balsis	941
b.	Balss ne tieši, ne netieši nav norādīta aprakstgalvas pamatdaļā	941
(1)	Viena solo balss	941
(2)	Divas vai vairākas solo balsis	941
(3)	Skaņdarbi bez pavadījuma	941
9.	Kori	942-944
a.	Koris tieši vai netieši norādīts aprakstgalvā	942
(1)	Kora veids	942
(a)	Kora veids nav norādīts	942
(b)	Brīvi pievienojamie kvalifikatori kora veida norādīšanai	942
(c)	Aprakstgalvas, kurās kora veida kvalifikators ir autorizēts	942
(2)	Kora balsu skaits	943
b.	Koris ne tieši, ne netieši nav norādīts aprakstgalvas pamatdaļā	943
10.	Vokālās mūzikas pavadījums	944
a.	Pavadījums aprakstgalvā nav norādīts	944
b.	Viens instruments vai divi taustiņinstrumenti	944
c.	Cita veida instrumentāls pavadījums	944
11.	Skaņdarbi bez pavadījuma: kvalifikators „, bez pavadījuma”	945
a.	Vokālā mūzika	945
(1)	Brīvais pievienojums	945
(2)	Autoritatīvā ieraksta nepieciešamība	945
(3)	Piemēri	945
b.	Instrumentālā mūzika	945

Mūzikas formas/žanra aprakstgalvas: A 1917.5 Izpildījuma veids

PAMATOJUMS: Šeit sniegtas vadlīnijas par skaņdarbu aprakstgalvām, it īpaši par mūzikas formas/žanra aprakstgalvām, kurās iekļauts izpildījuma veids. Galvenā uzmanība pievērsta gadījumiem, kad nepieciešami autoritatīvie ieraksti un tādu izpildījuma veidu ietverošu aprakstgalvu formulējums, kuras veido atbilstoši parauga aprakstgalvām, sasaistot dažādus elementus. Aplūkotas arī tādas mūzikas formas/žanra aprakstgalvas, kurās nav iekļauts izpildījuma veids. Norādījumus par skaņdarbu aprakstgalvu apakšiedaļām sk. A 1160.

Priekšmetu autoritatīvā datne satur daudz mūzikas formas/žanra aprakstgalvu, kurās iekļauts izpildījuma veids. Ar dažiem izņēmumiem, kas aprakstīti A 250 un turpmāk, šāda veida aprakstgalvām autoritatīvos ierakstus vairs neveido, jo: 1) mijņorādes nav vairs nepieciešamas; 2) mūzikas instrumentu secībai aprakstgalvās ir jau izveidotas parauga aprakstgalvas; 3) parauga aprakstgalvas ir plaši ilustrētas autoritatīvajā datnē.

1. Instrumentu, to grupu un ansambļu nosaukumi.

a. Nosaukuma forma.

(1) Vispārīgās vadlīnijas. Vispārīgos norādījumus par mūzikas priekšmetu autoritatīvo ierakstu veidošanu sk. A 250. Papildnorādījumus par mūzikas instrumentu nosaukumu izveidi sk. A 1918. Aprakstgalvā konkretizējot instrumentu, lieto priekšmetu autoritatīvajā datnē izveidoto instrumenta nosaukuma formu. Ja attiecīgā instrumenta nosaukuma nav autoritatīvajā datnē, iesniedz divus ierosinājumus: vienu — instrumenta nosaukuma, un otru — šī instrumenta mūzikas apzīmēšanai, lai autorizētu instrumenta kā mūzikas izpildījuma veida lietošanu bibliogrāfiskajos ierakstos. Ierosinājumā mūzikas aprakstgalvas izveidei iekļauj „sk. arī” norādi, ja nepieciešams autorizēt daudzskaitļa formu, kā arī darbības lauka piezīmi. *Piemērs:*

150 ## \$a Flauta

150 ## \$a Flautas mūzika

360 ## \$i sk. arī mūzikas formas un veida
aprakstgalvas, kas ietver terminu „flauta”
vai „flautas” un izpildījuma veida
aprakstgalvas, kuras ietver terminu
„flauta” vai „flautas”

680 ## \$i Šeit apkopoti skaņdarbi flautai solo, kuri
nepieder konkrētai formai vai konkrētam
veidam, kā arī dažādu formu un veidu
skaņdarbu krājumi flautai solo.

(2) prakstgalvas, kas iekļauj instrumenta skaņojumu. Veidojot aprakstgalvu, instrumenta skaņojuma apzīmējumu izlaiž, pat ja parasti tas ir instrumenta nosaukuma sastāvdaļa. *Piemēri:*

150 ## \$a Klarnete [attiecas uz A, B bemola un E bemola klarnetēm]

150 ## \$a Trompete [attiecas uz B bemola, C, D, E bemola, F un A trompetēm]

A 1917.5 Mūzikas formas/žanra aprakstgalvas: Izpildījuma veids

(3) *Aprakstgalvas, kas iekļauj instrumenta diapazonu.* Var veidot aprakstgalvas, kurās ietverts instrumenta diapazons. Izpildošā instrumenta diapazona apzīmējumu saglabā, ja instruments uzrādīts kā izpildījuma veids mūzikas formas/žanra aprakstgalvās tikai instrumentāliem skaņdarbiem un tikai vienam vai diviem solistiem ar ansambļa pavadījumu vai bez tā. Citās formas/žanra aprakstgalvās lieto instrumenta vispārējo apzīmējumu. *Piemēri:*

150 ## \$a Alta flautas mūzika
150 ## \$a Alta flautas un alta mūzika
150 ## \$a Sonātes (alta flautas (2))

150 ## \$a Alta trombona mūzika
650 #0 \$a Alta trombons ar stīgu orķestri.

150 ## \$a Basklarnetes mūzika
650 ## \$a Koncerti (basklarnete un kontrabass
ar džeza ansambli)

bet:

*Skaņdarba nosaukums: Life a mad animal : for double bass, piano, violin,
viola, alto flute, clarinet.*

150 ## \$a Flautas mūzika
650 #0 \$a Seksteti (klavieres, klarnete, flauta,
vijole, alts, kontrabass)

Instrumenta nosaukumam, kas ietver diapazona apzīmējumu, autoritatīvajā ierakstā pievieno darbības lauka piezīmi, lai paskaidrotu, kad formas/žanra aprakstgalvās, kurās iekļauts izpildījuma veids, tiek lietots instrumenta konkrētais nosaukums un kad — vispārējais nosaukums. *Piemērs:*

150 ## \$a Basklarnetes mūzika
680 ## \$i Termins „basklarnete” aprakstgalvā lietots kā izpildījuma veida apzīmējums skaņdarbiem vienam vai diviem solo instrumentiem, ar ansambļa pavadījumu vai bez tā. Citiem skaņdarbiem ar basklarnetes piedalīšanos, aprakstgalvās lieto vispārējo terminu „klarnete”.

(4) *Nemuzikāli objekti kā mūzikas instrumenti.* Veidojot aprakstgalvu mūzikai, kas paredzēta nemuzikālu objektu izpildījumam, veido aprakstgalvas arī katram šādam objektam kā mūzikas instrumentam, apzīmējot abas aprakstgalvas kā asociatīvus terminus. *Piemērs:*

150 ## \$a Lapu mūzika
550 ## \$a Lapas kā mūzikas instrumenti

150 ## \$a Lapas kā mūzikas instrumenti
550 ## \$w g \$a Mūzikas instrumenti
550 ## \$a Lapu mūzika

Mūzikas formas/žanra aprakstgalvas: A 1917.5 Izpildījuma veids

b. Vienskaitļa/daudzskaitļa forma.

(1) **Instrumenti.** Daudzskaitļa formā veidotos instrumentu nosaukumus, (jo viens izpildītājs parasti spēlē vienlaicīgi vairākus), šo instrumentu mūzikas aprakstgalvās, atbilstoši dabiskās valodas normām, var lietot gan vienskaitlī, gan daudzskaitlī. *Piemēri:*

<i>Instrumenta nosaukums</i>	<i>Instrumenta mūzika</i>
Castanets	Castanet music
Clock chimes	Clock chime music
Panpipes	Panpipes music
Timpani	Timpani music

Kastaņetes	Kastaņešu mūzika
Zvani	Zvanu mūzika
Stabules (pāna flauta u. c. instrumentu) mūzika	Stabuļu (Pāna flautas u. c. stabuļu instrumentu) mūzika
Timpāni	Timpānu mūzika

(2) **Instrumentu ansambļi un grupas.** Veidojot aprakstgalvu instrumentāla ansambļa vai instrumentu grupas mūzikai, ja attiecīgā instrumenta nosaukums veidots daudzskaitļa formā, ansambļa vai instrumentu grupas nosaukumu lieto vienskaitlī. *Piemēri:*

<i>Ansambļa vai grupas nosaukums</i>	<i>Ansambļa vai grupas mūzika</i>
Bands (Music)	Band music
Stringed instruments	Stringed instrument music

Pūtēju orķestri (mūzika)	Pūtēju orķestra mūzika
Stīgu instrumenti	Stīgu instrumentu mūzika

c. **Divi vai vairāki viena tipa instrumenti.** Ja solists spēlē divus vai vairākus viena veida instrumentus, tad izpildījuma veida aprakstgalvā lieto instrumenta vispārējo nosaukumu. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Sonata a cinque : for clarinet in A (doubling on bass clarinet and clarinet in E-flat), violin, cello, bass trombone and piano.
650 #0 Ša Kvinteti (klavieres, klarnete, trombons, vijole, čells)

2. **Solo instrumentu nosaukumi aprakstgalvās: solo instrumentu secība.** Solo instrumentu nosaukumus piešķir šādā secībā: (1) taustiņinstrumenti, (2) pūšaminstrumenti, (3) strinkšķināmie instrumenti, (4) sitaminstrumenti, elektroniskie un citi instrumenti, (5) stīgu lociņinstrumenti, (6) nespecificēti instrumenti un (7) cīparotais bass. Katras šīs kategorijas ietvaros instrumentus uzrāda alfabētiskā secībā, izņemot stīgu lociņinstrumentus, kurus uzrāda tādā secībā, kādā tie kārtoti partitūrā, no augstākā diapazona līdz zemākajam, atbilstoši mūzikas uzziņu standartavotos aprakstītajai instrumentu secībai.

Aprakstgalvā iekļauj ne vairāk kā 9 instrumentus vai 9 solistus, visas kategorijas ieskaitot. Ja solo instrumentu grupa ir lielāka par 9, lieto atbilstošu aprakstgalvu, kurā iekļauts termins „ansamblis” (salīdzināt ar 5. sadaļu).

A 1917.5 Mūzikas formas/žanra aprakstgalvas: Izpildījuma veids

Piemēri:

- 650 #0 \$a Klarnete, flauta, vijole, čells, ar kamerorķestri.
- 650 #0 \$a Flautas un vijoles mūzika.
- 650 #0 \$a Koncerti (klavieres, saksofons, kontrabass ar instrumentālu ansambli)
- 650 #0 \$a Noneti (fagots, flauta, klarnete, mežrags, oboja, vijole, alts, čells, kontrabass)
- 650 #0 \$a Okteti (klavieres, flauta, klarnete, ģitāra, mandolīna, akordeons, sitaminstrumenti, kontrabass)
- 650 #0 \$a Klavieres, mežrags, zvaniņi, ksilofons ar orķestri.
- 650 #0 \$a Klavieres (2), čelesta, sitaminstrumenti, sintezators ar kamerorķestri.
- 650 #0 \$a Kvarteti (flauta, vijole, alts, ciparotais bass)
- 650 #0 \$a Sonātes (flauta un vijole)
- 650 #0 \$a Svītas (flauta, arfa, vibrafons, čells)
- 650 #0 \$a Kvarteti (klavieres (3), dators)
- 650 #0 \$a Kvarteti (flauta, klarnete, dators, kontrabass)
- 650 #0 \$a Septeti (elektroniskie instrumenti, sitaminstrumenti)
- 650 #0 \$a Stīgu kvinteti (vijole, viola d'amore, alts, čells, violone)
- 650 #0 \$a Trio (klavieres (4-rocīgi), harmonijs)
- 650 #0 \$a Variācijas (ērģeles un klavieres)

Par divu solo instrumentu secību, ja viens no tiem ir taustiņinstrumentu/stīgu strinkšķināmais instruments, sk. 3. un 6. sadaļu.

Par aprakstgalvām diviem vai vairākiem solo instrumentiem kombinācijā ar pavadītājsambļa nosaukumu, sk. 5. sadaļu.

3. Solo instrumentu nosaukumi aprakstgalvās: divu dažādu instrumentu vai viena konkretizēta un viena nekonkretizēta instrumenta kombinācijas.

a. Vispārpieņemtā secība. Rīkojas atbilstoši 2. sadaļas vispārīgajiem norādījumiem. Izveido attiecīgās kombinācijas autoritatīvo ierakstu ar norādes terminu instrumentu nosaukumiem inversā secībā. *Piemēri:*

- 150 ## \$a Fagota un flautas mūzika
- 450 ## \$a Flautas un fagota mūzika

- 150 ## \$a Sitāras un tabla mūzika
- 450 ## \$a Tabla un sitāras mūzika

b. Viens, nekonkretizēts instruments. Ja viens no instrumentiem ir nekonkretizēts, veido aprakstgalvu, kas sākas ar terminu **Dueti**. Veido norādes terminus pārējiem instrumentu kombināciju pieraksta variantiem. *Piemērs:*

- 150 ## \$a Dueti (nekonkretizēts instruments un klavieres)
- 450 ## \$a Dueti (klavieres un nekonkretizēts instruments)
- 450 ## \$a Klavieru un nekonkretizēta instrumenta mūzika

Mūzikas formas/žanra aprakstgalvas: A 1917.5 Izpildījuma veids

c. Stīgu strinkšķināmie un taustiņinstrumenti; pavadošais instruments. Ja viens no instrumentiem ir taustiņinstrumenta/stīgu strinkšķināmais instruments, vai ja viens no tiem ir pavadošais instruments otrajam, tad taustiņinstrumentam/stīgu strinkšķināmajam vai pavadošajam instrumentam aprakstgalvā jābūt norādītam kā otrajam. *Piemēri:*

1 taustiņinstrumenta, stīgu strinkšķināmais instruments kā pavadošais instruments:

150 ## \$a Trombona un klavieru mūzika

450 ## \$a Klavieru un trombona mūzika

2 taustiņinstrumenta/stīgu strinkšķināmie instrumenti, otrs kā pavadošais instruments:

150 ## \$a Mandolīnas un klavieru mūzika

450 ## \$a Klavieru un mandolīnas mūzika

4. Solo instrumentu nosaukumi aprakstgalvās: divi vai vairāki vienādi solo instrumenti vai attiecīgā instrumenta spēlētāji.

a. Divi vai vairāki vienādi instrumenti jauktā grupā. Ja jauktā solo instrumentu grupā ir divi vai vairāki vienādi (tā paša nosaukuma) vai nekonkretizēti instrumenti, aprakstgalvā aiz instrumenta nosaukuma iekavās ar arābu cipariem norāda instrumentu skaitu. Lieto nosaukuma daudzskaitļa formu. Instrumentu skaita norādīšanai autoritatīvais ieraksts nav jāveido. *Piemēri:*

650 #0 \$a Koncerti (eifonijs, mežragi (4) ar pūtēju orķestri)

650 #0 \$a Koncerti (flautas (3), arfa)

650 #0 \$a Koncerti (klavesīns, ģitāras (2), arfa, kontrabass)

650 #0 \$a Mežragi (3), vijole ar kamerorķestri.

650 #0 \$a Stīgu noneti (vijoles (4), alti (2), čelli (2), kontrabass)

b. Atsevišķu instrumentu mūzika. Aprakstgalvas, kuras atveido atsevišķu instrumentu mūziku (**Klarnetes mūzika, Arfas mūzika** u. tml.) vai nekonkretizētu instrumentu mūziku, var modificēt, kā norādīts turpmāk. Modificētajām aprakstgalvām ir nepieciešami autoritatīvie ieraksti. Šie ieraksti autorizē modifikāciju lietojumu visās A 1917.5 noteikumos aprakstītajās parauga aprakstgalvās, skaņdarbiem, kuru izpildījumā piedalās attiecīgie instrumenti — vai nu kā solisti, vai kā solo pavadījums.

Jāatšķir situācijas, kurās jāievēro šīs sadaļas noteikumi, no tiem, kas sniegti iepriekš a sadaļā un attiecas uz aprakstgalvām, kurās attēlots divu vai vairāku vienāda nosaukuma instrumentu izpildījums jauktā grupā.

(1) Pūšaminstrumenti, strinkšķināmie un stīgu lociņinstrumenti.

(a) Instrumentu skaits. Attiecīgā instrumenta mūzikas aprakstgalvu var modificēt par divu tā paša nosaukuma instrumentu mūzikas aprakstgalvu. *Piemēri:*

150 ## \$a Flautas mūzika (flautas (2))

150 ## \$a Čella mūzika (čelli (2))

A 1917.5 Mūzikas formas/žanra aprakstgalvas: Izpildījuma veids

(b) Roku skaits. Ja skaņdarba izpildījumam nepieciešams, lai instrumentu spēlētu ar vairāk vai mazāk nekā divām rokām, šī instrumenta mūzikai jāveido autoritatīvais ieraksts, kurā aiz instrumenta nosaukuma iekavās jānorāda vajadzīgais roku skaits. *Piemēri:*

150 ## \$a Lautas mūzika (4-rocīgi)
650 #0 \$a Dziesmas (augsta balss) ar lautu
(4-rocīgi)

150 ## \$a Alta mūzika (3-rocīgi)
650 #0 \$a Sonātes (alts, 3-rocīgi)

(2) Taustiņinstrumenti.

(a) Roku skaits. Ja skaņdarba izpildījumam nepieciešams, lai instrumentu spēlētu ar vairāk vai mazāk nekā divām rokām, tad šī instrumenta mūzikas autoritatīvajā ierakstā nepieciešamais roku skaits jānorāda iekavās aiz instrumenta nosaukuma, bet vairākiem instrumentiem — aiz instrumentu skaita. *Piemēri:*

150 ## \$a Klaviermūzika (1-rocīgi)
450 ## \$a Klaviermūzika kreisajai rokai
450 ## \$a Klaviermūzika labajai rokai

650 #0 \$a Koncerti (klavieres, 1-rocīgi)
650 #0 \$a Kvinteti (klavieres (1-rocīgi), klarnete,
vijole, alts, čells)

150 ## \$a Klaviermūzika (2 instrumenti, 6-rocīgi)

150 ## \$a Ērģelmūzika (4-rocīgi)

650 #0 \$a Kanoni, fūgas utt. (ērģeles, 4-rocīgi),
aranžējumi
650 #0 \$a Septeti (ērģeles (4-rocīgi), mežrags,
trombons, strompetes (2), tūba)

Roku skaits nav jāliek iekavās, ja taustiņinstrumenti ir daļa no pavadījuma vokālās mūzikas aprakstgalvās (salīdzināt ar 10. sadaļu). *Piemērs:*

150 ## \$a Klaviermūzika (4-rocīgi)

650 #0 \$a Dziesmas (augsta balss) ar klavierēm,
4-rocīgi.
650 #0 \$a Kori, laicīgie (jauktais koris) ar
klavierēm, 4-rocīgi.

Mūzikas formas/žanra aprakstgalvas: A 1917.5 Izpildījuma veids

(b) Instrumentu skaits.

i. Divi taustiņinstrumenti. Ja skaņdarba izpildījumam uzrādīti divi vienāda nosaukuma taustiņinstrumentu solo, veido attiecīgā instrumenta mūzikas autoritatīvo ierakstu, modificējot tā, lai parādītu instrumentu skaitu. *Piemēri:*

150 ## \$a Elektronisko ērģeļu mūzika (elektroniskās ērģeles (2))

650 #0 \$a Korāļprelūdiņas (elektroniskās ērģeles (2))

150 ## \$a Klavesīna mūzika (klavesīni (2))

650 #0 \$a Koncerti (klavesīni (2) ar stīgu orķestri)

150 ## \$a Ērģeļmūzika (ērģeles (2))

650 #0 \$a Ērģeles (2) ar orķestri

150 ## \$a Klavieres (2)

650 #0 \$a Kvarteti (klavieres (2), sitaminstrumenti)

650 #0 \$a Kori, laicīgie (bērnu kori) ar klavierēm (2)

ii. Trīs vai vairāki taustiņinstrumenti. Trīs vai vairāki taustiņinstrumenti veido ansambli. Ja instrumenti ir vienādi, tad ansambļa nosaukums atbilst instrumentam. *Piemērs:*

150 ## \$a Klavieru ansambļi

650 #0 \$a Klavieru ansambļi, aranžējumi.

650 #0 \$a Svītas (klavieru ansamblis)

Skaņdarbiem atšķirīgiem vai nekonkretizētiem taustiņinstrumentiem piešķir aprakstgalvu **Taustiņinstrumentu ansambļi**. Šīs aprakstgalvas un nekonkretizētu taustiņinstrumentu ansambļu aprakstgalvas autorizē parauga aprakstgalvu izveidi skaņdarbiem, kurus izpilda vai kuros pavadījumu spēlē trīs vai vairāki attiecīgā veida instrumenti. Sk. arī 5.b (4).

iii. Viens izpildītājs, kurš spēlē vairākus instrumentus. Ja attiecīgajam skaņdarbam paredzēts viens izpildītājs, kurš spēlē vairākus vienādus taustiņinstrumentus, autoritatīvajā ierakstā jānorāda gan instrumentu, gan izpildītāju skaits. Izpildītāju norāda kā aprakstgalvas pēdējo elementu. *Piemērs:*

150 ## \$a Klaviermūzika (klavieres (2),
1 izpildītājs)

A 1917.5 Mūzikas formas/žanra aprakstgalvas: Izpildījuma veids

(3) *Divi vai vairāki nekonkretizēti instrumenti.* Nekonkretizētiem instrumentiem izpildījumā, ja to skaits ir no divi līdz deviņi, veido aprakstgalvas no **Dueti (nekonkretizēti instrumenti (2))** līdz **Noneti (nekonkretizēti instrumenti (9))**. Nekonkretizēto instrumentu skaits šajās un radniecīgās aprakstgalvās jāuzrāda pat tad, ja aprakstgalvas sākumā jau atklājas izpildītāju skaits (**Trio, Kvarteti** utt.). *Piemēri:*

650 #0 \$a Kanoni, fūgas utt. (nekonkretizēti instrumenti (5))

650 #0 \$a Triosonātes (nekonkretizēti instrumenti (2), ciparotais bass)

(4) *Sitaminstrumenti.*

(a) *Roku skaits.* Ja divi vai vairāki izpildītāji spēlē *mallet instrument* [noteikta augstuma sitaminstrumentu, kuru spēlē ar koka vāļītēm, kā ksilofonu vai zvaniņus u. tml.] vai čelestu, — instrumentus, kurus parasti spēlē ar divām rokām, roku skaitu norāda, ja spēlē vairāk nekā ar divām rokām. *Piemērs:*

150 ## \$a Vibrafona mūzika (4-rocīgi)

650 #0 \$a Trio (flauta, vibrafons (4-rocīgi))

(b) *Izpildītāju skaits.* Sitaminstrumentu izpildītāju skaits nav jānorāda. Bieži viens izpildītājs spēlē vairākus instrumentus, tāpēc izpildītāju skaitu var sajaukt ar instrumentu skaitu. Šis noteikums reizēm rada neskaidrības, jo termins „sitaminstrumenti” aprakstgalvās tiek lietots divējādi: 1) tas apzīmē izpildījumu, kur perkusionists spēlē divus vai vairākus dažādus sitaminstrumentus,

Piemēri:

150 ## \$a Sitaminstrumentu mūzika

650 #0 \$a Elektronisko un sitaminstrumentu mūzika.

650 #0 \$a Dziesmas (zema balss) ar sitaminstrumentiem.

un 2) aprakstgalvās ar trīs vai vairāku dažādu instrumentu grupu solo instrumentu nosaukumiem termins „sitaminstrumenti” apzīmē vienu vai vairākus perkusionistus, kuri spēlē vienu vai vairākus dažādus instrumentus. Dažkārt perkusionistu skaits ir izsecināms no aprakstgalvas. Sk. arī 5.b (6).

Piemēri:

Skaņdarba nosaukums: A cycle for voice and percussion / John Cage.

[1 perkusionists spēlē četrus instrumentus]

650 #0 \$a Dziesmas sitaminstrumentu pavadījumā.

Skaņdarba nosaukums: Images : para percusión / Siegfried Fink.

[Flauta vai soprāns un 4 perkusionisti]

650 #0 \$a Kvinteti (flauta, sitaminstrumenti)

650 #0 \$a Dziesmas (augsta balss) ar sitaminstrumentu ansambli.

Mūzikas formas/žanra aprakstgalvas: A 1917.5 Izpildījuma veids

Darba nosaukums: Sonata for two pianos and percussion / Béla Bartók.

[2 perkusionisti spēlē 11 instrumentus]

650 #0 Ša Kvarteti (klavieres (2), sitaminstrumenti)

650 #0 Ša Sonātes (klavieres (2), sitaminstrumenti)

Darba nosaukums: Music of amber / Joseph Schwantner.

[1 perkusionists spēlē 13 instrumentus]

650 #0 Ša Seksteti (klavieres, flauta, klarnete, sitaminstrumenti, vijole, čells)

(5) Elektroniskā mūzika; Datormūzika. Šīs aprakstgalvas nemodificē, kā arī aprakstgalvā neuzrāda instrumentu skaitu.

5. Instrumentālie ansambļi.

a. Instrumentālu ansambļu veidi. Pastāv divi galvenie instrumentālo grupu veidi: lieli ansambļi ar vairāk nekā vienu izpildītāju katrā balsī (partijā) un mazāki ansambļi ar vienu izpildītāju katrā balsī (partijā). Abiem veidiem ir divi pakārtotie veidi: dažādu instrumentu ansambļi un vienādu instrumentu ansambļi. Tālāk aprakstīta katra veida un pakārtotā veida ansambļu aprakstgalvu lietojums. Konkrēto ansambļa veida nosaukumu kā terminu aprakstgalvā lieto vai nu vienu pašu, vai arī kā aprakstgalvas elementu, kurš apzīmē izpildījuma veidu. Ansambļa veidam un ansambļa mūzikai ir nepieciešami autoritatīvie ieraksti. Turpmākos norādījumus sk. 5.c.

(1) Lieli ansambļi (vairāk nekā viens izpildītājs katrā balsī), piemēram, orķestris, stīgu orķestris, pūtēju orķestris, klarnešu ansamblis. Vārds „ansamblis” nav šīs kategorijas aprakstgalvu sastāvdaļa.

(a) Lieli dažādu instrumentu ansambļi. Piemēri:

<i>Ansambļa veids kā aprakstgalva</i>	<i>Ansambļa veids kā izpildījuma veids</i>
Orķestris	Vijole ar orķestri Svītas (orķestris) Dziesmas (augsta balss) ar orķestri
Stīgu orķestris	Koncerti (stīgu orķestris)
Pūtēju orķestris (mūzika)	Kori, garīgie (jauktais koris) ar pūtēju orķestri Svītas (klavieres ar pūtēju orķestri)

(b) Lieli vienādu instrumentu ansambļi. Piemērs:

<i>Ansambļa veids kā aprakstgalva</i>	<i>Ansambļa veids kā izpildījuma veids</i>
Klarnešu ansamblis	Variācijas (klavieres ar klarnešu ansambli) Klavieres ar klarnešu ansambli

A 1917.5 Mūzikas formas/žanra aprakstgalvas: Izpildījuma veids

(2) *Ansambļi ar vienu izpildītāju katrā balsī.*

(a) *Dažādu instrumentu ansambļi. Piemēri:*

<i>Ansambļa veids kā aprakstgalva</i>	<i>Ansambļa veids kā izpildījuma veids</i>
Instrumentāli ansambļi	Arfa ar instrumentālu ansambli Variācijas (instrumentāls ansamblis) Kori, garīgie (jauktais koris) ar instrumentālu ansambli
Metāla pūšaminstrumentu ansambļi	Simfonijas (metāla pūšaminstrumentu ansambļi) Metāla pūšaminstrumentu ansambļi ar orķestri Kori, laicīgie (jauktie kori) ar metāla pūšaminstrumentu ansambli
Pūšaminstrumentu ansambļi	Klarnete ar pūšaminstrumentu ansambli Koncerti (tuba ar pūšaminstrumentu ansambli)
Sīgu instrumentu ansambļi	Variācijas (klarnete ar sīgu instrumentu ansambli) Dziesmas (vidēja balss) ar sīgu instrumentu ansambli

(b) *Vienādu instrumentu ansambļi. Piemēri:*

<i>Ansambļa veids kā aprakstgalva</i>	<i>Ansambļa veids kā izpildījuma veids</i>
Klarnešu ansambļi Blokflautu ansambļi Vijoļu ansambļi	Klarnete ar klarnešu ansambli Svītas (blokflautu ansamblis) Kanoni, fūgas u. tml. (vijoļu ansamblis)

b. *Ar jēdzienu „ansamblis” apzīmētais instrumentu skaits.*

(1) *Krājumi.* Ansambļa veida aprakstgalvās krājumiem, ar vārdu „ansamblis(-ļi)” var apzīmēt darbus, kuri atšķiras gan instrumentācijas, gan izpildītāju skaita ziņā.

(2) *Atsevišķi darbi.* Ansambļa tipa aprakstgalvās atsevišķiem darbiem vārds „ansamblis(-ļi)” aizstāj 10 un vairāk instrumentu nosaukumus, izņemot (3)-(6) sadaļās aprakstītos gadījumus. *Piemēri:*

- 650 #0 \$a Metāla pūšaminstrumentu ansamblis ar orķestri.
- 650 #0 \$a Stīgu instrumentu ansambļi.
- 650 #0 \$a Simfonijas (metāla pūšaminstrumentu ansamblis)
- 650 #0 \$a Variācijas (instrumentāls ansamblis)

Mūzikas formas/žanra aprakstgalvas: A 1917.5 Izpildījuma veids

(3) **Noteikti citu veidu ansambļi.** Turpmāk minētajās ansambļa veida aprakstgalvās vārds „ansamblis” ietver trīs vai vairākus viena veida instrumentus. Autoritatīvo ierakstu darbības lauka piezīmēs jāpārbauda, vai citu ansambļa instrumentu aprakstgalva ir pievienotas šai mazajai grupai.

150 ## \$a Akordeona ansambļi
150 ## \$a Zvaniņu ansambļi
150 ## \$a Harmoniku ansambļi
150 ## \$a Mutes harmoniku ansambļi
150 ## \$a Klavesīna ansambļi
150 ## \$a Taustiņinstrumentu ansambļi
150 ## \$a Klavieru ansambļi

(4) **Instrumentu solo kā pavadošais ansamblis.** Izņemot vienu gadījumu, ja pavadījumu spēlē divi vai vairāki instrumenti, aprakstgalvās lieto ansambļa veida apzīmējumu, pat tajos gadījumos, kad šo pašu instrumentu kombināciju apzīmē ar atšķirīgu terminu. *Piemēri:*

650 #0 \$a Kori, garīgie (jauktais koris) ar taustiņinstrumentu ansambli.
[nevis 650 #0 \$a Kori, garīgie (jauktais koris) ar ērģelēm un klavierēm.]
650 #0 \$a Dziesmas (augsta balss) ar stīgu instrumentu ansambli.
[nevis 650 #0 \$a Dziesmas (augsta balss) ar stīgu kvartetu.]
650 #0 \$a Dziesmas (vidēja balss) ar instrumentālu ansambli.
[nevis 650 #0 \$a Dziesmas (vidēja balss) ar klavieru trio.]

Izņēmums: Ja pavadījumu spēlē divi viena nosaukuma taustiņinstrumenti, instrumentu specificē. *Piemērs:*

650 #0 \$a Vokālais trio ar klavierēm (2)

(5) **Sitaminstrumentu ansamblis(-ļi).** Ar terminu **Sitaminstrumentu ansamblis(-ļi)** apzīmē divus vai vairākus izpildītājus, kuri katrs spēlē vienu vai vairākus instrumentus skaņdarbos, kas komponēti tikai sitaminstrumentiem, vai kuru pavadījumā izmantoti tikai sitaminstrumenti. *Piemēri:*

650 #0 \$a Sitaminstrumentu ansambļi.
650 #0 \$a Vibrafons ar sitaminstrumentu ansambli.

A 1917.5 Mūzikas formas/žanra aprakstgalvas: Izpildījuma veids

(6) *Džeza ansambļi.* Terminu „Džeza ansambļi” nelieto kā aprakstgalvas pamatdaļu (salīdzināt ar sk. arī norādi autoritatīvajā ierakstā **Džezs**). Taču to var lietot kā izpildījuma veida apzīmējumu divu vai vairāku solo instrumentu grupai ar atšķirīgu pavadījumu, vai arī kā apzīmējumu tieši pavadošajai grupai. *Piemēri:*

650 #0 \$a Koncerti (džeza ansamblis ar pūtēju orķestri)

650 #0 \$a Ģitāra un klavieres ar džeza ansambli.

c. *Autoritatīvie ieraksti.*

(1) *Lieli ansambļi (vairāki izpildītāji katrā balsī).* Šāda veida ansambļu mūzikai jāveido autoritatīvie ieraksti. Ierosinājumā jāiekļauj darbības lauka piezīmi un „sk. arī” norādi, kas autorizē ansambļa apzīmējuma terminu kā izpildījuma veidu bibliogrāfiskajos ierakstos. *Piemēri:*

150 ## \$a Stīgu orķestra mūzika

680 ## \$i Šeit apkopoti nekonkretizētas formas vai veida skaņdarbi stīgu orķestrim, kā arī dažādu formu un veidu skaņdarbu krājumi stīgu orķestrim.

360 ## \$i sk. arī mūzikas formas un veida aprakstgalvas, kurās iekļauts termins „stīgu orķestris” un izpildījuma veida aprakstgalvas, kurās iekļauts termins „stīgu orķestris”

150 ## \$a Pūtēju orķestra mūzika

680 ## \$i Šeit apkopoti nekonkretizētas formas vai veida skaņdarbi pūtēju orķestrim, kā arī dažādu formu un veidu skaņdarbu krājumi pūtēju orķestrim.

360 ## \$i sk. arī mūzikas formas un veida aprakstgalvas, kurās iekļauts termins „pūtēju orķestris” un izpildījuma veida aprakstgalvas, kurās iekļauts termins „pūtēju orķestris”

150 ## \$a Trombonu ansambļa mūzika

680 ## \$i Šeit apkopoti nekonkretizētas formas vai veida skaņdarbi trombonu ansamblim, kā arī dažādu formu un veidu skaņdarbu krājumi trombonu ansamblim.

360 ## \$i sk. arī mūzikas formas un veida aprakstgalvas, kurās iekļauts termins „trombonu ansamblis” un izpildījuma veida aprakstgalvas, kurās iekļauts termins „trombonu ansamblis”

Mūzikas formas/žanra aprakstgalvas: A 1917.5 Izpildījuma veids

(2) *Ansambļi ar vienu izpildītāju katrā balsī.* Ansambļa apzīmējumam jāveido autoritatīvais ieraksts. Ierosinājumā jāiekļauj darbības lauka piezīmi un vispārējo „sk. arī” norādi, kas autorizē ansambļa apzīmējuma terminu kā izpildījuma veidu bibliogrāfiskajos ierakstos. *Piemēri:*

150 ## \$a Instrumentālie ansambļi
680 ## \$i Šeit apkopoti nekonkretizētas formas vai veida skaņdarbi desmit vai vairāk dažādiem solo instrumentiem, kā arī skaņdarbu krājumi dažādu instrumentu grupu un dažāda skaita solo instrumentiem.

360 ## \$i sk. arī mūzikas formas un veida aprakstgalvas, kurās iekļauts termins „instrumentāls ansamblis” un izpildījuma veida aprakstgalvas, kurās iekļauts termins „instrumentāls ansamblis”

150 ## \$a Metāla pūšaminstrumentu ansambļi
680 ## \$i Šeit apkopoti nekonkretizētas formas vai veida skaņdarbi desmit vai vairāk dažādiem metāla pūšaminstrumentem, kā arī dažādas formas vai veida skaņdarbu krājumi dažādam metāla pūšaminstrumentu skaitam.

360 ## \$i sk. arī mūzikas formas un veida aprakstgalvas, kurās iekļauts termins „metāla pūšaminstrumentu ansamblis” un izpildījuma veida aprakstgalvas, kurās iekļauts termins „metāla pūšaminstrumentu ansamblis”

150 ## \$a Klarnešu ansambļi
680 ## \$i Šeit apkopoti nekonkretizētas formas vai veida skaņdarbi desmit vai vairāk klarinetēm, kā arī dažādas formas un veida skaņdarbu krājumi dažādam klarnešu skaitam.

360 ## \$i sk. arī mūzikas formas un veida aprakstgalvas, kurās iekļauts termins „klarnešu ansamblis” un izpildījuma veida aprakstgalvas, kurās iekļauts termins „klarnešu ansamblis”

d. Orķestris kā pašsaprotams izpildītājs. Pilna sastāva orķestris ir tipisks izpildītājs noteiktas formas skaņdarbu, piemēram, uvertīru, simfonisko poēmu, simfoniju atskaņojumā, kā arī koncertu pavadījumā Tādēļ šo skaņdarbu formu aprakstgalvās lielu instrumentālu ansambli apzīmējošs termins „orķestris” ir pašsaprotams elements un netiek pievienots kā izpildījuma veids. Tāpat koncertiem, kuriem pavadījumu izpilda pilna sastāva orķestris, aprakstgalvu kvalifikatori iekavās ietver tikai solo instrumentu(-us). Šo kategoriju skaņdarbiem, izpildījuma veidu aprakstgalvā ietver tikai tad, ja izpildītājs nav pilna sastāva orķestris. Pārbauda darbpiezīmes autoritatīvajos ierakstos, lai pārliecinātos, kurās aprakstgalvās nav jāiekļauj „orķestris” kā izpildītājs. *Piemēri:*

A 1917.5 Mūzikas formas/žanra aprakstgalvas: Izpildījuma veids

650 #0 \$a Koncerti (klarnete) [Orķestra pavadījums ir pašsaprotams]
650 #0 \$a Simfoniskās poēmas [Orķestra izpildījums ir pašsaprotams]
650 #0 \$a Simfonijas [Orķestra izpildījums ir pašsaprotams]

bet:

650 #0 \$a Koncerti (klarnete ar pūtēju orķestri)
650 #0 \$a Koncerti (sitaminstrumenti ar instrumentālu ansambli)
650 #0 \$a Koncerti (vijoles (2) ar stīgu orķestri)
650 #0 \$a Uvertīras (deju orķestris)
650 #0 \$a Simfoniskās poēmas (ērģeles)
650 #0 \$a Simfonijas (elektroniskie instrumenti)

e. Aprakstgalvas „Koncerti (orķestris [pūtēju orķestris u. tml.])”. Šāda veida aprakstgalvas piešķir, ja komponists darba nosaukumā vai apakšvirsrakstā ir norādījis, ka skaņdarbs ir koncerts visam lielajam ansamblim. Kamermūzikai, kurā katrā balsī ir tikai viens izpildītājs, aprakstgalvu „Koncerti” nepiešķir pat tad, ja komponists darbu ir šādi apzīmējis. *Piemēri:*

Darba nosaukums: Concerto for orchestra.

650 #0 \$a Koncerti (orķestris)

bet:

Darba nosaukums: Concerto : per clavicembalo (o pianoforte), flauto, oboe, clarinetto, violino e violoncello.

650 #0 \$a Seksteti (klavesīns, klarnete, flauta, oboja, vijole, čells)

6. Palīgvārdu „un”, „ar” lietošana aprakstgalvās.

a. „un”. Saikli „un” lieto, lai saistītu divus solo instrumentus. *Piemēri:*

650 #0 \$a Vijoles un klavieru mūzika
650 #0 \$a Svītas (vijole un klavieres)
650 #0 \$a Koncerti (vijole un alts)

Saikli „un” lieto arī vokālo partiju un solo instrumenta saistīšanai, ja tie, apzīmējot izpildījuma veidu, atbilstoši 8.b un 9.b, atrodas līdzās kvalifikatorā iekavās. *Piemērs:*

650 #0 \$a Kanoni, fūgas utt. (koris un trompete ar stīgu orķestri)

Saikli „un” nelieto, ja aprakstgalvā pirms saikļa ar minēti trīs vai vairāki elementi, vai arī solistu skaits ir lielāks par divi. Šādos gadījumos elementus atdala ar komatiem. *Piemēri:*

650 #0 \$a Flauta, klarnete, vijole, čells ar instrumentālu ansambli.
650 #0 \$a Monologi ar mūziku (balsis (2), oboja, trompete ar orķestri)
650 #0 \$a Pūšaminstrumentu trio (oboja (2), trompete)

Mūzikas formas/žanra aprakstgalvas: A 1917.5 Izpildījuma veids

b. „ar”. Solo instrumentus, kas izmantoti pavadījumā, kā arī instrumentāla ansambļa pavadījumu norāda aiz saikļa „ar”. Solo instrumentus aprakstgalvā kārtu 2. sadaļā aprakstītājā secībā; pavadījums jānorāda atbilstoši noteikumiem 4.b(2)(a), 4.b(2)(b)(iii), 5.b(5), 5.d un 10. *Piemēri:*

650 #0 \$a Koncerti (klavieres ar stīgu orķestri)
650 #0 \$a Kori, laicīgie (jauktais koris) ar orķestri.
650 #0 \$a Elektroniskie instrumenti un klavieres ar
sitaminstrumentu ansambli.
650 #0 \$a Klavieres ar pūtēju orķestri.
650 #0 \$a Dziesmas (augsta balss) ar klavierēm.

c. Palīgvārdi „un”, „ar” vienā aprakstgalvā. Vienā aprakstgalvā var lietot abus saikļus. Ja norādīti divi dažādi solo instrumenti, tos, veidojot aprakstgalvas, kārtu atbilstoši 3. sadaļas noteikumiem. Ja kvalifikatorā iekavās kā izpildījuma veida apzīmējums norādīts termins „balss(-is)” vai „koris”, jāievēro 8.b vai 9.b norādījumi. *Piemēri:*

150 ## \$a Saksofona un ģitāras mūzika
650 #0 \$a Saksofons un ģitāra ar džeza ansambli.
650 #0 \$a Simfonijas (koris un alts ar kamerorķestri)

7. Aranžējumi: kvalifikators „, aranžējumi”.

a. Brīvais pievienojums. Kvalifikators , **aranžējumi** ir brīvi pievienojams aranžētās instrumentālās mūzikas formas/žanra aprakstgalvām, lai norādītu, ka attiecīgais izpildījuma veids ir aranžējums un neatbilst oriģināldarba instrumentācijai (sk. arī A 1160). *Piemēri:*

650 #0 \$a Klaviermūzika, aranžējumi.
650 #0 \$a Vijoles un klavieru mūzika, aranžējumi.
650 #0 \$a Variācijas (vijole un klavieres), aranžējumi.
650 #0 \$a Kvarteti (flauta, vijole, alts, čells),
aranžējumi.

b. Autoritatīvo ierakstu nepieciešamība. Šo kvalifikatoru var pievienot lielāku vokālu formu aprakstgalvām un tādu instrumentālās mūzikas formu aprakstgalvām, kurās nav uzrādīts izpildījuma veids (salīdzināt ar 10. sadaļu). Tomēr kvalifikators , **aranžējumi** nav brīvi pievienojams; katram terminam jāveido autoritatīvais ieraksts. *Piemēri:*

150 ## \$a Operas, aranžējumi
150 ## \$a Oratorijas, aranžējumi
150 ## \$a Kinomūzika, aranžējumi
150 ## \$a Fona mūzika, aranžējumi

Kvalifikatoru , **aranžējumi** nepievieno formas/žanra aprakstgalvām šādām vokālām formām:

- Ar kora veidu parasti kvalificētas aprakstgalvas (salīdzināt ar 9. sadaļu). *Piemēri:*

150 ## \$a Kantātes
150 ## \$a Mesas
150 ## \$a Kori
150 ## \$a Rekviēmi

A 1917.5 Mūzikas formas/žanra aprakstgalvas: Izpildījuma veids

- Skaņdarbiem vokālam solo vai vienam izpildītājam katrā balsī. *Piemēri:*

150 ## \$a Garīgie vokālie dueti [trio utt.]
150 ## \$a Dziesmas
150 ## \$a Garīgās dziesmas
150 ## \$a Vokālie dueti [trio utt.]
150 ## \$a Solo kantātes
150 ## \$a Vokalīzes

c. Fragmenti: īpašs noteikums. Ja aprakstgalvai ar kvalifikatoru , **aranžējumi** jāpievieno brīvi pievienojamā apakšsiedaļa —**Fragmenti** (salīdzināt ar A 1160), tad šāda kvalifikatora un apakšsiedaļas vietā lieto brīvi pievienojamo apakšsiedaļu —**Fragmenti, aranžēti**.

8. Vokālie skaņdarbi solo balsīm. Solo balss(-su) izpildījums var būt tieši vai netieši norādīts aprakstgalvas pamatdaļā, vai arī terminu „balss” var pievienot aprakstgalvai kā izpildījuma veida apzīmējumu.

a. Balss tieši vai netieši norādīta aprakstgalvā. Šādai kategorijai pieder aprakstgalvas: **Dziesmas, Kantātes, garīgās, Vokālie trio** u. tml.

(1) Viena solo balss. Skaņdarbiem, kuru izpildījumā vajadzīga viena solo balss, aiz aprakstgalvas pamatdaļas kā pirmo elementu iekavās norāda balss diapazonu. Balsu diapazoni un tiem atbilstošie tipi ir šādi:

- augsta balss: soprāns, kontrtenors, tenors
- vidēja balss: mecosoprāns, baritons
- zema balss: alts, kontralts, bass

Piešķirot aprakstgalvu, izmanto katalogizējamās vienības bibliogrāfiskajā aprakstā lietoto diapazona apzīmējumu, neņemot vērā iepriekš uzskaitītos balsu tipus. Ja bibliogrāfiskajā aprakstā diapazons nav uzrādīts, tad tā apzīmējumu izvēlas, salīdzinot partitūru ar vārdnīcā *New Harward Dictionary of Music* norādīto katras balss tipam atbilstošo diapazonu. Ja skaņdarbā prasītais balss diapazons nesakrīt ne ar vienu no šajā sadaļā minētajiem, kvalifikatorā lieto iespējami tuvākas nozīmes diapazona apzīmējumu.

Balss diapazona apzīmējums jāpievieno, veidojot šādas aprakstgalvas:

150 ## \$a Garīgās dziesmas
150 ## \$a Solo kantātes
150 ## \$a Solo kantātes, garīgās
150 ## \$a Solo kantātes, laicīgās
150 ## \$a Dziesmas
150 ## \$a Vokalīzes

Piemēri:

150 ## \$a Garīgās dziesmas (zema balss)
150 ## \$a Solo kantātes, garīgās (vidēja balss)
150 ## \$a Vokalīzes (augsta balss)

Mūzikas formas/žanra aprakstgalvas: A 1917.5 Izpildījuma veids

(2) **Divas vai vairākas solo balsis.** Skaņdarbiem, kuru izpildījums paredzēts divām līdz deviņām solo balsīm, veido šādas aprakstgalvas: no **Vokālie dueti** līdz **Vokālie noneti**; no **Garīgie vokālie dueti** līdz **Garīgie vokālie noneti**. Aprakstgalvām, kurās lietoti šie termini, nepievieno solo balsu diapazona apzīmējumu. *Piemēri:*

150 ## \$a Vokālie dueti ar ciparoto basu
150 ## \$a Garīgie vokālie kvarteti, bez pavadījuma

Aprakstgalvu **Vokalīzes** var kvalificēt ar izpildošo solo (divu vai vairāku) balsu skaitu, kuru pievieno kā brīvi pievienojamu elementu. Izpildošo balsu skaita un balsu diapazona pievienošanai autoritatīvie ieraksti nav nepieciešami. *Piemēri:*

650 #0 \$a Vokalīzes (balsis (3)), bez pavadījuma.
650 #0 \$a Vokalīzes (balsis (4)) ar klavierēm (2)

b. Balss ne tieši, ne netieši nav norādīta aprakstgalvas pamatdaļā. Skaņdarbam ar vienas vai vairāku solo balsu izpildījumu var piešķirt aprakstgalvu, kuras pamatdaļā nav ne tieša, ne netieša norādījuma par konkrētu izpildījuma veidu. Šādām aprakstgalvām izpildījuma veida apzīmējumu pievieno kā kvalifikatoru iekavās, kura pirmais elements ir termins „balss”. Elementus kvalifikatorā kārtā šādā secībā: vokālā partija (balss), solo instruments, pavadījums. Balss diapazonu un teksta raksturojumu nenorāda. Ja nepieciešams, var veidot otru aprakstgalvu, kurā šie šos elementi ir ietverti.

(1) **Viena solo balss.** *Piemēri:*

650 #0 \$a Ierakstīts pavadījums (balss)
650 #0 \$a Garīgie monologi ar mūziku (balss ar orķestri) [ar terminu „balss” apzīmē vokālo partiju kā izpildījuma veida „mūzikas” sastāvdaļu]
650 #0 \$a Garīgās dziesmas (zema balss) ar orķestri [otra aprakstgalva]

(2) **Divas vai vairākas solo balsis.** Divas vai vairākas solo balsis uzrāda ar arābu cipariem iekavās aiz termina „balsis”. Var uzrādīt līdz 9 solo balsīm. Autoritatīvie ieraksti nav nepieciešami (salīdzināt ar 4.a). *Piemēri:*

650 #0 \$a Marši (balsis (3) ar pūtēju orķestri)
650 #0 \$a Garīgie trio ar pūtēju orķestri [otra aprakstgalva]
650 #0 \$a Variācijas (balsis (5) ar instrumentālu ansambli)
650 #0 \$a Vokālie kvinteti ar instrumentālu ansambli [otra aprakstgalva]

(3) **Skaņdarbi bez pavadījuma.** Ja balss(-is) ir vienīgais izpildītājs, tad šāda veida aprakstgalvās kvalifikatoriem iekavās nepievieno „, bez pavadījuma”. *Piemērs:*

650 #0 \$a Kanoni, fūgas u. tml. (balsis (3))
650 #0 \$a Vokālie trio, bez pavadījuma. [otra aprakstgalva]

A 1917.5 Mūzikas formas/žanra aprakstgalvas: Izpildījuma veids

9. **Kori.** Kora izpildījums var būt tieši vai netieši norādīts aprakstgalvas pamatdaļā vai arī termins „kors” var būt pievienots aprakstgalvai kā izpildījuma veids. Lai gan izpildījumā var piedalīties arī solisti, tos aprakstgalvā nenorāda.

a. *Koris tieši vai netieši norādīts aprakstgalvā.*

(1) **Kora veids.** Aprakstgalvās, kurās tieši vai netieši norādīts kora izpildījums, atbilstošo kora veidu parasti pievieno kvalifikatorā iekavās tieši aiz aprakstgalvas pamatdaļas. Koru veidi ir šādi:

Changing voices	
Children's voices	Bērnu kori
Equal voices	
Men's voices	Vīru kori
Mixed voices	Jauktie kori
Unison	Unisons
Women's voices	Sieviešu kori

(a) **Kora veids nav norādīts.** Aprakstgalvās **Kantātes, garīgās; Kantātes, laicīgās; Mesas; Rekviēmi** pieņemts uzskatīt par pašsaprotamu jauktā kora piedalīšanos izpildījumā. Tādēļ kvalifikatoru „jauktais kors” nepievieno. *Piemēri:*

650 #0 \$a Kantātes. [pieņemts, ka izpilda jauktais kors]
650 #0 \$a Kantātes, garīgās. [pieņemts, ka izpilda jauktais kors]
650 #0 \$a Kantātes, laicīgās. [pieņemts, ka izpilda jauktais kors]
650 #0 \$a Mesas. [pieņemts, ka izpilda jauktais kors]
650 #0 \$a Rekviēmi. [pieņemts, ka izpilda jauktais kors]

Par kvalifikatoru lietošanu citiem kora veidiem šāda veida aprakstgalvās sk. turpmāk sadaļu (c).

(b) **Brīvi pievienojamie kvalifikatori kora veida norādīšanai.** Kvalifikatorus kora veida norādīšanai var brīvi pievienot aiz šādām aprakstgalvām:

150 ## \$a Kori
150 ## \$a Kori, garīgie
150 ## \$a Kori, laicīgie

Piemēri:

650 #0 \$a Kori (sieviešu kori)
650 #0 \$a Kori, garīgie (jauktie kori)

(c) **Aprakstgalvas, kurās kora veida kvalifikators ir autorizēts.** Turpmāk uzskaitītajām aprakstgalvām kora veida kvalifikatoru pievienošanai veido autoritatīvos ierakstus:

150 ## \$a Kantātes
150 ## \$a Kantātes, garīgās
150 ## \$a Kantātes, laicīgās

Mūzikas formas/žanra aprakstgalvas: A 1917.5 Izpildījuma veids

150 ## Ša Mesas
150 ## Ša Rekviēmi

Piemēri:

150 ## Ša Kantātes, laicīgās (vīru kori)
150 ## Ša Mesas (Equal voices kori)
150 ## Ša Rekviēmi (unisons)

(2) Kora balsu skaits. Kora balsu skaitu aprakstgalvā norāda kvalifikatorā iekavās aiz kora veida, atdalot ar komatu. Kora balsu skaitu, ja to ir 8 vai mazāk, norāda tikai aprakstgalvām **Kori**; **Kori, garīgie** un **Kori, laicīgie**, un tikai tad, ja pavadījums:

- aprakstgalvā nav norādīts,
- ir ciparotajam basam,
- ir solo instrumentam,
- ir diviem viena nosaukuma taustiņinstrumentiem,

vai arī, ja jālieto kvalifikators „, **bez pavadījuma**” (*a cappella*). *Divisi* balsis nenorāda atsevišķi, ja tās caurvij visu vokālo līniju vai lielāko tās daļu.

Piezīme: Apzīmējumu „kora balsis” lieto, runājot par vokālo līniju skaitu nevis dziedātāju skaitu. Jāatšķir termins „kora balsis” (*choral parts*), kuru lieto kā termina „vokālā līnija” sinonīmu, no termina „daļa” (*part*) vai „daļas” (*parts*), kuru lieto aprakstošajā katalogizācijā fizisko aprakstvienību daļu apzīmēšanai. *Piemēri:*

650 #0 Ša Kori, garīgie (Equal voices, 3-bals.)
650 #0 Ša Kori, garīgie (jauktie, 6-bals.) ar continuo
650 #0 Ša Kori, garīgie (jauktie, 4-bals.) ar klavierēm
650 #0 Ša Kori, laicīgie (bērnu, 3-bals.), bez pavadījuma
650 #0 Ša Kori, laicīgie (sieviešu, 3-bals.) ar arfu.

b. Kori ne tieši, ne netieši nav norādīts aprakstgalvas pamatdaļā. Skaņdarbam, kuru izpilda koris, var piešķirt aprakstgalvu, kuras pamatdaļā ne tieši, ne netieši nav norādīts izpildījuma veids. Šādā gadījumā pievieno izpildījuma veida kvalifikatoru iekavās, kura pirmais elements ir termins „koris”. Elementu secība papildinājumā ir šāda: balss(-is), solo instruments, pavadījums. Ja koris ir vienīgais izpildītājs, nelieto apzīmējumu „, **bez pavadījuma**” (*a cappella*), kā arī nenorāda kora veidu vai teksta raksturu. Ja nepieciešams, var pievienot otru aprakstgalvu, kura ietver šos elementus. *Piemēri:*

650 #0 Ša Kanoni, fūgas utt. (koris)
650 #0 Ša Kori, garīgie (jauktie, 5-bals.), bez pavadījuma. *[otra aprakstgalva]*
650 #0 Ša Monologi ar mūziku (koris ar pūtēju orķestri)
650 #0 Ša Kori, laicīgie (jauktie) ar pūtēju orķestri. *[otra aprakstgalva]*

A 1917.5 Mūzikas formas/žanra aprakstgalvas: Izpildījuma veids

650 #0 \$a Variācijas (koris un trompete ar orķestri)
650 #0 \$a Kori, laicīgie (bērnu) ar orķestri. [otra aprakstgalva]

10. Vokālās mūzikas pavadījums. Ja vokāla skaņdarba aprakstgalvā ir norādīts instrumentāls pavadījums, tas ir noslēdzošais elements aprakstgalvā. Par darbiem bez pavadījuma sk. 11. sadaļu.

a. Pavadījums aprakstgalvā nav norādīts. Pavadījumu nenorāda šādu lielu vokālu formu vai muzikāli dramatisku darbu aprakstgalvām:

Garīgās pantomīmas ar mūziku
Kantātes
Mesas
Mūzikli
Operas
Oratorijas
Rekviēmi
Solo kantātes

b. Viens instruments vai divi taustiņinstrumenti. Konkrētus instrumentus kā izpildījuma veidu vokālas mūzikas pavadījumam norāda tikai tad, ja pavadījumā izmantots viens instruments vai divi taustiņinstrumenti. *Piemēri:*

650 #0 \$a Kori, laicīgie (jauktie) ar klavierēm.
650 #0 \$a Garīgās dziesmas (augsta balss) ar oboju.
650 #0 \$a Vokālie kvarteti ar klavierēm (2)
650 #0 \$a Vokalīzes ar klavierēm.

c. Cita veida instrumentāls pavadījums. Ja pavadījumā izmantotas divu vai vairāku instrumentu grupas (izņemot divus taustiņinstrumentus), tās norāda ar attiecīgo ansambli apzīmējošu terminu. Sk. arī 5.b(5). *Piemēri:*

650 #0 \$a Kanoni, fūgas utt. (koris ar instrumentālu ansambli)
[nevis 650 #0 \$a Kanoni, fūgas utt. (koris un trompete ar ērģelēm)]

650 #0 \$a Kori, garīgie (jauktie) ar metāla pūšaminstrumentu ansambli.
[nevis 650 #0 \$a Kori, garīgie (jauktie) ar metāla pūšaminstrumentu trio.]

650 #0 \$a Dziesmas (augsta balss) ar stīgu instrumentu ansambli.
[nevis 650 #0 \$a Dziesmas (augsta balss) ar stīgu kvartetu.]

650 #0 \$a Dziesmas (vidēja balss) ar orķestri.

Mūzikas formas/žanra aprakstgalvas: A 1917.5 Izpildījuma veids

11. *Skaņdarbi bez pavadījuma: kvalifikators „, bez pavadījuma”.*

a. Vokālā mūzika. Ja vokālā mūzika paredzēta izpildījumam bez pavadījuma, izpildījuma veida aprakstgalvām kā noslēdzošo elementu pievieno kvalifikatoru, **bez pavadījuma**, atbilstoši turpmāk aprakstītajiem norādījumiem.

(1) *Brīvais pievienojums.* Kvalifikators, **bez pavadījuma** ir brīvi pievienojams šādām aprakstgalvām, arī gadījumos, kad tās tiek modificētas, lai norādītu solo balss diapazonu vai kora veidu:

150 ## \$a Dziesmas
150 ## \$a Garīgās dziesmas
150 ## \$a Garīgie vokālie dueti [trio utt.]
150 ## \$a Kori
150 ## \$a Kori, garīgie
150 ## \$a Kori, laicīgie
150 ## \$a Vokālie dueti [trio utt.]
150 ## \$a Vokalīzes

(2) *Autoritatīvā ieraksta nepieciešamība.* Autoritatīvais ieraksts ir nepieciešams, ja kvalifikatoru, **bez pavadījuma** pievieno šādām aprakstgalvām — arī tad, ja pirmās divas ir modificētas, norādot kora tipu:

150 ## \$a Garīgie vokālie ansambļi
150 ## \$a Mesas
150 ## \$a Rekviēmi
150 ## \$a Vokālie ansambļi

Kvalifikatoru, **bez pavadījuma** nepievieno 8.b(3), 9.b vai 10.a aprakstītajiem aprakstgalvu veidiem, izņemot aprakstgalvas **Mesas** un **Rekviēmi**, kurām to var pievienot atbilstoši (2) sadaļas noteikumiem.

(3) *Piemēri.*

650 #0 \$a Kori, laicīgie (jauktie, 4-bals.), bez pavadījuma.
650 #0 \$a Dziesmas (vidēja balss), bez pavadījuma.
650 #0 \$a Vokālie kvinteti, bez pavadījuma.
650 #0 \$a Vokalīzes (vidēja balss), bez pavadījuma.

150 ## \$a Mesas, bez pavadījuma
150 ## \$a Rekviēmi (sieviešu koris), bez pavadījuma

b. Instrumentālā mūzika. Instrumentālās mūzikas aprakstgalvās nelieto kvalifikatoru, **bez pavadījuma**.

PAMATOJUMS: Šeit sniegtas vadlīnijas mūzikas instrumentu un instrumentu grupu aprakstgalvu izveidei un lietošanai. Par brīvi pievienojamām apakšiedaļām mūzikas instrumentu aprakstgalvām sk. A 1161. Par mūzikas instrumentiem kā izpildījuma veidu skaņdarbu formas/žanra aprakstgalvās sk. A 1917.5.

1. Aprakstgalvu izveide.

a. Vispārīgās vadlīnijas. Veido mūzikas instrumentu, instrumentu daļu, piederumu (papildierīču) un instrumentu grupu nosaukumu aprakstgalvas. Lieto standartterminus angļu valodā. Aprakstgalvās izlaiž instrumenta skaņojumu, piemēram, „D” trompete, bet iekļauj diapazonu, ja instrumenta diapazons vai skaņojums nav jau norādīts vispārīgajā aprakstgalvā. Veidojot instrumenta aprakstgalvu, jāveido arī šī instrumenta mūzikas aprakstgalva, kas autorizē instrumenta kā izpildījuma veida lietojumu bibliogrāfiskajos ierakstos. Ierosinājumā iekļauj sk. arī norādi vienskaitļa formai, ja lietota daudzskaitļa forma un darbības lauka piezīmi. Ja nav pieejama informācija par termina svešvalodā (sk. 1.a.(1)) lietojumu daudzskaitļa formā, daudzskaitļa formu formulē atbilstoši angļu valodas likumiem. *Piemēri:*

150 ## \$a Flauta

150 ## \$a Flautas mūzika

360 ## \$i sk. arī mūzikas formas un veida aprakstgalvas, kurās iekļauts termins „flauta” vai „flautas” un izpildījuma veida aprakstgalvas, kurās iekļauts termins „flauta” vai „flautas”

680 ## \$i Šeit apkopoti nekonkretizētas formas vai veida skaņdarbi flautai solo un dažādu formu un veidu skaņdarbu krājumi flautai solo.

150 ## \$a Klarnete [*lieto E bemola, A un B bemola klarnetēm, bet ne basklarnetei*]

150 ## \$a Basklarnete

150 ## \$a Saksofons [*lieto soprāna, alta, tenora un baritona saksofoniem*]

(1) Termini svešvalodās. Ja nav standarttermina angļu valodā, aprakstgalvā lieto terminu svešvalodā, atbilstoši A 315. Ja instrumenta nosaukums neatbilst valodai, kādā aprakstvienība ir katalogizēta, lieto terminu tās zemes valodā, kurā šo instrumentu spēlē. Terminiem, kas nav latīņu alfabēta rakstībā, lieto latinizētu formu. Ja latinizētā forma minēta avotos angļu valodā, izvēlas šo formu un, ja nepieciešams, veido „sk.” norādi transliterētajai formai, kas veidota, atbilstoši attiecīgās valodas transliterācijas noteikumiem.

Izņēmums: Ķīniešu terminiem izmanto pinyin latinizācijas sistēmu.

A 1918 Mūzikas instrumenti

Piemēri:

- 150 ## \$a Oboja d'amore
- 150 ## \$a Obojas d'amore mūzika
- 360 ## \$i sk. arī mūzikas formas un veida aprakstgalvas, kurās iekļauts termins „oboe d'amore” vai „oboi d'amore” un izpildījuma veida aprakstgalvas kurās iekļauts termins „oboe d'amore” vai „oboi d'amore”
- 680 ## \$i Šeit apkopoti nekonkretizētas formas vai veida skaņdarbi obojai d'amore solo un dažādu formu vai tipu skaņdarbu krājumi obojai d'amore solo.
- 150 ## \$a Erhu
- 150 ## \$a Erhu mūzika
- 360 ## \$i sk. arī mūzikas formas un veida aprakstgalvas, kurās iekļauts termins „erhu” un izpildījuma veida aprakstgalvas, kurās iekļauts termins „erhu”
- 680 ## \$i Šeit apkopoti nekonkretizētas formas vai veida erhu skaņdarbi un dažādu formu vai veidu skaņdarbu krājumi erhu solo.

(2) Vienskaitļa vai daudzskaitļa forma. Instrumenta nosaukumu aprakstgalvā veido vienskaitļa formā, izņemot gadījumus, kad daudzskaitļa forma ir vispārpieņemta, jo viens izpildītājs parasti spēlē vairākus instrumentus. *Piemēri:*

- 150 ## \$a Kastaņetes
- 150 ## \$a Timpāni

Instrumentu grupu nosaukumus aprakstgalvās veido daudzskaitļa formā. *Piemēri:*

- 150 ## \$a Metāla pūšaminstrumenti
- 150 ## \$a Violas

(3) Kvalifikatori iekavās. Atbilstoši A 357 noteikumiem, lieto kvalifikatoru iekavās (**mūzikas instruments**), lai atšķirtu instrumentu nosaukumus no citiem līdzīgiem terminiem vai arī neskaidras nozīmes terminu paskaidrošanai. Savukārt kvalifikatoru (**mūzika**) lieto vispārīgiem instrumentu piederumu un sastāvdaļu nosaukumiem. *Piemēri:*

- 150 ## \$a Organ (Musical instrument)
- 150 ## \$a Wind controller (Musical instrument)
- 150 ## \$a Klaviatūras (mūzika)
- 150 ## \$a Iemutņi (mūzika)

Kvalifikatoru iekavās lieto arī, lai atšķirtu dažādus instrumentus, kuru apzīmēšanai lieto vienu terminu, un visas šī termina nozīmes ir vienlīdz plaši pazīstamas. *Piemērs:*

150 ## \$a Tar (Lute) [„tar” ir arī vairāku bangu tipu nosaukums]
[nevis 150 ## \$a Tar (Musical instrument)]

Ja ar vienu terminu apzīmē divus vai vairākus instrumentus, un viena termina nozīme ir plašāk pazīstama, tad šī termina aprakstgalvai kvalifikators nav nepieciešams. *Piemērs:*

150 ## \$a Guiro [plašāk pazīstams termins nekā čīgātājs (vijoles)]
150 ## \$a Atcheré
450 ## \$a Guiro (Rattle) [(tarkšķis) alternatīvs atcheré nosaukums]

(4) Izņēmums: tematiskā apakšiedaļa —Ērģeles. Priekšmetojot darbus par institūcijām piederošām, it īpaši baznīcu, koncertzāļu u. tml. ērģelēm, aprakstgalvai pievieno brīvi pievienojamo tematisko apakšiedaļu —**Ērģeles**. *Piemērs:*

610 20 \$a Notre-Dame de Paris (katedrāle)
\$x Ērģeles.

b. Definīcijas. Ja instruments nav plaši pazīstams vai arī to nepieciešams atšķirt no citiem līdzīga nosaukuma vai tipa instrumentiem, tad 670. laukā sniedz instrumenta definīciju, izmantojot autoritatīvus mūzikas nozares avotus.

c. Norādes.

(1) „Sk.” norādes. Jaunizveidotai aprakstgalvai kā „sk.” norādes terminus pievieno visus ekvivalentos autoritatīvajos avotos atrastos terminus un vārdkopas. Jāievēro atbilstoši papildnorādījumi A 373.

(2) Plašāki termini. Kā plašākus terminus pievieno:

- Instrumentu grupas, pie kuras instruments pieder vai vispārēju tipa nosaukumu, kuram attiecīgais instruments ir pakārtots. *Piemēri:*

150 ## \$a Trompete
550 ## \$a Metāla pūšaminstrumenti

150 ## \$a Timbales criollos (Latīņamerikas bungas)
550 ## \$a Bungas

- Aprakstgalvu **Mūzikas instrumenti**—[vieta], ja attiecīgais mūzikas instruments ir saistīts ar noteiktu ģeogrāfisku teritoriju.

d. Ģeogrāfiskais pakārtojums. Mūzikas instrumentu aprakstgalvas var pakārtot ģeogrāfiski.

e. Kongresa bibliotēkas klasifikācijas indeksi. Veidojot aprakstgalvu, 053. laukā iekļauj klasifikācijas indeksu atbilstoši A 365 noteikumiem. Indeksiem ML klasē pievieno kvalifikatoru „Vēsture”; indeksiem MT klasē pievieno kvalifikatoru „Apmācība”. Klasifikācijas indeksu veido tikai iekļaušanai priekšmetu autoritatīvo ierakstu datnē.

A 1918 Mūzikas instrumenti

f. Papildu aprakstgalvu izveide aprakstgalvām, kurās ietverti instrumenta nosaukumi. Veidojot aprakstgalvu, kurā iekļauts mūzikas instrumenta nosaukums, parasti izmanto instrumenta aprakstgalvā lietoto nosaukuma formu. *Piemēri:*

150 ## \$a Saksofons
150 ## \$a Saksofons reklāmā

150 ## \$a Pāna flauta
150 ## \$a Pāna flauta mākslā

2. Mūzikas instrumentu zīmoli un modeļi.

a. Zīmoli. Aprakstgalvas instrumentu zīmolam veido, firmas nosaukumam pievienojot autorizēto vispārējo instrumenta nosaukumu. *Piemēri:*

150 ## \$a Boldvina ērģeles
150 ## \$a Korga taustiņu sintezators
150 ## \$a Moog sintezators
150 ## \$a Steinveja klavieres
150 ## \$a Telecaster ģitāra

b. Modeļu numuri. Aprakstgalvas atsevišķu klašu instrumentu modeļiem veido, norādot arī klases numuru aiz firmas nosaukuma, un pievienojot instrumenta tipu. *Piemēri:*

150 ## \$a Kasio CZ sintezators
150 ## \$a Korga DDD-1 bungu mehānisms
150 ## \$a Jamahas WX7 elektroniskā klarnete

c. Ģeogrāfiskās apakšiedaļas. Mūzikas instrumentu zīmolu un modeļu nosaukumu aprakstgalvas nav autorizētas ģeogrāfiskam pakārtojumam.

3. Nemuzikāli objekti kā mūzikas instrumenti. Veido aprakstgalvas skaņdarbiem, kas komponēti nemuzikālu objektu izpildījumam, vienlaikus veidojot aprakstgalvas arī šiem objektiem kā mūzikas instrumentiem, un abas aprakstgalvas saista kā asociatīvus terminus. *Piemērs:*

150 ## \$a Lapu mūzika
550 ## \$a Lapu mūzikas instrumenti

150 ## \$a Lapu mūzikas instrumenti
550 ## \$w g \$a Mūzikas instrumenti
550 ## \$a Lapu mūzika

4. Instrumentu sastāvdaļas un piederumi. Terminus instrumentu sastāvdaļu un piederumu apzīmēšanai lieto daudzskaitlī. Lai aprakstgalvās nodrošinātu atbilstošu instrumentu grupu un piederumu nosaukumu specifiku, parasti izmanto terminus, kuros iekļauts instrumenta vai instrumentu grupas vispārējais nosaukums. *Piemēri:*

- 150 ## \$a Surdīnes (mūzika)
- 150 ## \$a Klarnešu iemutņi
- 150 ## \$a Ģitāru grifa sadalījumi
- 150 ## \$a Stīgu instrumentu lociņi
- 150 ## \$a Vijoļu lociņi

5. Terminu izvēle dažādu veidu aprakstgalvām.

a. Vienskaitļa un daudzskaitļa forma. Mūzikas instrumentu nosaukumus, kas aprakstgalvās veidoti vienskaitlī, var lietot arī daudzskaitlī, lai norādītu izpildījuma veidu skaņdarbu formas/žanra aprakstgalvās. Daudzskaitli veido atbilstoši angļu valodā pieņemtam lietojumam, izņemot noteiktus terminus svešvalodās.

Instrumentiem, kuru nosaukumi ir veidoti svešvalodā, šī instrumenta mūzikas autoritatīvajā ierakstā vispārīgajā sk. arī norādē norāda autorizēto daudzskaitļa formu vai lietojumu gan vienskaitļa, gan daudzskaitļa formā. *Piemēri:*

- 150 ## \$a Oboe d' amore mūzika
- 360 ## \$i sk. arī mūzikas formas un veida aprakstgalvas, kurās iekļauts termins „oboe d' amore” vai „oboi d' amore” un izpildījuma veida aprakstgalvas, kurās iekļauts termins „oboe d' amore” vai „oboi d' amore”

bet:

- 150 ## \$a Jing hu mūzika
- 360 ## \$i sk. arī mūzikas formas un veida aprakstgalvas, kurās iekļauts termins „jing hu” un izpildījuma veida aprakstgalvas, kurās iekļauts termins „jing hu”

b. Kvalifikatori iekavās. Skaņdarbu formas/žanra aprakstgalvās, kurās instrumenta nosaukums lietots kā izpildījuma veids, kvalifikatoru iekavās (mūzikas instruments) nelieto. *Piemērs:*

- 150 ## \$a Mežrags (mūzikas instruments)

bet:

- 150 ## \$a Mežraga mūzika
- 650 #0 \$a Pūšaminstrumentu kvinteti (fagots, flauta, klarnete, mežrags, oboja)

Kvalifikatoru iekavās nelieto arī aprakstgalvās, kurās instrumenta vai tā daļas apzīmējoša termina nozīme ir nepārprotama. *Piemērs:*

- 150 ## \$a Organ (Musical instrument)

bet:

- 150 ## \$a Organ stops

A 1918 Mūzikas instrumenti

Tomēr, ja kvalifikators lietots, lai atšķirtu dažādus instrumentus ar vienādu nosaukumu, kvalifikatoru saglabā arī formas/žanra aprakstgalvās, kurās instrumenta nosaukums lietots kā izpildījuma veids. *Piemērs:*

150 ## \$a Tar (Lute)
150 ## \$a Tar (Lute) and zarb music

c. Mūzikas instrumentu zīmoli un modeļu numuri.

(1) Skaņdarbi. Ja nošizdevumā vai skaņu ierakstā uzrādīts instrumenta zīmols vai modeļa numurs, tos neiekļauj formas/žanra aprakstgalvā, ja šī aprakstgalva piešķirta darbam, kurā instrumenta nosaukums apzīmē izpildījuma veidu. Lieto instrumenta vispārīgo nosaukumu, kas parasti ir plašākais termins zīmola vai modeļa autoritatīvajā ierakstā. *Piemēri:*

Autoritatīvais ieraksts:

150 ## \$a Hammonda ērģeles
550 ## \$w g \$a Elektroniskās ērģeles

Bibliogrāfiskie ieraksti:

650 #0 \$a Sonātes (elektroniskās ērģeles)
650 #0 \$a Garīgās dziesmas (augsta balss) ar elektroniskajām ērģelēm.

Autoritatīvais ieraksts:

150 ## \$a Sohmer klavieres
550 ## \$w g \$a Klavieres

Bibliogrāfiskie ieraksti:

650 #0 \$a Flautas un klavieru mūzika.
650 #0 \$a Klavieru kvarteti.

Autoritatīvais ieraksts:

150 ## \$a Jamaha WX7 elektroniskā klarnete
550 ## \$w g \$a Elektroniskā klarnete (mūzikas instruments)

Bibliogrāfiskie ieraksti:

650 #0 \$a Koncerti (elektroniskā klarnete ar stīgu orķestri)

(2) *Instrukcijas un tematiski materiāli.* Mūzikas instrumentu zīmolu, modeļu un aprīkojuma aprakstgalvas var lietot izglītojošiem darbiem par instrumentu un to mehānismu tehniskajām īpašībām un lietošanu, kā arī literatūrai par attiecīgā zīmolu vai modeli. *Piemēri:*

Darba nosaukums: 600 sons pour DX7.

650 #0 \$a Jamaha DX7 sintezators \$x Apmācība.

Darba nosaukums: Hammond organ drawbars made easy.

650 #0 \$a Hammonda ērģeles \$x Reģistrācija.

Darba nosaukums: Song Dex Organmaster code for the Lowrey Lincolnwood.

659 #0 \$a Lowrey ērģeles \$x Reģistrācija.

Darba nosaukums: How to make your drum machine sound like a drummer, with the Korg DDD-5.

650 #0 \$a Korg DDD-5 bungu ierīce \$x Programmēšana.

Zīmolu un modeļu aprakstgalvas nelieto mācību materiāliem par instrumenta spēli. Šai gadījumā lieto instrumenta vispārējo nosaukumu. *Piemēri:*

Darba nosaukums: Chord system of organ playing for spinet model Hammond organ.

650 #0 \$a Elektroniskās ērģeles \$x Apmācība.

Darba nosaukums: 87 superstar sounds on a stomptbox budget; 87 „Sound F/X” columns.

650 #0 \$a Elektriskā ģitāra \$v Spēles skolas \$v Pašmācība.

Darba nosaukums: Arlen Roth's Masters of the Telecaster.

650 #0 \$a Elektriskā ģitāra \$v Spēles skolas.

PAMATOJUMS: Apakšiedaļas —**Vārds un nosaukums** un —**Vārdi un nosaukumi** ir brīvi pievienojamas noteiktiem aprakstgalvu veidiem. Šeit sniegtas vadlīnijas šo apakšiedaļu piešķiršanai.

1. —Vārds un nosaukums. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Vārds un nosaukums** piešķir aiz personvārdiem, dievību, vietu, institūciju, kristiešu konfesiju, karu, notikumu un etnisko grupu nosaukumiem, darbiem par personvārdu, vietvārdu u. tml. izcelsmi, vēsturi, rakstību u. tml. *Piemēri:*

Darba nosaukums: The formation of Catalonia.

651 #0 \$a Katalonija (Spānija) \$x Vārds un nosaukums.

Darba nosaukums: The name above every name.

600 00 \$a Jēzus Kristus \$x Vārds un nosaukums.

Darba nosaukums: Name of the American war of 1861-1865.

651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$x Vēsture
\$y Pilsoņu karš, 1861-1865 \$x Vārds un
nosaukums.

2. —Vārdi un nosaukumi.

a. Vispārīgie noteikumi. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Vārdi un nosaukumi** piešķir aiz objektu, notikumu, organizāciju, izglītības institūciju u. tml. veidu aprakstgalvām; kā arī dzīvnieku sugu aprakstgalvām, ko piešķir darbiem par šo entitiju veidu nosaukumu/vārdu izcelsmi, vēsturi un/vai šo nosaukumu/vārdu izveides likumiem, metodēm tradīcijām u. tml. *Piemēri:*

Darba nosaukums: Anything but Rover : the art and science of naming your dog.

650 #0 \$a Suņi \$x Vārdi un nosaukumi.

650 #0 \$a Suņu šķirnes.

Darba nosaukums: What's in the name of stars and constellations?

650 #0 \$a Zvaigznes \$x Vārdi un nosaukumi.

650 #0 \$a Zvaigznāji \$x Vārdi un nosaukumi.

Šāda veida aprakstgalvu nepiešķir, ja attiecīgajam jēdzienam ir izveidota vārdkopas aprakstgalva. *Piemērs:*

Ielu nosaukumi [nevis Ielas—Vārdi un nosaukumi.]

b. Valodas. Atbilstoši A 1154, brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Etimoloģija—Vārdi un nosaukumi** piešķir aiz atsevišķu valodu un valodu grupu nosaukumiem, darbiem par nosaukumu izcelsmi un rakstību šajās valodās. Ja darbs ir par noteiktu nosaukumu kategoriju, piešķir gan valodas vai valodu grupas, gan temata aprakstgalvas. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Scottish field names.

650 #0 \$a Vietu nosaukumi laukos \$z Lielbritānija
\$z Skotija.

650 #0 \$a Angļu valoda \$x Etimoloģija \$x Vārdi un
nosaukumi.

651 #0 \$a Skotija (Lielbritānija)
\$x Novadpētniecība.

PAMATOJUMS: Līdz 1981. gadam tautībām, kas dzīvo vienā valstī ārpus savas dzimtenes, veidoja tipveida aprakstgalvu [tautība] [valstī]; tautībām, kas dzīvo ārpus savas dzimtenes vairākās valstīs, veidoja aprakstgalvu [tautība] ārvalstīs. Šīs aprakstgalvas pārveidoja par [temats]—[vieta]. Vārdkopu [...] ārvalstīs aizstāja ar ģeogrāfisko apakšiedaļu —Ārvalstis. Šeit sniegtas vadlīnijas tautību aprakstgalvu piešķiršanai un veidošanai.

1. Vispārīgās darbības.

a. Tautību aprakstgalvu veidošana. Tautību aprakstgalvas veido pēc šāda modeļa:

```
150 ## $a [tautības nosaukums]
450 ## $a [nosaukuma varianti, ja tādi ir]
550 ## $w g $a Etnogrāfija $z [izcelsmes valsts]
```

Autorizē ģeogrāfisko pakārtojumu, ierakstot i vērtību 008/06. laukā (KB IBS 008. ievadlogā **Pakārtojums**).

Piemērs:

```
150 ## $a Kanādieši
550 ## $w g $a Etnogrāfija $z Kanāda
```

b. Ģeogrāfiskās apakšiedaļas lietošana. Tautību aprakstgalvas lieto tikai ārpus etniskās dzimtenes dzīvojošu tautību cilvēku grupu attēlošanai. Tādēļ tās nekad nepiešķir bez ģeogrāfiskās apakšiedaļas. Piešķirot tautības aprakstgalvu, to vienmēr pakārto tālāk ar tās vietas nosaukumu, kura saistībā ar attiecīgo tautību apskatīta katalogizējamajā darbā, piemēram, **Vācieši—Brazīlija**.

Izņemot Amerikas etniskās grupas, ārvalstīs dzīvojošām tautībām, veido šāda veida aprakstgalvas: **Vācieši—Brazīlija**, nevis **Vācu izcelsmes brazīlieši**.

Piezīme: Šādā veidā formulētas tautības aprakstgalvas nedrīkst sajaukt ar aprakstgalvām, kas apzīmē savā dzimtenē dzīvojošas etniskas grupas, kuras no pamatnācijas atšķiras ar valodu un kultūras mantojumu, un kuru nosaukumus veido kā vārdkopas, piemēram, **Franču izcelsmes kanādieši**.

c. Tautības savā valstī. Tautību aprakstgalvas neveido, priekšmetojot darbus par tautām, kas dzīvo savā etniskajā dzimtenē. To vietā lieto vai nu valsts nosaukumu ar atbilstošu apakšiedaļu, vai tipveida aprakstgalvu [temats]—[vieta], vai arī abas šīs aprakstgalvas. *Piemēri:*

```
650 #0 $a Amerikas Savienotās Valstis $x Sociālā
dzīve un paražas.
[nevis 650 #0 $a Amerikāņi $x Sociālā dzīve un paražas.]

650 #0 $a Antropometrija $z Zviedrija.
[nevis 650 #0 $a Zviedri $x Antropometrija.]
```

d. Apakšiedaļas aiz tautību aprakstgalvām. Izņemot 1.c sadaļā aprakstīto gadījumu, tautību aprakstgalvas traktē kā etnisko grupu aprakstgalvas un piešķir atbilstošas apakšiedaļas, ko pievieno etnisko grupu aprakstgalvām, piemēram, **Irāņi—Francija—Ekonomiskais stāvoklis** (salīdzināt ar A 1103).

A 1919.5 Tautības

e. Ģeogrāfiskās apakšiedaļas atrašanās vieta aprakstgalvā. Ja tautības aprakstgalvai pievieno apakšiedaļu, ko var tālāk pakārtot ģeogrāfiski, ģeogrāfisko apakšiedaļu pievieno kā pēdējo aprakstgalvas elementu, piemēram, **Franči—Nodarbinātība—Vācija**.

f. Tautības vairākās valstīs. Darbiem par vienu tautu vairākās valstīs atbilstošās tautības aprakstgalvai pievieno apakšiedaļu —**Ārvalstis**. *Piemēri:*

650 #0 \$a Itālieši \$z Ārvalstis.

650 #0 \$a Amerikāņi \$x Nodarbinātība \$z Ārvalstis.

Piezīme: Apakšiedaļa —**Ārvalstis** ir brīvi pievienojama, kad to lieto aiz tautību aprakstgalvām.

2. Tautības Amerikas Savienotajās Valstīs.

a. Aprakstgalvu veidošana un piešķiršana. Atsevišķu Amerikas Savienotajās Valstīs dzīvojošo tautību aprakstgalvas veido vārdkopas formā: [...] **izcelsmes amerikāņi** (*var pakārtot ģeogr.*), piemēram, **Japāņu izcelsmes amerikāņi** (*var pakārtot ģeogr.*), **Vācu izcelsmes amerikāņi** (*var pakārtot ģeogr.*). Defīsi šajās aprakstgalvās nelieto.

Šīs aprakstgalvas attēlo Amerikas Savienoto Valstu pastāvīgos, tai skaitā naturalizējušos, iedzīvotājus. Amerikas Savienotajās Valstīs dzīvojošiem ārzemniekiem, ārvalstu studentiem u. tml., aprakstgalvas piešķir atbilstoši šo noteikumu 1. sadaļai, piemēram, **Japāņi—Amerikas Savienotās Valstis, Vācieši—Amerikas Savienotās Valstis**.

Aprakstgalvai [...] **izcelsmes amerikāņi**, un apakšiedaļām, kuras var pakārtot ģeogrāfiski, apakšiedaļu —**Amerikas Savienotās Valstis** kā ģeogrāfisko apakšiedaļu nepievieno. Apakšiedaļu —**Amerikas Savienotās Valstis** nepievieno arī ar apzīmētāju [...], **amerikāņu** kvalificētām aprakstgalvām Tomēr aiz šādām aprakstgalvām kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas var lietot Amerikas Savienoto Valstu štatu un atsevišķu vietu nosaukumus. *Piemēri:*

650 #0 \$a Asian Americans.

[*nevis* 650 #0 \$a Asian Americans \$z United States.]

650 #0 \$a Asian Americans \$z Maryland.

650 #0 \$a Asian Americans \$x Education.

[*nevis* 650 #0 \$a Asian Americans \$x Education.]

650 #0 \$a Asian Americans \$x Education \$z California
\$z San Francisco.

650 #0 \$a Mexican American teachers.

[*nevis* 650 #0 \$a Mexican American teachers \$z United
States.]

650 #0 \$a Mexican American teachers \$z Texas.

b. Norāžu paraugs. Aprakstgalvām [...] izcelsmes amerikāņi veido šādas norādes:

150 ## \$a [...] izcelsmes amerikāņi
 450 ## \$a [...] izcelsmes amerikāņi \$z Amerikas
 Savienotās Valstis
 550 ## \$w g \$a Etnogrāfija \$z Amerikas Savienotās Valstis
 550 ## \$w g \$a [tautība] \$z Amerikas Savienotās Valstis

Piemērs:

150 ## \$a Vācu izcelsmes amerikāņi
 450 ## \$a Vācu izcelsmes amerikāņi \$z Amerikas Savienotās
 Valstis
 550 ## \$w g \$a Etnogrāfija \$z Amerikas Savienotās Valstis
 550 ## \$w g \$a Vācieši \$z Amerikas Savienotās Valstis

c. Etniskās grupas, kuru nosaukumi satur izcelsmes tautas/zemes nosaukumu. Amerikas Savienoto Valstu etniskajām grupām, kuru nosaukumi satur izcelsmes tautas vai zemes nosaukumu, aprakstgalvu [...] **izcelsmes amerikāņi** neveido. Piemēram, lieto **Vācu izcelsmes krievi—Amerikas Savienotās Valstis** [*nevis Vācu izcelsmes krievu amerikāņi*]; lieto **Franču izcelsmes kanādieši—Amerikas Savienotās Valstis** [*nevis Franču izcelsmes kanādiešu amerikāņi*].

d. —Ārvalstis. Apakšiedaļu —**Ārvalstis** aiz šāda veida aprakstgalvām lieto atbilstoši 1.f norādījumiem.

Tematiskie laikraksti un etnisko grupu laikraksti A 1920

PAMATOJUMS: *Laikraksts ir seriālizdevums, kas sastāv no aktuālām ziņām par īpašu vai vispārīgu interesi izraisošiem notikumiem, kuru hronoloģisku izklāstu izdod atsevišķās daļās, parasti ne retāk kā reizi nedēļā. Vispārīgus, netematiskus laikrakstus Kongresa bibliotēkā nekatalogizē un neklasificē. Atsevišķus tematiskus vai etnisko grupu laikrakstus katalogizē U.S. Newspaper Program (USNP) programmas ietvaros. Šeit sniegtas vadlīnijas priekšmeta aprakstgalvu piešķiršanai atsevišķiem USNP katalogizētiem laikrakstiem, kā arī darbiem par šāda veida laikrakstiem.*

Piezīme: Dažus laikrakstiem līdzīgus izdevumus komplektē pastāvīgo krājumu papildināšanai, un tos bibliotēka katalogizē parastā kārtībā, nevis USNP programmas ietvaros. A 1920 noteikumi uz šādiem izdevumiem neattiecas. Tos gan priekšmeto, gan klasificē kā periodiskos izdevumus.

KB un USNP prakse:

1. Tematiskie laikraksti. Atsevišķiem tematiskiem laikrakstiem piešķir tipveida aprakstgalvu [**temats**]—[**vieta, ja nepieciešams**] ar brīvi pievienojamo formas apakšiedaļu —**Laikraksti** kā pēdējo aprakstgalvas elementu, piemēram, **Bimetālisms—Amerikas Savienotās Valstis—Laikraksti**.

2. Laikraksti par konkrētu ģeogrāfisku vietu. Atsevišķam laikrakstam, kas satur informāciju par noteiktu vietu, piešķir tipveida aprakstgalvu [**vieta**]—**Laikraksti**. Šo aprakstgalvu piešķir tikai laikrakstiem, kas satur būtisku informāciju par šo vietu un/vai aktivitātēm tajā, nevis laikraksta izdošanas vietas attēlošanai.

3. Amerikas Savienoto Valstu tautību un etnisko grupu laikraksti. Etniskās grupas laikraksts ir adresēts noteiktai etniskajai grupai un publicē šo grupu interesējošus, plašas tematikas jautājumus. Tas galvenokārt satur informāciju par notikumiem un aktivitātēm etniskajā grupā, lokālā, valsts un/vai starptautiskā līmenī. Tajos var būt publicēti arī raksti par notikumiem mītnes zemē un pasaules notikumu kopsavilkumi. Amerikas etnisko grupu laikrakstiem piešķir šādas priekšmeta aprakstgalvas:

a. Vispārīgais noteikums. Piešķir tipveida aprakstgalvu [...] **izcelsmes amerikāņi—[ģeogrāfiskā apakšiedaļa]—Laikraksti**. Kā ģeogrāfisko apakšiedaļu lieto darbā aprakstītās grupas apdzīvoto mītnes zemes administratīvo vienību t. i., vietu, kura tiek atspoguļota ar konkrētā laikraksta palīdzību. *Piemēri:*

Armēņu izcelsmes amerikāņi—Amerikas Savienotās Valstis—Losandželosa—Laikraksti
Ungāru izcelsmes amerikāņi—Amerikas Savienotās Valstis—Klīvlenda—Laikraksti
Spāņu izcelsmes amerikāņi— Amerikas Savienotās Valstis Dienvidrietumu štati—
Laikraksti
Korejiešu izcelsmes amerikāņi—Amerikas Savienotās Valstis—Arlingtona —Laikraksti

Ja nevar izveidot tipveida aprakstgalvu [...] **izcelsmes amerikāņi**, jo etniskās grupas nosaukums satur izcelsmes tautas vai zemes nosaukumu (salīdzināt ar A 1919.5.2.c) piešķir izveidoto aprakstgalvas formu, pakārtotu ģeogrāfiski ar attiecīgās vietas nosaukumu, piemēram, **Krievu izcelsmes vācieši—Amerikas Savienotās Valstis—Teksasas štats—Laikraksti**.

A 1920 Tematiskie laikraksti un etnisko grupu laikraksti

b. Ziemeļamerikas indiāņu laikraksti. Aprakstgalvu **Ziemeļamerikas indiāņi** lieto Amerikas Savienoto Valstu un Kanādas pamatiedzīvotāju tautām kopumā, kā arī Amerikas Savienotajās Valstīs dzīvojošām pamatiedzīvotāju tautām kopumā. Ziemeļamerikas indiāņu laikrakstiem piešķir šādas aprakstgalvas:

(1) **Atsevišķas ciltis.** Atsevišķas cilts laikrakstam piešķir priekšmeta aprakstgalvu ar cilts nosaukumu un tai pievienotu apakšiedaļu —**Laikraksti**, piemēram, **Hopu indiāņi**—**Laikraksti**.

(2) **Ciltis reģionā.** Noteikta reģiona cilšu grupas laikrakstam piešķir aprakstgalvu **Ziemeļamerikas indiāņi**—[reģiona nosaukums]—**Laikraksti**, piemēram, **Ziemeļamerikas indiāņi**—**Amerikas Savienotās Valstis**—**Ziemeļaustrumu štati**—**Laikraksti**.

(3) **Ciltis visos Amerikas Savienoto Valstu štatos.** Visu Amerikas Savienoto Valstu štatu kopējam indiāņu cilšu laikrakstam piešķir aprakstgalvu **Ziemeļamerikas indiāņi**—**Laikraksti**.

4. Darbi par tematiskiem laikrakstiem. Vispārīgiem darbiem par dažādiem konkrētas tematikas laikrakstiem, piešķir atbilstošu tematisko aprakstgalvu, piemēram, **Žurnālistika, medicīnas** (*var pakārtot ģeogr.*) vai **Prese, darba** (*var pakārtot ģeogr.*). Šo laikrakstu bibliogrāfijai, rādītājiem, koprādītājiem u. tml., aprakstgalvas tālāk pakārto ar atbilstošu formas apakšiedaļu, piemēram, **Žurnālistika, kalnrūpniecības**—**Lielbritānija**—**Bibliogrāfijas**.

Katalogizējot darbu par laikrakstiem, apakšiedaļu —**Laikraksti**, ar vai bez tālāka pakārtojuma, nelieto. Apakšiedaļu var lietot tikai kā formas apakšiedaļu atsevišķa laikraksta atspoguļošanai.

Darbam par atsevišķu tematisku laikrakstu, kā priekšmeta aprakstgalvu piešķir laikraksta unificēto nosaukumu, kā arī atbilstošu tematisko aprakstgalvu, pakārtotu ģeogrāfiski.

5. Darbi par nacionālo un etnisko grupu laikrakstiem Amerikas Savienotajās Valstīs. Vispārīgam darbam par noteiktas Amerikas etniskās grupas dažādiem laikrakstiem piešķir atbilstošu vārdkopas aprakstgalvu, piemēram, **Afroamerikāņu avīzes, Vācu izcelsmes amerikāņu avīzes** u. tml., ko, ja nepieciešams, pakārto ģeogrāfiski. Šīs aprakstgalvas traktē kā tematiskās aprakstgalvas un tālāk nepakārto ar apakšiedaļu —**Vēsture un kritika**. Tomēr vēsturiska satura darbiem lieto apakšiedaļu —**Vēsture**. *Piemērs:*

Darba nosaukums: The German immigrant press in Milwaukee.

650 #0 \$a Vācu izcelsmes amerikāņu avīzes \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Milvoki \$x Vēsture.

Šādu laikrakstu bibliogrāfijām, rādītājiem, koprādītājiem u. tml. lieto atbilstošas formas apakšiedaļas, piemēram, **Vācu izcelsmes amerikāņu avīzes**—**Bibliogrāfijas**—**Kopradītāji**.

Darbam par noteiktas Amerikas etniskās grupas konkrētu laikrakstu kā priekšmeta aprakstgalvu piešķir unificēto laikraksta nosaukumu, kā arī atbilstošu vārdkopas aprakstgalvu, pakārtotu ģeogrāfiski, piemēram, **Itāliešu izcelsmes amerikāņu avīzes**—**Amerikas Savienotās Valstis**—**Konektikutas štats**.

Parki, rezervāti, nacionālie pieminekļi u. tml. A 1925

PAMATOJUMS: Lielākā daļa A 690 un A 810 norādījumu par ģeogrāfisko nosaukumu aprakstgalvu formulēšanu un kvalificēšanu attiecas arī uz parku nosaukumiem. Noteiktiem parku veidiem tomēr nepieciešami īpaši noteikumi, jo tiem nevar piemērot vispārīgos ģeogrāfisko nosaukumu aprakstgalvu veidošanas noteikumus. A 1925 noteikumos sniegti īpaši norādījumi par parku nosaukumu aprakstgalvu formulēšanu, kvalificēšanu un norāžu veidošanu, kā arī parku nosaukumu un parkos atrodošos entītiju kā priekšmeta aprakstgalvu piešķiršanu. Norādījumus par aprakstgalvu veidošanu un piešķiršanu reģionu nosaukumiem, kuru pamatā ir ģeogrāfiski objekti, t.sk. parki, sk. A 760.

Piezīme: Termins **parks** šajos noteikumos lietots vispārinātā nozīmē un iekļauj šādus entītiju veidus:

*Jebkura veida publiskie un privātie parki
Aizsargājamās dabas teritorijas, dabas teritorijas, dabas rezervāti, dabas liegumi
Aizsargājamās savvaļas teritorijas, neskartās dabas teritorijas, bezceļu teritorijas
Aizsargājami meži, meža liegumi un saudzes
Aizsargājami jūras krasti, jūras parki un liegumi, pirmatnējas un gleznainas upes
Savvaļas dzīvnieku rezervāti, putnu rezervāti un ornitoloģiskie liegumi, medību
liegumi un saudzes, savvaļas dzīvnieku saudzējamās teritorijas
Vēsturiskas vietas, nacionālie pieminekļi u. tml.
Izklaides parki
Dārzi
Takas u. tml.*

Līdz 2005. gadam iepriekš uzskaitīto entītiju veidu aprakstgalvas veidoja kā priekšmeta aprakstgalvas un ierakstīja 151. laukā, ja vien tās nebija nepieciešamas kā aprakstošās katalogizācijas pieejas punkti. Tādā gadījumā tās veidoja kā nosaukuma aprakstgalvas, bet laukus un aprakstgalvas formu lietoja atbilstoši priekšmetošanas noteikumiem. 2005. gadā uzsāka jaunu metodiku. Parku kā fizisku entītiju aprakstgalvas tagad veido tikai kā priekšmeta, nevis nosaukuma aprakstgalvas. Tās ieraksta 151. laukā un kvalificē atbilstoši šajā noteikumu lapā aprakstītajiem noteikumiem. Ja parks kā institūcijas entītija nepieciešama kā aprakstošās katalogizācijas pieejas punkts, tad veido atsevišķu aprakstgalvu, kuru ievada 110. laukā, kvalificē ar terminu (institūcija) un tālāk pievieno ģeogrāfisku kvalifiktoru, ja nepieciešams. Piemēram, potenciāli var pastāvēt šādi aprakstgalvu pāri:

Priekšmeta aprakstgalva

151 ## Ša Yellowstone National Park

Nosaukuma aprakstgalva

110 2# Ša Yellowstone National Park (institūcija : Amerikas Savienotās Valstis)

Priekšmeta aprakstgalva

151 ## Ša Yosemite National Park

Nosaukuma aprakstgalva

110 2# Ša Yosemite National Park (institūcija : Amerikas Savienotās Valstis)

Priekšmeta aprakstgalvu nevar lietot kā nosaukuma aprakstgalvu, bet nosaukuma aprakstgalvu var lietot gan kā nosaukuma, gan priekšmeta aprakstgalvu, piešķirot darbiem par parku kā pārvaldes institūciju.

A 1925 Parki, rezervāti, nacionālie pieminekļi u. tml.

1. Aprakstgalvu veidošana parkiem.

a. Aprakstgalvas formulējums. Aprakstgalvu parka nosaukumam veido tās zemes valodā, kurā parks atrodas, izņemot gadījumus, kad parka nosaukums ir plaši pazīstams angļu valodas formā un šī forma dominē uzziņas avotos angļu valodā. Aprakstgalvai izmanto autoritatīvos avotos visbiežāk lietoto nosaukuma formu. Ja oriģinālvalodas forma nav atrodamā katalogizējamā darbā vai viegli pieejamos uzziņu avotos, veido „pagaidu” aprakstgalvu, kā aprakstīts A 1334..2.(3) sadaļā. Aprakstgalvu kvalificē atbilstoši ģeogrāfisko nosaukumu vispārīgajiem kvalificēšanas noteikumiem (sk. A 810). Aprakstgalvu ieraksta 151. laukā.

Nacionālie parki. Ja atbilstoši iepriekšminētajiem norādījumiem, aprakstgalvu valsts īpašumā un pārvaldībā esošam parkam vai rezervātam veido oriģinālvalodā, tad ar šo valodu saprot visas valsts kopīgo valodu, nevis valodu, kāda dominē republikā vai provincē, kurā parks atrodas. Ja parks atrodas valstī, kurā ir vairākas valsts valodas, un viena no tām ir angļu, tad parka nosaukumu veido angļu valodā. Piemēram, Kanādas nacionālajam parkam, kas atrodas Kvebekā, nosaukumu veido angļu, nevis franču valodā.

Neskartās dabas teritorijas. Neskartās dabas teritorijām aprakstgalvas veido šādā formā [...] **neskartās dabas teritorija (ģeogrāfiskais kvalifikators)**.

b. Norāžu lietošana (451. lauki). Visas autoritatīvajos avotos atrastās formas pievieno kā 451. laukus. Ja kādā avotā atrasta nosaukuma forma angļu valodā, bet aprakstgalva ir izveidota attiecīgās zemes oriģinālvalodā, pievieno kā 451. lauku angļu valodas formu. Ja parka nosaukums sākas ar vispārēju apzīmējumu, tad kā 451. lauku pievieno nosaukuma inverso formu ar īpašvārdu sākuma pozīcijā. Šādu lauku nelieto, ja 151. un 451. lauka forma tiešā vārdu secībā sākas ar vienu un to pašu vārdu. *Piemēri:*

151 ## \$a Parque Nacional El Avila (Venecuēla)
451 ## \$a Avila, Parque Nacional El (Venecuēla)
451 ## \$a El Avila, Parque Nacional (Venecuēla)

151 ## \$a Parque Nacional Iguazú (Argentina)
Šo 451. lauku nelieto, → 451 ## \$a Iguazú, Parque Nacional (Argentina)
jo nākošais 451. sākas 451 ## \$a Iguazú National Park (Argentina)
ar to pašu vārdu.

Parasti 451. laukus neveido, ja vienīgā atšķirība no 151. lauka formas ir vispārējā apzīmējuma vārdu abreviatūras lietojums nosaukumā. Piemēram, aprakstgalvai **Red Rock Lakes National Wildlife Refuge (Montana, Amerikas Savienotās Valstis)** kā 451. lauku nepievieno **Red Rock Lakes N.W.R. (Montana, Amerikas Savienotās Valstis)**.

c. Plašāki termini (550. lauki). Kā 550. lauku (plašāks termins) pievieno no parku vispārējo veidu aprakstgalvām konkrētāko, pakārtotu ar valsts nosaukumu, kurā parks atrodas. Kanādas, Lielbritānijas un Amerikas Savienoto Valstu gadījumā aprakstgalvu pakārto ar pirmā līmeņa politiskās vienības nosaukumu. *Piemēri:*

151 ## \$a Timbavati Game Reserve (Dienvidāfrika)
550 ## \$w g \$a Medību liegumi \$z Dienvidāfrika

Parki, rezervāti, nacionālie pieminekļi u. tml. A 1925

151 ## \$a Duck Mountain Provincial Park (Man.)
550 ## \$w g \$a Parks \$z Manitoba

151 ## \$a Duck Mountain Provincial Park (Amerikas
Savienotās Valstis)
550 ## \$w g \$a Parki \$z Amerikas Savienotās Valstis

151 ## \$a Muddy Run Recreation Park (Pa.)
550 ## \$w g \$a Recreation areas \$z Pennsylvania

151 ## \$a Muddy Run Recreation Park (Amerikas Savienotās
Valstis)
550 ## \$w g \$a Atpūtas teritorijas \$z Amerikas Savienotās
Valstis

151 ## \$a Cental Park (New York, N.Y.)
550 ## \$w g \$a Parks \$z New York (State)

151 ## \$a Centrālparks (Ņujorka, Amerikas Savienotās
Valstis)
550 ## \$w g \$a Parki \$z Amerikas Savienotās Valstis

Nacionālie parki. Ja parks ir valsts īpašumā un pārraudzībā, kā 550. lauku (plašāks termins) pievieno arī aprakstgalvu **Nacionālie parki**, pakārtotu ar valsts, kurā šis parks atrodas, nosaukumu, bet Kanādas, Lielbritānijas un Amerikas Savienoto Valstu gadījumā — ar pirmā līmeņa politiskās vienības nosaukumu. *Piemēri:*

151 ## \$a Tiger Haven Reserve (Indija)
550 ## \$w g \$a Nacionālie parki \$z Indija
550 ## \$w g \$a Savvaļas dzīvnieku rezervāti
\$z Indija

151 ## \$a Apalachicola National Forest (Fla.)
550 ## \$w g \$a Forest reserves \$z Florida
550 ## \$w g \$a National parks and reserves
\$z Florida

151 ## \$a Apalachicola National Forest (Amerikas
Savienotās Valstis)
550 ## \$w g \$a Mežu liegumi \$z Amerikas Savienotās
Valstis
550 ## \$w g \$a Nacionālie parki \$z Amerikas
Savienotās Valstis

A 1925 Parki, rezervāti, nacionālie pieminekļi u. tml.

Izņēmums: Ja no vispārējām parku veidu aprakstgalvām nacionālam parkam konkrētākā izveidotā ir **Parki**—[vieta], tad to kā 550. lauku nelieto, un kā plašāko terminu pievieno vienīgi **Nacionālie parki**—[vieta]. *Piemēri:*

151 ## \$a Mount Cook National Park (N.Z.)
550 ## \$w g \$a National parks and reserves
\$z New Zealand

[nevis 151 ## \$a Mount Cook National Park (N.Z.)
550 ## \$w g \$a National parks and reserves
\$z New Zealand
550 ## \$w g \$a Parks \$z New Zealand]

151 ## \$a Mount Cook National Park (Jaunzēlande)
550 ## \$w g \$a Nacionālie parki \$z Jaunzēlande

[nevis 151 ## \$a Mount Cook National Park (Jaunzēlande)
550 ## \$w g \$a Nacionālie parki \$z Jaunzēlande
550 ## \$w g \$a Parki \$z Jaunzēlande]

151 ## \$a Badlands National Park (S. D.)
550 ## \$w g \$a National parks and reserves
\$z South Dakota

[nevis 151 ## \$a Badlands National Park (S.D.)
550 ## \$w g \$a National parks and reserves
\$z South Dakota
550 ## \$w g \$a Parks \$z South Dakota]

151 ## \$a Badlands National Park (Amerikas
Savienotās Valstis)
550 ## \$w g \$a Nacionālie parki \$z Amerikas
Savienotās Valstis

[nevis 151 ## \$a Badlands National Park (Amerikas
Savienotās Valstis)
550 ## \$w g \$a Nacionālie parki \$z Amerikas
Savienotās Valstis
550 ## \$w g \$a Parki \$z Amerikas Savienotās Valstis]

Takas. Takām, kas atrodas vairāk nekā trijās pirmā līmeņa politisko vienību teritorijās Kanādā, Lielbritānijā vai Amerikas Savienotajās Valstīs, kā 550. lauku pievieno **Takas**—[valsts], nevis reģiona nosaukumu. *Piemēri:*

151 ## \$a Appalachian Trail
550 ## \$w g \$a Trails \$z United States

[nevis 151 ## \$a Appalachian Trail
550 ## \$w g \$a Trails \$z Atlantic States]

Parki, rezervāti, nacionālie pieminekļi u. tml. A 1925

151 ## \$a Appalachian Trail
550 ## \$w g \$a Takas \$z Amerikas Savienotās Valstis

[nevis 151 ## \$a Appalachian Trail
550 ## \$w g \$a Takas \$z Austrumu štati]

d. Parki, kuru teritoriju robežas atbilst citu ģeogrāfisku entītiju robežām. Daži parki aizņem teritoriju, kuras robežas precīzi atbilst citas ģeogrāfiskas entīcijas, parasti salas, teritorijas robežām. Šādos gadījumos veido gan parka, gan ģeogrāfiskās entīcijas aprakstgalvu, saistot abas aprakstgalvas kā asociatīvos terminus. Ja viena no šīm aprakstgalvām jau ir izveidota, tad jaunizveidoto otro aprakstgalvu tai pievieno kā asociatīvo terminu. *Piemērs:*

151 ## \$a Isle Royale (Amerikas Savienotās Valstis)
550 ## \$w g \$a Salas \$z Amerikas Savienotās Valstis
551 ## \$a Isle Royale National Park (Amerikas Savienotās Valstis)

151 ## \$a Isle Royale National Park (Amerikas Savienotās Valstis)
550 ## \$w g \$a Medību liegumi \$z (Amerikas Savienotās Valstis)
550 ## \$w g \$a Nacionālie parki \$z (Amerikas Savienotās Valstis)
551 ## \$a Isle Royale (Amerikas Savienotās Valstis)

Aprakstgalvu piešķiršana. Parkiem, kuru teritoriju robežas atbilst citu ģeogrāfisku entītiju teritoriju robežām, parka aprakstgalvu piešķir tikai tādiem darbiem, kuru izpētes objekts ir *parks kā institūcija*, t. i., darbiem par parka izveides vēsturi, pieejamību sabiedrībai u. tml. Visiem citiem darbiem un tematu ģeogrāfiskajās apakšiedaļās lieto ģeogrāfisko entītiju nosaukumu aprakstgalvas. Piemēram, aprakstgalvu **Isle Royale National Park (Amerikas Savienotās Valstis)** var lietot, piemēram, ceļvežiem par parku, kurā norādīts apmeklējuma laiks, pusdienošanas un naktsmītņu iespējas u. tml., bet aprakstgalvu **Isle Royale (Amerikas Savienotās Valstis)** — darbam par savvaļas puķēm parkā.

2. Parki kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas. Darbiem par parkiem, kas neatrodas pilsētās, tematiskās aprakstgalvas pakārto ar parku nosaukumiem atbilstoši ģeogrāfiskā pakārtojuma standartnoteikumiem (sk. A 830). Ja parka nosaukumu lieto kā ģeogrāfisko apakšiedaļu, tad katalogizējamajam darbam kā papildu aprakstgalva jāpiešķir parka nosaukums, kuru pakārto ar darba saturam atbilstošu tematisko apakšiedaļu. *Piemēri:*

Darba nosaukums: Winter wind studies in Rocky Mountain National Park.

650 #0 \$a Vēji \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Rocky Mountain National Park.
650 #0 \$a Ziema \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Rocky Mountain National Park.
651 #0 \$a Rocky Mountain National Park (Amerikas Savienotās Valstis)

A 1925 Parki, rezervāti, nacionālie pieminekļi u. tml.

Darba nosaukums: 2000 miles on the Appalachian trail.

650 #0 \$a Pārgājieni \$z Amerikas Savienotās Valstis
\$z Apalaču taka

651 #0 \$a Apalaču taka (Amerikas Savienotās Valstis)
\$x Ceļojumu apraksti.

Piezīme: Par ģeogrāfisko apakšiedaļu lietošanu pilsētu teritorijās esošiem parkiem sk. turpmāk 3.a sadaļā.

3. Īpaši norādījumi aprakstgalvu piešķiršanai.

a. Parki pilsētās. Ja kā aprakstgalvu piešķir pilsētas teritorijā esoša parka nosaukumu, tad jāpiešķir aprakstgalva arī pilsētas nosaukumam, ko pakārto ar atbilstošu tematisko apakšiedaļu, ja darbs atbilst A 1845, *Novadpētniecība un ģeoloģisko avotu materiāli* aprakstītajiem noteikumiem. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Creating Central Park, 1857-1861.

651 #0 \$a Centrālparks (Ņujorka, Amerikas Savienotās
Valstis) \$x Vēsture.

651 #0 \$a Ņujorka (Amerikas Savienotās Valstis)
\$x Vēsture \$y 1775-1865.

Piezīme: Pilsētu parku nosaukumus kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas nelieto. To vietā piešķir atsevišķas aprakstgalvas temata, parka un pilsētas attēlošanai. Piemērs:

Darba nosaukums: The falconer of Central Park.

650 #0 \$a Putnu novērošana \$z Amerikas Savienotās
Valstis \$z Ņujorka.

650 #0 \$a Putni \$z Amerikas Savienotās Valstis
\$z Ņujorka.

651 #0 \$a Centrālparks (Ņujorka, Amerikas Savienotās
Valstis)

b. Tematiskie parki. Darbiem par tematiskiem parkiem piešķir papildu aprakstgalvu temata attēlošanai. *Piemērs:*

Darba nosaukums: 'Round and about the dunes.

651 #0 \$a Indiana Dunes National Lakeshore (Amerikas
Savienotās Valstis) \$v Ceļveži.

651 #0 \$a Indiana Dunes State Park (Amerikas
Savienotās Valstis) \$v Ceļveži.

650 #0 \$a Smilšu kāpas \$z Amerikas Savienotās
Valstis \$z Indiana Dunes National
Lakeshore \$v Ceļveži.

650 #0 \$a Smilšu kāpas \$z Amerikas Savienotās
Valstis \$z Indiana Dunes State Park
\$v Ceļveži.

Parki, rezervāti, nacionālie pieminekļi u. tml. A 1925

c. Parki kā pārvaldes institūcijas. Ja darbā vai tā lielākā daļā parks apskatīts kā institūcija, nevis kā ģeogrāfiska entītija, tad izveidotās priekšmeta aprakstgalvas vietā, vai arī papildus tai, piešķir atbilstošu nosaukuma aprakstgalvu. Piemēram, darbam par *Mount Ranier National Park* administrāciju var piešķirt

610 20 \$a Mount Ranier National Park (institūcija)

Darbiem, kas satur gan aprakstošus materiālus par parku kā fizisku entītiju, gan arī nozīmīgu materiālu daudzumu par parka administrāciju, var piešķirt

651 #0 \$a Mount Ranier National Park (Amerikas Savienotās Valstis)

610 20 \$a Mount Ranier National Park (institūcija : Amerikas Savienotās Valstis)

4. Būves, pieminekļi un ģeogrāfiski objekti parkos. Būves, pieminekļus vai ģeogrāfiskus objektus parkos, tai skaitā gan parka tematikai atbilstošus, gan gadījuma pēc parka teritorijā atrodošos, traktē kā nosaukuma entītijas. Tām veido atsevišķas aprakstgalvas atbilstoši A 1334 vai A 690. Šīs un parku nosaukumu aprakstgalvas kā asociatīvos terminus vairs nesasaista. *Piemēri:*

150 ## \$a Brīvības statuja (Ņujorka, Amerikas Savienotās Valstis)

400 10 \$a Bartholdi, Frederic Auguste, \$d 1834-1904.
\$t Liberty enlightening the world.

450 ## \$a Statue of Liberty (Ņujorka, Amerikas Savienotās Valstis)

450 ## \$a Liberty enlightening the world (statuja)

550 ## \$w g \$a Statujas \$z Amerikas Savienotās Valstis

151 ## \$a Statue of Liberty National Monument (Amerikas Savienotās Valstis)

550 ## \$w g \$a Nacionālie pieminekļi \$z Amerikas Savienotās Valstis

151 ## \$a Great Smoky Mountains (Amerikas Savienotās Valstis)

451 ## \$a Lielie Dūmakainie kalni (Amerikas Savienotās Valstis)

451 ## \$a Great Smokies (Amerikas Savienotās Valstis)

451 ## \$a Smokies (Amerikas Savienotās Valstis)

451 ## \$a Smoky Mountains (Amerikas Savienotās Valstis)

550 ## \$w g \$a Kalni \$z Amerikas Savienotās Valstis

151 ## \$a Great Smoky Mountains National Park (Amerikas Savienotās Valstis)

550 ## \$w g \$a Nacionālie parki \$z Amerikas Savienotās Valstis

Aprakstgalvu piešķiršana. Parka aprakstgalvu piešķir darbiem par *parku kā institūciju*, t. i., par tā izveides vēsturi, publisko pieejamību, organizāciju, administrāciju, finansu lietām u. tml. *Objekta, būves vai pieminekļa* aprakstgalvu piešķir darbiem, kuros aprakstīta nevis entītijas atrašanās parkā, bet tikai pati entītija, t. i., tās fiziskie parametri, izveides, restaurācijas vēsture u. tml. Darbiem, kuros aprakstīts gan parks, gan entītija, piešķir *abu* aprakstgalvas.

PAMATOJUMS: Priekšmetošanas praksē ar terminu **periodiskie izdevumi** apzīmē nevis laikrakstus, bet izdevumus, ko izdod vai kurus paredzēts izdot nenoteikti ilgu laiku ar noteiktu regularitāti (reizi mēnesī, ceturksnī, divos gados u. tml.) secīgās, skaitliski vai hronoloģiski apzīmētās daļās. Šī definīcija ir plašāka par tradicionālo, kurā periodiskie izdevumi definēti kā izdevumi, ko galvenokārt izdod biežāk nekā reizi gadā un kuri parasti satur atsevišķus rakstus. Terminu **seriālizdevums** bieži lieto plašā nozīmē, ar to saprotot jebkuru darbu, — periodisko izdevumu, laikrakstu, monogrāfiju sēriju u. tml., ko katalogizē kā **seriālizdevumu**. Apakšsadaļu — **Periodiskie izdevumi** pievieno aprakstgalvām, ko piešķir seriālizdevumiem, kuri atbilst priekšmetošanā lietotajai periodisko izdevumu definīcijai. Atbilstoši sen pieņemtai praksei, apakšsadaļu — **Periodiskie izdevumi** nelieto kā formas apakšsadaļu A 1927 noteikumu lapas 2. sadaļā uzskaitīto formas apakšsadaļu tālākai pakārtošanai.

Norādījumus par periodisko izdevumu katalogiem sk. A 1361. Norādījumus par elektroniskajiem seriālizdevumiem sk. A 1580.5. Norādījumus par periodisko izdevumu rādītājiem sk. A 1670. Norādījumus par tematiskajiem laikrakstiem un Amerikas Savienoto Valstu etnisko grupu laikrakstiem sk. A 1920. Par periodisko izdevumu klasifikāciju sk. F 210 un F 220.

1. Vispārīgais noteikums. Apakšsadaļu — **Periodiskie izdevumi** pievieno kā formas apakšsadaļu visām aprakstgalvām, ko piešķir darbiem, kuri atbilst iepriekšminētajai periodisko izdevumu definīcijai, t. sk. gada pārskatiem. Šo apakšsadaļu bez izņēmumiem pievieno tematiskajām, personvārdu, institūciju, ģeogrāfiskām u. tml. aprakstgalvām.

Izdošanas regularitāte. Ja seriālizdevumu katalogizētājs nevar droši noteikt, vai izdevums tiek izdots periodiski, jāpieņem lēmums par apakšsadaļas — **Periodiskie izdevumi** lietošanu vai nelietošanu. Apakšsadaļu lieto, ja periodiskais izdevums, *visdrīzāk*, tiek izdots regulāri. Šaubu gadījumos pieņem, ka izdevums ir regulārs un piešķir apakšsadaļu — **Periodiskie izdevumi**. Ja ir zināms, ka izdevums iznāk neregulāri, bet satur rakstus u. tml., kā arī citādi atbilst periodisko izdevumu iepriekšminētajai definīcijai, lieto apakšsadaļu — **Periodiskie izdevumi**.

Bērnu periodiskie izdevumi. Ja apakšsadaļu — **Periodiskie izdevumi** lieto kopā ar — **Literatūra bērniem**, veido šādu aprakstgalvu: [*temats*]—**Periodiskie izdevumi**—**Literatūra bērniem**.

Seriālizdevumi, kas nav periodiskie izdevumi. Pārstrādātiem un atkārtotiem pilniem izdevumiem, ko izdod regulāri un ērtības labad katalogizē kā seriālizdevumus, bet kuri, atbilstoši iepriekšminētajai definīcijai, nav periodiskie izdevumi, piešķirtajām aprakstgalvām nepievieno apakšsadaļu — **Periodiskie izdevumi**. Piemēram, *Kongresa bibliotēkas priekšmetu aprakstgalvu rādītājs* ir ikgadējs izdevums un tiek katalogizēts kā seriālizdevums, bet apakšsadaļu — **Periodiskie izdevumi** šim darbam nelieto.

Monogrāfiju sērijas. Apakšsadaļu — **Periodiskie izdevumi** nepievieno aprakstgalvām, kas piešķirtas monogrāfiju sērijām.

2. Apakšsadaļa — Periodiskie izdevumi aiz formas aprakstgalvām un citām formas apakšsadaļām. Ar apakšsadaļu — **Periodiskie izdevumi** tālāk pakārto lielāko daļu formas/žanra aprakstgalvu un formas apakšsadaļu piemēram, **Amerikāņu dzeja**—**Periodiskie izdevumi**; **Tuberkuloze**—**Statistika**—**Periodiskie izdevumi**.

A 1927 Periodiskie izdevumi

Izņēmums: Apakšiedaļu —**Periodiskie izdevumi** nelieto šādu formas apakšiedaļu tālākai pakārtošanai:

—Amatieru rokasgrāmatas	—Kartes, manuskriptu
—Atlanti	—Kartes, salīdzinošās
—Ceļveži	—Kartes, topogrāfiskās
—Datu bāzes	—Kartes, tūrisma
—Direktoriji	—Kongresi, konferences utt.
—Enciklopēdijas	—Laboratorijas darbu rokasgrāmatas
—Filmas bērniem	—Laikraksti
—Fotokartes	—Lietas
—Ģeogrāfisko nosaukumu rādītāji	—Likumkrājumi
—Kalendāri	—Literatūra bērniem
—Kartes	—Novērotāju rokasgrāmatas
—Kartes bērniem	—Rokasgrāmatas, uzziņu līdzekļi utt.
—Kartes neredzīgajiem	—Saraksti
—Kartes personām ar redzes traucējumiem	—Skaņu ieraksti bērniem
—Kartes, domu	—Tālruņu katalogi
—Kartes, fizioģeogrāfiskās	—Uzmetumi, konspekti utt.
—Kartes, ilustratīvās	—Vārdnīcas
—Kartes, kontūrkartes un pamatkartes	

3. Darbi par periodiskajiem izdevumiem. Apakšiedaļu —**Periodiskie izdevumi** lieto arī kā tematisko apakšiedaļu vispārīgiem darbiem par tematiskiem periodiskajiem izdevumiem. Tematisko apakšiedaļu tālāk nepakārto ar —**Vēsture un kritika**. Darbiem par tematisko periodisko izdevumu vēsturi var lietot apakšiedaļu —**Vēsture**. Periodisko izdevumu bibliogrāfijas, katalogus, rādītājus, koprādītājus u. tml. tālāk pakārto ar apakšiedaļu —**Periodiskie izdevumi** un atbilstošu formas apakšiedaļu.

4. Periodisko izdevumu bibliogrāfijas. Aprakstgalvu [*temats*]—**Periodiskie izdevumi**—**Bibliogrāfijas** piešķir tematisko periodisko izdevumu sarakstiem, bet periodikā publicēto rakstu tematiskām bibliogrāfijām piešķir aprakstgalvu [*temats*]—**Bibliogrāfijas**, izlaižot apakšiedaļu —**Periodiskie izdevumi**.

PAMATOJUMS: Apakšiedaļa —**Atmiņas** ir brīvi pievienojamā formas apakšiedaļa, ko piešķir aiz notikumam un karu nosaukumiem, darbiem, kas satur vienu vai vairākus šo notikumu aculiecinieku stāstījumus un/vai autobiogrāfisku atspoguļojumu. Līdz 1977. gadam šo apakšiedaļu lietoja plašāk — aiz personu grupu, nodarbošanās veidu un slimību nosaukumiem. Šo lietojumu aizstāja ar apakšiedaļu —**Biogrāfijas** aiz personu grupu nosaukumiem. Norādījumus par aprakstgalvu piešķiršanu dienasgrāmatām un reģistrācijas žurnāliem sk. A 1538. Norādījumus par aprakstgalvu piešķiršanu personu sarakstei sk. A 1480.

1. Vispārīgais noteikums. Apakšiedaļu —**Atmiņas** pievieno atsevišķu notikumu vai karu nosaukumiem.

Ja katalogizējamais darbs ir par notikumu, piemēram, kauju, kas ir daļa no lielāka konflikta, piešķir konkrētā notikuma aprakstgalvu, pakārtotu ar apakšiedaļu —**Atmiņas**.

2. Kvalifikators ar tautības vai etniskās grupas apzīmētāju. Lietojot apakšiedaļu —**Atmiņas** aiz karu, kauju u. tml. nosaukumiem, lai norādītu stāstītāja(-u) tautību vai etnisko identitāti, apakšiedaļu kvalificē ar tautības vai etniskās grupas nosaukumu, piemēram, **Otrais Pasaules karš, 1939-1945—Atmiņas, amerikāņu**.

Ar kariem vai militāriem konfliktiem nesaistītu notikumu nosaukumiem kvalifikatorus ar tautību vai etnisko grupu apzīmētājiem nelieto.

3. Priekšmeta aprakstgalvu piešķiršana.

a. Personvārda aprakstgalva. Atsevišķas personas atmiņām kā priekšmeta aprakstgalvu piešķir šo atmiņu autora personvārdu.

b. [Personu grupa]—Biogrāfijas. Ja personas atmiņu stāstījums satur vismaz 50% autobiogrāfiskas informācijas, atbilstoši A 1330, to traktē kā biogrāfiju. Ja aculiecinieka stāstījumā autobiogrāfiskā materiāla ir mazāk par 50%, tad to neuzskata par biogrāfiju.

c. Citas priekšmeta aprakstgalvas. Atbilstoši katalogizējamā darba saturam, piešķir visas pārējās nepieciešamās priekšmeta aprakstgalvas.

4. Aprakstgalvu secība.

a. Stāstījumi, kas ietver informāciju par autoru. Ja personas atmiņu stāstījums satur ievērojamu informācijas daudzumu par šo personu, tad autora personvārdu piešķir kā pirmo priekšmeta aprakstgalvu.

b. Stāstījumi ar nelielu informācijas daudzumu par autoru. Ja notikuma aculiecinieka stāstījums par notikumu satur nelielu informācijas daudzumu par autoru, tad kara vai notikuma nosaukuma aprakstgalvu piešķir kā pirmo priekšmeta aprakstgalvu, bet autora personvārda aprakstgalvu — kā papildu priekšmeta aprakstgalvu.

A 1928 Atmiņas

5. *MARC 21 kodi biogrāfijām.* Piešķir atbilstošu **a**, **c** vai **d** kodu 008/34. laukā (KB IBS 008. lauka ievadlogā **Biogrāfijas**).

6. *Piemēri.*

Darba nosaukums: Few eggs and no oranges.

[dienasgrāmata par londoniešiem II Pasaules kara laikā]

600 10 \$a [autora personvārds] \$v Dienasgrāmatas.

650 #0 \$a Otrais Pasaules karš, 1939-1945 \$v Atmiņas, britu.

651 #0 \$a Londona (Lielbritānija) \$v Biogrāfijas.

Darba nosaukums: A rumor of war.

600 10 \$a [autora personvārds]

650 #0 \$a Vjetnamas karš, 1961-1975 \$v Atmiņas, amerikāņu.

650 #0 \$a Karavīri \$z Amerikas Savienotās Valstis \$v Biogrāfijas.

610 10 \$a United States. \$b Marine Corps \$v Biogrāfijas.

Darba nosaukums: Adventure in diplomacy : our French dilemma.

650 #0 \$a Otrais Pasaules karš, 1939-1945 \$z Ziemeļāfrika.

650 #0 \$a Otrais Pasaules karš, 1939-1945 \$x Diplomātiskā vēsture.

600 10 \$a [autora personvārds]

650 #0 \$a Otrais Pasaules karš, 1939-1945 \$v Atmiņas, amerikāņu.

Darba nosaukums: The year of the buzz bomb; a journal of London, 1944.

651 #0 \$a Londona (Lielbritānija) \$x Vēsture \$y Bombardēšana, 1944 \$v Atmiņas, amerikāņu.

600 10 \$a [autora personvārds] \$v Dienasgrāmatas.

650 #0 \$a Otrais Pasaules karš, 1939-1945 \$z Lielbritānija \$z Londona.

650 #0 \$a Vadāmie šaviņi \$x Vēsture.

PAMATOJUMS: Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Filozofija** pievieno aiz tematiskām aprakstgalvām un personvārdiem, izņemot filozofu personvārdus. Šeit sniegtas vadlīnijas apakšiedaļas —**Filozofija** piešķiršanai.

1. Zinātņu nozares. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Filozofija** piešķir aiz zinātņu nozaru aprakstgalvām, darbiem par šo nozaru teoriju vai pamatprincipiem, piemēram, **Dabas zinātnes**—**Filozofija**.

Šāda veida aprakstgalvas nepiešķir darbiem par atsevišķiem filozofijas tematiem. Tās vietā lieto tipveida aprakstgalvu [**temats**] (**filozofija**), piemēram, **Nozīme** (**filozofija**).

2. Tautību, etniskās un reliģiskās grupas. Darbiem par filozofijas attīstību šajās grupās piešķir tipveida aprakstgalvu **Filozofija**, [**kvalifikators ar apzīmētāju**]. *Piemēri:*

Filozofija, amerikāņu

Filozofija, igbo

Filozofija, hindu

Šīm grupām nepiešķir tipveida aprakstgalvu [**grupas nosaukums**]—**Filozofija**. 1994. gadā apakšiedaļu —**Filozofija** pārtrauca pievienot indiāņu grupu nosaukumiem.

Amerikas Savienoto Valstu etnisko grupu un indiāņu grupu aprakstgalvas veido tiešā vārdu kārtībā, piemēram, **Afroamerikāņu filozofija**; **Hopi filozofija**.

3. Atsevišķas personas. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Filozofija** piešķir aiz personvārdu aprakstgalvām, darbiem par šo personu filozofiskajiem uzskatiem.

Apakšiedaļu —**Filozofija** tomēr nepiešķir aiz filozofu personvārdiem. Vispārīga satura darbiem par filozofu uzskatiem piešķir personvārda aprakstgalvu bez apakšiedaļas.

PAMATOJUMS: Apakšiedaļa —**Albumi** ir brīvi pievienojamā formas apakšiedaļa, ko lieto darbiem, kuri sastāv galvenokārt no attēliem. Ja nepieciešams, šo apakšiedaļu var pakārtot tālāk ar citām formas apakšiedaļām, piemēram, —**Periodiskie izdevumi**.

1. Vispārīgie noteikumi.

a. Darbi, kas pilnībā vai galvenokārt sastāv no attēliem. Ja katalogizējamais darbs sastāv vienīgi no attēliem, vai arī no attēliem ar parakstiem un/vai īsu ievadtekstu, tad aprakstgalvām, kas atspoguļo darba tematiku, pievieno apakšiedaļu —**Albumi**. Šo apakšiedaļu lieto, ja nepieciešams atklāt vizuālo informāciju par attiecīgo priekšmetu.

b. Darbi, kas sastāv no teksta ar ilustrācijām. Ja katalogizējamais darbs sastāv no teksta, ko papildina ilustrācijas, ilustratīvajam materiālam piešķir papildu aprakstgalvu attēlu aspekta norādīšanai. Papildu aprakstgalvu piešķir tikai šādos gadījumos: (1) ilustratīvais materiāls aizņem vairāk nekā 50% no darba satura, (2) ilustrāciju nozīmīgums uzsvērts darba nosaukumā, piemēram, lietojot terminu „ilustrēts”, īpaši atzīmējot fotogrāfus u. tml.

Piemērs:

Darba nosaukums: Peoples of the world, in color.
650 #0 \$a Etnogrāfija
650 #0 \$a Etnogrāfija \$v Albumi

Papildu aprakstgalvu nepievieno, ja ilustrācijām darbā ir gadījuma raksturs vai arī šim izdevuma veidam tās ir tradicionālas, piemēram, vidusskolas mācību grāmatām.

c. Darbi, kas galvenokārt sastāv no teksta. Ja ilustrācijas aizņem mazāk par 50% katalogizējamā darba satura, tad, neskatoties uz ilustrāciju nozīmīgumu, ilustratīvo aspektu ar aprakstgalvu neattēlo.

d. Apakšiedaļas —Albumi lietošana. Apakšiedaļu —**Albumi** lieto aiz tematiskām aprakstgalvām, karu, personu grupu, etnisko grupu nosaukumu aprakstgalvām, personvārdu un dzimtu vārdu, valstu, pilsētu u. tml. nosaukumu aprakstgalvām, kā arī nosauktu entītijai, piemēram, parku, būvju u. tml. nosaukumu aprakstgalvām.

Piezīme: Apakšiedaļu —Apraksti—Skati un Ceļojumu apraksti—Skati aiz ģeogrāfisko vietu nosaukumu aprakstgalvām pārtrauca lietot 1991. gadā. To vietā lieto apakšiedaļu —Albumi, kuru pievieno tieši aiz vietu nosaukumu aprakstgalvām, nepastarpinot ar apakšiedaļu —Ceļojumu apraksti. Piemērs:

Amerikas Savienotās Valstis—Albumi
[nevis Amerikas Savienotās Valstis—Ceļojumu apraksti—Albumi].

2. Vispārīgo noteikumu izņēmumi.

a. Personu un etniskās grupas. Attēlizdevumiem par personu vai etniskajām grupām, kuros uzsvērtā šo grupu indivīdu vizuālā identitāte, aiz personu grupu vai etnisko grupu aprakstgalvām labāk piešķirt apakšiedaļu —**Portreti**, nevis —**Albumi**.

A 1935 Albumi

b. Atsevišķas personas. Attēlu albumiem par atsevišķām personām lieto vai nu atbilstošas apakšsēdas — **Māksla**, — **Karikatūras**, — **Albumi** vai — **Portreti**. Par šo apakšsēdas lietošanu sk. A 1110.

c. Māksla. Darbiem, kas sastāv no noteiktu tematu, vietu vai institūciju attēlojošām mākslas darbu reprodukcijām, piešķir tipveida aprakstgalvu [**temats**] **mākslā** vai [**vieta**]—**Mākslā**, piemēram, **Dzīvnieki mākslā**; **Parīze (Francija)—Mākslā**; **Katoļu baznīca—Mākslā**. Brīvi pievienojamās vārdkopas [...] **mākslā** lietošanu pārtrauca 1997. gadā, un visām šāda veida aprakstgalvām tagad ir jāveido autoritatīvie ieraksti..

d. Ilustrācijas. Attēlu krājumiem, kuriem darbu atlases pamatā ir izdevuma veids, atsevišķa literatūra un literatūras žanrs, atsevišķa autora darbi, atsevišķs darbs un svētie raksti, lieto apakšsēdas — **Ilustrācijas**. Pilnu noteikumu tekstu par šīs apakšsēdas lietošanu sk. A 1659.

e. Fotografijas. Darbiem par fotogrāfiju, kas satur fotogrāfiju reprodukcijas, piešķir šāda veida aprakstgalvas: **Fotogrāfija**; **Fotomāksla**; **Dabas fotogrāfija**; **Ēdienu fotogrāfija**. Noteikumus par fotomākslu sk. A 1255.

f. Zinātniskie un tehniskie atlanti. Plašiem, bieži — sistemātiski kārtotiem, ilustratīvu zinātnisku vai tehnisku materiālu krājumiem, kas sastāv no atsevišķām ilustrētām lapām, tabulām, diagrammām u. tml., parasti — ar paskaidrojošiem parakstiem, aiz tematiskajām aprakstgalvām, piemēram, **Cilvēka anatomija**, lieto apakšsēdas — **Atlanti**.

g. Filmas, videoieraksti, diafilmas u. tml. Apakšsēdas — **Albumi** kā formas apakšsēdas šādu materiālu aprakstgalvām nelieto. Pieaugušajiem adresētu kustīgu attēlu materiālu aprakstgalvām formas apakšsēdas nepiešķir, bet bērniem adresētu materiālu aprakstgalvām piešķir apakšsēdas — **Filmas bērniem**.

h. Fotografijas. Darbiem, kas satur ar mūsdienu tehnoloģijām iegūtus fotoattēlus — fotografikas darbus vai digitālās fotogrāfijas, nevis fotogrāfiju reprodukcijas, aiz priekšmeta aprakstgalvām lieto apakšsēdas — **Fotogrāfijas**. Par aerofotogrāfijām sk. A 1210.5.

3. Piemēri:

Darba nosaukums: Costume : an illustrated survey from ancient times to the twentieth century.

[iekļauts teksts]

650 #0 \$a Kostīmi \$v Vēsture.

650 #0 \$a Kostīmi \$v Vēsture \$v Albumi.

Darba nosaukums: Aspects of Boston.

[iekļauts teksts ar atsevišķu attēlu nodaļu]

651 #0 \$a Bostona (Amerikas Savienotās Valstis) \$v Albumi.

651 #0 \$a Bostona (Amerikas Savienotās Valstis)

\$v Vēsture.

Darba nosaukums: In praise of Australian birds.

650 #0 \$a Putni \$z Austrālija \$v Albumi.

Darba nosaukums: A Yosemite album.

651 #0 \$a Yosemite National Park (Amerikas Savienotās Valstis) \$v Albumi.

Darba nosaukums: Picture panorama of British history.

651 #0 \$a Lielbritānija \$x Vēsture \$v Albumi
\$v Literatūra bērniem.

Darba nosaukums: Pompéi : résurrection d'une cité.

651 #0 \$a Pompeja (izzudusi pilsēta) \$v Albumi.

Darba nosaukums: London : a picture-book to remember her by.

651 #0 \$a Londona (Lielbritānija) \$v Albumi.

Darba nosaukums: Australia, colourful continent.

651 #0 \$a Austrālija \$v Albumi.

PAMATOJUMS: Priekšmeta aprakstgalvu **Politoloģija**, brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Politika un pārvalde**, kā arī noteiktu politisku tematu aprakstgalvas un apakšiedaļas piešķir darbiem par politikas un pārvaldes teoriju, praksi, vēsturi un pilsoņu līdzdalību politiskajos procesos. Šeit sniegtas priekšmeta aprakstgalvu piešķiršanas vadlīnijas darbiem par politiku un pārvaldi, kā arī citiem politiskiem tematiem.

1. Politoloģija. Aprakstgalvu **Politoloģija** (var pakārtot ģeogr.) piešķir darbiem par politiku kā zinātnei vai politikas teoriju. Darbiem par politikas kā zinātņu nozares attīstību kādā teritorijā, aprakstgalvas pakārto ģeogrāfiski.

Šo aprakstgalvu nepiešķir darbiem par politisko notikumu vēsturi vai politiskām institūcijām.

2. Politikas vēsture.

a. Vispārīgais noteikums. Aprakstgalvu **Pasaules politika** piešķir darbiem par pasaules politikas vēsturi.

Šo aprakstgalvu nepiešķir teorētiska satura darbiem, kuriem lieto aprakstgalvu **Starptautiskās attiecības**.

Aprakstgalvu **Pasaules politika** ar autorizētām laika perioda apakšiedaļām lieto darbiem par pasaules politikas vēsturi noteiktos laika periodos. Ja atbilstošā laika perioda apakšiedaļa nav izveidota, tā jāizveido lietošanai aiz šīs aprakstgalvas. Var veidot parastās desmitgažu apakšiedaļas, sākot ar 1945-1955, ja tas nepieciešams liela ierakstu skaita dēļ. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Prospects for East-West relations.

650 #0 \$a Pasaules politika \$y 1975-1985.

651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis
\$x Starptautiskās attiecības \$z Padomju
Savienība.

651 #0 \$a Padomju Savienība \$x Starptautiskās
attiecības \$z Amerikas Savienotās Valstis.

b. Vieta. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Politika un pārvalde** pievieno valstu, pilsētu u. tml. nosaukumu aprakstgalvām, ko piešķir darbiem par politisko notikumu vēsturi un/vai politikas vēsturi, aprakstošiem vai kritiski analizējošiem darbiem par pārvaldes un politiskajām institūcijām, partijām, organizācijām u. tml. kopumā.

Tipveida aprakstgalvu [**vieta**]—**Politika un pārvalde** tālāk pakārto ar autorizētajām hronoloģiskajām apakšiedaļām vai brīvi pievienojamajām gadsimtu apakšiedaļām: —**16. gs., [17. gs., 18. gs., 19. gs., 20. gs. vai 21. gs.]**, kas uzskaitītas A 1140 aiz —**Politika un pārvalde**. Gadsimtu apakšiedaļas piešķir tikai tad, ja tās nav pretrunā ar izveidotajām noteiktu laika periodu apakšiedaļām. Jaunas hronoloģiskās apakšiedaļas aiz tipveida aprakstgalvas [**vieta**]—**Politika un pārvalde** veido atbilstoši apskatītās vietas vēsturei, atspoguļojot nozīmīgus notikumus, piemēram, valdnieku vai valsts prezidentu valdīšanas periodus. Par valsti mazākām administratīvām vienībām nozīmīgu laika periodu apakšiedaļas veido, ja ierakstu daudzums par attiecīgo periodu ir pietiekams.

A 1942 Politika un pārvalde

Kopumā aiz [*vieta*]**—Politika un pārvalde** veido tādas pašas laika periodu hronoloģiskās apakšsiedaļas kā aiz apakšsiedaļas **—Vēsture**, izlaižot teksta iestarpinājumus. *Piemērs:*

Lielbritānija—Politika un pārvalde—1558-1603
[*nevis* Lielbritānija—Politika un pārvalde—Elizabete, 1558-1603]

c. *Etniskās grupas.*

(1) **—Politika un pārvalde.** Brīvi pievienojamo apakšsiedaļu **—Politika un pārvalde** pievieno atsevišķu etnisko grupu aprakstgalvām, ko piešķir darbiem par šo grupu pašpārvaldi un/vai politisko darbību, kuru veic grupa kopumā vai atsevišķi tās locekļi. Tipveida aprakstgalvu [*etniskā grupa*]**—Politika un pārvalde** tālāk pakārto ar brīvi pievienojamām gadsimtu apakšsiedaļām: **16. gs., 17. gs., 18. gs., 19. gs., 20. gs. vai 21. gs.**, kas uzskaitītas A 1103 aiz apakšsiedaļas **—Politika un pārvalde**.

(2) **—Attiecības ar valdību.** Brīvi pievienojamo apakšsiedaļu **—Attiecības ar valdību** pievieno atsevišķu etnisko grupu aprakstgalvām, ko piešķir darbiem par šo grupu attiecībām ar attiecīgās administratīvās vienības valdību.

3. **Praktiskā politika.** Aprakstgalvu **Politika, praktiskā** (*var pakārtot ģeogr.*) piešķir darbiem par politiskajās kampaņās, partiju darbā u. tml. izmantotajām politiskās prakses metodēm.

Darbiem par politiskās prakses metožu izmantošanu konkrētā vietā jāpiešķir arī vietas aprakstgalva. Parasti šādos gadījumos lieto tipveida aprakstgalvu [*vieta*]**—Politika un pārvalde**.

4. *Politiskā līdzdalība.*

a. **Vispārīgais noteikums.** Aprakstgalvu **Politiskā līdzdalība** (*var pakārtot ģeogr.*) piešķir vispārīgiem darbiem par pilsoņu līdzdalību politiskajos procesos.

b. **Personu grupas, organizācijas u. tml.** Brīvi pievienojamo apakšsiedaļu **—Politiskā darbība** pievieno personu grupu, institūciju veidu, atsevišķu institūciju nosaukumu, personvārdu, dzimtas vārdu, atsevišķu militāru dienestu un kristiešu konfesiju nosaukumu aprakstgalvām, darbiem par šo personu vai organizāciju līdzdalību politiskajos procesos. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Banners unfurled: higher education in Pakistan.

650 #0 \$a Izglītība, augstākā \$z Pakistāna

650 #0 \$a Studenti \$z Pakistāna \$x Politiskā
darbība.

Apakšsiedaļu nelieto, ja attiecīgajam jēdzienam ir izveidota vārdkopas aprakstgalva, piemēram, **Sievietes politikā**. Tomēr jaunas šāda veida vārdkopu aprakstgalvas vairs neveido.

c. **Priekšmets.** Brīvi pievienojamo apakšsiedaļu **—Pilsoņu līdzdalība** pievieno tematiskām aprakstgalvām darbiem par pilsoņu līdzdalību attiecīgajās norisēs.

Šo apakšsiedaļu nepievieno plašu nozaru aprakstgalvām, bet noteiktu norišu, kurās pilsoņi piedalās, aprakstgalvām.

5. Nēpolitisku tematu politiskie aspekti. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Politiskie aspekti** (*var pakārtot ģeogr.*) pievieno tematiskām aprakstgalvām darbiem par politiskā aspektā vai saistībā ar politiku apskatītiem nēpolitiskiem tematiem. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Political dynamics of direct foreign investment.

650 #0 \$a Investīcijas, ārvalstu \$x Politiskie aspekti.

6. Noteikti temati. Darbiem par noteiktiem politiskiem tematiem piešķir īpaši šiem tematiem izveidotas aprakstgalvas. *Piemēri:*

Labējie un kreisie (politoloģija)
Lobēšana
Pašvaldības
Politiskās partijas
Politiskās partijas—Finanses
Sabiedriskās domas ietekmēšanas grupas
Vēlētāju reģistrācija

7. Papildu aprakstgalvu piešķiršana. Darbi par politiskiem tematiem parasti ir daudzpusīgi, tādēļ, lai attēlotu visus nozīmīgos darba aspektus, jāpiešķir aprakstgalvu kopa. Daudzos gadījumos vienai no aprakstgalvu kopas jābūt tipveida aprakstgalvai [**vieta**]**—Politika un pārvalde.** *Piemēri:*

Darba nosaukums: Who's running America?

650 #0 \$a Elite (sociālās zinātnes) \$z Amerikas Savienotās Valstis.

650 #0 \$a Vara (sociālās zinātnes)

650 #o \$a Līderība.

651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$x Politika un pārvalde \$y 1993-2001.

Darba nosaukums: Global collective security in the 1980s.

650 #0 \$a Nacionālā drošība.

650 #0 \$a Pasaules politika \$y 1975-1985.

Darba nosaukums: Burke and the nature of politics.

600 10 \$a Burke, Edmund, \$d 1729?-1979.

651 #0 \$a Lielbritānija \$x Politika un pārvalde \$y 1760-1820.

Darba nosaukums: Running for Office : how women can win.

650 #0 \$a Politiskās kampaņas \$z Amerikas Savienotās Valstis.

650 #0 \$a Politika, praktiskā \$z Amerikas Savienotās Valstis.

650 #0 \$a Sievietes politikā \$z Amerikas Savienotās Valstis.

651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$x Politika un pārvalde \$y 1989-

A 1942 Politika un pārvalde

Darba nosaukums: Democracy and empire : Britain, 1865-1914.

651 #0 \$a Lielbritānija \$x Politika un pārvalde \$y 1837-1901.

651 #0 \$a Lielbritānija \$x Politika un pārvalde \$y 1901-1936.

Darba nosaukums: Drama in the People's Republic of China.

650 #0 \$a Teātris \$z Ķīna \$x Vēsture \$y 20. gs.

650 #0 \$a Ķīniešu drāma \$y 20. gs. \$x Vēsture un kritika.

650 #0 \$a Teātris \$x Politiskie aspekti \$z Ķīna.

650 #0 \$a Teātris un sabiedrība \$z Ķīna.

Darba nosaukums: Priests, sisters and political Office in the United States.

610 20 \$a Katoļu baznīca \$z Amerikas Savienotās Valstis \$x Garīdzniecība \$x Politiskā darbība \$x Vēsture \$y 20. gs.

650 #0 \$a Mūķenes \$z Amerikas Savienotās Valstis \$x Politiskā darbība \$x Vēsture \$y 20. gs.

650 #0 \$a Baznīca un valsts \$z Amerikas Savienotās Valstis \$x Vēsture \$y 20. gs.

650 #0 \$a Baznīca un valsts \$x Katoļu baznīca \$x Vēsture \$y 20. gs.

651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$x Politika un pārvalde \$y 1989-

Darba nosaukums: Wake us when it's over : presidential politics of 1984.

650 #0 \$a Prezidenti \$z Amerikas Savienotās Valstis \$x Vēlēšanas \$y 1984.

651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$x Politika un pārvalde \$y 1981-1989.

PAMATOJUMS: *Apakšiedaļu —Populāri zinātniskā literatūra* pievieno zinātnisku, tehnisku un tiesību priekšmetu aprakstgalvām, nespeciālistiem adresētiem darbiem par šiem tematiem. No 1987. gada apakšiedaļu —**Populāri zinātniskā literatūra** vairs nelieto kā brīvi pievienojamo apakšiedaļu aiz teoloģisku tematu aprakstgalvām. Šeit sniegtas vadlīnijas minētās apakšiedaļas piešķiršanai.

1. Vispārīgais noteikums. Brīvi pievienojamo formas apakšiedaļu —**Populāri zinātniskā literatūra** pievieno zinātnisku, tehnisku un tiesību priekšmetu aprakstgalvām nespeciālistiem adresētiem darbiem par šiem tematiem. *Piemēri:*

- 650 #0 \$a Automobiļi \$v Populāri zinātniskā literatūra.
- 650 #0 \$a Ķīmija \$v Populāri zinātniskā literatūra.
- 650 #0 \$a Šķiršanās \$x Tiesības un likumdošana \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Kalifornija \$v Populāri zinātniskā literatūra.
- 650 #0 \$a Darba tiesības un likumdošana \$v Populāri zinātniskā literatūra.
- 650 #0 \$a Okeanogrāfija \$v Populāri zinātniskā literatūra.

Šo apakšiedaļu pievieno tikai tādu zinātnisku, tehnisku un tiesību nozaru un tematu aprakstgalvām, ko piešķir darbiem, kuru atšķirība no speciālistiem adresētajiem darbiem ir spilgti izteikta un identificējama.

Šo apakšiedaļu nepievieno mācību grāmatu aprakstgalvām.

2. Medicīna. Aprakstgalvu **Medicīna, populāri zinātniskā** piešķir vispārīgiem darbiem par medicīnu, kas adresēti nespeciālistiem. *Piemērs:*

Darba nosaukums: A laymans' guide to modern medicine.

- 650 #0 \$a Medicīna, populāri zinātniskā.

Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Populāri zinātniskā literatūra** pievieno medicīnas nozaru, atsevišķu slimību aprakstgalvām, kā arī tipveida aprakstgalvai [**ķermeņa daļa**]**—Slimības**, šīs tematikas materiāliem, kas adresēti nespeciālistiem. *Piemēri:*

Darba nosaukums: Your heart : questions you have, answers you need.

- 650 #0 \$a Sirds \$x Slimības \$v Populāri zinātniskā literatūra.

Darba nosaukums: How to get your money's worth out of psychiatry.

- 650 #0 \$a Psihiatrija \$v Populāri zinātniskā literatūra.

3. Īpašie temati. Citu tematu aprakstgalvām, kur —**Populāri zinātniskā literatūra** nav autorizēta lietošanai kā brīvi pievienojamā apakšiedaļa, apakšiedaļas kombinācijām ar aprakstgalvu jāveido autoritātie ieraksti, piemēram, **Teoloģija, dogmatiskā**—**Populāri zinātniskā literatūra**.

A 1943.5 Populāri zinātniskā literatūra

4. **Rokasgrāmatas.** Tehnisko priekšmetu aprakstgalvām pievieno brīvi pievienojamo formas apakšiedaļu —**Amatieru rokasgrāmatas**, tehnikas tematikas „dari pats” un „dari kopā ar mums” tipa rokasgrāmatām, kas adresētas nespeciālistiem. Apakšiedaļu —**Populāri zinātniskā literatūra** starp tematu un apakšiedaļu —**Amatieru rokasgrāmatas** neiestarpina. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Household repairs : a manual for homeowners.

650 #0 \$a Mājokļi \$x Eksploatācija un remonts
\$v Amatieru rokasgrāmatas.

PAMATOJUMS: Līdz 1993. gadam darbus par noteiktu tematu attēlojumu pastmarkās atspoguļoja ar aprakstgalvu **Pastmarkas—Temati—[temata nosaukums]**. Tā kā šādu aprakstgalvu uzbūve bija neveikla un apakšlauka kodēšana radīja neskaidrības, it īpaši gadījumos, kad tematu atveidoja ar vietas nosaukumu, šo aprakstgalvu 1993. gadā nomainīja ar dabiskās valodas vārdkopu **[temats] pastmarkās**, un gadījumos, kad tematu ievada 100., 110., 111., 130. vai 151. laukā, — ar tipveida aprakstgalvu **[temats]—Pastmarkās**. Aprakstgalvas pamatdaļa 150. laukā, lietojot jauno formu, paliek nemainīta. Šīs aprakstgalvas nepakārto ģeogrāfiski, jo šādas aprakstgalvas uzbūves gadījumā nebūtu skaidrs, vai ģeogrāfiskā vieta attiecas uz pastmarkas tematu vai pastmarkas izdošanas vietu. Lai norādītu izdošanas vietu, var piešķirt papildu aprakstgalvu. Šeit sniegtas vadlīnijas šāda veida aprakstgalvu veidošanai un piešķiršanai.

1. Temata attēlojums pastmarkās. Darbiem par noteiktu tematu attēlojumu pastmarkās priekšmeta aprakstgalvu veido atbilstoši šādam modelim:

150 ## \$a [temats] pastmarkās
550 ## \$w g \$a Pastmarkas

Šīs aprakstgalvas nepakārto ģeogrāfiski.

2. Atsevišķu personu, institūciju, sanāksmju, unificēto nosaukumu vai vietu attēlojums pastmarkās. Ja darbiem par šādu entītijas attēlojumu pastmarkās piešķir entītijas nosaukuma aprakstgalvas, kuras ievada 100., 110., 111., 130. vai 151. laukā, tad brīvi pievienojamo apakšsadaļu —**Pastmarkās** pievieno entītijas nosaukuma aprakstgalvai. *Piemēri:*

600 10 \$a Presley, Elvis, \$d 1935-1977 \$z Pastmarkās.
610 20 \$a Apvienoto Nāciju Organizācija \$x Pastmarkās.
611 20 \$a Woodstock Festival \$d (1969 : \$c Betela, Amerikas Savienotās Valstis) \$x Pastmarkās.
630 #0 \$a Bībele \$x Pastmarkās.
651 #0 \$a Ņujorka (Amerikas Savienotās Valstis) \$x Pastmarkās.

Šīs aprakstgalvas tālāk nepakārto ģeogrāfiski.

3. Izdošanas vieta. Ja darbs ir par noteiktā vietā izdotām pastmarkām, šo vietu lietderīgi norādīt, piešķirot papildu aprakstgalvu **Pastmarkas—[vieta]** vai atbilstošu konkrētākas nozīmes aprakstgalvu, piemēram, **Piemīņas pastmarkas—[vieta]**.

4. Piemēri.

Darba nosaukums: Ships on stamps.
650 #0 \$a Kuģi pastmarkās.

Darba nosaukums: The Woodstock catalogue of British Elizabethan postage stamps.
600 10 \$a Elizabeth \$b II, \$c Lielbritānijas karaliene,
\$d 1926- \$x Pastmarkās \$v Katalogi.
650 #0 \$a Pastmarkas \$z Lielbritānija \$v Katalogi.

A 1945 Pastmarkas par noteiktiem tematiem

Darba nosaukums: Rotary International on stamps.

610 20 \$a Rotary International \$x Pastmarkās.

Darba nosaukums: American history through United States stamps.

651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$x Vēsture
\$x Pastmarkās.

650 #0 \$a Pastmarkas \$z Amerikas Savienotās Valstis.

PAMATOJUMS: Terminu **plakāti** sāka lietot Anglijā 19. gs., ar to saprotot drukātas papīra lapas ar tekstu un ilustrācijām, ko izvietoja publiskās vietās kā paziņojumus vai reklāmas. Kopš Otrā pasaules kara sāka attīstīties jauni plakātu veidi, t. sk. arī bez teksta, kuru mērķis bija ne tikai reklamēt, bet arī paust filozofiskas, morālas vai tīri estētiskas idejas. Šeit sniegtas vadlīnijas par aprakstgalvu kopu piešķiršanu atsevišķiem plakātiem un to krājumiem un/vai darbiem par plakātos attēlotiem tematiem, tēmām, produktiem, notikumiem u. tml. Šeit nav apskatīti plakāti kā mākslas žanrs. Par plakātu mākslas katalogizēšanu sk. A 1250.

1. —Plakāti. Katalogizējot atsevišķus plakātus un to krājumus, un/vai darbus par plakātiem, brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Plakāti** pievieno atsevišķu vietu nosaukumiem, personvārdiem, institūciju nosaukumiem, personu un etnisko grupu nosaukumiem, tematiskām priekšmetu aprakstgalvām un karu nosaukumiem Atsevišķiem plakātiem vai plakātu krājumiem apakšiedaļu kodē kā \$v apakšlauku, bet darbiem par plakātiem — kā \$x apakšlauku. *Piemēri:*

650 #0 \$a Automobiļu sacīkstes \$x Plakāti.
 610 20 \$a Beatles \$v Plakāti.
 600 10 \$a Castro, Fidel, \$d 1926- \$x Plakāti.
 650 #0 \$a Darba drošība \$z Polija \$x Plakāti.
 651 #0 \$a Kosmos \$v Plakāti.
 650 #0 \$a Otrais pasaules karš, 1939-1945 \$v Plakāti.
 610 20 \$a Socialist Party of Ireland \$x Plakāti.

2. Vārdkopas aprakstgalvas. Atsevišķām plašām plakātu kategorijām ir izveidotas vārdkopas aprakstgalvas. Vārdkopas aprakstgalvas piešķir atsevišķiem plakātiem un to krājumiem un/vai darbiem par attiecīgajiem plakātu veidiem. *Piemēri:*

650 #0 \$a Ceļojumu plakāti.
 650 #0 \$a Dejas plakāti.
 650 #0 \$a Filmu plakāti.
 650 #0 \$a Kara plakāti.
 650 #0 \$a Politiskie plakāti.
 650 #0 \$a Sporta plakāti.
 650 #0 \$a Teātra plakāti.

3. Tautība. Vienas tautības mākslinieku radītiem plakātiem un to krājumiem un/vai darbiem par plakātiem piešķir plakātu veida vārdkopas aprakstgalvu, kvalificētu ar tautības nosaukumu. *Piemēri:*

650 #0 \$a Politiskie plakāti, franču.
 650 #0 \$a Teātra afišas, vācu.

Ja plakāts nepieder pie noteikta veida, un vārdkopas aprakstgalvu nevar lietot, piešķir aprakstgalvu **Plakāti**, kvalificētu ar tautības nosaukumu. *Piemēri:*

650 #0 \$a Plakāti, amerikāņu.
 650 #0 \$a Plakāti, poļu.

A 1945.5 Plakāti

Šāda veida aprakstgalvu var pakārtot ģeogrāfiski ar vietu, kurā plakāti izgatavoti, bet to nevar darīt gadījumā, ja vietas nosaukums pilnībā saskan ar kvalifikatorā ietverto tautību. Var lietot, piemēram, **Plakāti, franču—Francija—Parīze**.

4. Aprakstgalvu kopu piešķiršana.

a. Vispārīgais noteikums. Atsevišķiem plakātiem un to krājumiem un/vai darbiem par plakātiem piešķir aprakstgalvu kopu plakātu temata, veida un autoru tautības norādīšanai. Visu darba aspektu attēlošanai parasti nepieciešamas vismaz divas aprakstgalvas. *Piemēri:*

Darba nosaukums: Affiches.

610 20 \$a Parti socialiste (Francija) \$x Plakāti.

650 #0 \$a Sociālisms \$z Francija \$x Plakāti.

650 #0 \$a Politiskie plakāti, franču.

Darba nosaukums: 100 posters of Buffalo Bill's Wild West.

600 10 \$a Buffalo Bill, \$d 1846-1917 \$v Plakāti.

610 20 \$a Buffalo Bill's Wild West Company
\$v Plakāti.

650 #0 \$a Plakāti, amerikāņu.

Darba nosaukums: Poster propaganda : contemporary political posters.

650 #0 \$a Pasaules politika \$y 20. gs. \$x Plakāti.

650 #0 \$a Politiskie plakāti, vācu.

Darba nosaukums: Paris theatrical posters.

650 #0 \$a Teātra plakāti, franču \$z Francija
\$z Parīze.

b. Ceļojumu plakāti. Atsevišķiem ceļojumu plakātiem un to krājumiem un/vai darbiem par ceļojumu plakātiem piešķir tipveida aprakstgalvu **Ceļojumu plakāti, [tautība]** ar kvalifikatorā ietverto tautību norādot plakātu izgatavošanas vietu. Ja nepieciešams, piešķir papildu aprakstgalvu plakātā attēlotajai vietai, izdevēj institūcijai u. tml. *Piemēri:*

Darba nosaukums: 15 posters for Air France.

650 #0 \$a Ceļojumu plakāti, franču.

610 20 \$a Air France \$v Plakāti.

Darba nosaukums: Switzerland in posters.

651 #0 \$a Šveice \$x Plakāti.

650 #0 \$a Ceļojumu plakāti, amerikāņu.

5. Plakātu krājumi. Noteikumus aprakstgalvu piešķiršanai darbiem par atsevišķiem plakātu krājumiem sk. A 1427. Noteikumus aprakstgalvu piešķiršanai atsevišķu plakātu krājumu katalogiem sk. A 1360 un A 1427.

PAMATOJUMS: *Aprakstgalvu un apakšiedaļu **Profesionālā ētika** piešķir darbiem par uzvedības normām un morāles principiem, kas piemērojami visu veidu nodarbināto grupās, profesijās un darbavietās. Šeit sniegta vadlīnijas šīs aprakstgalvas un apakšiedaļas piešķiršanai.*

1. Vispārīgais noteikums. Aprakstgalvu **Profesionālā ētika** (*var pakārtot ģeogr.*) piešķir vispārīgiem, ar noteiktu nodarbošanos nesaistītiem darbiem par uzvedības normām, morāles principiem u. tml., kas jāievēro personām, veicot profesionālos pienākumus.

2. Nodarbināto grupas un darbinieku veidi. Atbilstoši A 1100, brīvi pievienojamo apakšiedaļu — **Profesionālā ētika** (*var pakārtot ģeogr.*) pievieno nodarbināto grupu un darbinieku veidu aprakstgalvām darbiem par uzvedības normām, par to, kas ir pareizi, un kas — nepareizi u. tml., un kas personai jāievēro, veicot pienākumus noteiktā darbības jomā. *Piemēri:*

Arhitekti—Profesionālā ētika—Francija
Skolu bibliotekāri—Profesionālā ētika—Amerikas Savienotās Valstis
Santehniķi—Profesionālā ētika

3. Morālie un ētiskie aspekti. Darbiem, kuros apskatītas gan profesionālās uzvedības normas noteiktā nodarbinātības veidā, gan vispārīgi, ar nozari saistīti morāles un ētiskas principi, atbilstoši A 1998, papildus piešķir nozares aprakstgalvu, pakārtotu ar brīvi pievienojamo apakšiedaļu — **Morālie un ētiskie aspekti** (*var pakārtot ģeogr.*). *Piemērs:*

Darba nosaukums: Ķirurģija: ētiskās dilemmas.

650 #0 \$a Ķirurgi \$x Profesionālā ētika.

650 #0 \$a Ķirurģija \$x Morālie un ētiskie aspekti.

Apakšiedaļu — **Morālie un ētiskie aspekti** nepievieno tematiskai aprakstgalvai, ja ir izveidota jēdzienam atbilstoša vārdkopas aprakstgalva. Jaunas šāda veida vārdkopu aprakstgalvas vairs netiek veidotas, bet esošās var turpināt lietot. *Piemēri:*

Biznesa ētika
Medicīnas ētika

PAMATOJUMS: Izteiciens *sabiedriskā doma* nozīmē kādā cilvēku grupā dominējošu attieksmi par noteiktu tematu. Sabiedrisko domu priekšmetošanas praksē parasti attēlo, piešķirot katalogizējamam darbam aprakstgalvu pāri: aprakstgalvas pamatdaļu **Sabiedriskā doma** ar ģeogrāfisko apakšiedaļu un tematisku aprakstgalvu, kas attēlo sabiedriskās domas objektu, ar apakšiedaļu —**Sabiedriskā doma**. Apakšiedaļas variantu —**Ārvalstu sabiedriskā doma** lieto noteiktos gadījumos, kas aprakstīti šajā noteikumu lapā. Šīs aprakstgalvas tomēr nelieto, lai norādītu personu vai etnisko grupu uzskatus, — šādam nolūkam piešķir papildu aprakstgalvu [**personu vai etniskā grupa**]**—Attieksme**. Šeit sniegtas vadlīnijas par dažādu aprakstgalvu un apakšiedaļu piešķiršanu sabiedriskās domas attēlošanai.

1. Vispārīgie noteikumi. Darbiem par sabiedrisko domu attiecībā uz tematu piešķir šādu aprakstgalvu kombināciju:

- (1) [temats]—[vieta, ja nepieciešams]—Sabiedriskā doma
- (2) Sabiedriskā doma—[vieta]

a. Pirmā aprakstgalva. Pirmajā aprakstgalvā temats apzīmē objektu, par kuru pastāv sabiedriskā doma. Šim nolūkam var piešķirt lielāko daļu no autorizēto priekšmeta vai personvārdu/nosaukumu aprakstgalvām, izņemot gadījumus, kas aprakstīti turpmāk 3. un 4. sadaļā. Lai attēlotu temata, nevis sabiedriskās domas saistību ar šo vietu, tematu pakārto ģeogrāfiski. Ja aprakstgalva attēlo personu vai etnisko grupu, tā izsaka sabiedriskās domas objektu, nevis personu grupu, kurā attiecīgā sabiedriskā doma ir izplatīta. Piemēram, aprakstgalva **Policija—Amerikas Savienotās Valstis—Nujorka—Sabiedriskā doma** attēlo sabiedrisko domu *par* policiju, nevis *policijā valdošo* sabiedrisko domu. Līdz 1972. gadam apakšiedaļu —**Sabiedriskā doma** kvalificēja ar reģiona vai valsts nosaukumu, bet tagad šī prakse ir pārtraukta.

b. Otrā aprakstgalva. Vieta otrajā aprakstgalvā norāda tās cilvēku grupas atrašanās vietu, kuru vidū attiecīgā sabiedriskā doma ir izplatīta. Ja katalogizējamajā darbā šī atrašanās vieta nav norādīta, tad otru aprakstgalvu nelieto.

c. Piemēri.

Darba nosaukums: Crown and people : the view of the British.

651 #0 \$a Lielbritānija \$x Karaļi un valdnieki
\$x Sabiedriskā doma.

650 #0 \$a Sabiedriskā doma \$z Lielbritānija.

Darba nosaukums: Public attitudes in Maryland toward urban expressway construction.

650 #0 \$a Ātrgaitas autoceļi \$x Sabiedriskā doma.

650 #0 \$a Sabiedriskā doma \$z Amerikas Savienotās
Valstis \$z Merilendas štats.

Darba nosaukums: Tax revolt : Virginians look at California's property tax initiative.

650 #0 \$a Nekustamā īpašuma nodoklis \$z Amerikas
Savienotās Valstis \$z Kalifornijas štats
\$x Sabiedriskā doma.

650 #0 \$a Sabiedriskā doma \$z Amerikas Savienotās
Valstis \$z Virdžīnijas štats.

A 1955 Sabiedriskā doma

Darba nosaukums: Worldwide attitudes toward abortion.

650 #0 \$a Aborts \$x Sabiedriskā doma.

2. *Personu grupu vai etnisko grupu sabiedriskā doma.* Ja darbs ir par noteiktas personu vai etniskās grupas uzskatiem, piešķir aprakstgalvu [*personu vai etniskā grupa*]**—Attieksme** kā papildu aprakstgalvu iepriekš aprakstītajam aprakstgalvu pārim. *Piemērs:*

Darba nosaukums: The views of San Francisco college students on drug addiction.

650 #0 \$a Studenti \$z Amerikas Savienotās Valstis
\$z Sanfrancisko \$x Attieksme.

650 #0 \$a Zāļu un narkotiku lietošana
\$z Amerikas Savienotās Valstis \$x Sabiedriskā
doma.

650 #0 \$a Sabiedriskā doma \$z Amerikas Savienotās Valstis
\$z Sanfrancisko.

3. *Sabiedriskā doma par noteiktu vietu.*

a. *Vispārīgie noteikumi.* Lai attēlotu sabiedrisko domu par noteiktu vietu, piešķir tipveida aprakstgalvu [*vieta*]**—[temats]—Sabiedriskā doma**, iestarpinot atbilstošu tematisko apakšiedaļu starp vietas nosaukuma aprakstgalvu un apakšiedaļu **—Sabiedriskā doma**. Šāda veida aprakstgalvas veido tikai tad, ja nav iespējams piešķirt tipveida aprakstgalvu [*temats*]**—[vieta]—Sabiedriskā doma**.

Apakšiedaļu **—Sabiedriskā doma** tieši vietu nosaukumiem nepievieno. Ja katalogizējamā darba vispārīgā satura dēļ vietas nosaukumam šauras nozīmes tematisko apakšiedaļu nevar pievienot, tad vietas nosaukumu pakārto ar vispārīgāku apakšiedaļu, piemēram, **—Kultūras vēsture**, **—Ekonomiskais stāvoklis**, **—Politika un pārvalde** vai **—Sociālais stāvoklis**.

Piemēri:

Darba nosaukums: Detroit as its people see it.

651 #0 \$a Detroitā (Amerikas Savienotās Valstis)
\$x Sociālais stāvoklis \$x Sabiedriskā
doma.

650 #0 \$a Sabiedriskā doma \$z Amerikas Savienotās
Valstis \$z Detroitā.

Darba nosaukums: The attitude of Americans toward their homeland.

651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$z Kultūras
vēsture \$y 1970- \$x Sabiedriskā doma.

650 #0 \$a Sabiedriskā doma \$z Amerikas Savienotās
Valstis.

b. Ārvalstu sabiedriskā doma par noteiktu vietu. Lai attēlotu ārvalstu sabiedrisko domu par kādu reģionu vai valsti, lieto apakšsiedaļu —**Ārvalstu sabiedriskā doma**, ko pievieno reģiona vai valsts nosaukumam. Mazāku administratīvo vienību entītiju nosaukumiem šo apakšsiedaļu nelieto. *Piemērs:*

Darba nosaukums: America in the eyes of the world.

651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$x Ārvalstu sabiedriskā doma.

Lai attēlotu viena reģiona vai valsts iedzīvotāju sabiedrisko domu par citu reģionu vai valsti, apakšsiedaļai —**Ārvalstu sabiedriskā doma** pievieno kvalifikatoru ar attiecīgā reģiona vai valsts, kurā attiecīgā sabiedriskā doma ir izplatīta, apzīmētāju. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Japan from the British perspective.

651 #0 \$a Japāna \$x Ārvalstu sabiedriskā doma, britu.

650 #0 \$a Sabiedriskā doma \$z Lielbritānija.

Ja sabiedriskā doma ir par noteiktu tematu, pievieno temata aprakstgalvu. *Piemērs:*

Darba nosaukums: The American perspectives on South Africa.

651 #0 \$a Dienvidāfrikas Republika \$x Politika un pārvalde \$y 1978-1989 \$x Sabiedriskā doma.

651 #0 \$a Dienvidāfrikas Republika \$x Ārvalstu sabiedriskā doma, amerikāņu.

650 #0 \$a Sabiedriskā doma \$z Amerikas Savienotās Valstis.

4. Sabiedriskā doma par kariem. Parasti apakšsiedaļu —**Sabiedriskā doma** pievieno atsevišķu karu nosaukumiem, traktējot karus kā jebkuru citu tematu. *Piemērs:*

Darba nosaukums: The intellectuals of Europe and World War II.

650 #0 \$a Intelektuāļi \$z Eiropa \$x Attieksme.

650 #0 \$a Otrais pasaules karš, 1939-1945 \$x Sabiedriskā doma.

650 #0 \$a Sabiedriskā doma \$z Eiropa.

Neitrālo valstu iedzīvotāju sabiedriskā doma. Ja darbs ir par karā nepiedalījušos valstu iedzīvotāju sabiedrisko domu, kara nosaukumam pievieno apakšsiedaļu —**Ārvalstu sabiedriskā doma**, nevis —**Sabiedriskā doma**. Ja attiecīgā sabiedriskā doma valda kādā noteiktā reģionā vai valstī, tad apakšsiedaļai —**Ārvalstu sabiedriskā doma** pievieno kvalifikatoru, norādot tajā konkrēto teritoriju. *Piemēri:*

Darba nosaukums: World reaction to the Grenada invasion.

651 #0 \$a Grenāda \$x Vēsture \$y Amerikāņu invāzija, 1983 \$x Ārvalstu sabiedriskā doma.

A 1955 Sabiedriskā doma

Darba nosaukums: The American reaction to the Falkland war.

650 #0 \$a Folklendu karš, 1982 \$x Ārvalstu
sabiedriskā doma, amerikāņu.

650 #0 \$a Sabiedriskā doma \$z Amerikas Savienotās
Valstis.

*Piezīme: Aiz aprakstgalvām **Pirmais pasaules karš, 1914-1918** un **Otrais pasaules karš, 1939-1945** lieto apakšsedaļu —**Sabiedriskā doma, nevis** —**Ārvalstu sabiedriskā doma**.*

Piezīme: Turpmāk tekstā lietoto aprakstgalvu secību var neievērot. Visos konkrētajos gadījumos jāievēro A 80 aprakstītās darbības.

1. Vispārīgais noteikums. Atsevišķu izdevniecību izdevumu katalogiem piešķir šādu aprakstgalvu kombināciju:

- (1) 610 20 \$a [izdevniecības nosaukums] \$v Katalogi.
- (2) 650 #0 \$a Katalogi, izdevēju \$z [valsts].
- (3) 651 #0 \$a [valsts] \$v Izdevumi \$v katalogi.

*Piezīme: Valsts aģentūras vai līdzīgas organizācijas pielīdzina izdevniecībām, ja šīs institūcijas izdod savu izdevumu katalogus. Ja izdevniecība ir valsts aģentūra, trešās aprakstgalvas vietā piešķir valdības publikāciju tipveida aprakstgalvu, piemēram, **Valdības publikācijas—[valsts]—Bibliogrāfijas—Katalogi**.*

2. Tematiskie katalogi. Izdevniecību tematiskajiem katalogiem piešķir šādu aprakstgalvu kombināciju:

- (1) 650 #0 \$a [temats] \$v Bibliogrāfijas \$v Katalogi.
- (2) 610 20 \$a [izdevniecības nosaukums] \$v Katalogi.
- (3) 650 #0 \$a Katalogi, izdevēju \$z [valsts].

3. Mikroformu katalogi. Ja izdevniecība izdod savu mikroformā publicēto izdevumu katalogu, piešķir šādu aprakstgalvu kombināciju:

- (1) 650 #0 \$a [temats] \$v Bibliogrāfijas \$v Mikroformu katalogi.
- (2) 610 20 \$a [izdevniecības nosaukums] \$v Mikroformu katalogi.
- (3) 650 #0 \$a Katalogi, izdevēju \$z [valsts].
- (4) 650 #0 \$a Mikroformas \$v Katalogi.

Aprakstgalvu **[temats]—Bibliogrāfijas—Mikroformu katalogi** piešķir tikai tematiskiem katalogiem. Aprakstgalvu **Mikroformas—Katalogi** piešķir tikai vispārīgiem mikroformu katalogiem. Ja katalogs satur darbus noteiktā mikroformā, lieto atbilstošu aprakstgalvu. *Piemēri:*

- 650 #0 \$a Brošūras mikroformā \$v Katalogi.
- 650 #0 \$a Grāmatas mikroformā \$v katalogi.
- 650 #0 \$a Periodiskie izdevumi mikrofišās \$v Katalogi.

PAMATOJUMS: *Apakšiedaļu —Citāti lieto aiz personu un etniskajām grupām, personvārdiem un dzimtu vārdiem, attiecīgās grupas, dzimtas vai personas citātu krājumiem, vai arī darbiem par šiem krājumiem, kā arī citātu krājumiem par šo grupu, dzimtu vai personu, vai arī darbiem par šiem krājumiem. Šo apakšiedaļu pievieno arī atsevišķu svēto rakstu unificēto nosaukumu aprakstgalvām svēto rakstu citātu krājumiem vai darbiem par šiem citātiem, kā arī citātu krājumiem par šiem svētajiem rakstiem. Apakšiedaļu —Citāti, aforismi utt. lieto aiz vietu nosaukumu un tematiskajām aprakstgalvām citātu, aforismu u. tml. krājumiem par šīm vietām vai tematiem. Apakšiedaļas citātu, aforismu u. tml. krājumiem kodē kā \$v apakšlauku un apakšiedaļas darbiem par citātiem — kā \$x apakšlauku. Šeit sniegtas vadlīnijas šo apakšiedaļu piešķiršanai.*

1. —**Citāti.**

a. Personu un etniskās grupas. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Citāti** lieto aiz personu grupu un etnisko grupu aprakstgalvām citātu krājumiem vai darbiem par šiem krājumiem, vai arī citātiem par šo grupu. *Piemēri:*

650 #0 \$a Afroamerikāņi \$v Citāti.
650 #0 \$a Valstsvīri \$x Citāti.

Ja nepieciešams, starp personu vai etniskās grupas aprakstgalvu un apakšiedaļu —**Citāti** var iestarpināt tematisko vai ģeogrāfisko apakšiedaļu. *Piemēri:*

650 #0 \$a Afroamerikāņi \$x Pilsoņtiesības \$x Citāti.
650 #0 \$a Skolotāji \$x Lielbritānija \$v Citāti.

b. Atsevišķas personas un dzimtas. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Citāti** lieto aiz atsevišķu personvārdu, tai skaitā rakstnieku, un dzimtu vārdu aprakstgalvām šo personu vai dzimtu citātu krājumiem un/vai darbiem par šiem krājumiem, vai arī citātiem par šo personu vai dzimtu. *Piemēri:*

600 10 \$a Lincoln, Abraham, \$d 1809-1865 \$x Citāti.
600 30 \$a Kenediju dzimta \$v Citāti.

Ja nepieciešams, starp personas aprakstgalvu un apakšiedaļu —**Citāti** var iestarpināt tematisko apakšiedaļu. *Piemērs:*

600 10 \$a Lincoln, Abraham, \$d 1809-1865 \$x Uzskati par verdzību \$v Citāti.

c. Svētie raksti. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Citāti** lieto aiz svēto rakstu unificētajiem nosaukumiem, tai skaitā to atsevišķu daļu nosaukumiem, svēto rakstu citātu krājumiem vai darbiem par šiem krājumiem, vai arī citātiem par šiem svētajiem rakstiem. *Piemērs:*

630 00 \$a Bībele \$v Citāti.

Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Svētie raksti**—**Citāti** pievieno atsevišķu reliģiju nosaukumu aprakstgalvām šo reliģiju svēto rakstu citātu krājumiem vai darbiem par šiem krājumiem, vai arī citātiem par šo reliģiju svētajiem rakstiem. *Piemērs:*

650 #0 \$a Budisms \$x Svētie raksti \$x Citāti.

A 1969 Citāti un aforismi

2. —*Citāti, aforismi utt.* Brīvi pievienojamo apakšsiedaļu —**Citāti, aforismi utt.** lieto aiz vietu nosaukumu vai tematisku priekšmetu aprakstgalvām citātu krājumiem par šīm vietām vai tematiem vai darbiem par šiem krājumiem, vai arī citātiem par šīm vietām vai tematiem. *Piemēri:*

- 651 #0 \$a Havajas (Amerikas Savienotās Valstis) \$x Citāti, aforismi utt.
- 651 #0 \$a Luiziānaas štats (Amerikas Savienotās Valstis) \$x Sociālā dzīve un paražas \$v Citāti, aforismi utt.
- 650 #0 \$a Mīlestība \$x Citāti, aforismi utt.
- 650 #0 \$a Medicīna \$x Citāti, aforismi utt.
- 650 #0 \$a Spāņu valoda \$v Citāti, aforismi utt.

*Piezīme: Tipveida aprakstgalvu [valoda vai valodu grupa]—Citāti, aforismi utt. piešķir citātu, aforismu u. tml. krājumiem par valodu vai valodām. Šāda veida aprakstgalvas nepiešķir vispārīgiem citātu, aforismu u. tml. krājumiem kādā noteiktā valodā. Šādiem krājumiem piešķir aprakstgalvu **Citāti, [valoda]; Aforismi, [valoda]** un līdzīgas aprakstgalvas.*

PAMATOJUMS: *Atbilstoši lēmumiem par noteiktu kategoriju nosaukumu entītijū aprakstgalvu izveidi, kas detalizēti aprakstīti A 405, tika mainīti no 1973.-1984. gadam spēkā esošie noteikumi par atsevišķu dzelzceļu nosaukumu aprakstgalvām, kuras tagad veido kā „1. grupas” aprakstgalvas un kā nosaukumu aprakstgalvas ievada 110. laukā. Atlikušos dzelzceļu nosaukumu priekšmetu autoritatīvos ierakstus eventuāli dzēsīs no priekšmetu autoritatīvo ierakstu datnes, un tie nav jāuzskata par autorizētām aprakstgalvām. Ir pieņemts arī lēmums, kas nosaka, ka darbiem par dzelzceļa līnijām var piešķirt institūciju nosaukumu aprakstgalvas kā priekšmeta aprakstgalvas pat tad, ja nosaukumā ietverts vārds **Kompānija** vai tās ekvivalenti citās valodās. Šeit aprakstītas darbības minēto lēmumu izpildei, kā arī citi vispārīgi apstākļi, kas jāņem vērā, piešķirot aprakstgalvas darbiem par dzelzceļiem.*

1. Aprakstgalvas piešķiršana atsevišķam dzelzceļam. Ja, atbilstoši AACR2, atsevišķa dzelzceļa aprakstgalva izveidota nosaukumu autoritatīvajā datnē, to piešķir tādā formā, kādā tā izveidota. Ja aprakstgalva nav izveidota vai arī nav kodēta atbilstoši AACR2, to izveido vai maina, ja nepieciešams.

KB prakse:

Ja dzelzceļa aprakstgalva ir arī priekšmetu autoritatīvajā datnē, tādā pašā vai atšķirīgā formā, nav nepieciešamas iesniegt ierosinājumu to dzēst. Šīs aprakstgalvas eventuāli tiek dzēstas no priekšmetu autoritatīvās datnes. Tomēr, ja aprakstgalvas forma atšķiras un šādā formā tā ir lietota MARC bibliogrāfiskajos ierakstos, šos ierakstus jālabo atbilstoši standartveida norādījumiem.

2. Papildu aprakstgalvu piešķiršana katalogizējamajam darbam. Ja darbs ir tikai par dzelzceļa kompānijas vadību, tās biznesa darījumiem, finansēm, personālu u. tml., kā priekšmeta aprakstgalvu piešķir tikai atbilstošu nosaukuma aprakstgalvu. Ja darbs ir par dzelzceļu kā fizisku entītijū, t. i., par dzelzceļa līnijām, sliežu ceļiem, ritošo sastāvu, ar dzelzceļu saistītām ēkām u. tml., vai par konkrētiem dzelzceļa ekspluatācijas jautājumiem, piešķir arī tematisko aprakstgalvu **Dzelzceļi—[vieta]** vai vēl konkrētāku aprakstgalvu, piemēram, **Šaursliežu dzelzceļi—[vieta]**. Attēlo visus tematus, piešķirot papildu aprakstgalvas, piemēram, **Lokomotīves—[vieta]**. *Piemēri:*

Darba nosaukums: Annual report of Board of Directors of the New York, Chicago and St. Louis Railroad Company.

610 20 \$a New York, Chicago and St. Louis Railroad Company \$v Periodiskie izdevumi.

Darba nosaukums: The Ma & Pa : a history of the Maryland & Pennsylvania Railroad.

610 20 \$a Maryland and Pennsylvania Railroad Company \$x Vēsture.

650 #0 \$a Dzelzceļi \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Merilendas štats \$x Vēsture.

650 #0 \$a Dzelzceļi \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Pensilvānijas štats \$x Vēsture.

Darba nosaukums: Rio Grande diesels : a pictorial history.

610 20 \$a Denver and Rio Grande Western Railroad Company \$x Vēsture \$v Albumi.

650 #0 \$a Dzelzceļi \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Rietumu štati \$x Vēsture \$v Albumi.

650 #0 \$a Dīzeļlokomotīves \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Rietumu štati \$x Vēsture \$v Albumi.

A 1970 Dzelzceļi

Darba nosaukums: Steam on the SNCF.

- 610 20 \$a Soci t  nationale des chemins de fer fran ais.
- 650 #0 \$a Dzelzceļi \$z Francija.
- 650 #0 \$a Tvaika lokomotives \$z Francija.

Darba nosaukums: The seashore's finest train.

- 650 #0 \$a Blue Comet ( trvilciens) \$x Vēsture.
- 610 20 \$a Central Railroad of New Jersey \$x Vēsture.
- 650 #0 \$a Dzelzceļi \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z N d ersijas ŗtats \$x Vēsture.

Darba nosaukums: A Catskill souvenir : scenes on the line of the Ulster and Delaware Railroad.

- 651 #0 \$a Katskilu kalni (Amerikas Savienotās Valstis) \$x Ceļojuma apraksti.
- 610 20 \$a Ulster and Delaware Railroad Company.
- 650 #0 \$a Dzelzceļi \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Ņujorkas ŗtats.

Darba nosaukums: Baltimore and Ohio Railroad employees : 1842 and 1852, 1855 and 1857.

- 610 20 \$a Baltimore and Ohio Railroad Company \$x Darbinieki \$x Vēsture \$y 19. gs.
- 650 #0 \$a Algas \$x Dzelzceļi \$z Amerikas Savienotās Valstis \$x Vēsture \$y 19. gs.
- 651 #0 \$a Vidusatlantijas ŗtati (Amerikas Savienotās Valstis) \$v Ģenealoģija.
- 651 #0 \$a Vird inijas ŗtats (Amerikas Savienotās Valstis) \$v Ģenealoģija.
- 651 #0 \$a Rietumvird inijs ŗtats (Amerikas Savienotās Valstis) \$v Ģenealoģija.
- 651 #0 \$a Ohaio ŗtats (Amerikas Savienotās Valstis) \$v Ģenealoģija.

1. Vispārīgie noteikumi. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Hrestomātijas** kā formas apakšiedaļu pievieno valodu (izņemot angļu valodas) nosaukumu aprakstgalvām, ko piešķir tekstu krājumiem, kas paredzēti attiecīgās svešvalodas apguvei, piemēram, **Franču valoda—Hrestomātijas**.

Svešvalodu apguves hrestomātijū aprakstgalvu apakšiedaļai —**Hrestomātijas** nepievieno kvalifikatorus izglītības līmeņa norādīšanai, piemēram, (**sākumskola**), (**vidusskola**) u. tml.

Ja hrestomātijā ir par noteiktu tematu vai satur atsevišķa literārā žanra darbus, apakšiedaļu var pakārtot tālāk ar tematisko vai literārā žanra apakšiedaļu, piemēram, **Franču valoda—Hrestomātijas—Medicīna; Franču valoda—Hrestomātijas—Zinātniskā fantastika**. Šo apakšiedaļu lieto kā brīvi pievienojamo, ja tematam vai žanram kā aprakstgalvas pamatdaļai ir izveidots autoritatīvais ieraksts.

Ja piešķir aprakstgalvu, kas tālāk pakārtota ar temata vai žanra apakšiedaļu, tad papildus jāpiešķir formas vai temata aprakstgalva. *Piemēri:*

Darba nosaukums: Cuentos argentinos de misterio.

650 #0 \$a Spāņu valoda \$v Hrestomātijas \$v Detektīvromāni, argentīniešu.

650 #0 \$a Detektīvromāni, argentīniešu.

Darba nosaukums: German readings in science.

650 #0 \$a Vācu valoda \$v Hrestomātijas \$x Dabas zinātnes.

650 #0 \$a Dabas zinātnes.

Papildu tematisko aprakstgalvu, ja nepieciešams, var pakārtot tālāk ar formas apakšiedaļu, piemēram, —**Populāri zinātniskā literatūra**. Ja hrestomātijā sastāv no literāriem darbiem, to pakārto ar apakšiedaļu —**Literārie krājumi**. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Le voyage.

650 #0 \$a Franču valoda \$v Hrestomātijas \$ Ceļojumi.

650 #0 \$a Ceļojumi \$v Literārie krājumi.

2. Vieta kā temats. Tematiskā apakšiedaļa, ko pievieno aprakstgalvai vai apakšiedaļai *Hrestomātijas*, var būt vietas nosaukums, piemēram, *Franču valoda—Hrestomātijas—Amerikas Savienotās Valstis*.

Ja nepieciešams, ģeogrāfisko apakšiedaļu var pakārtot tālāk ar apakšiedaļām, piemēram, —**Kultūras vēsture**, —**Vēsture** u. tml. *Piemērs:*

Darba nosaukums: France in perspective: highlights in French civilization.

650 #0 \$a Franču valoda \$v Hrestomātijas \$x Francija \$x Kultūras vēsture.

651 #0 \$a Francija \$x Kultūras vēsture.

Ja vieta šādā veidā tiek lietota kā tematiska aprakstgalva, tad apakšlauka kods ir \$x, nevis \$z.

A 1975 Hrestomātijas

3. *Angļu valoda.* Angļu valodas hrestomātijām piešķir formas aprakstgalvu **Hrestomātijas**.

Konkrētam izglītības līmenim adresētām netematiskām angļu valodas hrestomātijām lieto šādas aprakstgalvas: **Hrestomātijas (sākumskola)**, **Hrestomātijas (pamatskola)** u. tml.

Tematiskām vai noteikta žanra angļu valodas hrestomātijām aprakstgalvu **Hrestomātijas** pakārto ar tematisko vai žanra apakšsiedaļu, piemēram, **Hrestomātijas—Lauksaimniecība**; **Hrestomātijas—Mīlas stāsti**.

Atbilstoši 1.-2. sadaļā aprakstītajiem noteikumiem piešķir tematiskās vai žanra papildu aprakstgalvas.

PAMATOJUMS: 1999. gadā tika veiktas izmaiņas uzziņu grāmatu, bibliogrāfiju, kā arī darbu par uzziņu grāmatām, priekšmetošanā: (1) Darbiem par tematiskajām uzziņu grāmatām aprakstgalvu **Uzziņu grāmatas**, ko pakārtoja tematiski, nomainīja ar jaunizveidotu brīvi pievienojamo tematisko apakšiedaļu —**Uzziņu grāmatas**, kuru pievieno priekšmeta aprakstgalvām; (2) Tematisko uzziņu grāmatu bibliogrāfijām, kurām agrāk piešķīra divas tipveida aprakstgalvas: **Uzziņu grāmatas—[temats]—Bibliogrāfijas un [temats]—Bibliogrāfijas**, tagad piešķir vienu aprakstgalvu: **[temats]—Uzziņu grāmatas—Bibliogrāfijas**; (3) Darbiem par noteiktā vietā izdotām vai lietotām uzziņu grāmatām autorizēja aprakstgalvas **Uzziņu grāmatas** pakārtošanu ģeogrāfiski, bet papildu aprakstgalvu **[vieta]—Izdevumi** vairs nepiešķir. Šeit sniegtas vadlīnijas aprakstgalvas **Uzziņu grāmatas** un brīvi pievienojamās apakšiedaļas —**Uzziņu grāmatas** lietošanai.

1. Vispārīgais noteikums. Aprakstgalvu **Uzziņu grāmatas** (var pakārtot ģeogr.) traktē kā tematisko aprakstgalvu, un piešķir tikai darbiem par uzziņu grāmatām. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Introduction to the use of reference books.
650 #0 \$a Uzziņu grāmatas.

2. Kvalifikatori ar valodas apzīmētāju. Vispārīgiem darbiem par uzziņu grāmatām svešvalodās (izņemot angļu valodā), piešķir aprakstgalvu **Uzziņu grāmatas**, kvalificētas ar valodas nosaukumu, piemēram, **Uzziņu grāmatas, franču**.

Aprakstgalvas **Uzziņu grāmatas, kanādiešu, Uzziņu grāmatas, brazīliešu**, kurās kvalifikators drīzāk atspoguļo vietas, nevis valodas nosaukumu, nelieto.

3. Uzziņu grāmatas, izdotas vai lietotas noteiktās ģeogrāfiskās vietās. Darbiem par uzziņu grāmatām, kas izdotas vai lietotas noteiktās vietās, aprakstgalvu pakārto ar vietas nosaukumu. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Thai reference books and their history.
650 #0 \$a Uzziņu grāmatas \$z Taizeme.

Tipveida aprakstgalvu **Uzziņu grāmatas, [valodas nosaukums]** pievieno katalogizējamajam darbam tikai tad, ja darba valoda nav tās valsts valoda, kuru atspoguļo apakšiedaļa. Piemēram, darbam par uzziņu grāmatām čehu valodā, izdotām Amerikas Savienotajās Valstīs, jāpiešķir aprakstgalvas **Uzziņu grāmatas—Amerikas Savienotās Valstis un Uzziņu grāmatas, čehu**, bet darbiem par uzziņu grāmatām franču valodā, izdotām Francijā, piešķir tikai aprakstgalvu **Uzziņu līdzekļi—Francija**.

4. Tematiskās uzziņu grāmatas. Darbiem par tematiskām uzziņu grāmatām piešķir aprakstgalvas, kas pakārtotas ar brīvi pievienojamo tematisko apakšiedaļu —**Uzziņu grāmatas**. *Piemēri:*

650 #0 \$a Dabas zinātnes \$x Uzziņu grāmatas.
650 #0 \$a Apdrošināšana, dzīvības \$x Uzziņu grāmatas.
600 10 \$a Shakespeare, William, 1564-1616 \$x Uzziņu grāmatas.
651 #0 \$a Kanāda \$x Politika un pārvalde \$x Uzziņu grāmatas.
651 #0 \$a Sanfrancisko (Amerikas Savienotās Valstis.)
\$x Uzziņu grāmatas.

A 1980 Uzziņu grāmatas

5. Uzziņu grāmatu bibliogrāfijas.

a. Netematiskās bibliogrāfijas. Aprakstgalvu **Uzziņu grāmatas—Bibliogrāfijas** piešķir uzziņu grāmatu vispārīgām bibliogrāfijām, kā arī bibliogrāfijām uzziņu grāmatām angļu valodā. Ja darbs ir vispārīga bibliogrāfija par uzziņu grāmatām noteiktā valodā, izņemot angļu valodu, piešķir tipveida aprakstgalvu **Uzziņu grāmatas, [valodas nosaukums]—Bibliogrāfijas**. Ja darbs ir vispārīga uzziņu grāmatu bibliogrāfija, izdota vai lietota noteiktā vietā, piešķir aprakstgalvu **Uzziņu grāmatas—[vieta]—Bibliogrāfijas**. *Piemēri:*

Darba nosaukums: Home reference books in print.

650 #0 \$a Uzziņu grāmatas \$v Bibliogrāfijas.

Darba nosaukums: Spanish language reference books : an annotated bibliography.

650 #0 \$a Uzziņu grāmatas, spāņu \$v Bibliogrāfijas.

Darba nosaukums: A brief guide to reference books listed in Nigerian national bibliography.

650 #0 \$a Uzziņu grāmatas \$z Nigērija
\$v Bibliogrāfijas.

b. Tematiskās bibliogrāfijas. Aprakstgalvu **[temats]—Uzziņu grāmatas—Bibliogrāfijas** piešķir uzziņu avotu tematiskām bibliogrāfijām. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Economics : a bibliographic guide to reference books.

650 #0 \$a Ekonomika \$x Uzziņu grāmatas
\$v Bibliogrāfijas.

Bibliogrāfijai, kas ietver uzziņu grāmatas tikai noteiktā valodā, izņemot angļu, piešķir tipveida papildu aprakstgalvu **Uzziņu grāmatas, [kvalifikators ar valodas apzīmētāju]—Bibliogrāfijas**. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Reference books on Canada : a bibliography of French-language works.

651 #0 \$a Kanāda \$x Uzziņu grāmatas
\$v Bibliogrāfijas.

650 #0 \$a Uzziņu grāmatas, franču \$v Bibliogrāfijas.

Tipveida papildu aprakstgalvu **Uzziņu grāmatas—[vieta]—Bibliogrāfijas** nepiešķir, ja izdošanas vai izmantošanas vieta darbā nav īpaši uzsvērtā.

1. Vispārīgais noteikums. Apakšiedaļu —**Militāro vienību vēsture** kā brīvi pievienojamo tematisko apakšiedaļu lieto aiz karu nosaukumu aprakstgalvām vēstures materiāliem par atsevišķu militāru organizāciju darbību kara laikā.

2. Vispārējs lietojums. Apakšiedaļu vispārējā nozīmē lieto vēstures materiāliem par jebkuru militāru vienību, kura *hierarhiski ir vienu līmeni zemāka par bruņoto spēku veida pamatiedalījumu*, ieskaitot atsevišķas divīzijas, pulkus, flotiles, eskadronus u. tml.

3. Ģeogrāfiskais pakārtojums. Ja nepieciešams, apakšiedaļu tālāk pakārto ģeogrāfiski ar valsti, kurai attiecīgā militārā vienība pieder. Apakšiedaļu —**Militāro vienību vēsture** nepakārto ar administratīvo vienību, kas mazāka par valsti.

Apakšiedaļu —**Militāro vienību vēsture** vai apakšiedaļu —**Militāro vienību vēsture**—[*valsts*] tālāk nepakārto ar militārās vienības nosaukumu.

4. Apakšiedaļas lietošana aiz karu nosaukumiem. Ja šo apakšiedaļu pievieno kara nosaukumam, tad kā papildu priekšmeta aprakstgalvu piešķir militārās vienības nosaukumu. *Piemēri:*

651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$x Vēsture \$y Pilsoņu karš, 1861-1865 \$x Militāro vienību vēsture.

610 10 \$a Amerikas Savienotās Valstis. \$b Army. \$b Pennsylvania Cavalry Regiment, 7th (1861-1865) \$x Vēsture.

650 #0 \$a Otrais pasaules karš, 1939-1945 \$x Militāro vienību vēsture \$z Amerikas Savienotās Valstis.

610 10 \$a Amerikas Savienotās Valstis. \$b Army. \$b Armored Division, Third \$x Vēsture.

Atbilstoši A 1200, 3.b, bez kara nosaukuma, kas veidots kā apakšiedaļa Amerikas Savienoto Valstu nosaukuma aprakstgalvai, jāpiešķir arī aprakstgalva [*valsts vai administratīvās vienības nosaukums*]—**Vēsture**—[*kara nosaukums*]—**Militāro vienību vēsture**, ja kara nosaukums veidots kā laika perioda apakšiedaļa attiecīgās valsts vai administratīvās vienības nosaukumam un atbilst katalogizējamā darba saturam.

5. Bruņoto spēku vienības. Darbam, kurā konkrēti un vienīgi apskatīta valsts bruņoto spēku vienības darbība kara laikā, atbilstoši A 1159, piešķir šāda veida aprakstgalvu: **Amerikas Savienotās Valstis. Army—Vēsture—Otrais pasaules karš, 1939-1945.**

Šāda veida aprakstgalvu piešķir tikai kā papildu aprakstgalvu attiecīgā kara nosaukuma aprakstgalvai (ja nepieciešams, ar tematisko vai administratīvās vienības nosaukuma apakšiedaļu). Šāda veida aprakstgalvu nepiešķir, ja kara nosaukuma aprakstgalva ir pakārtota ar apakšiedaļu —**Militāro vienību vēsture**.

PAMATOJUMS: 1981. gadā apakšsiedaļu —*Attiecības (vispārīgās) ar [...]*, —*Attiecības (vispārīgās) ar ārvalstīm*, —*Attiecības (militārās) ar [...]* un *Attiecības (militārās) ar ārvalstīm* lietošana tika pārtraukta.

1. Vispārīgais noteikums. Jālieto šādas brīvi pievienojamās apakšsiedaļas, ja nepieciešams, pakārtojot tālāk ar vietu vai apakšsiedaļu —**Ārvalstis:**

—**Attiecības** (var pakārtot *ģeogr.*)

Lieto aiz reģionu, valstu, pilsētu u. tml. nosaukumiem viena reģiona vai administratīvas vienības vispārīgu attiecību attēlošanai ar citu reģionu vai administratīvo vienību.

—**Militārās attiecības** (var pakārtot *ģeogr.*)

Lieto aiz reģionu, valstu, pilsētu u. tml. nosaukumiem viena reģiona vai administratīvas vienības miermīlīgu militāro attiecību un/ vai sadarbības attēlošanai ar citu reģionu vai administratīvo vienību.

*Piezīme: Darbiem par diplomātiskām attiecībām starp reģioniem un valstīm lieto apakšsiedaļu —**Starptautiskās attiecības**, ko pievieno valstu vai par valsti lielāku reģionu nosaukumiem. Noteikumus par lietojumu sk. A 1629.*

2. Attiecības ar noteiktiem reģioniem un valstīm. Lai attēlotu attiecības ar noteiktu valsti vai reģionu, šīs apakšsiedaļas tālāk pakārto ar reģiona vai valsts nosaukumu, atbilstoši parastajiem noteikumiem par ģeogrāfisko pakārtojumu (salīdzināt ar A 830). Ja apakšsiedaļas —**Attiecības** un —**Militārās attiecības** ir tādā veidā pakārtotas tālāk, tad veido papildu priekšmeta pieeju pakārtotajam ģeogrāfiskajam nosaukumam, veidojot analogu aprakstgalvu ar šo ģeogrāfisko nosaukumu sākuma pozīcijā. *Piemēri:*

651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$x Attiecības \$z Ķīna.

651 #0 \$a Ķīna \$x Attiecības \$z Amerikas Savienotās Valstis.

651 #0 \$a Murcijas province (Spānija) \$x Attiecības
\$z Latīņamerika.

651 #0 \$a Latīņamerika \$x Attiecības \$z Spānija
\$z Murcijas province.

3. Attiecības vienas valsts robežās. Kopumā šīs apakšsiedaļas nelieto attiecību attēlošanai starp reģioniem vai administratīvajām vienībām vienas valsts robežās, izņemot gadījumus, kad nepieciešams attēlot attiecības tādā vēstures periodā, kad attiecīgās vienības bijušas neatkarīgas. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Relations between pre-1965 Tibet and China.

651 #0 \$a Tibeta (Ķīna) \$x Attiecības \$x Ķīna.

651 #0 \$a Ķīna \$x Attiecības \$z Ķīna \$z Tibeta.

A 1996 Attiecības un militārās attiecības

4. —*Ārvalstis*. Brīvi pievienojamās apakšiedaļas —**Attiecības**—*Ārvalstis* un **Militārās attiecības**—*Ārvalstis* lieto vispārīgu vai militāru attiecību attēlošanai starp vienu reģionu vai administratīvu vienību un trīs vai vairāk reģioniem vai administratīvām vienībām.

Darba nosaukums: Mission to civilize: the French way.

651 #0 \$a Francija \$x Attiecības \$z *Ārvalstis*.

650 #0 \$a Kultūras vēsture, jauno laiku \$x Franču ietekme.

PAMATOJUMS: Apakšiedaļu —**Reliģija** lieto aiz valstu, pilsētu u. tml. nosaukumu, etnisko grupu, izglītības institūciju veidu, atsevišķu institūciju nosaukumu un personvārdu aprakstgalvām darbiem par šo vietu, personu vai tautu reliģiju vai reliģijas vēsturi. Šeit sniegtas vadlīnijas šīs apakšiedaļas piešķiršanai. Noteikumus par apakšiedaļas —**Reliģiskā dzīve un paražas** lietošanu sk. A 2016.

1. Valstis, pilsētas u. tml.

a. Vispārīgais noteikums. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Reliģija** lieto aiz valstu, pilsētu u. tml. nosaukumu aprakstgalvām darbiem par šo vietu reliģiju vai reliģijas vēsturi. *Piemēri:*

651 #0 \$a Bostona (Amerikas Savienotās Valstis)
\$x Reliģija.
651 #0 \$a Francija \$x Reliģija.
651 #0 \$a Latīņamerika \$x Reliģija.

Apakšiedaļu —**Reliģija** nepakārto ar —*Vēsture*.

b. Laika periods. Brīvi pievienojamās laikposma apakšiedaļas atbilstoši A 1140 pievieno tipveida aprakstgalvai [*vieta*]—**Reliģija** darbiem par reliģijas vēsturi kādā vietā noteiktā laika periodā. *Piemēri:*

651 #0 \$a Sanktpēterburga (Krievija) \$x Reliģija
\$y 20. gs.
651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$x Reliģija
\$y 19. gs.

Ja aplūkojamā vieta ir reģions vai valsts, apakšiedaļai —**Reliģija** var veidot konkrētākas laikposma apakšiedaļas, atspoguļojot nozīmīgus notikumus vai virzienus šīs vietas reliģijas vēsturē. *Piemērs:*

651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$x Reliģija \$y 1960-

c. Atsevišķas reliģijas. Darbiem par atsevišķām reliģijām vai konfesijām vai šo reliģiju vēsturi konkrētā vietā, piešķir attiecīgās reliģijas nosaukuma aprakstgalvu vai apakšiedaļu nevis tipveida aprakstgalvu [*vieta*]—**Reliģija**. *Piemēri:*

650 #0 \$a Baptisti \$z Amerikas Savienotās Valstis
\$z Pensilvānijas štats \$x Vēsture.
650 #0 \$a Kristietība \$z Āfrika.
650 #0 \$a Islāms \$z Indija \$x Vēsture.
650 #0 \$a Tīrās zemes budisms \$z Japāna \$x Vēsture.
651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$x Baznīcas
vēsture \$y 20. gs.

A 1997 Reliģija

2. Etniskās grupas.

a. Vispārīgais noteikums. Brīvi pievienojamo apakšsadaļu —**Reliģija** lieto atsevišķu etnisko grupu, tai skaitā indiāņu grupu, aprakstgalvām darbiem par šo grupu reliģiju. *Piemēri:*

650 #0 \$a Afroamerikāņi \$x Reliģija.
650 #0 \$a Vācieši \$z Kanāda \$x Reliģija.
650 #0 \$a Kosa (Āfrikas tauta) \$x Reliģija.
650 #0 \$a Mapuči indiāņi \$x Reliģija.

Apakšsadaļu —**Reliģija** nepakārto ar —**Vēsture**.

Piezīme: Apakšsadaļas —Reliģija un mitoloģija pievienošanu indiāņu grupu aprakstgalvām pārtrauca 1994. gadā.

b. Atsevišķas reliģijas. Darbiem par etniskas grupas dalību atsevišķā reliģijā vai konfesijā piešķir divas aprakstgalvas. *Piemērs:*

Darba nosaukums: The Hispanic revolution in the American church.

650 #0 \$a Spāņu izcelsmes amerikāņi \$x Reliģija.
610 20 \$a Katoļu baznīca \$z Amerikas Savienotās
Valstis.

3. Izglītības iestāžu veidi un atsevišķu institūciju nosaukumi. Brīvi pievienojamo apakšsadaļu —**Reliģija** lieto aiz izglītības iestāžu veidu un institūciju, tai skaitā izglītības institūciju, nosaukumu aprakstgalvām darbiem par reliģiju šajās organizācijās un institūcijās. *Piemērs:*

650 #0 \$a Privātskolas \$x Reliģija.
610 20 \$a Harvard University \$x Reliģija.

Apakšsadaļu —**Reliģija** nepakārto ar —**Vēsture**.

Šo apakšsadaļu nelieto reliģisko institūciju veidu aprakstgalvām vai atsevišķu reliģisku organizāciju nosaukumiem.

4. Atsevišķas personas.

a. Rakstnieki. Brīvi pievienojamo apakšsadaļu —**Reliģija** lieto aiz rakstnieku personvārdu aprakstgalvām darbiem par rakstnieka ticību, reliģisko praksi, zināšanām reliģijā, uzskatiem par reliģiju u. tml.; šo apakšsadaļu lieto arī darbiem par reliģiju kā tēmu šī rakstnieka darbos.

b. Citas personas.

(1) Vispārīgie noteikumi. Brīvi pievienojamo apakšsadaļu —**Reliģija** lieto aiz personvārdiem, izņemot teologu personvārdus, vispārīgiem darbiem par personas ticību, reliģisko praksi, zināšanām reliģijā, uzskatiem par reliģiju u. tml.

Teologiem personvārda aprakstgalvu piešķir bez šīs apakšsadaļas.

(2) Noteikti temati. Darbiem, kuros aprakstītas kādas personas zināšanas par konkrētiem reliģiskiem tematiem, piešķir tipveida aprakstgalvu [*personvārds*]**—Zināšanas—**[*konkrētais temats*]. Darbiem par personu saistībā ar citiem reliģisko tematu aspektiem, tai skaitā šīs personas uzskatiem par attiecīgo reliģisko tematu, sasniegumiem reliģijas jomā vai ieguldījumi konkrētajā reliģiskajā tematā, piešķir personas aprakstgalvu un reliģiskā temata papildu aprakstgalvu. *Piemēri:*

Darba nosaukums: Nietzsche's investigations into mysticism.

600 10 \$a Nietzsche, Friedrich Wilhelm, \$d 1844-1900
\$x Zināšanas \$x Misticisms.

Darba nosaukums: The clearest promises of God : the development of Calvin's eucharistic teaching.

600 10 \$a Calvin, Jean, \$d 1509-1564.
650 #0 \$a Svētais vakarēdiens \$x Doktrīnu vēsture
\$y 16. gs.

5. Atbilstošu aprakstgalvu piešķiršana. Darbi par vietas, institūcijas un cilvēku saistību ar reliģiju dažreiz ir daudzšķautņaini, tādēļ galveno priekšmetisko aspektu attēlošanai nepieciešams lietot aprakstgalvu kopas. Ja nepieciešams, jāpiešķir papildu aprakstgalvas, lai aptvertu svarīgākos darba tematus. *Piemēri:*

Darba nosaukums: Shakespeare's religious background.

600 10 \$a Shakespeare, William, \$d 1564-1616 \$x Reliģija.
650 #0 \$a Reliģija literatūrā.
651 #0 \$a Lielbritānija \$x Baznīcas vēsture \$y 16. gs.

Darba nosaukums: Chi, the true god in the Igbo religion.

650 #0 \$a Chi (Igbo dievība)
650 #0 \$a Igbo (Afrikas tauta) \$x Reliģija.
651 #0 \$a Subsahāras Āfrika \$x Reliģija.

Darba nosaukums: A history of Marxist-Leninist atheism and Soviet anti-religious politics.

650 #0 \$a Vajāšana \$z Padomju Savienība \$x Vēsture.
650 #0 \$a Ateisms \$z Padomju Savienība \$x Vēsture.
651 #0 \$a Padomju Savienība \$x Reliģija.

Darba nosaukums: Kafka: Judaism, politics, and literature.

600 10 \$a Kafka, Franz, \$d 1883-1924 \$x Reliģija.
600 10 \$a Kafka, Franz, \$d 1883-1924 \$x Politiskie un
sociālie uzskati.
650 #0 \$a Jūdaisms literatūrā.

Darba nosaukums: Protestant reformers at Oxford.

610 20 \$a University of Oxford \$x Reliģija.
650 #0 \$a Reformācija \$z Lielbritānija \$z Oksforda.
651 #0 \$a Oksforda (Lielbritānija) \$x Baznīcas vēsture
\$y 16. gs.
651 #0 \$a Anglija (Lielbritānija) \$x Baznīcas vēsture
\$y 16. gs.

A 1997 Reliģija

Darba nosaukums: Black Pentecostalism : Southern religion in an urban world.

- 610 20 \$a Mt. Calvary Holy Church of America (Bostona, Amerikas Savienotās Valstis)
- 650 #0 \$a Afroamerikāņi \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Bostona \$x Reliģija.
- 651 #0 \$a Bostona (Amerikas Savienotās Valstis) \$x Baznīcas vēsture.

Darba nosaukums: Irish famine refugees in New England.

- 650 #0 \$a Īru izcelsmes amerikāņi \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Jaunanglija \$x Vēsture \$y 19. gs.
- 650 #0 \$a Īru izcelsmes amerikāņi \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Jaunanglija \$x Reliģija.
- 650 #0 \$a Imigranti \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Jaunanglija \$x Vēsture \$y 19. gs.
- 651 #0 \$a Īrija (Lielbritānija) \$z Emigrācija un imigrācija \$x Vēsture \$y 19. gs.
- 651 #0 \$a Jaunanglija (Amerikas Savienotās Valstis) \$x Emigrācija un imigrācija \$x Vēsture \$y 19. gs.

PAMATOJUMS: Līdz 1981. gadam nereliģiska temata reliģisko aspektu attēlošanai lietoja vairākus atšķirīgus aprakstgalvu veidus:

- (1) [temats] (reliģijā, folklorā utt.)
- (2) [temats]—Morālie un reliģiskie aspekti—[noteikta reliģija vai konfesija]
- (3) [temats] ([noteikta reliģija vai konfesija])
- (4) [temats] un reliģija [vai otrādi]; vai [temats] un [noteikta reliģija vai konfesija] [vai otrādi]

Lai vienveidotu no reliģiskā aspekta aplūkotu tematu attēlošanas metodiku, 1981. gadā tika izveidotas trīs jaunas apakšiedaļas lietošanai aiz tematiskām aprakstgalvām. Par temata folkloras aspektiem, ko agrāk attēloja ar tipveida aprakstgalvu [temats] (reliģijā, folklorā utt.), sk. A 1627.

1. Vispārīgie noteikumi. Ar reliģiju nesaistītu tematu reliģisko vai ētisko aspektu attēlošanai, tematiskai aprakstgalvai pievieno vienu vai vairākas no šādām 3 tipveida apakšiedaļām:

- Reliģiskie aspekti—[reliģija vai konfesija]
Šī apakšiedaļa ir brīvi pievienojama tikai tām aprakstgalvām, kuras kontrolē parauga aprakstgalvas. Šo apakšiedaļu lietojumu var autorizēt arī aiz visām citām aprakstgalvām.
- Mitoloģija (var pakārtot ģeogr.)
Šī apakšiedaļa ir brīvi pievienojama tematiskām aprakstgalvām.
- Morālie un ētiskie aspekti (var pakārtot ģeogr.)
Šī apakšiedaļa ir brīvi pievienojama ar reliģiju vai ētiku nesaistītu tematu aprakstgalvām

Reliģijas un ētikas temati. Šo apakšiedaļu nelieto aiz reliģijas un ētikas tematu aprakstgalvām. Reliģijas tematus var pakārtot tālāk ar atbilstošām brīvi pievienojamām apakšiedaļām no saraksta A 1095 vai arī ar konfesiju vai reliģiju nosaukumiem (salīdzināt ar A 2015).

2. —Reliģiskie aspekti.

a. Vispārīgie noteikumi. Šo apakšiedaļu lieto ar reliģiju vai ētiku nesaistītiem darbiem, kuros temats aplūkots no reliģijas viedokļa, piemēram, tēma pieminēta darbos par ticību un reliģisko praksi, tai ir nozīmīga loma reliģijas doktrīnās, vai arī temata saistībai ar reliģiju ir tradicionāls raksturs. *Piemēri:*

- 650 #0 \$a Putni \$x Reliģiskie aspekti.
- 650 #0 \$a Sekss \$x Reliģiskie aspekti.

Apakšiedaļu —**Reliģiskie aspekti** nelieto aiz personu grupu vai etnisko grupu nosaukumu aprakstgalvām darbiem par šo grupu reliģiju vai reliģisko dzīvi. Darbiem par noteiktu personu grupu reliģisko dzīvi, atbilstoši A 2015.5, aprakstgalvām pievieno apakšiedaļu —**Reliģiskā dzīve**. Darbiem par noteiktu etnisko grupu reliģiju(-ām), atbilstoši A 1997, aprakstgalvām pievieno apakšiedaļu —**Reliģija**.

A 1998 Tematu reliģiskie aspekti

Ģeogrāfiskās apakšsiedaļas starp temata aprakstgalvu un apakšsiedaļu —**Reliģiskie aspekti** neiestarpina. Ģeogrāfisko vietu attēlo, papildus piešķirot tipveida aprakstgalvu [*temats*]— [*vieta*]. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Christian views on abortion in the United States.

650 #0 \$a Aborts \$x Reliģiskie aspekti
\$x Kristietība.

650 #0 \$a Aborts \$z Amerikas Savienotās Valstis.

Norādījumus par izveidotajām aprakstgalvām ar saikli „un”, kuras satur reliģisku terminu, sk. 5.c sadaļā.

b. Apakšsiedaļu izveide priekšmetu autoritatīvajā datnē. Katru šīs apakšsiedaļas, ja tā nav brīvi pievienojama, lietojumu autorizē, ja vien brīvi pievienojamais lietojums nav jau autorizēts atbilstoši A 1147-A 1200.

Aprakstgalvām, kurās jēdziena saistība ar reliģiju attēlota bez apakšsiedaļu lietošanas, piemēram, ar saikli „un” vai arī ar reliģijas vai konfesijas nosaukumu kvalifikatorā iekavās, neveido „sk.” norādi [*temats*]—**Reliģiskie aspekti**.

Ja nepieciešams katalogizējamam darbam vai esošajiem MARC ierakstiem, var veidot arī tipveida daudzkārtīgās apakšsiedaļas:

150 ## \$a [*temats*] \$x Reliģiskie aspekti \$x Budisms,
[Kristietība utt.]

[Šī daudzkārtīgā apakšsiedaļa autorizē reliģijas vai konfesijas brīvi pievienojamo lietojumu aiz —**Reliģiskie aspekti**.]

150 ## \$a [*temats*] \$x Reliģiskie aspekti \$x Baptisti,
[Katoļu baznīca utt.]

[Šī daudzkārtīgā apakšsiedaļa autorizē kristīgo konfesiju brīvi pievienojamo lietojumu aiz —**Reliģiskie aspekti**.]

Ja ir izveidotas daudzkārtīgās apakšsiedaļas, tad nepieciešamības gadījumā apakšsiedaļu —**Reliģiskie aspekti** kā brīvi pievienojamo var pakārtot tālāk ar atbilstošajiem atsevišķu reliģiju vai konfesiju nosaukumiem. *Piemēri:*

650 #0 \$a Šķiršanās \$x Reliģiskie aspekti \$x Kristietība.

650 #0 \$a Sports \$x Reliģiskie aspekti \$x Episkopālā
baznīca.

650 #0 \$a Pateicība \$x Reliģiskie aspekti \$x Budisms.

c. Pakārtošana ar citām apakšsiedaļām. Tipveida aprakstgalvu [*temats*]—**Reliģiskie aspekti** traktē kā reliģisko aprakstgalvu. Ja nepieciešams katalogizējamam darbam, šīs aprakstgalvas pakārto tālāk ar apakšsiedaļām, kas, atbilstoši A 1095, paredzētas lietošanai aiz reliģisku tematu aprakstgalvām, piemēram, —**Salīdzinošie pētījumi**; —**Doktrīnu vēsture**; —**Meditācijas**.

d. Papildu aprakstgalvu piešķiršana. Ja piešķir tipveida aprakstgalvu [*temats*] —**Reliģiskie aspekti**—[*reliģijas vai konfesijas nosaukums*], papildus jāpiešķir arī reliģijas vai konfesijas nosaukuma aprakstgalva, ja nepieciešams, ar atbilstošu tematisko apakšiedaļu (salīdzināt ar A 2015). *Piemērs:*

Darba nosaukums: Catholic theology pertinent to women's lib.

650 #0 \$a Feminisms \$x Reliģiskie aspekti

\$x Katoļu baznīca.

610 20 \$a Katoļu baznīca \$x Doktrīnas.

3. —Mitoloģija. Apakšiedaļu —**Mitoloģija** (*var pakārtot ģeogr.*) pievieno ar reliģiju vai ētiku nesaistītu tematu aprakstgalvām darbiem, kuros temats apskatīts kā mitoloģijas tēma. *Piemērs:*

650 #0 \$a Rīsi \$x Mitoloģija

Tā kā šī apakšiedaļa nav brīvi pievienojama, katru tās lietojumu autorizē priekšmetu autoritatīvajā datnē.

Darbiem par noteiktas mitoloģijas tēmas saistību ar reliģiju piešķir aprakstgalvas, kas pakārtotas ar apakšiedaļu —**Mitoloģija**, nevis —**Reliģiskie aspekti**. Tomēr, ja nepieciešams norādīt arī noteiktu reliģiju vai konfesiju, piešķir papildu aprakstgalvu [*temats*]—**Reliģiskie aspekti**—[*reliģijas vai konfesijas nosaukums*]. Ja attiecīgā temata aprakstgalvas un apakšiedaļas —**Reliģijas aspekti** kombinācija nav vēl autorizēta, tad jāveido autoritatīvais ieraksts, kā arī jāveido nepieciešamā(-s) daudzkārtīgā apakšiedaļa(-as).

Atsevišķu tautu mitoloģijai piešķir šāda veida papildu aprakstgalvas: **Mitoloģija, sengrieķu; Mitoloģija, ebreju.**

4. —Morālie un ētiskie aspekti. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Morālie un ētiskie aspekti** (*var pakārtot ģeogr.*) pievieno ar reliģiju un ētiku nesaistītu tematu aprakstgalvām darbiem par attiecīgā temata morāles un/vai ētikas aspektiem, piemēram, **Dejošana—Morālie un ētiskie aspekti** (*var pakārtot ģeogr.*); **Terminālā aprūpe—Morālie un ētiskie aspekti** (*var pakārtot ģeogr.*).

Ja temats darbā aplūkots arī no noteiktas reliģijas vai konfesijas viedokļa, piešķir tipveida papildu aprakstgalvu [*temats*]—**Reliģiskie aspekti**—[*reliģija vai konfesija*]. Ja tematiskajai aprakstgalvai ar apakšiedaļu —**Reliģiskie aspekti**, nav izveidots autoritatīvais ieraksts, tad tas jāizveido. Jāizveido arī nepieciešamā daudzkārtīgā apakšiedaļa. *Piemērs:*

Darba nosaukums: The birth control encyclical.

650 #0 \$a Dzimstības kontrole \$x Morālie un ētiskie aspekti.

650 #0 \$a Dzimstības kontrole \$x Reliģiskie aspekti \$x Katoļu baznīca.

610 20 \$a Katoļu baznīca \$x Doktrīnas.

A 1998 Tematu reliģiskie aspekti

5. Kad lietot un kad dzēst pastāvošās aprakstgalvas.

a. *Aprakstgalvas ar reliģijas vai konfesijas nosaukumu kvalifikatorā iekavās.* Neveido šāda veida jaunas aprakstgalvas:

- 150 ## \$a Amuleti (hinduisms)
- 150 ## \$a Ticība (jūdaisms)
- 150 ## \$a Pareģojumi (kristietība)
- 150 ## \$a Bērni (kristīgā teoloģija)

Pastāvošās šāda veida aprakstgalvas, kuras attēlo gan tematu, gan reliģiju vai konfesiju, turpina lietot, ja tās atbilst katalogizējamā darba saturam. Tomēr, ja tematam ar reliģiju vai konfesiju saistīta aprakstgalva nav izveidota, tad jaunu aprakstgalvu veido tipveida formā [**temats**]—**Reliģiskie aspekti**—[*reliģija vai konfesija*] un dzēš visas šī temata ar kvalifikatoru iekavās izveidotās aprakstgalvas.

Piezīme: *Aprakstgalvas Dievs (kristietība), Dievs (hinduisms) un citas līdzīgas Dievu apzīmējošas aprakstgalvas ar kvalifikatoru iekavās ir autorizēti izņēmumi. Var veidot jaunus šāda veida aprakstgalvu autoritatīvos ierakstus.*

b. *Ar reliģiju nesaistītu tematu aprakstgalvu daudzkārtīgās apakšiedaļas.* Jālabo visi pastāvošie ar reliģiju nesaistīto tematu autoritatīvie ieraksti, kuros aprakstgalvas tieši pakārtotas ar noteiktu reliģiju vai konfesiju nosaukumiem. Jālabo, piemēram, šādas aprakstgalvas:

- 150 ## \$a Laulība \$x Katoļu baznīca.
- 150 ## \$a Laulība \$x Luterāņu baznīca, [Jaunā Jeruzalemes baznīca utt.]

Aprakstgalvas labo, iestarpinot apakšiedaļu —**Reliģiskie aspekti**, kā aprakstīts šajā noteikumu lapā un A 2015.

c. *Aprakstgalvas ar saikli „un”.* Kopumā saglabā un piešķir tikai tās aprakstgalvas ar saikli „un”, kurās temats aplūkots kā plaša nozare no reliģijas skatījuma kopumā vai no konkrētas reliģijas viedokļa. *Piemēri:*

- 150 ## \$a Komunisms un reliģija
- 150 ## \$a Budisms un politika

Nesaglabā tās aprakstgalvas ar saikli „un”, kuras ietver konkrētu konfesiju nosaukumus, piemēram, **Teātris un Krievijas pareizticīgā baznīca**. Šādas aprakstgalvas pārveido par tipveida aprakstgalvām [**temats**]—**Reliģiskie aspekti**—[*reliģijas vai konfesijas nosaukums*]. Jaunizveidotajai aprakstgalvai kā „sk.” norādes terminu pievieno veco aprakstgalvas formu.

Kopš ar reliģiju nesaistītu tematu reliģisko aspektu attēlošanai lieto tipveida aprakstgalvu [**temats**]—**Reliģiskie aspekti**—[*reliģija vai konfesija*], iepriekšminētā veida aprakstgalvas ar saikli „un” lieto daudz retāk.

Konfesijas vai reliģijas kā apakšiedaļas A 2015

PAMATOJUMS: Norādījumos izmantoti priekšmetu autoritatīvo ierakstu datnē lielā skaitā esošie atsevišķu reliģiju, baznīcu, konfesiju u. tml. nosaukumi, kas lietoti kā apakšiedaļas aiz reliģijai raksturīgām aprakstgalvām vai aiz citām tematiskām aprakstgalvām ar apakšiedaļu —**Reliģiskie aspekti**. Piemēros izmantotas aprakstgalvas no bibliogrāfiskajiem ierakstiem:

- 650 #0 \$a Gavēņi un reliģiskie svētki \$x Budisms.
- 650 #0 \$a Dzimstības kontrole \$x Reliģiskie aspekti \$x Katoļu baznīca.
- 650 #0 \$a Ordinācija \$x Metodistu baznīca.

Šie norādījumi priekšmetu autoritatīvajā datnē bieži attēloti kā daudzkārtīgās apakšiedaļas, piemēram,

- 150 ## \$a Kristība \$x Anglikāņu konfesija, [Katoļu baznīca utt.]
- 150 ## \$a Publiskais dievkalpojums \$x Jūdaisms, [Budisms utt.]

Šeit aprakstīta reliģiju un konfesiju nosaukumu kā brīvi pievienojamo apakšiedaļu lietošana un papildu aprakstgalvu nepieciešamība šāda veida aprakstgalvu piešķiršanas gadījumos.

Piezīme: Šajos noteikumos aprakstīts reliģiju vai konfesiju nosaukumu tikai kā apakšiedaļu lietojums. Ja pastāv aprakstgalvu paraugi, piemēram, kvalifikatoru ar apzīmētāju, tad katru jaunu aprakstgalvu veido atbilstoši esošajam paraugam, piemēram,

- 150 ## \$a Luterāņu sprediķošana.
- 150 ## \$a Austrumu Ortodoksālā prese.

1. Vispārīgie noteikumi. Ja kārtējā katalogizēšanā nepieciešams pakārtot iepriekš nepakārtotu reliģijas aprakstgalvu, tad reliģijas vai konfesijas nosaukumu labāk lietot kā daudzkārtīgu apakšiedaļu, nevis kā kvalifikatoru iekavās. Ja aprakstgalva attēlo nereliģiska satura jēdzienu, tematu pakārto ar apakšiedaļu —**Reliģiskie aspekti**, un veido autoritatīvo ierakstu, kā arī veido reliģiju vai konfesiju atspoguļojošu daudzkārtīgu apakšiedaļu. Detalizētāku informāciju par apakšiedaļu —**Reliģiskie aspekti** sk. A 1998.

2. Daudzkārtīgā apakšiedaļa jau izveidota. Ja nepieciešamajam tematam priekšmetu autoritatīvajā datnē aiz priekšmeta aprakstgalvas izveidota atbilstoša daudzkārtīgā apakšiedaļa, tad konkrēto reliģijas vai konfesijas nosaukumu piešķir kā brīvi pievienojamo apakšiedaļu.

Piezīme: Parasti aiz reliģiju un sektu nosaukumu aprakstgalvām lieto vienu daudzkārtīgu apakšiedaļu, bet atsevišķām kristiešu konfesiju aprakstgalvām — otru. Piemērs:

- Kristība—Hinduisms [Jūdaisms u. tml.]*
- Kristība—Anglikāņu konfesija [Katoļu baznīca u. tml.]*

Reliģiju un sektu aprakstgalvu daudzkārtīgās apakšiedaļas nav autorizētas lietošanai aiz kristiešu konfesiju aprakstgalvām. Ja konfesijas nosaukumu lieto aiz temata, nepieciešama īpaša multiplā konfesiju apakšiedaļa.

*Kristiešu konfesiju daudzkārtīgās apakšiedaļas autorizē visu kristiešu konfesiju institūciju aprakstgalvu lietošanu, piemēram, **Anglijas baznīca** vai šaurāka grupējuma aprakstgalva, piemēram, **Anglikāņu konfesija**.*

A 2015 Konfesijas vai reliģijas kā apakšiedaļas

3. Daudzkārtīgā apakšiedaļa vēl nav izveidota. Lai reliģisku tematu pakārtotu ar reliģiju vai kristiešu konfesiju nosaukumiem, atbilstoši katalogizējamā darba saturam, kā pirmo pakārtojumu veido vienu vai abas šādas tipveida daudzkārtīgās apakšiedaļas:

150 ## \$a [temats] \$x Baptisti, [Katoļu baznīca utt.]
150 ## \$a [temats] \$x Budisms, [Kristietība utt.]

Detalizētāku darbību aprakstu daudzkārtīgo apakšiedaļu veidošanai sk. A 1090.

Ja priekšmetu autoritatīvajā datnē aprakstgalva ir pakārtota ar vienu vai vairākiem nosaukumiem bez daudzkārtīgā lietojuma norādes, piemēram, **Pastorālā medicīna—Katoļu baznīca**, atbilstoši katalogizējamā darba saturam, veido vienu vai abas iepriekšminētās daudzkārtīgās apakšiedaļas.

4. Aprakstgalvu piešķiršana. Ja piešķir aprakstgalvu atbilstoši iepriekšminētajiem noteikumiem, tad, ja nepieciešams, jāpiešķir arī papildu aprakstgalva reliģijas vai kristīgās konfesijas nosaukumam, ar atbilstošu tematisko apakšiedaļu. *Piemērs:*

650 #0 \$a Ordinācija \$x Katoļu baznīca.
610 20 \$a Katoļu baznīca \$x Garīdzniecība.

Starp temata un reliģijas vai konfesijas nosaukumu neiestarpina ģeogrāfisko apakšiedaļu. Tā vietā piešķir divas aprakstgalvas. *Piemērs:*

650 #0 \$a Baznīca un valsts \$x Katoļu baznīca.
650 #0 \$a Baznīca un valsts \$z Itālija.

[nevis 650 #0 \$a Baznīca un valsts \$z Itālija \$x Katoļu baznīca.]

PAMATOJUMS: *Aprakstgalvas **Reliģiskā dzīve**, **Kristīgā dzīve**, **Ebreju dzīvesveids**, kā arī apakšiedaļu —**Reliģiskā dzīve** aiz personu grupu nosaukumiem, piešķir vispārīgiem darbiem par personu reliģisko dzīvi un dievbijību vai arī darbiem, kuros sniegti praktiski padomi reliģiskiem priekšrakstiem atbilstošas uzvedības apguvei. Šīs aprakstgalvas nelieto darbiem par reliģisko dzīvi klosteros. Darbiem par šo reliģiskās dzīves aspektu piešķir konkrētāka satura aprakstgalvas, piemēram, **Klosteru un reliģiskā dzīve**, **Sieviešu klosteru un reliģiskā dzīve** u. tml. Šeit sniegtas vadlīnijas aprakstgalvu piešķiršanai darbiem par reliģisko dzīvi.*

1. Vispārīgais noteikums. Aprakstgalvu **Reliģiskā dzīve** piešķir vispārīgiem, ar konkrētu reliģiju vai sektu nesaietītiem darbiem, kuros sniegti padomi personiskas reliģiskas un dievbijīgas dzīves un tai atbilstošas uzvedības attīstīšanai.

2. Kristietība.

a. Vispārīgais noteikums. Aprakstgalvu **Reliģiskā dzīve** piešķir vispārīgiem darbiem, kuros aprakstīta kristiešu reliģiskā dzīve vai arī sniegti padomi kristīga dzīvesveida attīstīšanai.

b. Konfesijas. Ja autora piederību konfesijai vai sektai var noteikt, pievieno šāda veida apakšiedaļu: —**Baptistu, [Katoļu utt.] autori.** *Piemēri:*

650 #0 \$a Kristīgā dzīve \$x Kristiešu un misionāru
aliانس autori.

650 #0 \$a Kristīgā dzīve \$x Metodistu autori.

Atbilstoši katalogizējamajam darbam, aiz šāda veida aprakstgalvām lieto brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Agrīnie darbi līdz 1800.**

3. Jūdaisms. Aprakstgalvu **Ebreju dzīvesveids** piešķir vispārīgiem darbiem, kuros aprakstīta ebreju reliģiskā un dievbijīgā dzīve vai arī sniegti padomi jūdaisma priekšrakstiem atbilstošas uzvedības attīstīšanai.

4. Citas reliģijas. Aprakstgalvu **Reliģiskā dzīve**, kurai pievienota apakšiedaļa ar reliģijas vai sektas nosaukumu, piešķir vispārīgiem darbiem, kuros aprakstīta atsevišķā reliģijā, izņemot kristietību un jūdaismu, piekoptā reliģiskā dzīve vai sniegti padomi par šo reliģisko dzīvi. *Piemēri:*

650 #0 \$a Reliģiskā dzīve \$x Konfūcisms.

650 #0 \$a Reliģiskā dzīve \$x Islāms.

650 #0 \$a Reliģiskā dzīve \$x Tīrās zemes budisms.

650 #0 \$a Reliģiskā dzīve \$x Shin (sekta)

A 2015.5 Reliģiskā dzīve

5. Personu grupas.

a. Vispārīgais noteikums. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Reliģiskā dzīve** lieto aiz personu grupu aprakstgalvām darbiem par šo personu grupu reliģisko dzīvi vai darbiem, kuros sniegti padomi ikdienas reliģiskajai praksei. *Piemēri:*

650 #0 \$a Bērni \$x Reliģiskā dzīve.
650 #0 \$a Valstsvīri \$x Reliģiskā dzīve \$z Amerikas
Savienotās Valstis.

b. Reliģija vai konfesija. Darbiem par konkrētai reliģijai vai konfesijai piederošu personu grupu reliģisko dzīvi piešķir personu grupas aprakstgalvu ar apakšiedaļu —**Reliģiskā dzīve**. Ja personu grupas aprakstgalva nesatur reliģiju vai konfesiju apzīmējošu terminu, atbilstoši 2.-4. sadaļā aprakstītajiem noteikumiem, piešķir reliģijas vai konfesijas papildu aprakstgalvu. *Piemēri:*

Darba nosaukums: Being Muslim : a rites of passage manual for girls.

650 #0 \$a Musulmaņu meitenes \$x Reliģiskā dzīve
\$v Bērnu literatūra.
650 #0 \$a Musulmaņu meitenes \$x Dzīves veidošana
\$v Bērnu literatūra.

Darba nosaukums: We weep for ourselves and our children : a Christian guide for survivors of childhood sexual abuse.

650 #0 \$a Pieauguši vardarbībā cietuši bērni
\$x Reliģiskā dzīve.
650 #0 \$a Kristīgā dzīve.

Apakšiedaļu —**Reliģiskā dzīve** nelieto aiz personu grupu aprakstgalvām, kas attēlo reliģiskās grupas, piemēram, **Budisti, Metodisti, Mormoņi** vai **Musulmaņi**.

6. Konkrēti temati. Darbiem par reliģiskās dzīves īpašiem aspektiem piešķir atbilstošas aprakstgalvas. *Piemēri:*

650 #0 \$a Apcere.
650 #0 \$a Baznīcas apmeklējums.
650 #0 \$a Bhakti.
650 #0 \$a Budistu mantras.
650 #0 \$a Budistu ziedojumi.
650 #0 \$a Garīgā dzīve.
650 #0 \$a Ģimenes vakari (mormoņu baznīca)
650 #0 \$a Liecināšana (kristietība)
650 #0 \$a Lūgšana.
650 #0 \$a Meditācija.
650 #0 \$a Rožukronis.

PAMATOJUMS: Apakšiedaļu —**Reliģiskā dzīve un paražas** lieto aiz valstu, pilsētu u. tml. nosaukumu aprakstgalvām darbiem par reliģiskām paražām, praksi u. tml. šajās vietās. Šeit sniegtas vadlīnijas šīs apakšiedaļas piešķiršanai.

1. Vispārīgais noteikums. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Reliģiskā dzīve un paražas** pievieno valstu, pilsētu u. tml. nosaukumu aprakstgalvām. *Piemēri:*

- 651 #0 \$a Āzija \$x Reliģiskā dzīve un paražas.
- 651 #0 \$a Brazīlija \$x Reliģiskā dzīve un paražas.
- 651 #0 \$a Kalifornijas štats (Amerikas Savienotās Valstis)
\$x Reliģiskā dzīve un paražas.
- 651 #0 \$a Ņujorka (Amerikas Savienotās Valstis) \$x Reliģiskā
dzīve un paražas.

2. Laikposms. Aiz apakšiedaļas —**Reliģiskā dzīve un paražas** nelieto apakšiedaļu —**Vēsture** (sk. A 1647). Ja ir izveidota attiecīga laikposma apakšiedaļa, tad darbiem par attiecīgās teritorijas reliģisko paražu u. tml. vēsturi noteiktā laika periodā piešķir atbilstošu tipveida aprakstgalvu [**vieta**]—**Reliģiskā dzīve un paražas**—[**laika perioda apakšiedaļa**]. *Piemērs:*

- 651 #0 \$a Vācija \$x Reliģiskā dzīve un paražas \$x Viduslaiki,
843-1517.

Ja nepieciešams, aiz tipveida aprakstgalvas [**vieta**]—**Reliģiskā dzīve un paražas** veido jaunas laikposms apakšiedaļas, izņemot gadījumus, kad šī vieta ir pilsēta.

3. Reliģija vai konfesija. Tipveida aprakstgalvas [**reliģija vai konfesija**]—**Paražas un rituāli** un [**vieta**]—**Reliģiskā dzīve un paražas** piešķir darbiem par atsevišķu reliģiju vai konfesiju paražām un praksi noteiktā vietā. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Popular expressions of Catholicism in Mexico today.

- 610 20 \$a Katoļu baznīca \$z Meksika \$z Paražas un rituāli.
- 651 #0 \$a Meksika \$x Reliģiskā dzīve un paražas.

PAMATOJUMS: Līdz 1973. gadam pētniecībai dažādās jomās veidoja tipveida priekšmeta aprakstgalvu [temats]—**Pētniecība** (var pakārtot ģeogr.) vai vārdkopas aprakstgalvas, piemēram, **Vēsturiskie pētījumi** vai **Medicīniskie pētījumi**. 1973. gadā apakšiedaļu —**Pētniecība** (var pakārtot ģeogr.) izveidoja kā brīvi pievienojamo apakšiedaļu, un vārdkopas aprakstgalvas, kad tas bija iespējams, pārveidoja par tipveida aprakstgalvu [temats]— **Pētniecība**.

Noteikumus par brīvi pievienojamās apakšiedaļas —**Tiesību pētījumi** lietošanu sk. A 1710.

1. Priekšmeta aprakstgalva Pētniecība. Aprakstgalvu **Pētniecība** piešķir vispārīgiem darbiem, kas ietver visus pētījuma aspektus jebkurā nozarē, piemēram, pētījuma pieteikumu, finanses, mērķi, menedžmentu, personālu, atsevišķus projektus u. tml., vai vispārīgiem darbiem par zinātniskiem pētījumiem. Šo aprakstgalvu nepiešķir darbiem par pētījumu rezultātiem. Darbiem par konkrētu pētījuma aspektu piešķir aprakstgalvu **Pētniecība**, pakārtotu ar atbilstošu tematisko apakšiedaļu, piemēram, —**Finanses**, —**Menedžments** vai —**Metodoloģija**.

2. Brīvi pievienojamā apakšiedaļa —Pētniecība. Apakšiedaļu —**Pētniecība** (var pakārtot ģeogr.) lieto kā brīvi pievienojamo apakšiedaļu aiz vietu un institūciju, personu grupu, etnisko grupu un tematiskām aprakstgalvām darbiem par visiem pētījumu aspektiem kopumā, piemēram, pētījuma pieteikumu, finansēm, mērķiem u. tml. Šo apakšiedaļu nelieto aiz aprakstgalvām darbiem par noteiktu jomu pētījumu rezultātiem. Darbiem par konkrētu pētījuma aspektu aiz aprakstgalvām lieto apakšiedaļu — **Pētniecība**, tālāk pakārtojot to ar atbilstošu tematisko apakšiedaļu, piemēram, —**Finanses**, —**Menedžments** vai —**Metodoloģija**.

3. Pretrunīgi gadījumi. Pirms apakšiedaļas piešķiršanas jāpārlicinās, vai tās lietojums nav pretrunā ar iepriekš izveidotu aprakstgalvu priekšmetu autoritatīvajā datnē. Piemēram, aprakstgalvu **Dabas zinātnes—Pētniecība** nepiešķir, jo tā ir aprakstgalvas **Pētniecība** „sk.” norāde.

4. Vārdkopas aprakstgalvas pētniecības attēlošanā. Vārdkopas aprakstgalvas pētniecībai veido tikai pētījumu veidu apzīmēšanai, vai arī gadījumos, kad nav iespējams izveidot tipveida aprakstgalvu [temats]—**Pētniecība**. *Piemēri:*

150 ## \$a Darbības pētījumi
150 ## \$a Pētījumi vienā nozarē

5. Pētījumi konkrētā nozarē. Darbiem par pētījumiem konkrētā nozarē piešķir atbilstošu tematisko aprakstgalvu. *Piemēri:*

650 #0 \$a Lauksaimniecība \$x Pētniecība \$z Amerikas Savienotās Valstis \$x Finanses.
650 #0 \$a Izglītība \$z Pētniecība \$x Menedžments.
650 #0 \$a Vēsture \$x Metodoloģija.
650 #0 \$a Medicīna \$x Pētniecības granti \$z Amerikas Savienotās Valstis.

PAMATOJUMS: *Apakšsiedaļas —Recenzijas un —Grāmatu apskati* lieto kā formas apakšsiedaļas mākslas darbu vai to izpildījuma, piemēram, grāmatu, lugu, koncertu u. tml. skaidrojošu vai kritisku apskatu krājumiem. Šeit sniegta vadlīnijas šo apakšsiedaļu piešķiršanai.

1. Grāmatas.

a. Grāmatas—Recenzijas. Brīvi pievienojamo apakšsiedaļu —**Recenzijas** lieto aiz aprakstgalvas **Grāmatas** aprakstošu un analizējošu grāmatu apskatu krājumiem par dažādiem tematiem. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Book review digest.

650 #0 \$a Grāmatas \$v Recenzijas \$v Periodiskie izdevumi.

Šo aprakstgalvu piešķir tikai krājumiem, kuru plašā tematiskā aptvēruma dēļ nav iespējams piešķirt konkrētāku aprakstgalvu.

*Piezīme: Darbiem par grāmatu apskatu sagatavošanas metodēm piešķir tematisko aprakstgalvu **Grāmatu recenzēšana** (var pakārtot *geogr.*).*

Brīvi pievienojamo apakšsiedaļu —**Recenzijas** lieto arī aiz grāmatu veidu aprakstgalvām, piemēram, **Uzziņu grāmatas—Recenzijas**.

b. [temats]—Grāmatu apskati. Brīvi pievienojamo apakšsiedaļu —**Grāmatu apskati** lieto aiz tematiskām aprakstgalvām un vietu nosaukumiem grāmatu apskatu krājumiem par attiecīgo tematu vai vietu. *Piemēri:*

650 #0 \$a Māksla \$v Grāmatu apskati.

651 #0 \$a Kalifornijas štats (Amerikas Savienotās Valstis) \$v Grāmatu apskati.

650 #0 \$a Angļu literatūra \$y 19. gs. \$x Vēsture un kritika \$v Grāmatu apskati.

650 #0 \$a Franču izdevumi \$v Grāmatu apskati.

650 #0 \$a Medicīna \$v Grāmatu apskati.

651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$x Vēsture \$y Pilsoņu karš, 1861-1865 \$v Grāmatu apskati.

2. Avīzes. Aprakstgalvu **Avīzes—Nodaļas, rubrikas utt.—Recenzijas** un tipveida aprakstgalvu [...] **avīzes—Sadaļas, slejas utt.—Recenzijas** piešķir darbiem par grāmatu, mūzikas, teātra u. tml. recenziju rakstīšanu un rediģēšanu laikrakstos, kā arī šādu recenziju krājumiem. *Piemērs:*

650 #0 \$a Kanādas avīzes \$x Nodaļas, rubrikas utt. \$x Recenzijas.

A 2021 Recenzijas

3. Negrāmatu materiāli. Brīvi pievienojamo apakšsiedaļu —**Recenzijas** lieto aiz negrāmatu materiālus attēlojošām aprakstgalvām šos materiālus aprakstošu un analizējošu apskatu krājumiem. *Piemēri:*

650 #0 \$a Kompaktdiski \$v Recenzijas.

650 #0 \$a Skaņu ieraksti \$v Recenzijas.

4. Plašsaziņas līdzekļi un izpildītājmāksla. Brīvi pievienojamo apakšsiedaļu —**Recenzijas** lieto aiz plašsaziņas līdzekļus un izpildītājmākslu attēlojošām aprakstgalvām kritisku rakstu krājumiem par programmām, izpildījumu u. tml. *Piemēri:*

650 #o \$a Izpildītājmāksla \$z Lielbritānija \$z Londona
\$v Recenzijas.

650 #0 \$a Televīzijas programmas \$z Amerikas Savienotās
Valstis \$v Recenzijas.

650 #0 \$a Teātris \$v Recenzijas.

PAMATOJUMS: *Spreidži ir pamācības vai pārrunas, kuru mērķis ir reliģiski izglītēt vai pārliecināt, bieži ar svēto rakstu tekstu palīdzību, un kuri tiek nolasīti dievkalpojuma laikā un ir dievkalpojuma sastāvdaļa. Šeit sniegta vadlīnijas aprakstgalvu piešķiršanai atsevišķiem spreidžiem un spreidžu krājumiem, attēlojot reliģiju, konfesiju, valodu, tematu un spreidža nolasīšanas iemeslu, kā arī kritiska satura darbiem par spreidžiem.*

1. Vispārīgais noteikums. Formas aprakstgalvu **Spreidži** piešķir divu vai vairāku autoru spreidžu krājumiem jebkurā valodā vai jebkurā reliģijā.

Tipveida aprakstgalvu **Spreidži, [valoda]** piešķir jebkuras reliģijas spreidžu krājumiem vienā valodā. Aprakstgalvu veido kā vārdkopas aprakstgalvu, kam pievieno kvalifikatoru ar attiecīgo valodu, piemēram, **Spreidži, angļu; Spreidži, franču.**

*Piezīme: Aprakstgalvu **Spreidži, amerikāņu** lieto spreidžiem Amerikas Savienotajās Valstīs angļu valodā un kvalifikatorus ar citu valodu apzīmētājiem neveido.*

Ja nepieciešams, veido noteiktu autoru grupu apakšsadaļas, piemēram, **Spreidži, amerikāņu—Rakstnieces.**

2. Kristietība.

a. Vispārīgi krājumi. Formas aprakstgalvu **Spreidži** piešķir dažādu kristiešu konfesiju, dažādas tematikas, dažādiem gadījumiem paredzētu spreidžu krājumiem jebkurā valodā.

Šo aprakstgalvu kristiešu spreidžiem piešķir tikai tajos gadījumos, kad nav iespējams lietot konkrētāku aprakstgalvu.

b. Valoda. Tipveida aprakstgalvu **Spreidži, [valoda]** piešķir atsevišķiem kristiešu spreidžiem vai to krājumiem vienā valodā, piemēram, **Spreidži, velsiešu; Spreidži, spāņu.**

Ja nepieciešams, veido noteiktu autoru grupu apakšsadaļas, piemēram, **Spreidži, angļu—Rakstnieces.**

c. Konfesija. Atbilstoši A 1187, tipveida aprakstgalvu [**konfesija**]—**Spreidži** piešķir attiecīgās konfesijas viena vai vairāku autoru atsevišķiem spreidžiem vai spreidžu krājumiem, piemēram, **Katoļu baznīca—Spreidži.**

Šāda veida aprakstgalvām nepievieno kvalifikatoru ar valodas apzīmētāju.. Lai norādītu spreidža valodu, piešķir papildu aprakstgalvu, sk. 2.b sadaļu.

d. Temats. Atsevišķiem spreidžiem vai spreidžu krājumiem, kas veltīti noteiktam tematam, personai vai svētajiem rakstiem, piešķir temata, svēto rakstu unificētā nosaukuma vai personvārda aprakstgalvu, pakārtotu ar brīvi pievienojamo formas apakšsadaļu —**Spreidži.** *Piemēri:*

630 00 \$a Bībele. \$p Vecā Derība. \$p Mozus grāmatas
\$v Spreidži.

600 00 \$a Francisks Asīzietis, \$c Svētais, \$d 1181 vai
1182-1226 \$v Spreidži.

A 2032 Sprediķi

650 #0 \$a Cerība \$x Reliģiskie aspekti \$x Kristietība
\$v Sprediķi.

650 #0 \$a Pestīšana \$v Sprediķi.

Ja apakšiedaļu —**Sprediķi** lieto kā brīvi pievienojamo apakšiedaļu aiz personvārda, tematisko apakšiedaļu starp personvārdu un apakšiedaļu —**Sprediķi** neiestarpina. Var veidot jebkura temata, kas saistīts ar sprediķi apskatīto personu, aprakstgalvu, piemēram, **Jēzus Kristus—Pasija—Sprediķi**.

e. Sprediķa nolasīšanas iemesls. Īpašiem gadījumiem vai īpašai auditorijai paredzētiem atsevišķiem sprediķiem vai sprediķu krājumiem piešķir atbilstošu vārdkopas aprakstgalvu, piemēram, **Bēru sprediķi; Ziemassvētku sprediķi; Bēru sprediķi**.

3. Citas reliģijas.

a. Vispārīgi krājumi. Citu reliģiju divu vai vairāku autoru sprediķu krājumiem jebkurā valodā piešķir tipveida vārdkopas aprakstgalvu [*reliģija*] **sprediķi**, piemēram, **Budistu sprediķi; Ebreju sprediķi**.

b. Valoda. Atsevišķiem konkrētas reliģijas sprediķiem vai sprediķu krājumiem vienā valodā piešķir vārdkopas aprakstgalvu, kvalificētu ar valodu, piemēram, **Budistu sprediķi, korejiešu; Islāma sprediķi, indonēziešu**.

c. Sekta. Atbilstoši A 1185, tipveida aprakstgalvu [*sektas nosaukums*]—**Sprediķi** piešķir attiecīgās sektas sprediķotāju atsevišķiem sprediķiem vai sprediķu krājumiem.

Šāda veida aprakstgalvai kvalifikatorus ar valodu nepievieno. Lai norādītu valodu, piešķir papildu aprakstgalvu, sk. 3.b sadaļu.

d. Temats. Atsevišķiem sprediķiem vai sprediķu krājumiem par noteiktu tematu piešķir temata aprakstgalvas, pakārtotas ar brīvi pievienojamo formas apakšiedaļu —**Sprediķi**, piemēram, **Prieks—Reliģiskie aspekti—Hinduisms—Sprediķi**.

e. Sprediķa nolasīšanas iemesls. Īpašiem gadījumiem vai auditorijai paredzētiem atsevišķiem sprediķiem vai sprediķu krājumiem piešķir vārdkopu aprakstgalvas, piemēram, **Īpašu gadījumu sprediķi, ebreju; Ebreju Jaunā gada sprediķi**.

4. Aprakstgalvu kopas piešķiršana. Lai norādītu reliģiju, konfesiju, valodu, tematu un sprediķa nolasīšanas iemeslu, atsevišķiem sprediķiem vai sprediķu krājumiem, piešķir aprakstgalvu kopu. *Piemēri:*

Darba nosaukums: Wesley's standard sermons.

650 #0 \$a Metodistu baznīca \$v Sprediķi.

650 #0 \$a Sprediķi, angļu.

Darba nosaukums: Jewish funeral sermons.

650 #0 \$a Bēru sprediķi, ebreju.

650 #0 \$a Ebreju sprediķi, senebreju.

Darba nosaukums: Women and the word.

650 #0 \$a Sprediķi, amerikāņu \$x Rakstnieces.

Darba nosaukums: Thoughts for special occasions and days.

650 #0 \$a Īpašu gadījumu sprediķi, ebreju.

650 #0 \$a Ebreju sprediķi, amerikāņu.

Darba nosaukums: Jesus never said everyone was lovable.

650 #0 \$a Mīlestība \$x Reliģiskie aspekti \$x Kristietība \$v Sprediķi.

650 #0 \$a Metodistu baznīca \$v Sprediķi.

650 #0 \$a Sprediķi, amerikāņu.

Darba nosaukums: Sermons on the prophecies of Micah.

630 00 \$a Bībele. \$p Vecās Derība. \$p Miķelis \$v Sprediķi.

610 20 \$a United Church of Canada \$v Sprediķi.

650 #0 \$a Sprediķi, angļu \$z Kanāda.

Darba nosaukums: Marian sermons.

600 00 \$a Marija, \$c Svētā jaunava \$v Sprediķi.

610 20 \$a Katoļu baznīca \$v Sprediķi.

650 #0 \$a Sprediķi, amerikāņu.

5. Vēsture un kritika. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Vēsture un kritika** lieto visu veidu sprediķu aprakstgalvām vai apakšiedaļām darbiem, kuros analizēts atsevišķu sprediķu vai to krājumu stils un/vai saturs, piemēram, **Sprediķi, franču**—**Vēsture un kritika**.

Ar apakšiedaļu —**Vēsture un kritika** pakārtotas aprakstgalvas nepiešķir darbiem par sprediķu rakstīšanas un nolasīšanas metodēm. Šādiem darbiem piešķir atbilstošas aprakstgalvas ar terminu „sprediķošana”, piemēram, **Sprediķošana; Budistu sprediķošana; Musulmaņu sprediķošana; Metodistu sprediķošana.**

1. —Imitācijas metodes. Apakšiedaļu —**Imitācijas metodes** kā brīvi pievienojamo apakšiedaļu lieto aiz tematiskām aprakstgalvām visaptverošiem darbiem par dažādu modeļu veidu attīstību vai lietošanu noteiktu sistēmu, procesu vai koncepciju izpētē. Izņemot izglītību, šo apakšiedaļu nepiešķir darbiem par vienu atsevišķu imitācijas metodi (sk. A 2110, 10).

2. Imitācijas metožu lietošana vienam modeļa veidam. Darbiem par viena veida modeļa lietošanu noteiktas sistēmas, procesa vai koncepcijas imitēšanā piešķir tikai attiecīgā modeļa veida aprakstgalvu.
Piemēri:

Abstraktie vai simboliskie modeļi:

650 #0 \$a Kuģniecība \$x Matemātiskā modelēšana.
650 #0 \$a Elektronika \$x Grafiskās metodes.
650 #0 \$a Infiltrācija \$x Elektromehāniskās analogijas.
650 #0 \$a Procentu likmes \$x Ekonometriskie modeļi.
650 #0 \$a Karcinoģenēze \$x Datormodelēšana.

Fizikālie vai darbības modeļi:

650 #0 \$a Tehniskie modeļi.
650 #0 \$a Hidrauliskie modeļi.
650 #0 \$a Kuģu modeļi.
650 #0 \$a Vēja tuneļu modeļi.
650 #0 \$a Lidmašīnas \$x Modeļi.

Imitējošas ierīces (apmācībai paredzētas reālas situācijas modelējošas ierīces):

650 #0 \$a Lidojuma simulatori.
650 #0 \$a Saiknes trenāžieri.
650 #0 \$a Dzelzceļa simulatori.
650 #0 \$a Kosmosa simulatori.

Lietišķo spēļu modeļi (mācību nolūkos imitētas reālas situācijas, kurās divas vai vairākas personas konkurē viena ar otru):

650 #0 \$a Menedžmenta spēles.
650 #0 \$a Mācību spēles.
650 #0 \$a Kara spēles.

3. Vispārīga datormodelēšana vai digitāla datormodelēšana noteiktā nozarē. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Datormodelēšana** lieto aiz atbilstošās tematiskās aprakstgalvas.

4. Analogā datormodelēšana noteiktā nozarē. Šādu tematu attēlo, lietojot divas aprakstgalvas:

650 #0 \$a [temats] \$x Elektromehāniskās analogijas.
650 #0 \$a [temats] \$x Datu apstrāde.

1. Vispārīgais noteikums. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Sociālais stāvoklis** lieto aiz reģionu, valstu, pilsētu u. tml., etnisko un personu grupu, tai skaitā nodarbināto grupu, aprakstgalvām. Apakšiedaļu lieto darbiem par vietās, etniskās vai personu grupas sociālo vēsturi vai socioloģiju, tai skaitā par socioloģijas apakštematiem, piemēram, sociālām problēmām, stabilitāti, pārmaiņām, mijiedarbību, adaptāciju, struktūru, sociālām institūcijām u. tml. Darbiem par sociāliem apstākļiem institūcijās piešķir apakšiedaļu —**Socioloģiskie aspekti** aiz institūciju veidu aprakstgalvām. *Piemēri:*

- 651 #0 \$a Eiropa \$x Sociālais stāvoklis.
- 651 #0 \$a Ķīna \$x Sociālais stāvoklis.
- 651 #0 \$a Bufalo (Amerikas Savienotās Valstis) \$x Sociālais stāvoklis.
- 650 #0 \$a Afroamerikāņi \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Rodailenda \$x Sociālais stāvoklis.
- 650 #0 \$a Ziemeļamerikas indiāņi \$x Sociālais stāvoklis.
- 650 #0 \$a Veci cilvēki \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Aiovas štats \$x Sociālais stāvoklis.
- 650 #0 \$a Galdnieki \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Kantona \$x Sociālais stāvoklis.

2. Socioloģijas temati saistībā ar noteiktām ģeogrāfiskām vietām. Ja socioloģijas temata vai problēmas aprakstgalvu tālāk pakārto ģeogrāfiski, jāpiešķir arī papildu aprakstgalva [*vieta*]—**Sociālais stāvoklis**. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Social mobility in Montgomery County, Maryland.

- 650 #0 \$a Sociālā mobilitāte \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Montgomerijas apgabals.
- 651 #0 \$a Montgomerijas apgabals (Amerikas Savienotās Valstis) \$x Sociālais stāvoklis.

3. —Sociālekonomiskais statuss. Apakšiedaļu —**Sociālekonomiskais statuss** nodarbināto grupu aprakstgalvām vairs nepievieno. Tās vietā, ja nepieciešams, lieto brīvi pievienojamo apakšiedaļu(-as) —**Sociālais stāvoklis** un/vai —**Ekonomiskais stāvoklis**.

4. Tālāks pakārtojums ar formas vai tematiskajām apakšiedaļām. Apakšiedaļu —**Sociālais stāvoklis**, atbilstoši katalogizējamā darba saturam, var pakārtot tālāk ar brīvi pievienojamo formas vai tematisko apakšiedaļu. *Piemēri:*

- 651 #0 \$a Kolumbija \$x Sociālais stāvoklis \$x Matemātiskā modelēšana.
- 650 #0 \$a Sievietes \$x Sociālais stāvoklis \$v Statistika.

Apakšiedaļu —**Sociālais stāvoklis** nepakārto tālāk ar —**Vēsture**.

A 2055 Sociālais stāvoklis

5. *Laikposma apakšiedaļas.* Tipveida aprakstgalvu [*vieta*]—**Sociālais stāvoklis** pakārto tālāk ar izveidotajām hronoloģiskajām apakšiedaļām vai brīvi pievienojamām gadsimta apakšiedaļām: —**16. gs., 17. gs., 18. gs., 19. gs., 20. gs. vai 21. gs.**, kas uzskaitītas A 1140 aiz —**Sociālais stāvoklis**. Gadsimtu apakšiedaļas piešķir tikai tad, ja tās nav pretrunā ar izveidotajām attiecīgā laika periodu apakšiedaļām. Ja ir pietiekams materiālu daudzums, nozīmīgiem laika periodiem aiz tipveida aprakstgalvas [*vieta*]—**Sociālais stāvoklis** veido jaunas apakšiedaļas. *Piemēri:*

- 651 #0 \$a Eiropa \$x Sociālais stāvoklis \$y 1789-1900.
- 651 #0 \$a Lielbritānija \$x Sociālais stāvoklis \$y 20. gs.
- 651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$x Sociālais stāvoklis \$y 1960-1980.
- 651 #0 \$a Čikāga (Amerikas Savienotās Valstis) \$x Sociālais stāvoklis \$y 19. gs.

Ja nepieciešams, aprakstgalvu [*vieta*]—**Sociālais stāvoklis**—[*laikposma apakšiedaļa*] pakārto tālāk ar tādām brīvi pievienojamām formas vai tematiskajām apakšiedaļām, kādas lieto aiz —**Sociālais stāvoklis**. *Piemēri:*

- 651 #0 \$a Eiropa \$x Sociālais stāvoklis \$y 20. gs.
\$v Periodiskie izdevumi.
- 651 #0 \$a Ķīna \$x Sociālais stāvoklis \$y 1949-1976
\$v Statistika.
- 651 #0 \$a Indija \$x Sociālais stāvoklis \$y 1947-
\$x Matemātiskā modelēšana.

Tipveida aprakstgalvu [*personu grupa*]—**Sociālais stāvoklis** un [*etniskā grupa*]—**Sociālais stāvoklis**, ja nepieciešams, var pakārtot tālāk ar brīvi pievienojamajām gadsimta apakšiedaļām: —**16. gs., 17. gs., 18. gs., 19. gs., 20. gs. vai 21. gs.**, kas uzskaitītas A1100 un A 1103 aiz —**Sociālais stāvoklis**.

6. *Aprakstgalvu piešķiršanas piemēri.*

Darba nosaukums: The social history of the United States.

- 651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$x Sociālais stāvoklis.

Darba nosaukums: Carpenters in California : general social conditions.

- 650 #0 \$a Galdnieki \$z Amerikas Savienotās Valstis
\$z Kalifornijas štats \$x Sociālais stāvoklis.

Darba nosaukums: The socioeconomic status of librarians.

- 650 #0 \$a Bibliotekāri \$x Ekonomiskais stāvoklis.
- 650 #0 \$a Bibliotekāri \$x Sociālais stāvoklis.

Darba nosaukums: Factors contributing to the high divorce rate among District of Columbia police.

- 650 #0 \$a Šķiršanās \$z Amerikas Savienotās Valstis
\$z Vašingtona
- 650 #0 \$a Policija \$z Amerikas Savienotās Valstis
\$z Vašingtona \$x Sociālais stāvoklis.
- 651 #0 \$a Vašingtona (Amerikas Savienotās Valstis)
\$x Sociālais stāvoklis.

PAMATOJUMS: *Aprakstgalvu Dzīvesveids un paražas un apakšiedaļu —Sociālā dzīve un paražas aiz personu grupu, etnisko grupu un apdzīvoto vietu nosaukumiem piešķir darbiem par paražām, dzīvesveidu, cilvēku ieradumiem un dzīvesvietām. Šeit sniegta vadlīnija šīs aprakstgalvas un apakšiedaļas piešķiršanai.*

1. Vispārīgais noteikums. Aprakstgalvu **Dzīvesveids un paražas** piešķir vispārīgiem darbiem par paražām, dzīvesveidu u. tml. visā pasaulē, bet ne noteiktā vietā vai personu grupā.

2. Vietas. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Sociālā dzīve un paražas** lieto aiz reģionu, valstu, pilsētu u. tml. aprakstgalvām darbiem par cilvēku paražām un ieradumiem šajās vietās.

Tipveida aprakstgalvu [**vieta**]—**Sociālā dzīve un paražas** tālāk nepakārto ar apakšiedaļu —**Vēsture**.

Tipveida aprakstgalvu [**vieta**]—**Sociālā dzīve un paražas** pakārto tālāk ar izveidotajām hronoloģiskajām apakšiedaļām vai brīvi pievienojamajām gadsimtu apakšiedaļām: —**16. gs., 17. gs., 18. gs., 19. gs., 20. gs. vai 21. gs.**, kas uzskaitītas A 1140 aiz —**Sociālā dzīve un paražas**. Gadsimta apakšiedaļas piešķir tikai tad, ja tās nav pretrunā ar izveidotajām konkrēto laikposmu apakšiedaļām. Ja materiālu daudzums ir pietiekams, aiz tipveida aprakstgalvas [**vieta**]—**Sociālā dzīve un paražas** nozīmīgu laika periodu atspoguļošanai veido jaunas apakšiedaļas, kas parasti aptver 40 un vairāk gadus.

3. Personu un etniskās grupas.

a. Vispārīgais noteikums. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Sociālā dzīve un paražas** lieto aiz personu un etnisko grupu, tai skaitā indiāņu, aprakstgalvām, darbiem par šo grupu dzīvesveidu, paražām u. tml.

Šāda veida aprakstgalvas tālāk nepakārto ar apakšiedaļu —**Vēsture**.

Tipveida aprakstgalvu [**personu grupa**]—**Sociālā dzīve un paražas** un [**etniskā grupa**]—**Sociālā dzīve un paražas** tālāk pakārto ar brīvi pievienojamajām gadsimtu apakšiedaļām: —**16. gs., 17. gs., 18. gs., 19. gs., 20. gs. vai 21. gs.**, kas uzskaitītas A 1100 un A1103 aiz —**Sociālā dzīve un paražas**. Šāda veida aprakstgalvām citas hronoloģiskās apakšiedaļas neveido.

b. Tautības. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Sociālā dzīve un paražas** lieto aiz tautību aprakstgalvām, ja darbos aprakstītas ārpus savas dzimtenes dzīvojošu tautu grupu paražas, piemēram, **Amerikāņi—Francija—Parīze—Sociālā dzīve un paražas**.

Darbiem par paražām tautai, kura dzīvo savā valstī, piešķir tipveida aprakstgalvu [**vieta**]—**Sociālā dzīve un paražas**.

4. Piemēri.

Darba nosaukums: Customs of the world : a popular account of the manners, rites, and ceremonies of men and women in all countries.

650 #0 \$a Dzīvesveids un paražas.

650 #0 \$a Rituāli un ceremonijas.

A 2057 Sociālā dzīve un paražas

Darba nosaukums: In pursuit of the American dream.

651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$x Sociālā dzīve un paražas \$y 1971-

Darba nosaukums: Glimpses of old Japan.

651 #0 \$a Japāna \$x Sociālā dzīve un paražas \$y 1600-1868.

Darba nosaukums: Indochinese in Lowell.

650 #0 \$a Indoķīnas izcelsmes amerikāņi \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Lovela \$x Sociālā dzīve un paražas.

651 #0 \$a Lovela (Amerikas Savienotās Valstis) \$x Sociālā dzīve un paražas.

Darba nosaukums: We're Czechs.

650 #0 \$a Čehu izcelsmes amerikāņi \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Teksasas štats \$x Sociālā dzīve un paražas.

650 #0 \$a Zemnieku saimniecības dzīve \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Teksasas štats.

651 #0 \$a Teksasas štats (Amerikas Savienotās Valstis) \$x Sociālā dzīve un paražas.

Darba nosaukums: Social relations in Mendi.

650 #0 \$a Mendi (Papua Jaungvinejas tauta) \$x Sociālā dzīve un paražas.

650 #0 \$a Svinīga laipnību apmaiņa \$z Papua Jaungvineja.

651 #0 \$a Papua Jaungvineja \$x Sociālā dzīve un paražas.

PAMATOJUMS: *Lai attēlotu darbus par biedrībām saistībā ar noteiktiem tematiem, vai arī biedrību izdotos seriālizdevumus, priekšmetošanā agrāk izmantoja vairākas metodes. Noteiktu nozaru biedrības attēlojošas vārdkopas aprakstgalvas aizstāja ar aprakstgalvām, kas pakārtotas ar apakšiedaļu —**Biedrības utt.** Agrāk aiz personvārdiem lietotās apakšiedaļas —**Biedrības, periodiskie izdevumi utt.** vietā tagad lieto apakšiedaļas —**Biedrības utt.** un —**Periodiskie izdevumi.** Apakšiedaļas —**Biedrības utt.** lietošana biedrību izdevumiem, kas satur arī informāciju par pašām biedrībām, ir pārtraukta.*

Par biedrību publikāciju klasifikāciju sk. F 225.

1. —Biedrības utt. Apakšiedaļu —**Biedrības utt.** lieto kā brīvi pievienojamo tematisko apakšiedaļu aiz priekšmetiem darbiem par divām vai vairākām biedrībām vai institūcijām saistībā ar šiem priekšmetiem. *Piemēri:*

650 #0 \$a Afroamerikāņi \$z Amerikas Savienotās Valstis
\$z Masačūsetsas štats \$x Biedrības utt.
650 #0 \$a Ķīmija \$x Biedrības utt.
650 #0 \$a Reliģiskā literatūra \$x Izdošana \$x Biedrības utt.
651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$x Vēsture \$y Pilsoņu
karš, 1861-1865 \$x Biedrības utt.
600 10 \$a Bolķvar, Simón, \$d 1783-1830 \$x Biedrības utt.
610 20 \$a Katoļu baznīca \$z Itālija \$x Biedrības utt.

Šo apakšiedaļu nelieto aiz personu grupu aprakstgalvām, ja var piešķirt atbilstošas nozari attēlojošas aprakstgalvas. *Piemērs:*

650 #0 \$a Tehnika \$x Biedrības utt.
[nevis 650 #0 \$a Inženieri \$x Biedrības utt.]

2. —Biedrības un klubi. Apakšiedaļu —**Biedrības un klubi** lieto kā brīvi pievienojamo tematisko apakšiedaļu aiz vecumgrupu un dzimumu aprakstgalvām darbiem, kuros aprakstītas šo grupu organizācijas vai šo grupu pārstāvju dalība tajās. Šajos darbos var būt aprakstīta šādu organizāciju izveidošanas un vadīšanas metodes vai arī tās apskatītas kopumā. Apakšiedaļu lieto arī aiz aprakstgalvām, kas kvalificētas ar vecumgrupu un dzimumu apzīmētājiem. *Piemēri:*

650 #0 \$a Zēni \$x Biedrības un klubi.
650 #0 \$a Sievietes \$x Biedrības un klubi.
650 #0 \$a Lauku sievietes \$x Biedrības un klubi.
650 #0 \$a Ebrejietes \$x Biedrības un klubi.
650 #0 \$a Veci cilvēki \$x Biedrības un klubi.
650 #0 \$a Vecu cilvēku minoritāte \$x Biedrības un klubi.

3. Tālāka pakārtošana ar formas apakšiedaļām. Apakšiedaļas —**Biedrības utt.** un —**Biedrības un klubi** tālāk var pakārtot ar atbilstošām formas apakšiedaļām, piemēram, —**Bibliogrāfijas** vai —**Direktoriji.**

A 2060 Biedrības

4. Biedrības vai klubi noteiktā ģeogrāfiskā vietā. Vispārīgiem darbiem par biedrībām un institūcijām, kas atrodas noteiktā vietā, piešķir aprakstgalvu **Asociācijas, institūcijas utt.**—[vieta]. Darbiem par izglītības institūcijām vai biedrībām noteiktā vietā kopumā piešķir aprakstgalvu **Izglītības institūcijas un biedrības**—[vieta]. Darbiem par klubiem kopumā noteiktā vietā piešķir aprakstgalvu **Klubi**—[vieta].

5. Biedrību publikācijas. Atsevišķi biedrību izdoti seriālizdevumi var saturēt informāciju par biedrības biznesa jautājumiem un/vai informāciju par tematu, kurā biedrība specializējas. Šiem darbiem aprakstgalvas piešķir atkarībā no tajos ietvertās informācijas veida.

a. Tikai biznesa informācija. Piešķir biedrības nosaukuma aprakstgalvu, ar apakšiedaļu —**Periodiskie izdevumi**, ja tāda nepieciešama.

b. Tikai tematiska informācija. Piešķir temata aprakstgalvu vai aprakstgalvu ar apakšiedaļu —**Periodiskie izdevumi**, ja tāda nepieciešama.

c. Gan biznesa, gan tematiska informācija. Piešķir gan biedrības, gan temata aprakstgalvas ar apakšiedaļu —**Periodiskie izdevumi**, ja tāda nepieciešama.

PAMATOJUMS: Līdz 1987. gadam atsevišķu datorprogrammu aprakstgalvas veidoja kā priekšmeta aprakstgalvas un ievadīja autoritatīvo ierakstu 150. laukā un bibliogrāfisko ierakstu 650. laukā. No 1987. gada šo aprakstgalvu autoritatīvos ierakstus biežāk veido nosaukumu autoritatīvajā datnē, nevis priekšmetu autoritatīvajā datnē. Šī temata aprakstgalvas unificēto nosaukumu parasti ievada 130. laukā, bet laiku pa laikam tās autora-darba nosaukuma formā ievada arī 100., 110. vai 111. laukā. Šeit aprakstīti priekšmeta aprakstgalvu piešķiršanas principi programmatūrai un darbiem par atsevišķām datorprogrammām. Vispārīgus norādījumus par programmatūras klasificēšanu sk. F 710. Vadlīnijas priekšmeta aprakstgalvu piešķiršanai datubāzēm sk. A 1520.

1. Programmatūra.

Piezīme: Norādījumi paredzēti programmatūru (t. i., katalogizējamie darbi ir pašas programmatūras) katalogizēšanai, nevis grāmatu, kam pievienotas programmatūra, katalogizēšanai, Norādījumus par pēdējo minēto darbu veidu priekšmetošanu sk. A 180, 1.

a. Priekšmeta aprakstgalvu piešķiršana. Katram programmatūras nosaukumam piešķir vismaz vienu priekšmeta aprakstgalvu temata(-u) vai programmatūras veida attēlošanai. Jāievēro tie paši aprakstgalvu skaita un konkrētības principi, kurus izmanto grāmatu priekšmetošanā.

Brīvi pievienojamo formas apakšsadaļu — **Programmatūra** lieto aiz katras piešķirtās aprakstgalvas, piemēram, **Tehnika—Programmatūra, Izklājlapas—Programmatūra, Piedzīvojumu datorspēles—Programmatūra**. Ja programmatūras nosaukums 008/22. laukā (KB IBS 008. lauka ievadlogā **Adresācija**) ir kodēts ar intelektuālā līmeņa kodiem **a, b** vai **c**, tad aiz piešķirtajām aprakstgalvām lieto brīvi pievienojamo apakšsadaļu — **Programmatūra bērniem**. Katalogizējot programmatūru, apakšsadaļu — **Datorprogrammas** nelieto. Apakšsadaļu — **Datorprogrammas** lieto tikai darbiem par datorprogrammām.

b. Elementi, kuriem priekšmeta aprakstgalvas nepiešķir. Priekšmeta aprakstgalvas nepiešķir programmas valodai, datora markai vai modelim, operētājsistēmai, jo pieeju šiem elementiem nodrošina aprakstošā katalogizācija.

c. Kad piešķir datorprogrammas nosaukuma aprakstgalvu. Pašām datorprogrammām programmas nosaukuma aprakstgalvu nepiešķir. Piemēram, katalogizējot Lotus 1-2-3, aprakstgalvu **Lotus 1-2-3 (faili)** nepiešķir. Tās vietā piešķir atbilstošu tematisko aprakstgalvu, piemēram, **Izklājlapas—Programmatūra** un **Uzņēmējdarbība—Programmatūra**. Aprakstgalvu **Lotus 1-2-3 (faili)** piešķir tikai darbiem *par* šo programmu, piemēram, grāmatai, filmai, periodiskam izdevumam vai pakotnei *par* Lotus 1-2-3 (sk. turpmāk 2. sadaļu)

d. Tematisko vai žanra aprakstgalvu veidošana. Jaunas programmatūru tematiskās vai žanra aprakstgalvas veido, kad tas nepieciešams. To izveidē ievēro tos pašus kritērijus, kurus lieto, katalogizējot grāmatas vai citus materiālus.

A 2070 Programmatūra un darbi par programmatūru

2. Darbi par atsevišķām datorprogrammām.

KB prakse:

a. Nosaukuma aprakstgalvas piešķiršana. Piešķirot datorprogrammas nosaukuma aprakstgalvu darbam par šo programmu, pirmkārt, kb datubāzē pārliedzinās, vai attiecīgajai datorprogrammai ir izveidots nosaukuma autoritatīvais ieraksts. Nosaukuma aprakstgalva parasti ir šādā formā: **[programmas nosaukums]** (bez kvalifikatora), kaut arī dažkārt tā var būt veidota arī kā autora darba nosaukuma kombinācija. Pretrunu gadījumos lieto kvalifikatoru (**faili**).

- *Ja autoritatīvais ieraksts ir atrasts*, aprakstgalvu piešķir tādā formā, kāda lietota autoritatīvajā ierakstā.
- *Ja autoritatīvais ieraksts nav atrasts*, meklē bibliogrāfiskajos ierakstos, lai noteiktu, vai pati programma Kongresa bibliotēkā ir katalogizēta.
  - *Ja bibliogrāfiskais ieraksts ir atrasts* un tas ievadīts ar darba nosaukumu, tad šo darba nosaukumu, tādā formā, kādā tas ievadīts 245. laukā, piešķir kā priekšmeta aprakstgalvu. Vispārīgais materiāla apzīmējums **[faili]** nav uzskatāms par aprakstgalvas daļu. Ja bibliogrāfiskais ieraksts ievadīts ar personvārdu vai institūcijas nosaukumu, tad kā priekšmeta aprakstgalvu piešķir autora-darba nosaukuma kombināciju, tādā pašā veidā kā komentāriem (salīdzināt ar A 1435). Ja ir šaubas par priekšmeta aprakstgalvas formu, jākonsultējas ar aprakstošās katalogizēšanas darbiniekiem.
  - *Ja bibliogrāfiskais ieraksts nav atrasts*, aprakstgalvu nosaukumu autoritatīvajā datnē veido *Special Materials Cataloging Division* (Īpašo materiālu katalogizēšanas nodaļas) *Computer Files team* (Elektronisko resursu grupas) darbinieki.

b. Tematisko aprakstgalvu piešķiršana. Papildus programmas nosaukuma aprakstgalvai piešķir vismaz vēl vienu — programmas temata vai lietojuma aprakstgalvu. *Piemēri:*

Darba nosaukums: The best book about Lotus 1-2-3.

630 00 \$a Lotus 1-2-3 (faili)

650 #0 \$a Uzņēmējdarbība \$x Datorprogrammas.

Darba nosaukums: WordPerfect book.

630 00 \$a WordPerfect (faili)

650 #0 \$a Tekstapstrāde.

3. Programmatūru bibliogrāfijas un katalogi. Brīvi pievienojamo formas apakšsadaļu —**Bibliogrāfijas** lieto aiz aprakstgalvas **Programmatūra** vai tipveida aprakstgalvas **[temats]**—**Programmatūra** tikai grāmatu sarakstiem par programmatūru. Apakšsadaļu —**Katalogi** lieto tikai pašu programmatūru sarakstiem.

PAMATOJUMS: Šeit sniegtas vadlīnijas brīvi pievienojamās apakšiedaļas —**Dziesmas un mūzika un —Dziesmas un mūzika—Vēsture un kritika** lietošanai. Norādījumus par apakšiedaļas —**Mūzika lietošanu** aiz etnisko grupu aprakstgalvām sk. A 1103 un A 1917. Norādījumus par apakšiedaļas —**Teksti lietošanu** aiz vokālās mūzikas aprakstgalvām sk. A 2190, 2.

1. Skaņdarbi. Apakšiedaļu —**Dziesmas un mūzika** lieto kā brīvi pievienojamo apakšiedaļu vokāliem vai instrumentāliem skaņdarbiem. Šo apakšiedaļu lieto aiz tematiskām aprakstgalvām, tai skaitā personu grupām, kā arī aiz personvārdiem vai nosauktām entītijām, piemēram, institūciju, vietu, militāro dienestu un konkrētu karu aprakstgalvām. Apakšiedaļu —**Dziesmas un mūzika** lieto šādiem darbu veidiem:

- Mūzika par kādu tematu. *Piemēri:*

Darba nosaukums: Keep the home fire burning : the songs and music of the 1st World War.

650 #0 \$a Pirmais pasaules karš, 1914-1918
\$v Dziesmas un mūzika.

Darba nosaukums: Lincoln portrait / Aaron Copland.

600 10 \$a Lincoln, Abraham, \$d 1809-1865
\$v Dziesmas un mūzika.

Darba nosaukums: Songs of Rutgers University.

610 20 \$a Rutgers University \$v Dziesmas un mūzika.

Skaņdarbiem, kuru teksts ir iepriekš sarakstīts literārs vai cita veida sacerējums, aiz personvārda aprakstgalvas lieto brīvi pievienojamo formas apakšiedaļu —**Tekstam komponēta mūzika**, kā aprakstīts A 1110.

- Mūzika, kuras sacerēšanu inspirējusi persona vai ģeogrāfiska vieta vai kura interpretē personu vai ģeogrāfisku vietu. *Piemēri:*

Darba nosaukums: Schelomo : Hebrew rhapsody for violoncello and orchestra / Ernest Bloch.

600 00 \$a Zālamans, \$c Izraēlas karalis \$v Dziesmas un mūzika.

Darba nosaukums: Elegy for J.F.K. / Igor Stravinsky. [dziesma baritonam un 3 klarinetēm]

600 10 \$a Kennedy, John F. \$q (John Fitzgerald),
\$d 1917-1963 \$v Dziesmas un mūzika.

Darba nosaukums: Mount Saint Helens Symphony / Alan Hovhaness.

651 #0 \$a Svētās Helēnas kalns (Amerikas Savienotās Valstis) \$v Dziesmas un mūzika.

Darba nosaukums: Four Marian antiphons. [to the Blessed Virgin Mary]

600 00 \$a Marija, \$c Svētā jaunava \$v Dziesmas un mūzika.

A 2075 Dziesmas un mūzika

Darba nosaukums: Washington's march at the battle of Trenton. [klavierēm]
600 10 \$a Washington, George \$d 1732-1799
\$v Dziesmas un mūzika.

Darba nosaukums: The official music of the XXIIIrd Olympiad, Los Angeles, 1984.
611 20 \$a Olimpiskās spēles \$n (23 : \$d 1984 :
\$c Losandželosa, Amerikas Savienotās
Valstis) \$v Dziesmas un mūzika.

Darba nosaukums: The Clearwater Songbook.
610 20 \$a Clearwater (Slūpjahta) \$v Dziesmas un
mūzika.

- Mūzika, kas citā veidā saistīta ar aprakstgalvu.

Piezīme: Priekšmetu autoritatīvajā datnē pārbauda, vai nav izveidota vārdkopas aprakstgalva, ko varētu lietot aprakstgalvas un apakšiedaļas —Dziesmas un mūzika kombinācijas vietā, kā arī, vai ir izdarīta pareizā izvēle starp 2 vai vairākām līdzīgām aprakstgalvām.

Piemērs:

Darba nosaukums: Smoking and drinking. [madrigāli]
650 #0 \$a Smēķēšana \$v Dziesmas un mūzika.
650 #0 \$a Galda dziesmas.

Izņēmums: Šo apakšiedaļu nelieto muzikāli dramatisko darbu, kurus var uzvest, piemēram, opera vai balets, aprakstgalvām. Šādu darbu aprakstgalvām lieto apakšiedaļu —Drāma. Piemēri:

Darba nosaukums: Nixon in China /John Adams. [opera]
600 10 \$a Nixon, Richard M. \$q (Richard Milhous)
\$d 1913- \$v Drāma.

Darba nosaukums: Cats / Andrew Lloyd Webber. [mūzikls]
650 #0 \$a Kaķi \$v Drāma.

2. Vēsture un kritika. Darbiem, kuros apskatītas dziesmas vai mūzika par kādu tematu vai entītiju, apakšiedaļu —**Dziesmas un mūzika** pakārto tālāk ar apakšiedaļu —**Vēsture un kritika.** *Piemēri:*

Darba nosaukums: The Faust legend in music.
600 10 \$a Faust, \$d. ap 1540 \$x Dziesmas un mūzika
\$x Vēsture un kritika.

Darba nosaukums: La musique maçonnique et ses musiciens.
610 20 \$a Brīvmūrnieki \$x Dziesmas un mūzika \$x Vēsture
un kritika.

Darba nosaukums: The urban & industrial songs of the Black Country and Birmingham.

650 #0 \$a Strādnieku šķira \$z Lielbritānija \$z Anglija
\$x Dziesmas un mūzika \$x Vēsture un kritika.

Izņēmums: Aiz karu u. tml. aprakstgalvām nelieto apakšiedaļu—**Dziesmas un mūzika—
Vēsture un kritika.** Lieto [*kara, revolūcijas u. tml. nosaukums*]**—Mūzika un karš,
[revolūcija utt.]**, kā aprakstīts A 1200.

PAMATOJUMS: Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Avoti** lieto aiz vēstures tematu, personvārda-darba nosaukuma un unificētā nosaukuma aprakstgalvām, noteikta veida literatūras aprakstgalvām, kā arī tiesību sistēmu aprakstgalvām. To piešķir dokumentu, vēstuļu u. tml. krājumiem, kas sakopoti attiecīgā temata vēstures izpētei studentu, zinātnieku u. c. vajadzībām, kā arī darbiem par visu veidu avotiem. Šo apakšiedaļu lieto arī aiz personvārdu aprakstgalvām darbiem par šo personu realizētu vai nerealizētu darbu ideju vai iedvesmas avotiem un šādu avotu materiālu krājumiem. Šeit sniegtas vadlīnijas šīs apakšiedaļas piešķiršanai.

1. Vēsture. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Avoti** lieto aiz vēstures aprakstgalvām vēstures avotu krājumiem vai darbiem par šiem avotiem. Apakšiedaļu —**Avoti** lieto tieši aiz aprakstgalvām un apakšiedaļām, kas apzīmē vēsturi, vēsturisku notikumu, vai ar vēsturi nepārprotami saistītu jēdzienu. Citām aprakstgalvām vēstures avotu apzīmēšanai lieto apakšiedaļu —**Vēsture—Avoti** vai —**Vēsture—[laikposma apakšiedaļa]—Avoti**. Norādījumus par apakšiedaļas —**Vēsture** lietošanu, kā arī aprakstgalvām un apakšiedaļām, kuras traktē kā vēsturiskas, sk. A 1647.

a. Krājumi. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Avoti** piešķir kā formas apakšiedaļu aiz vēstures aprakstgalvām mūsdienu rakstu vai dokumentu krājumiem, piemēram, juridiskiem dokumentiem, vēstulēm, dienasgrāmatām, dzimtas dokumentiem u. tml., kas vēlāk apkopoti attiecīgā priekšmeta studijām vai pētījumiem, studentu, zinātnieku u. tml. vajadzībām. *Piemēri:*

Darba nosaukums: Human documents of Adam Smith's time.

651 #0 \$a Lielbritānija \$x Ekonomiskais stāvoklis
\$y 1760-1860 \$v Avoti.

651 #0 \$a Lielbritānija \$x Sociālais stāvoklis
\$y 18. gs. \$v Avoti.

Darba nosaukums: Documents illustrative of the Continental Reformation.

650 #0 \$a Reformācija \$v Avoti.

Darba nosaukums: Dance as theatre art : source readings in dance history from 1581 to the present.

650 #0 \$a Deja \$x Vēsture \$v Avoti.

Tā kā atsevišķas personas saraksti vai dienasgrāmatas, atkarībā no lasītāja viedokļa, var uzskatīt vai arī neuzskatīt par vēstures avotiem, apakšiedaļu —**Avoti** vai —**Vēsture—Avoti** nepievieno aprakstgalvām, kas piešķirtas šāda veida darbiem. Par aprakstgalvu piešķiršanu personīgai sarakstei vai dienasgrāmatām sk. A 1480 vai A 1538.

Par aprakstgalvu piešķiršanu valdības dokumentu krājumiem sk. A 1643, 6.

b. Darbi par avotiem. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Avoti** lieto aiz vēstures aprakstgalvām darbiem, kuros apskatīti visu veidu vēstures avotu materiāli, tai skaitā rakstveida, vizuālie, filmu, mutvārdu u. tml. *Piemēri:*

Darba nosaukums: A critical study of prehispanic source materials for the study of Philippine history.

651 #0 \$a Filipīnas \$x Vēsture \$y Līdz 1521
\$x Avoti.

A 2080 Avoti

Darba nosaukums: Sport — a guide to historical sources in the UK.

650 #0 \$a Sports \$z Lielbritānija \$x Vēsture
\$v Avoti.

Darba nosaukums: The sources of social and economic history of Rajasthan.

651 #0 \$a Radžastāna (Indija) \$x Sociālais stāvoklis
\$x Avoti.

651 #0 \$a Radžastāna (Indija) \$x Ekonomiskais
stāvoklis \$x Avoti.

2. Atsevišķi darbi. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Avoti** lieto aiz personvārda-darba nosaukuma vai unificētā nosaukuma aprakstgalvām jebkuras nozares darbiem par autora(-u) sacerējumos izmantotajiem avotiem. *Piemēri:*

630 00 \$a Beowulf \$x Avoti.

630 00 \$a Bībele \$x Avoti.

600 10 \$a Gibbon, Edward, \$d 1737-1794. \$t History of the
decline and fall of the Roman Empire \$x Avoti.

600 10 \$a Shakespeare, William, \$d 1564-1616. \$t Hamlet
\$x Avoti.

3. Literatūra.

a. Vispārīgais noteikums. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Avoti** lieto aiz literatūru, t. sk. atsevišķu žanru aprakstgalvām, darbiem par šo literāro darbu tapšanas iedvesmas vai ideju avotiem, piemēram, **Angļu dzeja—Agrīnie jaunie laiki, 1500-1700—Avoti.**

b. Atsevišķi rakstnieki. Atbilstoši A 1110, brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Avoti** lieto aiz atsevišķu rakstnieku personvārdu aprakstgalvām darbiem par literāro darbu iedvesmas vai ideju avotiem un šo avotu krājumiem, piemēram, **Shakespeare, William, 1564-1616—Avoti.**

4. Personvārdi. Atbilstoši A 1110, brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Avoti** lieto aiz personvārdu aprakstgalvām darbiem par attiecīgās personas realizētu vai nerealizētu darbu iedvesmas vai ideju avotiem un šo avotu krājumiem. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Fritz Eichenberg: artist on the witness stand.

600 10 \$a Eichenberg, Fritz, \$d 1901-1990 \$x Avoti.

600 10 \$a Eichenberg, Frits, \$d 1901-1990 \$x Psiholoģija.

Tipveida aprakstgalvu [**personvārds**]—[**temats**] nepakārto tālāk ar apakšiedaļu —**Avoti** vai —**Vēsture—Avoti**. Tematiskiem avotu krājumiem par personu piešķir tipveida aprakstgalvu [**personvārds**]—[**temats**] un papildu tematiskās aprakstgalvas, atbilstoši A 1110, 8, pakārtotas ar apakšiedaļu —**Avoti**. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Abraham Lincoln's views of slavery : documents.

600 10 \$a Lincoln, Abraham, \$d 1809-1865 \$x Uzskati par
verdzību.

650 #0 \$a Verdzība \$z Amerikas Savienotās Valstis
\$x Vēsture \$y 19. gs. \$v Avoti.

5. *Tiesības.*

a. Tiesību sistēmas. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Avoti** lieto aiz tiesību sistēmu aprakstgalvām darbiem, kuri satur attiecīgās tiesību sistēmas izveidei nozīmīgus vēsturiskus dokumentus, piemēram, likumdošanas aktus, muitas dokumentus, tiesas spriedumus un dokumentāciju, juristu rakstus u. tml., kā arī darbiem par šiem dokumentiem. *Piemēri:*

650 #0 \$a Kanoniskās tiesības \$v Avoti.
 650 #0 \$a Islāma tiesības \$v Avoti.
 650 #0 \$a Tiesības \$z Birma \$v Avoti.
 650 #0 \$a Tiesības, širokēzu indiāņu \$v Avoti.

b. Tiesību temati. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Avoti** lieto aiz tipveida aprakstgalvas [*tiesību temats*]—**Vēsture** darbiem par attiecīgā tiesību temata vēstures dokumentāliem avotiem un šādu dokumentu krājumiem. Dokumentu krājumus kodē ar \$v; darbus par avotiem — ar \$x. *Piemēri:*

650 #0 \$a Feodālās tiesības \$z Itālija \$x Vēsture \$v Avoti.
 650 #0 \$a Preses tiesības \$z Urugvaja \$x Vēsture \$x Avoti.
 650 #0 \$a Izglītības tiesības un likumdošana \$z Francija \$x Vēsture \$x Avoti.
 650 #0 \$a Verdzība \$x Tiesības un likumdošana \$z Amerikas Savienotās Valstis \$x Vēsture \$v Avoti.

6. *Bibliogrāfijas un katalogi.*

a. Bibliogrāfijas. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Bibliogrāfijas** lieto aiz tipveida aprakstgalvas [*temats*]—**Avoti** vai [*temats*]—**Vēsture**—**Avoti** attiecīgā temata avotu bibliogrāfijām. *Piemēri:*

650 #0 \$a Krusta kari \$x Avoti \$v Bibliogrāfijas.
 650 #0 \$a Tehnoloģija \$x Vēsture \$x Avoti \$v Bibliogrāfijas.

b. Katalogi. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Katalogi** lieto aiz tipveida aprakstgalvas [*temats*]—**Avoti**—**Bibliogrāfijas** vai [*temats*]—**Vēsture**—**Avoti**—**Bibliogrāfijas** atsevišķiem avotu krājumu katalogiem. Piešķir papildu aprakstgalvas atbilstoši A 1361. *Piemēri:*

Darba nosaukums: Guide to the manuscript collection of Friends Historical Library of Swarthmore College.

650 #0 \$a Draugu klubs \$z Amerikas Savienotās Valstis \$x Manuskripti \$v Katalogi.
 650 #0 \$a Draugu klubs \$z Amerikas Savienotās Valstis \$x Vēsture \$x Avoti \$v Bibliogrāfijas \$v Katalogi.
 610 20 \$a Friends Historical Library of Swarthmore College \$v Katalogi.

PAMATOJUMS: *Tehniskie noteikumi ir prasību, izmēru, materiālu u. tml. detalizēti apraksti vai novērtējums plānotām celtnēm, būvēm, produktiem u. tml. Šeit sniegta vadlīnijas aprakstgalvas **Tehniskie noteikumi** un apakšiedaļas —**Tehniskie noteikumi** piešķiršanai. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Līgumi un tehniskie noteikumi**, ko agrāk pievienoja tehnikas un celtniecības aprakstgalvām, pārtrauca lietot 1989. gadā. To aizstāja ar brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Tehniskie noteikumi**, kā arī līgumu veidu, piemēram, **Celtniecības līgumi** un **Ceļu būves līgumi** vārdkopas aprakstgalvām.*

1. Vispārīgais noteikums. Aprakstgalvu **Tehniskie noteikumi** (var pakārtot *geogr.*) piešķir vispārīgiem darbiem par tehniskajiem noteikumiem.

2. Noteikti temati.

a. Tehnika un celtniecība. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Tehniskie noteikumi** (var pakārtot *geogr.*) lieto kā formas vai tematisko apakšiedaļu aiz tehnikas vai celtniecības veidu aprakstgalvām darbiem, kuri satur detalizētus prasību aprakstus vai to novērtējumu celtniecības vai tehniskiem projektiem, kā arī darbiem par šādām prasībām vai to novērtējumu. Darbiem kas satur tehniskos noteikumus, apakšiedaļu kodē kā \$v apakšlauku, bet darbiem par tehniskajiem noteikumiem — kā \$x apakšlauku. *Piemēri:*

650 #0 \$a Tilti \$v Tehniskie noteikumi.
 650 #0 \$a Autoostas \$x Tehniskie noteikumi
     \$z Lielbritānija.
 650 #0 \$a Tehnika \$x Tehniskie noteikumi \$z Amerikas
     Savienotās Valstis.

Apakšiedaļu —**Tehniskie noteikumi** pievieno objekta (plānota vai uzcelta), aprakstgalvai, nevis procesa (celtniecības vai tehnoloģiskā) aprakstgalvai, ja pastāv abas šīs aprakstgalvas. *Piemēri:*

650 ## \$a Tilti, arkveida \$v Tehniskie noteikumi.
 [nevis 650 ## \$a Tilti, arkveida \$x Projektēšana un
     celtniecība \$x Tehniskie noteikumi.]

b. Citi temati. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Tehniskie noteikumi** (var pakārtot *geogr.*) lieto kā formas vai tematisko apakšiedaļu aiz produktu vai preču veidu, ražošanas veidu u. tml. aprakstgalvām, darbiem, kas satur detalizētus materiālu, izmēru u. tml. prasību aprakstus, kurus lieto produktu ražošanā vai piegādē. Darbiem, kas satur tehniskos noteikumus, apakšiedaļu kodē kā \$v apakšlauku, bet darbiem par tehniskajiem noteikumiem — kā \$x apakšlauku. *Piemēri:*

650 #0 \$a Automobiļi \$x Tehniskie noteikumi \$z Amerikas
     Savienotās Valstis.
 650 #0 \$a Celtniecības industrija \$x Tehniskie noteikumi
     \$z Lielbritānija.
 650 #0 \$a Optiskie materiāli \$x Tehniskie noteikumi
     \$z Francija.

Apakšiedaļu aiz ražošanu attēlojošām aprakstgalvām piešķir tikai tad, ja darbs nav par viena atsevišķa produkta ražošanas tehniskajiem noteikumiem.

PAMATOJUMS: *Aprakstgalvu **Statistika** un ar to saistītas aprakstgalvas un apakšiedaļas piešķir darbiem, kas satur skaitlisku informāciju vai darbus par šo informāciju, tās vākšanas metodēm un izmantošanu. Šeit sniegta vadlīnijas šīs aprakstgalvas un ar to saistītu aprakstgalvu un apakšiedaļu piešķiršanai.*

1. Statistika.

a. Vispārīgais noteikums. Aprakstgalvu **Statistika** piešķir vispārīgiem, ar noteiktu tematu vai vietu nesaistītiem, statistikas informāciju saturošiem darbiem, darbiem par statistiku, vai arī vispārīgiem darbiem par statistikas vākšanas, pētniecības un lietošanas metodēm.

b. Īpašie noteikumi. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Statistika** lieto aiz valstu, pilsētu u. tml. nosaukumu, atsevišķu institūciju, personu grupu un etnisko grupu aprakstgalvām, kā arī aiz tematiskām aprakstgalvām, darbiem, kas satur vai apraksta statistikas informāciju par šiem objektiem. Darbiem, kas satur statistikas datus, apakšiedaļu kodē kā \$v apakšlauku, bet darbiem par statistikas datiem — kā \$x apakšlauku. *Piemēri:*

650 #0 \$a Āzijas izcelsmes amerikāņi \$x Statistika.
 610 20 \$a Katoļu baznīca \$x Statistika.
 650 #0 \$a Celtniecības industrija \$v Statistika.
 650 #0 \$a Ziemeļamerikas indiāņi \$x Statistika.
 650 #0 \$a Augstskolas \$v Statistika.

Atsevišķu statistikas veidu jaunas aprakstgalvas neveido kā vārdkopas aprakstgalvas. Pastāvošās vārdkopas aprakstgalvas, piemēram, **Bibliotēku statistika**, **Matemātiskā statistika** vai **Medicīniskā statistika** var turpināt lietot.

2. Medicīnas statistika.

a. Vispārīgais noteikums. Aprakstgalvu **Medicīniskā statistika** piešķir vispārīgiem darbiem, kas satur medicīniskās statistikas datus vai apraksta medicīnas statistikas vākšanas, pētniecības un lietošanas metodes.

b. Vieta. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Statistika, medicīniskā** lieto aiz valstu, pilsētu u. tml. nosaukumiem, darbiem, kas sastāv no šo vietu medicīniskās statistikas datiem vai apraksta medicīnisko statistiku šajās vietās. Darbiem, kas sastāv no statistikas informācijas, apakšiedaļu kodē kā \$v apakšlauku, bet darbiem par statistiku — kā \$x apakšlauku.

c. Temats. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Statistika** lieto aiz medicīnas tematu, tai skaitā slimību nosaukumu, aprakstgalvām darbiem, kas satur vai apraksta statistiku par attiecīgo tematu, piemēram, **Vēzis—Statistika**; **Veselības aprūpe—Statistika**. Darbiem, kas sastāv no statistikas informācijas, apakšiedaļu kodē kā \$v apakšlauku, bet darbiem par statistiku — kā \$x apakšlauku.

d. Vieta un temats. Tipveida aprakstgalvu [**temats**]—[**vieta**]—**Statistika** un [**vieta**]—**Statistika, medicīniskā** piešķir darbiem, kas satur vai apraksta statistiku par medicīnas tematiem noteiktā vietā.

3. *Dzimsības, laulību un mirstības statistika.*

a. Vispārīgais noteikums. Aprakstgalvu **Dzimsības, laulību un mirstības statistika** piešķir darbiem, kas satur vai apraksta dzimsības, laulību un/vai mirstības statistiku un darbiem par šāda veida statistikas vākšanas, pētniecības un lietošanas metodēm.

b. Vieta vai etniska grupa.

(1) *Vispārīgais noteikums.* Brīvi pievienojamo apakšsadaļu —**Statistika, dzimsības, laulību un mirstības** lieto aiz valstu, pilsētu u. tml. nosaukumu aprakstgalvām vai aiz etnisko grupu aprakstgalvām darbiem, kas satur vai apraksta dzimsības, laulību un mirstības statistiku šajās vietās vai etniskajās grupās. Darbiem, kas sastāv no statistikas informācijas, apakšsadaļu kodē kā \$v apakšlauku, bet darbiem par statistiku — kā \$x apakšlauku.

(2) *Vieta un etniska grupa.* Tipveida aprakstgalvu [*etniskās grupas nosaukums*]—[*vieta*]—**Statistika, dzimsības, laulību un mirstības** un [*vieta*]—**Statistika, dzimsības, laulību un mirstības** piešķir darbiem, kas satur vai apraksta statistikas datus par etnisko grupu noteiktā ģeogrāfiskā vietā.

c. Kara nosaukums. Tipveida aprakstgalvu [*kara nosaukums*]—**Zaudējumi**—**Statistika** piešķir darbiem, kas satur vai apraksta kara laikā ievainoto, nogalināto, gūstā saņemto u. tml. militārpersonu statistikas datus. Apakšsadaļu —**Zaudējumi (statistika utt.)** pārtrauca lietot 1996. gadā (salīdzināt ar A 1200).

4. *Statistiskās metodes.*

a. Vispārīgais noteikums. Aprakstgalvu **Statistika** piešķir vispārīgiem darbiem par statistikas vākšanas, pētniecības un lietošanas metodēm.

b. Atsevišķi temati. Brīvi pievienojamo apakšsadaļu —**Statistiskās metodes** lieto aiz tematiskajām aprakstgalvām darbiem par statistiskām vai varbūtības novērtēšanas metodēm, kuras lieto attiecīgā temata jomā.

Statistiskām metodēm, ko lieto noteiktā temata jomā, neveido vārdkopas aprakstgalvas, tomēr pastāvošās vārdkopas aprakstgalvas, piemēram, **Izglītības statistika**, var turpināt lietot.

5. *Statistikas dienesti.*

a. Vispārīgais noteikums. Aprakstgalvu **Statistikas dienesti** piešķir vispārīgiem darbiem par dienestiem, kas vāc un izplata skaitliskus datus.

b. Vietas un temati. Brīvi pievienojamo apakšsadaļu —**Statistikas dienesti** lieto aiz valstu, pilsētu u. tml. nosaukumu aprakstgalvām darbiem par dienestiem, kas atrodas šajās vietās un vāc statistikas datus. Šo apakšsadaļu lieto arī aiz tematiskām aprakstgalvām darbiem par dienestiem, kas vāc attiecīgā temata statistikas datus.

6. Teksts, pretstatā skaitliskai informācijai. Ja katalogizējamais darbs sastāv no teksta un statistikas datiem par tematu un statistikas informācija aizņem vairāk nekā divdesmit procentus no darba satura, un šo skaitlisko datu nozīmība ir darbā uzsvērta, tad aprakstgalvu piešķir gan tekstam, gan statistikai.

7. Darba veids/satura kodu veids. Darbiem, kas ietver vismaz divdesmit procentus statistikas, 008/24-27 lauka atbilstošā pozīcijā piešķir kodu s seriālizdevumu vai grāmatu ierakstiem (KB IBS 008. lauka ievadlogā **Saturs**). Šo kodu nepiešķir darbiem par statistiku, statistiskām metodēm vai statistikas dienestiem, kuri faktiski nesatur skaitlisku informāciju.

PAMATOJUMS: Tā kā ielām un ceļiem piemīt gan ģeogrāfisku objektu, gan būvju pazīmes, šo entītijū aprakstgalvu izveidi un kvalificēšanu nosaka īpaši, šeit aprakstītie noteikumi.

1. Aprakstgalvas formulēšana. Ielas vai ceļa aprakstgalvu veido tās valsts valodā, kurā iela vai ceļš atrodas. Lieto autoritatīvos avotos visbiežāk sastopamo nosaukuma formu. Ja nosaukums attiecīgās valsts valodā nav minēts katalogizējamajā darbā vai viegli pieejamos uzziņu avotos, veido „pagaidu” aprakstgalvu, kā aprakstīts A 1334, 2.c.(3). Ielām, kuru nosaukumus veido skaitļi, mazāki par simtu, nosaukumu raksta ar skaitļa vārdiem, piemēram, **Forty-second Street (Ņujorka, Amerikas Savienotās Valstis)**.

2. Aprakstgalvas kvalificēšana.

a. Ielas vai ceļi, kas pilnībā atrodas ārpus pilsētas. Aprakstgalvu kvalificē atbilstoši A 1334 aprakstītajiem principiem. *Piemēri:*

151 #0 §a Rodovia Transamazônica (Brazīlija)
 151 #0 §a New York State Thruway (Amerikas Savienotās Valstis)
 151 #0 §a George Washington Memorial Parkway (Amerikas Savienotās Valstis)
 151 #0 §a Interstate 77

Šos principus ievēro arī ceļiem, kas šķērso vai savieno pilsētas, bet pārsvarā atrodas ārpus pilsētas vai pilsētām.

b. Ielas vai ceļi pilsētās. Aprakstgalvu kvalificē ar pilsētas nosaukumu, kurā iela atrodas. *Piemēri:*

151 ## §a Jarvis Street (Toronto, Kanāda)
 151 ## §a Bond Street (Londona, Lielbritānija)

Ja jānodrošina aprakstgalvas unikālums divām vai vairākām vienāda nosaukuma ielām vienā pilsētā, pievieno pilsētas rajona, kvartāla u. tml. nosaukumu. *Piemēri:*

151 ## §a Seventh Avenue (Manhetena, Ņujorka, Amerikas Savienotās Valstis)
 151 ## §a Seventh Avenue (Bruklina, Ņujorka, Amerikas Savienotās Valstis)
 151 ## §a High Road (Haringeja, Londona, Lielbritānija)

Ielas Vašingtonā. Vašingtonas ielu attēlojošā aprakstgalvā vai tās kvalifikatorā neiekļauj rajona vai kvartāla nosaukumu, kurā šī iela atrodas, pat ja jānovērš pretruna starp vienādiem ielu nosaukumiem. Lieto vienu un to pašu aprakstgalvu, neatkarīgi no ielas atrašanās kādā no četriem Vašingtonas rajoniem. *Piemērs:*

151 ## §a M Street (Vašingtona, Amerikas Savienotās Valstis)
 [nevis 151 ## §a M Street N.W. (Vašingtona, Amerikas Savienotās Valstis)]
 [nevis 151 ## §a M Street (Džordžtauna, Vašingtona, Amerikas Savienotās Valstis)]

A 2098 Ielas un ceļi

Iela, kura stiepjas pāri pilsētas robežām, bet kopumā asociējas kā pilsētai piederoša, tiek traktēta kā pilsētas teritorijā esoša. Aprakstgalvu kvalificē ar tās pilsētas nosaukumu, ar kuru šī iela asociējas. *Piemēri:*

- 151 ## \$a Pennsylvania Avenue (Vašingtona, Amerikas Savienotās Valstis)
- 151 ## \$a Main Street (Bufalo, Amerikas Savienotās Valstis)

3. Norādes. Jebkuru ielas nosaukuma variantu pievieno kā 451. lauku. Ja ielas vai ceļa nosaukums sākas ar vispārēju apzīmējumu, tad pirms ievadīšanas 451. laukā, nosaukumu pārveido formā, kura sākas ar īpašvārdu, un kurā vispārīgais apzīmējums ir tulkots angļu valodā. *Piemēri:*

- 151 ## \$a Calle de los Herreros (Villafranca del Panadés, Spānija)
- 451 ## \$a Carrer dels Terrers (Villafranca del Panadés, Spānija)
- 451 ## \$a Herreros iela (Villafranca del Panadés, Spānija)
- 451 ## \$a Terrers iela (Villafranca del Panadés, Spānija)

Ja iespējams, pievieno 550. (plašāks termins) lauku ar aprakstgalvu **Ielas**—[vieta], **Ceļi**—[vieta] vai atbilstošu konkrētākas nozīmes aprakstgalvu, piemēram, **Ātrgaitas autoceļi**—[vieta], **Bulvāri**—[vieta] u. tml. Plašāka termina aprakstgalvu pakārto ģeogrāfiski tikai ar valsts nosaukumu (vai Kanādas, Lielbritānijas un Amerikas Savienoto Valstu gadījumā — ar pirmā līmeņa politiskās vienības nosaukumu). Ceļa posmam, kas ir daļa no garāka ceļa, pievieno papildu 551. (plašāks termins) lauku ar garākā ceļa nosaukumu, ja autoritatīvais ieraksts šim nosaukumam ir izveidots. Kā 551. lauku nepievieno tipveida aprakstgalvu [pilsēta]—[temats]. Tās vietā, ja atbilst katalogizējamā darbam saturam, piešķir, piemēram, aprakstgalvu [pilsēta]—**Ceļojumu apraksti**.

4. Ceļu pārvadi uz ātrgaitas autoceļiem. Atsevišķu ceļu pārvadu nosaukumiem aprakstgalvas veido tās valsts valodā, kurā ceļu pārvads atrodas. Šīs aprakstgalvas ievada 151. laukā un kvalificē ar ātrgaitas autoceļa nosaukumu. Jebkuru nosaukuma variantu, kvalificētu ar ātrgaitas autoceļa nosaukumu, pievieno kā 451. lauku. Aprakstgalvu **Ceļu pārvadi uz ātrgaitas autoceļiem**—[vieta] pievieno kā 550. (plašāks termins) lauku. Plašākā termina aprakstgalvu pakārto ģeogrāfiski tikai ar valsts nosaukumu (vai Kanādas, Lielbritānijas un Amerikas Savienoto Valstu gadījumā — ar pirmā līmeņa politiskās vienības nosaukumu), kurā ceļu pārvads atrodas, neņemot vērā, kā kvalificēta ātrgaitas autoceļa nosaukuma aprakstgalva. Pievieno arī ātrgaitas autoceļa nosaukumu kā 551. (plašāks termins) lauku. Pievieno 667. lauku ar tekstu „Šo aprakstgalvu nelieto kā ģeogrāfisko apakšsadaļu”. *Piemērs:*

- 151 ## \$a Nisqually Interchange (Interstate 5)
- 451 ## \$a Nisqually Flats Inerchange (Interstate 5)
- 550 ## \$w g \$a Ceļu pārvadi uz ātrgaitas autoceļiem
\$z Amerikas Savienotās Valstis
- 551 ## \$w g \$a Interstate 5
- 667 ## \$a Šo aprakstgalvu nelieto kā ģeogrāfisko apakšsadaļu.

5. *Ielu un ceļu aprakstgalvu piemēri.*

- 151 ## \$a Cumberland Road
 451 ## \$a Great National Pike
 451 ## \$a National Road (Cumberland Road)
 451 ## \$a Old National Road
 451 ## \$a Old Pike
 550 ## \$w g \$a Ceļi \$z Amerikas Savienotās Valstis
 551 ## \$w g \$a United States Highway 40
- 151 ## \$a United States Highway 40
 451 ## \$a Highway 40 (Amerikas Savienotās Valstis)
 451 ## \$a Route 40 (Amerikas Savienotās Valstis)
 451 ## \$a U.S. 40
 451 ## \$a U.S. Highway 40
 451 ## \$a United States Route 40
 550 ## \$w g \$a Ceļi \$z Amerikas Savienotās Valstis
- 151 ## \$a East Papago Freeway (Fēniksa, Amerikas Savienotās Valstis)
 550 ## \$w g \$a Ātrgaitas autoceļi \$z Amerikas Savienotās Valstis
- 151 ## \$a Crêt-Vaillant (Locle, Šveice)
 451 ## \$a Rue du Crêt-Vaillant (Locle, Šveice)
 550 ## \$w g \$a Ielas \$z Šveice
- 151 ## \$a Interstate 77
 451 ## \$a I-77
 451 ## \$a Interstate Highway 77
 550 ## \$w g \$a Ātrgaitas autoceļi \$z Amerikas Savienotās Valstis

1. Aprakstgalvas Streiki un lokauti pakārtošana. Pakārtojot aprakstgalvu **Streiki un lokauti**, kā tālākā pakārtojuma apakšsedaļu labāk lietot ražošanas nozares/uzņēmējdarbības veida, nevis nodarbināto grupas nosaukumu. Katram pakārtojumam veido ierakstu priekšmetu autoritatīvajā datnē. Tipveida aprakstgalvu [*ražošanas nozares/uzņēmējdarbības veida nosaukums*]**—Streiki un lokauti** pievieno kā 450. lauku; 550. lauku nepievieno. Nodrošina pakārtošanu ģeogrāfiski, ievadot 008/06. laukā **i** (KB IBS 008. lauka ievadlogā **Pakārtojums**). *Piemērs:*

150 ## \$a Streiki un lokauti \$x Bankas un banku darbība
450 ## \$a Bankas un banku darbība \$x Streiki un lokauti

[*nevis* 150 ## \$a Streiki un lokauti \$x Banku darbinieki
450 ## \$a Banku darbinieki \$x Streiki un lokauti]

Ja ir jau izveidota aprakstgalva, kurā kā apakšsedaļa lietots nodarbināto grupas nosaukums, šo aprakstgalvu turpina lietot. Ja vienam tematam izveidotas divas aprakstgalvas, no kurām viena pakārtota ar ražošanas nozares/uzņēmējdarbības veida nosaukumu, bet otra — ar nodarbināto grupas nosaukumu, tad otro no minētajām aprakstgalvām dzēš, un lieto tikai pirmo.

2. Aprakstgalvu veidošana atsevišķu streiku nosaukumiem.

a. Streiki, kas nenotiek tikai viena atsevišķa darba devēja uzņēmumā vai apvienībā un tikai vienā noteiktā Amerikas Savienoto Valstu pilsētā vai štatā. Veido šādu aprakstgalvu:

150 ## \$a [*vispārpieņemts nosaukums vai apzīmējums angļu valodā*], [*vieta*], [*gads (-i)*]

Kā [*vieta*] lieto valsts nosaukumu, izņemot gadījumus, kad streiks noticis kādā Kanādas provincē, Lielbritānijas valstī vai Amerikas Savienoto Valstu štatā.

Aprakstgalvu **Streiki un lokauti****—**[*ražošanas nozares/uzņēmējdarbības veida nosaukums*]**—**[*valsts (vai atbilstoša pirmā līmeņa politiskā vienība)*] pievieno kā 550. (plašāks termins) lauku. Ģenerālstreikiem kā 550. lauku pievieno aprakstgalvu **Ģenerālstreiki****—**[*vieta*]. *Piemēri:*

150 ## \$a Ogļraču streiks, Amerikas Savienotās Valstis, 1977-1978

550 ## \$w g \$a Streiki un lokauti \$x Ogļraktuves \$z Amerikas Savienotās Valstis

150 ## \$a Coal Strike, Colo., 1913-1914

550 ## \$w g \$a Strikes and lockouts \$x Coal mining \$z Colorado

150 ## \$a Ogļraču streiks, Amerikas Savienotās Valstis, 1913-1914

550 ## \$w g \$a Streiki un lokauti \$x Ogļraktuves \$z Amerikas Savienotās Valstis

150 ## \$a Policijas streiks, Lielbritānija, 1919

550 ## \$w g \$a Streiki un lokauti \$x Policija \$z Lielbritānija

A 2100 Streiki un lokauti

150 ## \$a Telegrāfistu streiks, Venecuēla, 1930
550 ## \$w g \$a Streiki un lokauti \$x Telegrāfs
\$z Venecuēla

150 ## \$a Ģenerālstreiks, Šrilanka, 1953
550 ## \$w g \$a Ģenerālstreiki \$z Šrilanka

b. Streiki, kas nenotiek viena atsevišķa darba devēja uzņēmumā vai apvienībā, bet vienā noteiktā Amerikas Savienoto Valstu pilsētā vai štatā. Veido šādu aprakstgalvu:

150 ## \$a [*vispārpieņemts nosaukums vai apzīmējums angļu valodā*], [*pilsēta (vai Amerikas Savienoto Valstu apgabals), lielākā administratīvā vienība*], [*gads (-i)*]

Piezīme: Agrāk KB veidoja apakšiedaļas ar streiku veidiem aiz pilsētu vai apgabalu nosaukumiem.

Aprakstgalvu **Streiki un lokauti**—[*ražošanas nozares/uzņēmējdarbības veida nosaukums*]—[*valsts (vai pirmā līmeņa politiskā vienība)*] pievieno kā 550. (plašāks termins) lauku. Ģenerālstreikiem kā 550. lauku pievieno aprakstgalvu **Ģenerālstreiki**—[*vieta*]. *Piemēri:*

150 ## \$a Bookbinders' Strike, London, England, 1901
550 ## \$a Strikes and lockouts \$x Bookbinders \$z England

150 ## \$a Grāmatsējēju streiks, Londona, Lielbritānija, 1901
550 ## \$w g \$a Streiki un lokauti \$x Grāmatsējēji
\$z Lielbritānija

150 ## \$a Coal Strike, Westmoreland County, Pa., 1910-1911
550 ## \$a Strikes and lockouts \$x Coal mining
\$z Pennsylvania

150 ## \$a Ogļraču streiks, Vestmorlendas apgabals, Amerikas Savienotās Valstis, 1910-1911
550 ## \$w g \$a Streiki un lokauti \$x Ogļraktuves
\$z Amerikas Savienotās Valstis

150 ## \$a Tekstilstrādnieku streiks, Rio Blanco, Veracruz-Llave, Meksika, 1907
550 ## \$w g \$a Streiki un lokauti \$x Tekstilrūpniecība
\$z Meksika

c. Streiki pret vienu darba devēju vai apvienību ne tikai vienā pilsētā. Veido šādu aprakstgalvu:

150 ## \$a [*uzņēmuma nosaukuma aprakstgalva, kādā formā tā iekļauta nosaukumu autoritatīvajā datnē, atbilstoši AACR2*], **streiks**, [*gads (-i)*]

Aprakstgalvu **Streiki un lokauti**—[ražošanas nozares/uzņēmējdarbības veida nosaukums]— [valsts (vai pirmā līmeņa politiskā vienība)] pievieno kā 550. (plašāks termins) lauku. *Piemēri:*

150 ## \$a United Aircraft of Canada Strike, 1974-1975
 550 ## \$a Strikes and lockouts \$x Airlines \$z Québec
 (Province)

150 ## \$a United Aircraft of Canada, streiks, 1974-1975
 550 ## \$w g \$a Streiki un lokauti \$x Avioliņijas
 \$z Kanāda \$z Kvebekas province

150 ## \$a Calvé (firma), streiks, 1977
 550 ## \$w g \$a Streiki un lokauti \$x Pārtikas rūpniecība
 un tirdzniecība \$z Nīderlande

150 ## \$a Spicer, S.A., streiks, 1975
 550 ## \$w g \$a Streiki un lokauti \$x Automobiļu rūpniecība
 un tirdzniecība \$z Meksika

d. Streiki pret vienu darba devēju vai apvienību vienā pilsētā. Veido šādu aprakstgalvu:

150 ## \$a [uzņēmuma nosaukuma aprakstgalva kā nosaukumu
 autoritatīvajā datnē, atbilstoši AACR2],
streiks, [pilsēta, lielākā administratīvā
 vienība], [gads(-i)]

Aprakstgalvu **Streiki un lokauti**—[ražošanas nozares/uzņēmējdarbības veida nosaukums]— [valsts (vai pirmā līmeņa politiskā vienība)] pievieno kā 550. (plašāks termins) lauku. *Piemēri:*

150 ## \$a Stocznia Gdańska im. Lenina, streiks, Gdaņska,
 Polija, 1980
 450 ## \$a Leņina kuģu būvētavas streiks, Gdaņska, Polija,
 1980
 550 ## \$w g \$a Streiki un lokauti \$x Kuģubūves industrija
 \$z Polija

150 ## \$a Marinette Knitting Mills Strike, Marinette,
 Wis., 1951
 550 ## \$a Strikes and lockouts \$x Clothing trade
 \$z Wisconsin

150 ## \$a Marinette Knitting Mills, streiks, Marinette,
 Amerikas Savienotās Valstis, 1951
 550 ## \$w g \$a Streiki un lokauti \$x Šūšanas rūpniecība
 \$z Amerikas Savienotās Valstis

e. Streiki pret izglītības institūciju. Aprakstgalvas nodarbināto streikiem pret izglītības institūcijām veido atbilstoši šo noteikumu 2.c vai 2.d sadaļai, atkarībā no tā, vai izglītības institūcija atrodas vienā pilsētā. Studentu streikiem pret izglītības institūciju institūcijas nosaukuma aprakstgalvu pakārto ar brīvi pievienojamo tematisko apakšiedaļu —**Studentu streiks**, [datējums] (salīdzināt ar A 1151).

PAMATOJUMS: *Apakšiedaļu —Mācīšana un mācīšanās lieto aiz noteikta veida aprakstgalvām darbiem par mācīšanu un mācīšanos, tai skaitā metodēm, institūcijām, mācību iespējām, programmām, kursiem, finansējumu u. tml. Šeit sniegta vadlīnijas apakšiedaļas —Mācīšana un mācīšanās piešķiršanai. Par atsevišķu priekšmetu mācību materiālu klasificēšanu sk. F 730.*

1. Vispārīgie noteikumi. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Mācīšana un mācīšanās** (*var pakārtot ģeogr.*) lieto aiz personvārdu, atsevišķu institūciju un vietu nosaukumu, personu grupu un etnisko grupu nosaukumu aprakstgalvām un tematiskām aprakstgalvām darbiem par šo priekšmetu mācīšanu un mācīšanos.

Šo apakšiedaļu nelieto aiz mūzikas aprakstgalvām vai atsevišķu kristiešu konfesiju nosaukumu aprakstgalvām.

Dažām plašas nozīmes disciplīnām ir izveidotas vārdkopas aprakstgalvas, kas aptver visus mācīšanas un mācīšanās aspektus, piemēram, **Lauksaimniecības izglītība; Tehniskā izglītība.** Šāda veida priekšmetiem tipveida aprakstgalva [*temats*]—**Mācīšana un mācīšanās** apzīmē mācīšanas un mācīšanās metodes.

2. Izglītības līmenis. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Mācīšana un mācīšanās**, kvalificētu ar izglītības līmeni apzīmējošu terminu, lieto darbiem par mācīšanu un mācīšanos noteiktā izglītības līmenī, piemēram, **Vēsture—Mācīšana un mācīšanās (pamatskola)—Francija; Daba zinātnes—Mācīšana un mācīšanās (augstskola).**

Var lietot atbilstošas šādas brīvi pievienojamās apakšiedaļas:

- Mācīšana un mācīšanās (augstskola)
- Mācīšana un mācīšanās (internatūra)
- Mācīšana un mācīšanās (klīniskā rezidentūra)
- Mācīšana un mācīšanās (maģistratūra un doktorantūra)
- Mācīšana un mācīšanās (pamatskola)
- Mācīšana un mācīšanās (pirmmācība)
- Mācīšana un mācīšanās (pirmskola)
- Mācīšana un mācīšanās (sākumskola)
- Mācīšana un mācīšanās (turpināmizglītība)
- Mācīšana un mācīšanās (vidusskola)

3. Uzraudzība. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Mācīšana un mācīšanās—Uzraudzība** (*var pakārtot ģeogr.*) lieto aiz tematiskām aprakstgalvām darbiem par attiecīgā temata mācīšanas un mācīšanās uzraudzību. *Piemērs:*

Darba nosaukums: The Art of clinical supervision : a pastoral counseling perspective.

650 #0 \$a Pastorālā padomdošana \$x Mācīšana un mācīšanās
\$x Uzraudzība.

4. —Mācīšana un mācīšanās pretstatā —Apmācība. Darbiem par priekšmeta mācīšanu un mācīšanos kā apmācību kādā arodā vai profesijā piešķir atbilstošu tipveida aprakstgalvu [*temats*]—**Mācības un mācīšana** vai [...] **izglītība** un [*peronu grupa*]—**Apmācība** (ja nepieciešams). Par apakšiedaļas —**Apmācība** piešķiršanu sk. A 2217.

A 2110 Mācīšana un mācīšanās

5. **Vietas.** Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Mācīšana un mācīšanās** (*var pakārtot ģeogr.*) lieto aiz vietu nosaukumu aprakstgalvām vispārīgiem mācību materiāliem par šīm vietām.

Tipveida vārdkopas aprakstgalvu [...] **studijas**, ko lietoja darbiem par apvidus izpēti, piemēram, **Āfrikas studijas**, no 1977. gada vairs nelieto un, sastopot bibliogrāfiskajos ierakstos, tās jālabo.

Mācību materiāliem par kādu vietu, kas izdoti šajā vietā, ģeogrāfisko apakšiedaļu aiz —**Mācīšana un mācīšanās** nelieto. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Understanding the United States : a guide for American teachers.

651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$x Mācīšana un mācīšanās (vidusskola)

Piešķirot aprakstgalvas mācību materiāliem, kas paredzēti izmantošanai valsts atsevišķā teritorijā vai citā valstī, apakšiedaļu —**Mācīšana un mācīšanās** pakārto ģeogrāfiski ar tās vietas nosaukumu, kurai mācību materiāls paredzēts. *Piemēri:*

Darba nosaukums: Helping Chinese students to understand the United States.

651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$x Mācīšana un mācīšanās (vidusskola) \$z Ķīna.

Darba nosaukums: Studying the United States : a guide for social studies teachers in Boston.

651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$x Mācīšana un mācīšanās (vidusskola) \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Bostona.

Mācību materiāliem par atsevišķu vietu īpašiem aspektiem tematisko apakšiedaļu iestarpina starp vietas nosaukumu un apakšiedaļu —**Mācīšana un mācīšanās**, piemēram, **Zviedrija—Sociālā dzīve un paražas—Mācīšana un mācīšanās**.

Starp tematisko aprakstgalvu un apakšiedaļu —**Mācīšana un mācīšanās** ģeogrāfisko apakšiedaļu nelieto.

6. **Valodas.** Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Mācīšana un mācīšanās** (*var pakārtot ģeogr.*) lieto aiz atsevišķām valodu un valodu grupu aprakstgalvām vispārīgiem darbiem par šo valodu mācīšanu un mācīšanos.

Ja nepieciešams, pievieno kvalifikatoru iekavās, kas norāda izglītības līmeni, piemēram, **Angļu valoda—Mācīšana un mācīšanās (turpināmis)**.

Atbilstoši A 1154, tipveida aprakstgalvu [**valoda vai valodu grupa**]—**Mācīšana un mācīšanās** pakārto ar atbilstošām tematiskām apakšiedaļām, šo valodu mācīšanas un mācīšanās noteiktu aspektu attēlošanai, piemēram, **Spāņu valoda—Mācīšana un mācīšanās—Cittautieši**.

7. **Svētie raksti.** Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Mācīšana un mācīšanās** (*var pakārtot ģeogr.*) lieto aiz svēto rakstu unificēto nosaukumu aprakstgalvām darbiem par svēto rakstu, tai skaitā atsevišķu to daļu, studēšanu un mācīšanu, piemēram, **Mormoņu grāmata—Mācīšana un mācīšanās**.

Piezīme: Apakšiedaļu —Mācīšanās aiz atsevišķu svēto rakstu aprakstgalvām no 1991. gada vairs nelieto.

8. Mūzika. Mūzikas aprakstgalvām brīvi pievienojamās apakšsiedaļas —**Mācīšana un mācīšanās** vietā lieto —**Apmācība** (*var pakārtot ģeogr.*). Par šīs apakšsiedaļas piešķiršanu sk. A 1160 un A 1161.

9. Audiovizuālie materiāli. Brīvi pievienojamo apakšsiedaļu —**Mācīšana un mācīšanās**—**Audiovizuālie līdzekļi** lieto aiz tematiskām aprakstgalvām darbiem par audiovizuālo līdzekļu izmantošanu attiecīgo priekšmetu mācīšanās un mācīšanas procesos.

Tematiskiem audiovizuālajiem materiāliem, ja nav īpaši paredzēta to izmantošana mācību mērķiem, apakšsiedaļu —**Audiovizuālie līdzekļi** tieši pievieno tematiskajai aprakstgalvai.

Par aprakstgalvu piešķiršanu audiovizuālo materiālu katalogiem sk. A 1361, 3.

10. Imitācijas metodes. Brīvi pievienojamo apakšsiedaļu —**Mācīšana un mācīšanās**—**Imitācijas metodes** lieto aiz tematiskām aprakstgalvām darbiem par imitācijas metožu izmantošanu apmācībā atsevišķās darbības jomās.

Darbiem par noteikta veida imitācijas metodes izmantošanu papildus piešķir metodes aprakstgalvu, piemēram, **Imitācijas spēles izglītībā**.

11. Nodarbību programmas. Brīvi pievienojamo apakšsiedaļu —**Mācīšana un mācīšanās**—**Nodarbību programmas** (*var pakārtot ģeogr.*) lieto aiz tematiskām aprakstgalvām nodarbību programmām noteiktu iemaņu, priekšstatu vai zināšanu iegūšanai.

12. Mācību līdzekļi. Tipveida aprakstgalvu [*temats*]—**Mācīšana un mācīšanās** nepiešķir audzēkņu un studentu mācību līdzekļiem. Par aprakstgalvu piešķiršanu mācību līdzekļiem sk. A 2187.

13. Piemēri.

Darba nosaukums: Experiences with literature : creative activities for K-3 Spanish language arts.

- 650 #0 \$a Spāņu literatūra \$x Mācīšana un mācīšanās (sākumskola) \$z Amerikas Savienotās Valstis.
- 650 #0 \$a Spāņu valoda \$x Mācīšana un mācīšanās (sākumskola) \$z Amerikas Savienotās Valstis.
- 650 #0 \$a Spāņu valoda \$x Mācīšana un mācīšanās \$x Bilingvālā metode.

Darba nosaukums: Supervision and education-formation for ministry.

- 650 #0 \$a Garīdzniecība \$x Apmācība \$z Amerikas Savienotās Valstis.
- 650 #0 \$a Teoloģija \$x Mācīšana un mācīšanās \$z Amerikas Savienotās Valstis.
- 650 #0 \$a Teoloģija \$x Mācīšana un mācīšanās \$x Uzraudzība.

A 2110 Mācīšana un mācīšanās

Darba nosaukums: Visual communication in science : learning through sharing images.

650 #0 \$a Dabas zinātnes \$x Mācīšana un mācīšanās
(vidusskola) \$x Audiovizuālie līdzekļi.

650 #0 \$a Vizuālā komunikācija.

Darba nosaukums: Intertraining in applied anthropology.

650 #0 \$a Lietišķā antropoloģija \$x Mācīšana un mācīšanās
(internatūra) \$z Amerikas Savienotās Valstis
\$z Floridas štats.

610 20 \$a University of South Florida. \$b Center of
Applied Anthropology.

Darba nosaukums: Approaching the Gospels together : a leader's guide for group Gospels study.

630 00 \$a Bībele. \$p Jaunā Derība. \$p Evaņģēliji
\$x Mācīšana un mācīšanās

650 #0 \$a Baznīcas darbs grupās

Darba nosaukums: Teaching the sciences in community colleges.

650 #0 \$a Dabas zinātnes \$x Mācīšana un mācīšanās
(augstskola) \$z Amerikas Savienotās Valstis.

650 #0 \$a Reģionālās augstskolas \$x Mācību un studiju
programmas \$z Amerikas Savienotās Valstis.

PAMATOJUMS: Šeit sniegtas vadlīnijas priekšmeta aprakstgalvu piešķiršanai darbu papildinājumiem. Par papildinājumu klasifikāciju sk. F 720. Par plaukta indeksiem sk. G 850.

DEFINĪCIJA: Papildinājums ir atsevišķi izdots *pakārtots* darbs, kas turpina vai papildina iepriekš izdotu pamatdarbu. Papildinājums parasti ir formāli saistīts ar pamatdarbu. Šī saistība var izpausties kā kopīga autorība, kopīgs nosaukums vai apakšnosaukums un/vai īpašs norādījums, ka šis darbs ir pamatdarba turpinājums vai papildinājums. Papildinājumi ir pielikumi, rādītāji, teksta turpinājumi bez sējumu numerācijas u. tml.

1. Monogrāfiju papildinājumi. Monogrāfiju papildinājumiem parasti piešķir to pašu aprakstgalvu, ko pamatdarbam. Ja nepieciešams, piešķir papildu priekšmeta aprakstgalvas papildinājuma īpašiem tematiem. Papildinājumiem, kas sastāv no noteikta veida materiāliem, piemēram, bibliogrāfijām, kartēm, attēliem, mācību palīglīdzekļiem, darba burtnīcām, tabulām u. tml., pārveido pamatdarbam piešķirtās priekšmeta aprakstgalvas, pievienojot atbilstošas formas apakšsedaļas, piemēram, —**Bibliogrāfijas**; —**Kartes**; —**Albumi**; —**Uzmetumi, konspekti utt.**; —**Uzdevumi, vingrinājumi utt.**; —**Eksāmeni, jautājumi utt.**; —**Tabulas**.

2. Seriālizdevumu papildinājumi. Seriālizdevumu papildinājumiem monogrāfiju vai seriālizdevumu formā piešķir papildinājuma tematam atbilstošas aprakstgalvas.

3. Atsevišķu izdevumu rādītāji. Par atsevišķu monogrāfiju vai seriālizdevumu rādītājiem sk. A 1670, 3.d.

PAMATOJUMS: Šajos noteikumos aplūkotas aprakstgalvas, ko lieto dažādiem pārskatiem, t. i., pārbaužu, novērojumu, mērījumu, skaitlisku aprēķinu, izlases veida pētījumu, aptauju, anketēšanas u. tml. metožu pielietošanas rezultātā iegūtu datu apkopojumiem par cilvēku darbību, parādībām dabā vai sabiedrībā. Šādu aprakstgalvu piemēri ir **Mākslas pārskati, Ornitoloģisku pētījumu pārskati, Demogrāfiskie pārskati, Pārskati par zāļu un narkotiku lietošanu, Vides pārskati, Pārskati par ģimeni, Ihtioloģisko pētījumu pārskati, Zvejniecības pārskati, Mājsaimniecības pārskati, Plašsaziņas līdzekļu pārskati, Uztura pārskati, Pārskati par upēm, Satiksmes pārskati, Veģetācijas pārskati.** Apakšiedaļas — **Pārskati** lietošana aiz vietu nosaukumiem šajos noteikumos nav aplūkota. Pārskatiem par dabas vai sabiedrības parādībām atbilstošas aprakstgalvas lieto gan kā formas, gan kā tematiskās aprakstgalvas. Lietojot tās kā formas aprakstgalvas, tās piešķir kombinācijā ar aprakstgalvām, kas attēlo noteiktu tematu vai pārskata jomu.

1. Pārskatu aprakstgalvas kā tematiskās aprakstgalvas. Pārskatu aprakstgalvas kā tematiskās aprakstgalvas piešķir darbiem par pārskatiem. Ja nepieciešams, aprakstgalvas pakārto ģeogrāfiski. Ja darbs ir par informācijas vākšanas vai apstrādāšanas paņēmieniem pārskatu sagatavošanai, lieto apakšiedaļu — **Metodoloģija.** Piemērs:

Darba nosaukums: Conducting small-scale nutrition surveys : a field manual.

650 #0 \$a Uztura pārskati \$x Metodoloģija
\$v Rokasgrāmatas, uzziņu līdzekļi utt.

Ja nepieciešams, papildus piešķir noteiktu metožu vai paņēmieni aprakstgalvas vai apakšiedaļas. Piemēri:

Darba nosaukums: Measuring and monitoring biological diversity. Standard methods for amphibians.

650 #0 \$a Pārskati par abiniekiem \$x Metodoloģija.
650 #0 \$a Abinieki \$x Monitorings.
650 #0 \$a Bioloģiskā daudzveidība \$x Mērišana.

Darba nosaukums: Estimation and sampling variance in health surveys.

650 #0 \$a Veselības pārskati \$x Statistiskās metodes.
650 #0 \$a Vērtēšanas teorija.
650 #0 \$a Izlases metode (statistiska)

Darba nosaukums: On the causes and effects of non-response : Norwegian experiences.

650 #0 \$a Sociālās aptaujas \$x Atsaucības rādītājs
\$z Norvēģija.

2. Pārskatu aprakstgalvas kā formas aprakstgalvas. Pārskatu aprakstgalvas lieto arī darbiem, kas satur pārskatu rezultātus vai darbiem par pārskatu rezultātiem. Šādas aprakstgalvas pakārto ģeogrāfiski, atbilstoši pārskatā apskatītajai teritorijai. Ja nepieciešams, papildus piešķir pārskata konkrētā temata aprakstgalvu. Piemēri:

Darba nosaukums: Soil survey of Bergen county, New Jersey.

650 #0 \$a Augsnes \$z Amerikas Savienotās Valstis
\$z Bergenā apgabals \$v Kartes.
650 #0 \$a Pārskati par augsni \$z Amerikas Savienotās
Valstis \$z Bergenā apgabals.

A 2149 Pārskati

Darba nosaukums: Old growth in the East : a survey.

650 #0 \$a Ilgi augušie meži \$z Amerikas Savienotās
Valstis \$z Austrumu štati.

650 #0 \$a Mežu pārskati \$z Amerikas Savienotās Valstis
\$z Austrumu štati.

*Darba nosaukums: New Zealanders and the arts : results from a survey of attendance and
interest patterns in the performing and visual arts.*

650 #0 \$a Mākslas auditorija \$z Jaunzēlande.

650 #0 \$a Mākslas pārskati \$z Jaunzēlande.

Darba nosaukums: Time use of rural women : a six-village survey in Bangladesh.

650 #0 \$a Lauku sievietes \$x Laika menedžments
\$z Bangladeša.

650 #0 \$a Laika menedžmenta pārskati \$z Bangladeša.

PAMATOJUMS: Apakšiedaļu —**Tabulas** lieto darbiem tabulu formā, kas atspoguļo sistemātiskus izskaitļotu, izstrādātu vai apstrādātu rezultātu uzskaitījumus, kurus lieto kā uzziņu līdzekļus aprēķināšanas un pētniecības darba atvieglošanai vai kā pamatu prognozēšanai. Šāda veida darbi atšķiras no pārskatu, eksperimentu, novērojumu u. tml. neapstrādātu rezultātu uzskaitījumiem, kuriem lieto aprakstgalvas vai apakšiedaļas, kas attēlo atsevišķus statistikas, mērījumu, novērojumu u. tml. veidus. Par statistikas datus saturošu darbu katalogizēšanu sk. A 2095.

1. Vispārīgais noteikums. Apakšiedaļu —**Tabulas** lieto kā brīvi pievienojamo apakšiedaļu aiz tematiskām aprakstgalvām iepriekš aprakstīto darbu veidiem. *Piemēri:*

650 #0 \$a Pārtika \$x Kaloriju saturs \$v Tabulas.
 650 #0 \$a Gāzes lāzeri \$v Tabulas.
 650 #0 \$a Elipsometrija \$v Tabulas.
 650 #0 \$a Fototopogrāfiskā uzmērīšana \$ Tabulas.
 650 #0 \$a Apūdeņošanas un ūdens piegādes kanāli \$v Tabulas.
 650 #0 \$a Mirstība \$z Latīņamerika \$v Tabulas.

2. Novecojušas formas. Agrāk tabulām lietoja arī apakšiedaļas —**Tabulas un aprēķini;** —**Tabulas, kalkulācija utt.;** —**Tabulas utt.;** —**Formulas, tabulas utt.**

KB prakse:

Šīs apakšiedaļas nepiešķir, un, sastopot bibliogrāfiskajā datubāzē, tās aizvieto ar apakšiedaļu —**Tabulas**.

3. Konversijas tabulas. Apakšiedaļu —**Konversijas tabulas** lieto kā brīvi pievienojamo apakšiedaļu aiz tematiskām aprakstgalvām tabulām, ar kurām vienas mēru vai svaru vienības var pārrēķināt citās mēru vai svaru vienībās. *Piemēri:*

650 #0 \$a Temperatūra \$v Konversijas tabulas.
 650 #0 \$a Laiks \$v Konversijas tabulas.

PAMATOJUMS: *Vārdi un frāzes ir noteiktā nozarē lietotas vai noteiktā valodā sastopamas vārdu grupas. Šeit sniegtas vadlīnijas aprakstgalvas Vārdi un frāzes un apakšiedaļas — Vārdi un frāzes vai —Terminoloģija piešķiršanai. Šīs apakšiedaļas tālāk nepakārto ar —Vārdnīcas.*

1. Vispārīgais noteikums. Aprakstgalvu **Vārdi un frāzes** (var pakārtot *ģeogr.*) piešķir vispārīgiem darbiem par terminoloģiju.

2. —Vārdi un frāzes. Brīvi pievienojamo formas vai tematisko apakšiedaļu —**Vārdi un frāzes** lieto aiz atsevišķām valodu vai valodu grupu aprakstgalvām darbiem, kuros šīs valodas izteicieni, frāzes u. tml. ir uzskaitīti vai aprakstīti. Darbiem, kas satur izteicienu, frāžu u. tml. uzskaitījumu, aprakstgalvas apakšiedaļu kodē kā \$v apakšlauku, bet darbiem par izteicieni, frāzēm u. tml. — kā \$x apakšlauku. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Heavens to Betsy! and other curious sayings.
650 #0 \$a Angļu valoda \$x Vārdi un frāzes.
650 #0 \$a Angļu valoda \$x Etimoloģija.

Piezīme: Vienas valodas nepilnu vārdu sarakstiem, ar vai bez definīcijām, piešķir brīvi pievienojamo formas apakšiedaļu —Glosāriji, vārdnīcas utt. Piemērs:

Darba nosaukums: 3001 essential words for a perfect vocabulary.
650 #0 \$a Vārdu krājums.
650 #0 \$a Angļu valoda \$v Glosāriji, vārdnīcas utt.

Vienas valodas vārdu visaptverošiem, alfabētiskiem sarakstiem ar definīcijām valodas aprakstgalvai pievieno apakšiedaļu —Vārdnīcas. Piemērs:

Darba nosaukums: The Random House dictionary of the English language.
650 #0 \$a Angļu valoda \$v Vārdnīcas.

Detalizētus noteikumus par apakšiedaļas —Vārdnīcas lietošanu aiz valodu aprakstgalvām sk. A 1540, 1.

3. —Terminoloģija. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Terminoloģija** lieto kā formas vai tematisko apakšiedaļu aiz tematiskām aprakstgalvām, personu grupu, svēto rakstu nosaukumu aprakstgalvām un institūciju nosaukumu aprakstgalvām darbiem, kuros uzskaitīti vai apskatīti vārdi un izteicieni, ko lieto attiecīgajā jomā vai kas atrodami šajos darbos. Vārdu, izteicienu u. tml. sarakstus kodē kā \$v apakšlauku, bet darbus par tiem — kā \$x apakšlauku. *Piemēri:*

630 00 \$a Bībele \$x Terminoloģija.
610 20 \$a Katoļu baznīca \$x Terminoloģija.
650 #0 \$a Betons \$v Terminoloģija.
650 #0 \$a Darba tiesības un likumdošana \$v Terminoloģija.
650 #0 \$a Futbols \$x Terminoloģija.
650 #0 \$a Sievietes \$v Terminoloģija.

Šo apakšiedaļu nepiešķir darbiem, kas ir visaptveroši un alfabētiski kārtoti. Atbilstoši A 1540, tās vietā piešķir apakšiedaļu —**Vārdnīcas**.

PAMATOJUMS: *Teritorijas un valdījumi ir valsts daļas, kas ir pakļautas attiecīgajai valdībai, bet nav pilnībā integrētas pamatnācijā. Tādās valstīs kā Amerikas Savienotās Valstis, Meksika, Brazīlija un Austrālija, federālā valdība pilda valdības funkcijas šajās teritorijās, bet šo teritoriju administratīvās vienības nav pārstāvētas nacionālajā valdībā. Šeit sniegtas vadlīnijas brīvi pievienojamās apakšsadaļas —**Teritorijas un valdījumi** piešķiršanai. Par tādu darbu katalogizēšanu, kuros aprakstītas reģionam vai valstij piederošas kolonijas sk. A 1149.5.*

1. Vispārīgi darbi. Apakšsadaļu —**Teritorijas un valdījumi** lieto aiz valstu vai tādu reģionu, kas lielāki par valsti, nosaukumu aprakstgalvām, darbiem par noteiktai valstij piederošām teritorijām un valdījumiem kopumā vai noteiktā reģionā esošu valstu grupu kopumā. Apakšsadaļu kodē kā x apakšlauku. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Australia's island territories.

651 #0 \$a Austrālija \$x Teritorijas un valdījumi.

Apakšsadaļu —**Teritorijas un valdījumi** nelieto darbiem par atsevišķu teritoriju vai valdījumu. Tādiem darbiem piešķir teritorijas vai valdījuma nosaukuma aprakstgalvu ar atbilstošu apakšsadaļu vai tematisko aprakstgalvu, pakārtotu ar teritorijas vai valdījuma nosaukumu, piemēram, **Puertoriko—Vēsture—1898-1952; Gruntsūdeņi—Amerikas Savienoto Valstu Virdžīnu salas.**

2. Tematiskie priekšmeti. Darbiem par tematiem, kas saistīti ar teritorijām un valdījumiem vienā valstī vai reģionā kas lielāks par valsti, tipveida aprakstgalvu [*temats*]—[*vieta*] pakārto ar —**Teritorijas un valdījumi**. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Territorial energy assessment.

650 #0 \$a Enerģijas resursi \$z Amerikas Savienotās Valstis \$x Teritorijas un valdījumi.

PAMATOJUMS: *Pārbaude/testēšana ir process vai metode, ar kuru pārbauda vai pierāda kvalitāti, īstumu vai piemērotību, vai arī jautājumu, problēmu vai uzdevumu izmantošanu iemaņu, spēju, īpašību, dotību u. tml. novērtēšanai. Šeit sniegti norādījumi aprakstgalvu **Testēšana** un **Psiholoģiskie testi**, kā arī apakšiedaļu —**Pārbaude**, —**Psiholoģiskā testēšana**, — **Intelektā testēšana** un —**Spēju pārbaude** piešķiršanai. Par aprakstgalvas un apakšiedaļas **Novērtējums** piešķiršanu sk. A 1591.*

1. Vispārīgi darbi. Aprakstgalvu **Testēšana** piešķir vispārīgiem darbiem par pārbaudes/testēšanas procesiem un metodēm.

2. Psiholoģija.

a. Vispārīgais noteikums. Aprakstgalvu **Psiholoģiskie testi** (*var pakārtot ģeogr.*) piešķir vispārīgiem darbiem par psiholoģiskiem testiem un pārbaudi/testēšanu, tai skaitā par testu veidošanas un izmantošanas metodēm.

b. Psiholoģijas temati. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Pārbaude** lieto aiz psiholoģijas, psiholoģijai raksturīgu tematu u. tml. aprakstgalvām darbiem par attiecīgās tematikas pārbaudu sagatavošanu, izmantošanu un pārbaudes rezultātiem, piemēram, **Motivācija (psiholoģija)**—**Pārbaude**.

c. Personu grupas, etniskās grupas un dzīvnieki. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Psiholoģiskā testēšana** (*var pakārtot ģeogr.*) lieto aiz personu un etnisko grupu un dzīvnieku aprakstgalvām darbiem par šo grupu psiholoģiskās testēšanas metodēm un rezultātiem, piemēram, **Personas ar garīgās attīstības traucējumiem**—**Psiholoģiskā testēšana**.

Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Intelektā testēšana** (*var pakārtot ģeogr.*) lieto aiz personu grupu un etnisko grupu aprakstgalvām darbiem par šo grupu intelekta testu izstrādes metodēm un rezultātiem, piemēram, **Bērni**—**Intelektā testēšana**.

3. Spējas.

a. Vispārīgais noteikums. Aprakstgalvu **Spējas**—**Pārbaude** piešķir vispārīgiem darbiem par spēju, apdāvinātības vai prasmju pārbaudi un testiem.

b. —Spēju pārbaude. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Spēju pārbaude** (*var pakārtot ģeogr.*) lieto aiz tematiskām aprakstgalvām darbiem par testiem un pārbaudēm, kurus izmanto iedzimtas apdāvinātības vai iegūtu prasmju noteikšanai attiecīgajā, ar aprakstgalvu attēlotajā jomā, piemēram, **Lasīšana**—**Spēju pārbaude**, **Futbols**—**Spēju pārbaude**.

c. Vārdkopas aprakstgalvas spēju un prasmju attēlošanai. Ja noteiktam spēju veidam ir izveidota vārdkopas aprakstgalva, piemēram, **Atlētiskās spējas**, **Radošās spējas**, **Matemātiskās spējas**, tad vārdkopas aprakstgalvai pievieno brīvi pievienojamo apakšiedaļu — **Pārbaude**, nevis —**Spēju pārbaude**. *Piemērs:*

650 ## \$a Atlētiskās spējas \$x Pārbaude.
[nevis 650 ## \$a Atlētika \$x Spēju pārbaude.]

A 2186 Testēšana, pārbaude

4. **Zāles (farmakoloģija).** Brīvi pievienojamo apakšsiedaļu —**Pārbaude** lieto aiz aprakstgalvas **Zāles (farmakoloģija)**, kā arī atsevišķu zāļu nosaukumu aprakstgalvām darbiem par šo zāļu efektivitātes un/vai drošības pārbaudēm, piemēram, **Aspirīns—Pārbaude**.

Brīvi pievienojamo apakšsiedaļu —**Izmantošana terapijā—Pārbaude** lieto aiz citu ķīmisko vielu nosaukumu aprakstgalvām, ja tiek pārbaudīta šo vielu kā medikamentu lietošana, piemēram, **Litījs—Izmantošana terapijā—Pārbaude**.

Darbiem, kuros aprakstīta narkotiku noteikšanu organismā, piešķir vispārīgu aprakstgalvu **Narkotiku noteikšana organismā (var pakārtot ģeogr.)** vai brīvi pievienojamo apakšsiedaļu —**Narkotiku noteikšana organismā (var pakārtot ģeogr.)** aiz testēto personu grupu aprakstgalvām, piemēram, **Darbinieki—Narkotiku noteikšana organismā**.

5. **Citi temati.** Brīvi pievienojamo apakšsiedaļu —**Pārbaude** lieto aiz materiālu, instrumentu, aprīkojumu, produktu, ķīmisku vielu, mājdzīvnieku u. tml. aprakstgalvām, darbiem par šo entītiju pārbaudi un/vai pārbaudes rezultātiem. *Piemēri:*

- 650 #0 \$a Automobiļi \$x Pārbaude.
- 650 #0 \$a Betons \$x Pārbaude.
- 650 #0 \$a Varš \$x Pārbaude.
- 650 #0 \$a Kukurūza \$x Šķirnes \$x Pārbaude.
- 650 #0 \$a Ceļu būves materiāli \$x Pārbaude.

Šo apakšsiedaļu nelieto darbiem par pārbaudēm, kas attiecas uz atsevišķu tematu vai kādas institūcijas organizētām pārbaudēm. Šādiem darbiem piešķir tipveida aprakstgalvu [**temats vai institūcija**]—**Pārbaude**.

6. **Apakšsiedaļas pretstatā vārdkopas aprakstgalvām.** Pirms piešķir tipveida aprakstgalvu [**temats**]—**Pārbaude** vai [**personu vai etniskā grupa**]—**Psiholoģiskā testēšana**, pārbauda priekšmetu autoritatīvajā datnē, vai attiecīgā jēdziena attēlošanai ir izveidota vārdkopas aprakstgalva. Ja vārdkopas aprakstgalva ir izveidota, piešķir to, nevis brīvi pievienojamo apakšsiedaļu —**Pārbaude** vai —**Psiholoģiskā testēšana** aiz tematiskās vai grupas aprakstgalvas. *Piemēri:*

- 650 #0 \$a Intelekta testi.
- 650 #0 \$a Psiholoģiskie testi bērniem.
- 650 #0 \$a Toksicitātes pārbaude.

7. **Aprakstgalvu piešķiršana.** Ja nepieciešams, katalogizējamā darba nozīmīgāko aspektu attēlošanai piešķir vairākas aprakstgalvas. *Piemēri:*

Darba nosaukums: The testing of concrete in structures.

- 650 #0 \$a Betons \$x Pārbaude.
- 650 #0 \$a Betona konstrukcijas \$ Pārbaude.

Darba nosaukums: Passenger comfort and safety : test tools and procedures.

- 650 #0 \$a Automobiļi \$x Pārbaude.
- 650 #0 \$a Automobiļi \$x Drošības pasākumi.

Darba nosaukums: Assessment of exceptional students.

650 #0 \$a Bērni ar speciālām vajadzībām \$x Izglītība
\$z Amerikas Savienotās Valstis.

650 #0 \$a Bērni ar speciālām vajadzībām \$x Psiholoģiskā
testēšana \$z Amerikas Savienotās Valstis.

650 #0 \$a Pārbaudījumi un vērtēšana \$z Amerikas
Savienotās Valstis.

650 #0 \$a Speciālā izglītība \$z Amerikas Savienotās
Valstis.

Darba nosaukums: How to test your dog's IQ.

650 #0 \$a Suni \$x Psiholoģiskā testēšana.

650 #0 \$a Dzīvnieku intelekts \$x Pārbaude.

PAMATOJUMS: Šeit sniegta katalogizēšanas vadlīnijas mācību līdzekļiem un darbiem par mācību līdzekļiem. Atbilstoši šīs noteikumu lapas mērķiem, mācību līdzeklis definēts kā darbs, kurā konkrētais priekšmets izklāstīts organizētā un vienkāršotā veidā un kas nepārprotami ir paredzēts izmantošanai attiecīgā priekšmeta mācību procesā. Līdz 2002. gadam Kongresa bibliotēka apakšiedaļu —**Mācību līdzekļi** kā formas apakšiedaļu nelietoja, izņemot svēto rakstu mācību līdzekļus, kā arī reliģiskās izglītības un svešvalodu mācību grāmatas, kurām lietoja dažāda veida formu apzīmējošas apakšiedaļas. 2002. gadā šādi ierobežotu apakšiedaļas —**Mācību līdzekļi** kā formas apakšiedaļas lietojumu atcēla.

1. Aprakstgalva Mācību līdzekļi. Aprakstgalvu **Mācību līdzekļi** (var pakārtot ģeogr.) kā tematisko aprakstgalvu piešķir vispārīgiem darbiem par mācību līdzekļiem vai darbiem par dažādu disciplīnu mācību līdzekļiem kopumā.

2. Apakšiedaļa —Mācību līdzekļi. Apakšiedaļu —**Mācību līdzekļi** lieto kā brīvi pievienojamo tematisko apakšiedaļu aiz jebkuras priekšmeta aprakstgalvas darbiem, kuros aprakstīti attiecīgā temata mācību līdzekļi. *Piemēri:*

Darba nosaukums: Textbooks for Canadian history : a study.

651 #0 \$a Kanāda \$x Vēsture \$x Mācību līdzekļi.

Darba nosaukums: Scence textbooks of the 19th century.

650 #0 \$a Dabas zinātnes \$x Mācību līdzekļi \$x Vēsture
\$y 19. gs.

Apakšiedaļu lieto arī kā formas apakšiedaļu visu līmeņu atsevišķiem mācību līdzekļiem. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Chemistry : an introductory textbook.

650 #0 \$a Ķīmija \$v Mācību līdzekļi.

Piezīme: Apakšiedaļu —Mācību līdzekļi kā formas apakšiedaļu lieto tikai tad, ja darbs nepārprotami ir mācību līdzeklis. Darbiem ar stāstījuma veida materiāla izklāstu, kurus var lietot kā mācību līdzekļus, bet kuri nav īpaši izdoti šādiem mērķiem, kā arī citos gadījumos, kad pastāv šaubas par darba formu, šo apakšiedaļu nepiešķir.

3. Noteikti temati mācību līdzekļos. Darbiem par atsevišķiem tematiem, kas apskatīti citiem tematiem veltītos mācību līdzekļos, piešķir tipveida aprakstgalvu [**temats**] mācību līdzekļos. *Piemēri:*

Darba nosaukums: Racism in American textbooks.

650 #0 \$a Rasisms mācību līdzekļos.

650 #0 \$a Mācību līdzekļi \$z Amerikas Savienotās Valstis.

Darba nosaukums: The treatment of religion in social studies textbooks.

650 #0 \$a Reliģija mācību līdzekļos.

650 #0 \$a Sociālās zinātnes \$x Mācību līdzekļi.

A 2187 Mācību līdzekļi

4. **Reliģiskās izglītības mācību līdzekļi.** Atsevišķiem reliģiskās izglītības mācību līdzekļiem piešķir adresātu vecumu norādošu apakšiedaļu. Tipveida apakšiedaļu — **Mācību līdzekļi pieaugušajiem, [bērniem utt.]** pievieno atsevišķu reliģiju izglītības aprakstgalvām, piemēram, **Kristīgā izglītība—Mācību līdzekļi pirmskolas vecuma bērniem; Musulmaņu reliģiskā izglītība—Mācību līdzekļi bērniem.**

5. **Mācību līdzekļi svešvalodas apguvei.**

a. **Vispārīgie noteikumi.** Apakšiedaļu — **Mācību līdzekļi cittautiešiem** lieto kā brīvi pievienojamo formas apakšiedaļu aiz valodu nosaukumu aprakstgalvām mācību līdzekļiem, kas paredzēti valodas kā svešvalodas apguvei. Ja svešvalodas mācību līdzeklis ir adresēts konkrētā valodā runājošiem pārstāvjiem, tad apakšiedaļu pakārto tālāk ar šīs valodas nosaukumu. *Piemēri:*

Darba nosaukums: Everyday English for foreign students.

650 #0 \$a Angļu valoda \$x Mācību līdzekļi
cittautiešiem.

Darba nosaukums: English in 20 lessons for German speakers.

650 #0 \$a Angļu valoda \$v Mācību līdzekļi
cittautiešiem \$x Vācu valoda.

Darba nosaukums: Chinese for English-speaking student.

650 #0 \$a Ķīniešu valoda \$v Mācību līdzekļi
cittautiešiem \$x Angļu valoda.

b. **Mākslīgās valodas.** Brīvi pievienojamo apakšiedaļu — **Mācību līdzekļi angļu [franču utt.]** valodā runājošajiem lieto noteiktā valodā runājošiem mākslīgas valodas apguvējiem adresētiem mācību līdzekļiem, piemēram, **Esperanto valoda—Mācību līdzekļi angļu valodā runājošajiem; Ling (mākslīgā valoda)—Mācību līdzekļi zviedru valodā runājošajiem.**

6. **Mācību līdzekļi bērniem.** Formas apakšiedaļu — **Mācību līdzekļi** pievieno atsevišķiem mācību līdzekļiem, kas paredzēti skolniekiem līdz 15 gadu vecumam vai līdz 9. klasei. Apakšiedaļu — **Literatūra bērniem** kā tālāko pakārtojumu nelieto, kā arī nepiešķir atkārtotu aprakstgalvu ar apakšiedaļu — **Literatūra bērniem.**

PAMATOJUMS: *Formas apakšiedaļu —Teksti lieto aiz noteiktiem valodu, vokālās mūzikas un liturģiju aprakstgalvu veidiem, ko piešķir atsevišķiem tekstiem vai tekstu krājumiem. Šeit sniegtas vadlīnijas šīs apakšiedaļas piešķiršanai. Noteikumus par aprakstgalvas un apakšiedaļas **Hrestomātijas** piešķiršanu sk. A 1975.*

1. Valodas.

a. Mazāk pazīstamās valodas un dialekti. Brīvi pievienojamo formas apakšiedaļu —**Teksti** lieto aiz atsevišķu mazāk pazīstamu (retu vai eksotisku) valodu, valodu grupu un dialektu aprakstgalvām tekstu krājumiem šajās valodās un dialektos vai atsevišķiem darbiem, kuriem katalogizētājs nevar noteikt priekšmetu, jo tekstu nav iespējams iztulkot vai arī tulkojums nesniedz priekšstatu par materiālu. *Piemēri:*

650 #0 \$a Soninke valoda \$v Teksti.
650 #0 \$a White Hmong dialekts \$v Teksti.
650 #0 \$a Mivoku valodas \$v Teksti.

Apakšiedaļu —**Teksti** nepiešķir plaši pazīstamām mūsdienu valodām, piemēram, **Albāņu valoda**, **Somu valoda**, **Franču valoda**, **Indonēziešu valoda** u. tml., vai valodām, kurās vairs nerunā, bet, kurās eksistē daudz rakstisku materiālu, piemēram, **Latīņu valoda**. Tomēr apakšiedaļu —**Dialekti**—**Teksti** var lietot aiz jebkuras valodas aprakstgalvas attiecīgās valodas dialektā sarakstītu tekstu krājumiem, piemēram, **Angļu valoda**—**Dialekti**—**Teksti**.

b. Valodu agrīnie periodi. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Teksti** lieto aiz valodu agrīno periodu (parasti līdz 1500. gadam) aprakstgalvām šī laika perioda tekstu krājumiem, kuri paredzēti attiecīgā perioda valodas studēšanai, vai arī raksturīgu valodas paraugu demonstrēšanai, piemēram, **Angļu valoda**—**Vidusangļu valoda, 1100-1500**—**Teksti**.

Šāda veida aprakstgalvas nepiešķir atsevišķiem tekstiem.

c. Citu valodu aprakstgalvas. Brīvi pievienojamo formas apakšiedaļu —**Teksti** lieto aiz tipveida aprakstgalvām [*vieta*]—**Valodas**; [*indiāņu grupa*]—**Valodas** vai [*etniskā grupa*]—**Valodas** tekstu krājumiem šajās valodas vai atsevišķiem tekstiem, kuriem nevar noteikt priekšmetu.

Tipveida aprakstgalvu [*etniskā grupa*]—**Valodas**—**Teksti** piešķir tikai tādas etniskās grupas tekstiem, kurai atsevišķa valodas aprakstgalva nav izveidota, vai arī to nav iespējams izveidot, piemēram, **Ebreji**—**Valodas**—**Teksti**.

2. Vokālā mūzika.

a. Vispārīgais noteikums. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Teksti** lieto aiz aprakstgalvas Vokālā mūzika un atsevišķu vokālās mūzikas veidu aprakstgalvām darbiem, kuri satur vienas vai vairāku dziesmu, baznīcas himnu vai dziesmu u. tml. vārdus bez notīm. *Piemēri:*

650 #0 \$a Galda dziesmas \$v Teksti.
650 #0 \$a Lieldienu himnas un dziesmas \$v Teksti.
650 #0 \$a Baznīcas himnas un dziesmas, zviedru \$v Teksti.
650 #0 \$a Populārā mūzika s \$v Teksti.

A 2190 Teksti

650 #0 \$a Dziesmas, angļu \$v Teksti.

610 20 \$a Katoļu baznīca \$v Himnas un dziesmas \$v Teksti.

650 #0 \$a Kovboji \$v Dziesmas un mūzika \$v Teksti.

Apakšiedaļu —**Teksti** nepievieno muzikāli dramatisko darbu aprakstgalvām. Tās vietā lieto apakšiedaļu —**Libreti**. *Piemērs:*

650 #0 \$a Operas \$v Libreti.

b. Vēsture un kritika. Kritiskiem vai vēsturiskiem darbiem par vokālo mūziku un/vai vārdu literārajiem aspektiem brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Vēsture un kritika** lieto tieši aiz attiecīgās aprakstgalvas. *Piemēri:*

650 #0 \$a Adventes himnas un dziesmas \$x Vēsture un kritika.

650 #0 \$a Tautasdziesmas, kataloņu \$x Vēsture un kritika.

Starp aprakstgalvu un —**Vēsture un kritika** apakšiedaļu —**Teksti** neiestarpina.

3. Liturģija.

a. Vispārīgais noteikums. Atbilstoši A 1185 un A 1187, brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Teksti** piešķir aiz tipveida aprakstgalvas [**relīģijas, sektas vai kristīgās konfesijas nosaukums**]—**Liturģija** vai [**relīģijas vai sektas nosaukums**]—**Rituāli** darbiem, kas satur šo reliģiju, sektu vai konfesiju oficiālo dievkalpojumu norises aprakstu vai tekstu. *Piemēri:*

650 #0 \$a Budisms \$x Rituāli \$v Teksti.

610 20 \$a Katoļu baznīca \$x Liturģija \$v Teksti.

b. Īpašais noteikums. Darbiem kas satur noteiktus liturģiju vai rituālu tekstus, piešķir papildu aprakstgalvas ceremonijām, rituāliem, svētkiem u. tml., pakārtotas ar apakšiedaļām —**Liturģija—Teksti** vai **Rituāli—Teksti**, piemēram, **Sabata vakars—Liturģija—Teksti**.

Ja aprakstgalva ir liturģiju attēlojoša aprakstgalva, to pakārto ar apakšiedaļu —**Teksti**, piemēram, **Kristība (liturģija)—Teksti**.

c. Vēsture un kritika. Kritiskiem vai vēsturiskiem darbiem par liturģiju tekstiem aiz atbilstošās aprakstgalvas lieto brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Teksti—Vēsture un kritika**, piemēram, **Katoļu baznīca—Liturģija—Teksti—Vēsture un kritika**.

PAMATOJUMS: Apakšsiedaļas —**Apmācība** un —**Kvalifikācijas celšana darba vietā** piešķir aiz nodarbināto grupu un darbinieku veidu, tai skaitā skolotāju un skolotāju veidu, aprakstgalvām, darbiem par šo grupu apmācības vēsturi un darba pienākumu izpildes vai kvalifikācijas līmeņa uzturēšanas un paaugstināšanas metodēm. Apakšsiedaļa —**Skolotāju apmācība**, ko agrāk pievienoja tematiskām aprakstgalvām, kopš 1988. gada ir izslēgta no brīvi pievienojamo apakšsiedaļu saraksta. To lieto vairs tikai aiz aprakstgalvas **Reliģiskā izglītība** un reliģiskās izglītības veidu aprakstgalvām. Šeit sniegtas vadlīnijas apakšsiedaļu —**Apmācība** un —**Kvalifikācijas celšana darba vietā** lietošanai aiz nodarbināto grupu un darbinieku veidu aprakstgalvām, kā arī norādījumi par apakšsiedaļas —**Skolotāju apmācība** lietošanu aiz aprakstgalvas **Reliģiskā izglītība** un reliģiskās izglītības veidu aprakstgalvām.

1. —**Apmācība.**

a. Vispārīgais noteikums. Brīvi pievienojamo apakšsiedaļu —**Apmācība** (var pakārtot *geogr.*) lieto aiz nodarbināto grupu un darbinieku veidu aprakstgalvām darbiem par šo grupu profesionālās sagatavošanas vēsturi un/vai metodēm.

b. Valodas un literatūras skolotāji. Brīvi pievienojamo apakšsiedaļu —**Apmācība** (var pakārtot *geogr.*) lieto aiz aprakstgalvām **Valodas skolotāji**, **Valodas prasmes skolotāji**, kā arī aiz valodas un literatūras skolotāju veidu aprakstgalvām. *Piemēri:*

650 #0 \$a Angļu valodas skolotāji \$x Apmācība \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Ziemeļu štati.

650 #0 \$a Franču valodas skolotāji \$x Apmācība \$z Kanāda.

Darbiem par skolotāju apmācību, kuri māca valodu cittautiešiem, piešķir tipveida papildu aprakstgalvu [...] **valoda—Mācīšana un mācīšanās—Cittautieši.**

c. Citi skolotāji. Brīvi pievienojamo apakšsiedaļu —**Apmācība** (var pakārtot *geogr.*) lieto aiz aprakstgalvas **Skolotāji** un aiz skolotāju veidu aprakstgalvām darbiem par skolotāju apmācības vēsturi un/vai metodēm. *Piemēri:*

650 #0 \$a Matemātikas skolotāji \$x Apmācība \$z Francija.

650 #0 \$a Dabas zinātņu skolotāji \$x Apmācība \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Ņūdžersijas štats.

—**Skolotāju apmācība** kā brīvi pievienojamās apakšsiedaļas piešķiršana aiz tematiskām aprakstgalvām ir pārtraukta.

A 2217 Apmācība

d. —*Apmācība pretstatā —Izglītība.* Apakšsiedaļu —**Izglītība** (*var pakārtot ģeogr.*) lieto kā brīvi pievienojamo apakšsiedaļu aiz nodarbināto grupu un darbinieku veidu aprakstgalvām darbiem tikai par šo grupu vispārīgo izglītību vai arī izglītību atsevišķās, ar attiecīgo profesiju nesaistītās nozarēs (salīdzināt ar A 1579). *Piemērs:*

Darba nosaukums: *Political education in the Southern Farmers' Alliance, 1877-1900.*

610 20 \$a National Farmers' Alliance and Industrial Union \$x Vēsture.

650 #0 \$a Lauksaimnieki \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Dienvidi \$x Politiskā darbība \$x Vēsture \$y 19. gs.

650 #0 \$a Lauksaimnieki \$x Izglītība \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Dienvidi \$x Vēsture \$y 19. gs.

650 #0 \$a Pilsoņi \$x Mācīšana un mācīšanās \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Dienvidi \$x Vēsture \$y 19. gs.

650 #0 \$a Populisms \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Dienvidi \$x Vēsture \$y 19. gs.

2. *Kvalifikācijas celšana darba vietā.*

a. Vispārīgais noteikums. Aprakstgalvu **Darbinieki—Apmācība** (*var pakārtot ģeogr.*) piešķir vispārīgiem darbiem par darbinieku apmācību darba vietā, kas palīdz uzturēt un paaugstināt viņu kvalifikācijas līmeni.

b. Īpašais noteikums. Brīvi pievienojamo apakšsiedaļu —**Kvalifikācijas celšana darba vietā** (*var pakārtot ģeogr.*) lieto aiz nodarbināto grupu un darbinieku veidu aprakstgalvām darbiem par šo grupu apmācības vēsturi un/vai metodēm darba vietā, piemēram, **Pasniedzēji—Kvalifikācijas celšana darba vietā—Amerikas Savienotās Valstis.**

3. —Skolotāju apmācība. Apakšsiedaļu —**Skolotāju apmācība** (*var pakārtot ģeogr.*) piešķir aiz aprakstgalvas **Reliģiskā izglītība** un reliģiskās izglītības atsevišķu veidu aprakstgalvām darbiem par svētdienas skolu, skolu, pieaugušo reliģiskās izglītības programmu u. tml. reliģijas skolotāju, algotu vai brīvprātīgo, apmācības vēsturi un metodēm.

Šī apakšsiedaļa nav brīvi pievienojamā, un katram tās lietojumam jāveido ieraksts priekšmetu autoritatīvajā datnē.

4. Piemēri.

Darba nosaukums: Employer involvement in schemes of unified vocational preparation.

650 #0 \$a Darbinieki \$x Apmācība \$z Lielbritānija.

650 #0 \$a Arodapmācība \$z Lielbritānija.

Darba nosaukums: Guide to training needs assessment.

650 #0 \$a Apmācības vajadzības.

650 #0 \$a Darbinieki \$x Apmācība.

Darba nosaukums: Diffusion of innovations among training colleges in India.

650 #0 \$a Skolotāji \$x Apmācība \$z Indija.

650 #0 \$a Izglītības jaunievedumi \$z Indija.

Darba nosaukums: Teachers in the arts in Louisiana.

650 #0 \$a Mākslas skolotāji \$x Apmācība \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Luiziānas štats.

650 #0 \$a Mākslas skolotāji \$x Kvalifikācijas celšana darba vietā \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Luiziānas štats.

650 #0 \$a Mākslas \$x Mācīšana un mācīšanās \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Luiziānas štats.

Darba nosaukums: Developing leadership for the church's teaching ministry.

650 #0 \$a Kristīgā izglītība \$x Skolotāju apmācība \$v Rokasgrāmatas, uzziņu līdzekļi utt.

650 #0 \$a Kristiešu līderība \$v Rokasgrāmatas, uzziņu līdzekļi utt.

PAMATOJUMS: *Aprakstgalvu **Tulkošana un interpretācija** un apakšiedaļu —**Tulkošana** piešķir darbiem par cilvēka veiktas tulkošanas metodēm. Aprakstgalvu **Mašīntulkošana** un apakšiedaļu —**Mašīntulkošana** piešķir darbiem par datorizētu tulkošanas procesu. Aprakstgalvu **Tulkošanas pakalpojumi** un apakšiedaļas —**Tulkošana** un —**Tulkošanas pakalpojumi** piešķir darbiem par pakalpojumiem, ko piedāvā organizācijas, kas specializējas rakstisku un mutvārdu tulkojumu veikšanā. Šeit sniegti norādījumi šo aprakstgalvu un apakšiedaļu piešķiršanai. Noteikumus par tulkojumiem sk. A 2220.*

1. Tulkošana un interpretācija.

a. Vispārīgais noteikums. Aprakstgalvu **Tulkošana un interpretācija** (var pakārtot *ģeogr.*) piešķir vispārīgiem darbiem par rakstveida vai mutvārdu tulkošanas metodēm, līdzekļiem u. tml.

b. Atsevišķas valodas.

(1) Vispārīgais noteikums. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Tulkošana** (var pakārtot *ģeogr.*) lieto aiz atsevišķu valodu un valodu grupu aprakstgalvām, darbiem par tulkošanas metodēm, līdzekļiem u. tml., ko izmanto, veicot šīs valodas rakstveida vai mutvārdu tulkošanu piemēram, **Angļu valoda—Tulkošana**.

(2) Tulkošana franču [vācu utt.] valodā. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Tulkošana [valodas nosaukums]** lieto aiz atsevišķu valodu vai valodu grupu aprakstgalvām darbiem par tulkošanas metodēm, kuras izmanto, tulkojot no aprakstgalvā attēlotās valodas vai valodu grupas otrā valodā, kuru attēlo apakšiedaļa. Ja darbs ir par divpusēju tulkošanu, piešķir divas aprakstgalvas. *Piemērs:*

Darba nosaukums: English-German translating.

650 #0 \$a Angļu valoda \$x Tulkošana vācu valodā.

650 #0 \$a Vācu valoda \$x Tulkošana angļu valodā.

c. Nozares. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Tulkošana** lieto aiz disciplīnu/nozaru nosaukumu aprakstgalvām darbiem par tulkošanas metodēm, līdzekļiem u. tml., kādus izmanto, tulkojot attiecīgā temata darbus, piemēram, **Dabas zinātnes—Tulkošana**.

d. Svētie raksti. Par apakšiedaļas —**Tulkošana** pievienošanu svēto rakstu aprakstgalvām sk. A 1300.

2. Mašīntulkošana.

a. Vispārīgais noteikums. Aprakstgalvu **Mašīntulkošana** (var pakārtot *ģeogr.*) piešķir vispārīgiem darbiem par datorizētu tekstu tulkošanas procesu.

b. Atsevišķas valodas. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Mašīntulkošana** (var pakārtot *ģeogr.*) lieto aiz atsevišķu valodu vai valodu grupu aprakstgalvām darbiem par šīs valodas tekstu datorizētu tulkošanu.

A 2219 Tulkošana

Ja darbs ir par datorizētas tulkošanas metodēm noteiktā valodā, jāpiešķir otra aprakstgalva ar apakšiedaļu, kas attēlo valodu, kādā teksts tiek tulkots. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Some problems in German to English machine translations.

650 #0 \$a Vācu valoda \$x Mašīntulkošana.

650 #0 \$a Vācu valoda \$x Tulkošana angļu valodā.

3. Tulkošanas pakalpojumi.

a. Vispārīgais noteikums. Aprakstgalvu **Tulkošanas pakalpojumi** (*var pakārtot ģeogr.*) piešķir vispārīgiem darbiem par organizācijām, kas specializējas rakstveida un mutvārdu tulkošanas pakalpojumu sniegšanā.

b. Specializētie tulkošanas pakalpojumi. Aprakstgalvas **Tiesu tulkošana un interpretācija** (*var pakārtot ģeogr.*), **Nedzirdīgo tulki** (*var pakārtot ģeogr.*), **Kongresi un konferences—Tulkošanas pakalpojumi** (*var pakārtot ģeogr.*), **Starptautiskās organizācijas—Tulkošanas pakalpojumi** (*var pakārtot ģeogr.*), un **Apvienoto Nāciju Organizācija—Tulkošanas pakalpojumi** (*var pakārtot ģeogr.*) piešķir darbiem par šiem specializētajiem rakstveida un mutvārdu tulkošanas pakalpojumiem.

c. Nozaru tulkošanas pakalpojumi. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Tulkošana** lieto aiz tematiskām aprakstgalvām darbiem par organizācijām, kas specializējas noteiktas tematikas tulkojumos, piemēram, **Tehnoloģija—Tulkošana**.

PAMATOJUMS: *Aprakstgalvu Tulkojumi un apakšiedaļas —Tulkojumi un —Tulkojumi [valodas nosaukums] piešķir tulkojumu krājumiem vai darbiem par tulkojumiem. Apakšiedaļu —Tulkojumi no [valodas nosaukums], —Tulkojumi no svešvalodām, —Tulkojumi svešvalodās un —Tulkojumi, [valodas nosaukums] lietošanu atcēla 1991. gadā. Konkrētus noteikumus par Bībeles un citu svēto rakstu tulkojumiem sk. A 1300. Darbus par tulkošanas metodēm sk. A 2219.*

1. Literatūras tulkojumi.

a. Literāro žanru aprakstgalvas. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Tulkojumi** un —**Tulkojumi [valodas nosaukums]** lieto aiz literāro žanru aprakstgalvām tulkoto darbu krājumiem un noteikta žanra atsevišķu darbu tulkojumiem, kuriem piešķirtas literārā žanra aprakstgalvas. Vienā valodā tulkotiem darbiem piešķir apakšiedaļu —**Tulkojumi [valodas nosaukums]**, piemēram, —**Tulkojumi franču valodā**. Vairākās valodās tulkotiem darbiem piešķir apakšiedaļu —**Tulkojumi**. Darbiem par tulkojumiem apakšiedaļu pakārto tālāk ar —**Vēsture un kritika** vai ar citu atbilstošu apakšiedaļu. *Piemēri:*

Darba nosaukums: Contemporary Portuguese poetry : an anthology in English.
650 #0 \$a Portugāļu dzeja \$y 20. gs. \$v Tulkojumi angļu valodā.

Darba nosaukums: Translation as discovery and other essays on Indian literature in English translation.
650 #0 \$a Indiešu literatūra \$x Tulkojumi angļu valodā \$x Vēsture un kritika.

Darba nosaukums: Odyssey. Polish.
650 #0 \$a Odisejs (sengrieķu mitoloģija) \$v Dzeja.
650 #0 \$a Episkā dzeja, grieķu \$v Tulkojumi poļu valodā.

Darba nosaukums: Estonian literature in foreign languages : a bibliography.
650 #0 \$a Igaunu literatūra \$x Tulkojumi \$v Bibliogrāfijas.

b. Atsevišķi rakstnieki un darbi. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Tulkojumi** un —**Tulkojumi [valodas nosaukums]** lieto aiz rakstnieku personvārdiem vai literāriem darbiem, kuri ievadīti ar tulkoto darbu krājumu nosaukumiem. Šīs apakšiedaļas nepievieno personvārda-darba nosaukuma priekšmeta aprakstgalvām. Šīs apakšiedaļas nepievieno rakstnieku personvārdu vai unificēto nosaukumu aprakstgalvām, ja darbs ir viena atsevišķa darba tulkojums. Darbiem par tulkojumiem apakšiedaļu pakārto tālāk ar —**Vēsture un kritika** vai ar citu atbilstošu apakšiedaļu. *Piemēri:*

Darba nosaukums: Catullus : the complete poems for American readers.
600 10 \$a Catullus, Gaius Valerius \$v Tulkojumi angļu valodā.

Darba nosaukums: Poe in foreign lands and tongues.
600 10 \$a Poe, Edgar Allan, \$d 1809-1849
\$x Tulkojumi \$x Vēsture un kritika.

A 2220 Tulkojumi

Darba nosaukums: The German versions of Chekhov's Three sisters : a study in the theory and practice of translation.

600 10 \$a Чехов, Антон Павлович, \$d 1860-1904.
\$t Три сестры.

600 10 \$a Чехов, Антон Павлович, \$d 1860-1904
\$x Tulkojumi vacu valodā \$x Vēsture un
kritika.

650 #0 \$a Tulkošana un interpretācija.

2. Neliterāru darbu tulkojumi.

a. Vispārīgais noteikums. Aprakstgalvu **Tulkojumi** piešķir darbiem par dažādu tematu vai dažādu žanru darbu tulkojumiem dažādās valodās. Vienas valodas darbu tulkojumiem citās valodās, piešķir aprakstgalvu [**valodas nosaukums**] **izdevumi** ar brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Tulkojumi** vai —**Tulkojumi** [**valodas nosaukums**] un atbilstošām tālākā pakārtojuma apakšiedaļām. *Piemēri:*

Darba nosaukums: Index translationum. International bibliography of translations.

650 #0 \$a Tulkojumi \$v Bibliogrāfijas.

Darba nosaukums: Traduzioni dall'italiano nella Biblioteca del Congresso di Washington, 1977-1981.

650 #0 \$a Itāliešu izdevumi \$x Tulkojumi angļu
valodā \$v Katalogi.

610 20 \$a Library of Congress \$v Katalogi.

b. Noteiktas tematikas vai formas izdevumi. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Tulkojumi** un —**Tulkojumi** [**valodas nosaukums**] lieto aiz tematiskām aprakstgalvām un izdevumu veida vai formas aprakstgalvām tulkotu darbu krājumiem. Vienā valodā tulkotiem darbiem piešķir apakšiedaļu —**Tulkojumi** [**valodas nosaukums**], piemēram, —**Tulkojumi franču valodā**. Vairākās valodās tulkotiem darbiem piešķir apakšiedaļu —**Tulkojumi**. Darbiem par tulkojumiem piešķir tālāka pakārtojuma apakšiedaļu —**Vēsture un kritika** vai citu atbilstošu apakšiedaļu.

Piezīme: Šīs apakšiedaļas tematiskām aprakstgalvām pievieno tikai tādā gadījumā, ja darba galvenais mērķis ir atspoguļot attiecīgās tematikas darbu tulkojumus, un šis mērķis ir ietverts darba nosaukumā. Šīs apakšiedaļas nepievieno viena autora darbu vai atsevišķu darbu tulkojumu (tai skaitā atsevišķu periodisko izdevumu) aprakstgalvām. Īpašus noteikumus par folkloras un mūzikas aprakstgalvām sk. A 1627, 3.a un A 1917.

Piemēri:

Darba nosaukums: English language equivalent editions of foreign language serials.

650 #0 \$a Periodiskie izdevumi \$x Tulkojumi angļu
valodā \$v Bibliogrāfijas.

Darba nosaukums: Selected translations in mathematical statistics and probability.

650 #0 \$a Matemātiskā statistika \$v Tulkojumi angļu
valodā.

650 #0 \$a Varbūtības \$v Tulkojumi angļu valodā.

PAMATOJUMS: *Priekšmeta aprakstgalvu **Transports** (var pakārtot ģeogr.), brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Transports** un aprakstgalvas noteiktiem transporta veidiem vai noteiktiem tematiem par transportu, piešķir darbiem par preču vai pasažieru pārvadājumu veidiem vai sistēmām. Šeit sniegtas vadlīnijas priekšmeta aprakstgalvu piešķiršanai darbiem par transportu.*

1. Priekšmeta aprakstgalva **Transports.** Aprakstgalvu **Transports** (var pakārtot ģeogr.) ar atbilstošām tālāka pakārtojuma apakšiedaļām piešķir vispārīgiem darbiem par preču vai pasažieru kustību. Šo aprakstgalvu nepakārto ar apakšiedaļu —**Ekonomiskie aspekti**. *Piemēri:*

Darba nosaukums: The economics of British public transport.

650 #0 \$a Transports \$z Lielbritānija.

Darba nosaukums: Transportation energy data book.

650 #0 \$a Transports \$x Enerģijas taupīšana \$z Amerikas Savienotās Valstis.

650 #0 \$a Transports \$x Enerģijas patēriņš \$z Amerikas Savienotās Valstis.

2. Priekšmeta aprakstgalva **Pilsētas transports.** Aprakstgalvu **Pilsētas transports** (var pakārtot ģeogr.) piešķir vispārīgiem darbiem par transportu urbānā vidē, tai skaitā tranzītu, privātiem pārvadājumiem, ielām, ceļiem u. tml. Aprakstgalvu **Transports** (var pakārtot ģeogr.) piešķir darbiem par transportu atsevišķās pilsētās, piepilsētu un metropoļu reģionos. *Piemēri:*

Darba nosaukums: Urban transportation in France.

650 #0 \$a Pilsētas transports \$z Francija.

Darba nosaukums: Philadelphia in move.

650 ## \$a Transports \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Filadelfija.

Darba nosaukums: The Trenton area : moving or standing still?

650 ## \$a Transports \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Trentonas metropoles reģions.

3. Brīvi pievienojamā apakšiedaļa —Transportēšana**.** Brīvi pievienojamo apakšiedaļu — **Transportēšana** (var pakārtot ģeogr.) lieto aiz objektu un preču veidu, personu grupu un etnisko grupu, dzīvnieku, militāro dienestu un atsevišķu karu aprakstgalvām darbiem, kuros aprakstīti ar šiem tematiem saistīti pārvadājumi. Apakšiedaļu — **Transportēšana** lietotu aiz militāro dienestu aprakstgalvām, nepakārto tālāk ar vietas nosaukumu. Apakšiedaļu — **Transportēšana** nepakārto tālāk ar apakšiedaļu —**Ekonomiskie aspekti**. *Piemēri:*

Darba nosaukums: Transportation services for elderly and disabled people.

650 #0 \$a Veci cilvēki \$x Transportēšana \$z Lielbritānija.

650 #0 \$a Personas ar īpašām vajadzībām \$x Transportēšana \$z Lielbritānija.

A 2225 Transports

Darba nosaukums: Hawaii unloads fresh fruit and vegetables.

650 #0 \$a Augļi \$x Transportēšana \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Havajas.

650 #0 \$a Dārzeņi \$x Transportēšana \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Havajas.

Ja nepieciešams, piešķir papildu aprakstgalvas atsevišķiem, ar tematu saistītiem pārvadājuma aspektiem. Atsevišķu transporta veidu aprakstgalvām nepievieno īpašas transporta veidus norādošas apakšiedaļas.
Piemēri:

Darba nosaukums: Beef roads in Australia.

650 #0 \$a Gaļas liellopi \$x Transportēšana \$z Austrālija \$x Vēsture.

650 #0 \$a Ceļi \$z Austrālija \$x Vēsture.

Darba nosaukums: The Irish Merchant marine in World War II.

650 #0 \$a Otrais pasaules karš, 1939-1945 \$x Transportēšana.

650 #0 \$a Tirdzniecības flote \$z Īrija \$x Vēsture \$y 20. gs.

651 #0 \$a Īrija \$x Vēsture, kara flotes.

Darba nosaukums: Transportation of coal and grain by waterway.

650 #0 \$a Ogles \$x Transportēšana \$z Amerikas Savienotās Valstis.

650 #0 \$a Labība \$x Transportēšana \$z Amerikas Savienotās Valstis.

650 #0 \$a Iekšzemes ūdenstransports \$z Amerikas Savienotās Valstis.

Darba nosaukums: Going places in your own vehicle.

650 #0 \$a Personas ar speciālām vajadzībām \$x Transportēšana.

650 #0 \$a Autovadītāji ar speciālām vajadzībām.

4. Atsevišķi temati. Piešķir atbilstošas konkrētas aprakstgalvas darbiem par atsevišķiem transporta veidiem vai aspektiem. *Piemēri:*

650 #0 \$a Ātrgaitas transports.

650 #0 \$a Iekšzemes ūdenstransports.

650 #0 \$a Kabotāža.

650 #0 \$a Pilsētas transporta politika.

650 #0 \$a Tranzīts laukos.

PAMATOJUMS: Līdz AACR2 ieviešanai 1981. gadā daudzu individuālu starptautisko līgumu un konkordātu aprakstgalvas, kas bija nepieciešamas kā priekšmeta aprakstgalvas, veidoja priekšmetu autoritatīvajā datnē. Kopš 1981. gada kā priekšmeta aprakstgalvas var piešķirt tikai nosaukumu autoritatīvajā datnē, atbilstoši AACR2 izveidotas starptautisko līgumu vai konkordātu aprakstgalvas. Lielākā daļa no starptautisko līgumu aprakstgalvām, kas bija izveidotas pirms AACR2 ieviešanas, jau ir dzēstas no priekšmetu autoritatīvās datnes. Darba gaitā pamanot atlikušās šāda veida aprakstgalvas, tās dzēs un izveido no jauna nosaukumu autoritatīvajā datnē.

1. Starptautisko līgumu teksti.

a. Vispārīga satura (netematiski) krājumi. Piešķir atbilstošo vispārīgo formas aprakstgalvu, piemēram, **Starptautiskie līgumi—Krājumi; Miera līgumi; [vieta]—Starptautiskās attiecības—Starptautiskie līgumi.**

b. Tematiskie krājumi.

(1) Tematiskās aprakstgalvas. Piešķir atbilstošu tematisko aprakstgalvu(-as), piemēram, **Vides tiesības, starptautiskās; Ķīmiskais karš (starptautiskās tiesības); Pasta līgumi; Tirdzniecības līgumi; Sieviešu diskriminācija—Tiesības un likumdošana; Čoktavu indiāņi—Starptautiskie līgumi; Otrais pasaules karš, 1939-1945—Starptautiskie līgumi.**

*Piezīme: Apakšiedaļu —Starptautiskie līgumi lieto tikai aiz etnisko grupu nosaukumiem, karu nosaukumiem, aiz aprakstgalvas **Katoļu baznīca—Starptautiskās attiecības un tipveida aprakstgalvas [vieta]—Starptautiskās attiecības**. Šo apakšiedaļu nelieto tipveida aprakstgalvas [vieta]—Starptautiskās attiecības—[vieta] tālākai pakārtošanai.*

Piemēri:

Darba nosaukums: Labour law ratified conventions.

650 #0 \$a Darba tiesības un likumdošana,
starptautiskās.

Darba nosaukums: Treaties between the Potawatomi tribe of Indians and the United States of America, 1789-1867.

650 #0 \$a Potawatomi indiāņi \$v Starptautiskie līgumi.

(2) Ģeogrāfiskais pakārtojums. Ja krājuma mērķis ir atspoguļot noteiktu valsti kā vienu no līgumslēdzēju pusēm, piešķir vispārīgu, ar valsts nosaukumu nepakārtotu aprakstgalvu starptautiskā aspekta atveidošanai un to pašu aprakstgalvu, pakārtotu ar valsts nosaukumu, attiecīgās valsts norādīšanai (izņemot starptautisko tirdzniecības līgumu krājumus, kuriem kā otru aprakstgalvu veido **[valsts]—Tirdzniecības līgumi**). *Piemērs:*

Darba nosaukums: United States treaties and other international agreements pertaining to telecommunications.

650 #0 \$a Telekomunikācija \$x Tiesības un
likumdošana.

650 #0 \$a Telekomunikācija \$x Tiesības un
likumdošana \$z Amerikas Savienotās Valstis.

A 2227 Starptautiskie līgumi

Izņēmums: Ja krājumā ietverti tikai divu valstu līgumi, tad vispārīgo aprakstgalvu neveido, bet norāda abas valstis, to nosaukumus veidojot kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas. *Piemērs:*

Darba nosaukums: *Trade in cotton textiles : agreements between the United States and Poland.*

650 #0 \$a Kokvilnas audumi \$x Tiesības un likumdošana \$z Amerikas Savienotās Valstis.

650 #0 \$a Kokvilnas audumi \$x Tiesības un likumdošana \$z Polija.

c. *Atsevišķi līgumi.*

(1) *Vispārīgais noteikums.* Piešķir atbilstošu tematisko aprakstgalvu(-as), lietojot tāda paša veida aprakstgalvas kā tematiskajiem krājumiem.

Ja darbs sastāv vienīgi no līguma teksta, līguma nosaukuma aprakstgalvu nepiešķir.

Piemēri:

Darba nosaukums: *Treaty to resolve pending boundary differences ... between the United States and Mexico, signed at Mexico Nov. 12, 1970.*

651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$x Robežas \$z Meksika.

651 #0 \$a Meksika \$x Robežas \$z Amerikas Savienotās Valstis.

Darba nosaukums: *Treaty of peace with Turkey.*

650 #0 \$a Pirmais pasaules karš, 1914-1918 \$x Teritoriālie jautājumi \$z Armēnija.

650 #0 \$a Pirmais pasaules karš, 1914-1918 \$x Teritoriālie jautājumi \$z Turcija.

Darba nosaukums: *The Egyptian-Israeli Peace Treaty, March 26, 1979.*

650 #0 \$a Izraēlas-arābu karš, 1973 \$x Miers.

Darba nosaukums: *International coffee agreement, 1976.*

650 #0 \$a Kafija \$x Tiesības un likumdošana.

(2) *Divpusējie līgumi.* Atsevišķu divpusēju līgumu gadījumā piešķir dubultas aprakstgalvas, lai norādītu abas līgumslēdzējas puses. Nepakārtotu vispārīgu aprakstgalvu nelieto. *Piemērs:*

Darba nosaukums: *Air transport services; agreement between the United States of America and Brazil.*

650 #0 \$a Civilā aviācija \$x Tiesības un likumdošana \$z Amerikas Savienotās Valstis.

650 #0 \$a Civilā aviācija \$x Tiesības un likumdošana \$z Brazīlija.

2. Darbi par starptautiskajiem līgumiem.

a. Dažādi līgumi. Darbam par dažādiem līgumiem, kuros viena no līgumslēdzēju pusēm ir reģions vai valsts, piešķir aprakstgalvu [vieta]—**Starptautiskās attiecības**—**Starptautiskie līgumi** vai [vieta]—**Tirdzniecības līgumi**, kā arī darbam atbilstošas tematiskās aprakstgalvas. Piemēri:

Darba nosaukums: Theory, law, and policy of contemporary Japanese treaties.

650 #0 \$a Japāna \$x Starptautiskās attiecības
\$y 1945-1989 \$x Starptautiskie līgumi.

Darba nosaukums: The long pretense: Soviet treaty diplomacy from Lenin to Gorbachev.

651 #0 \$a Padomju Savienība \$x Starptautiskās
attiecības \$x Starptautiskie līgumi.

651 #0 \$a Padomju Savienība \$x Starptautiskās
attiecības \$z Amerikas Savienotās Valstis.

651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis
\$x Starptautiskās attiecības \$a Padomju
Savienība.

*Darba nosaukums: The free trade agreements among the EC countries:
their implementation and interpretation.*

651 #0 \$a Eiropas Ekonomikas asociācijas valstis
\$x Tirdzniecības līgumi.

650 #0 \$a Brīvā tirdzniecība \$z Eiropas Ekonomikas
asociācijas valstis.

b. Atsevišķi starptautiskie līgumi. Darbam par starptautisku līgumu piešķir starptautiskā līguma vai konvencijas nosaukuma aprakstgalvu. Piešķir arī katalogizējamajam darbam atbilstošas tematiskās aprakstgalvas. Piemēri:

Darba nosaukums: The Moon treaty.

630 00 \$a Agreement Governing the Activities of
States on the Moon and Other Celestial
Bodies \$d (1979)

650 #0 \$a Kosmosa tiesības.

Darba nosaukums: The diplomatic history of the Treaty of Tlatelolco.

630 00 \$a Treaty for the Prohibition of Nuclear
Weapons in Latin America \$d (1967)

650 #0 \$a Kodolieroču brīvās zonas \$z Latīņamerika.

Darba nosaukums: Commentary on the international convention for safe containers.

630 00 \$a International Convention for Safe
Containers \$d (1972)

650 #0 \$a Konteineri \$x Tiesības un likumdošana.

A 2227 Starptautiskie līgumi

Darba nosaukums: Northern boundary of the United States according to the Treaty of Ghent.

- 610 10 \$a Lielbritānija. \$t Starptautiskie līgumi
utt. \$g Amerikas Savienotās Valstis.
\$d 1814. g. 24. decembris.
- 651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$x Robežas
\$z Kanāda.
- 651 #0 \$a Kanāda \$x Robežas \$z Amerikas Savienotās
Valstis.

Darba nosaukums: Data almizrano-- : siete siglos y medio de historiografia valenciana sobre el Tratado de Almisra, 1244-1994.

- 610 10 \$a Kastīlija (Spānija) \$t Starptautiskie
līgumi utt. \$g Aragona (Spānija),
\$d 1244. g. 26. marts \$x Historiogrāfija.
- 651 #0 \$a Kastīlija (Spānija) \$x Vēsture
\$x Historiogrāfija.
- 651 #0 \$a Aragona (Spānija) \$x Vēsture
\$x Historiogrāfija.

PAMATOJUMS: Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Tiesu procesi, tiesāšanās utt.** lieto aiz personvārdiem, dzimtu vārdiem, institūciju vai administratīvo vienību nosaukumiem, civillietu vai krimināllietu tiesu protokoliem vai darbiem par tiesu procesiem, kuros persona, dzimta, institūcija vai jurisdikcija ir viena no pusēm. Gan tiesu protokoliem, gan darbiem par tiesu procesiem izmanto vienotu aprakstgalvu piešķiršanas metodiku. Tādēļ turpmāk tekstā aprakstītās darbības attiecas uz abām šo materiālu kategorijām.

1. Tiesu protokolu vispārīgi krājumi. Aprakstgalvu **Tiesu procesi** (var pakārtot ģeogr.) piešķir tiesu protokolu netematiskiem krājumiem vai arī vispārīgiem darbiem par dažādiem tiesu procesiem. *Piemēri:*

Darba nosaukums: Trials that made headlines.

650 #0 \$a Tiesu procesi.

Darba nosaukums: Great American courtroom battles.

650 #0 \$a Tiesu procesi \$z Amerikas Savienotās Valstis.

2. Noteikta veida tiesu protokolu krājumi. Tipveida aprakstgalvu **Tiesu procesi ([temats])** (var pakārtot ģeogr.) piešķir noteikta veida civillietu vai krimināllietu tiesu protokolu krājumiem vai darbiem, kuros apskatīti vairāki noteikta veida tiesu procesi. *Piemēri:*

Darba nosaukums: Witchcraft trials of Connecticut.

650 #0 \$a Tiesu procesi (burvestības) \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Konektikutas štats.

3. Konkrētu krimināllietu tiesu procesi. Kā pirmo piešķir apsūdzētā personvārda aprakstgalvu ar apakšiedaļu —**Tiesu procesi, tiesāšanās utt.**, vai arī tiesas procesa nosaukuma aprakstgalvu, ja tā ir izveidota kā priekšmeta aprakstgalva. Piešķir vienu vai vairākas atbilstošas papildu tipveida aprakstgalvas **Tiesu procesi ([temats])—[vieta]**, kā arī citas katalogizējamajam darbam nepieciešamās tematiskās aprakstgalvas.

Izņēmums: Aiz aprakstgalvas **Jēzus Kristus** lieto apakšiedaļu —**Tiesas process**.

Piemēri:

Darba nosaukums: Excerpts from the transcript of the trial proceedings in the case of the United States of America v. John W. Jenrette.

600 10 \$a Jenrette, John W. \$v Tiesu procesi, tiesāšanās utt.

650 #0 \$a Tiesu procesi (krāpšana) \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Vašingtona.

650 #0 \$a Tiesu procesi (kukuļošana) \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Vašingtona.

650 #0 \$a Abscam Bribery Scandal, 1980.

A 2228 Tiesu procesi

Darba nosaukums: To set the record straight : the break-in, the tapes, the conspirators, the pardon.

- 650 #0 \$a Voterģeitas lietas tiesas process, Vašingtona, Amerikas Savienotās Valstis, 1973
- 650 #0 \$a Voterģeitas skandāls, 1972-1974.
- 600 10 \$a Nixon, Richard M. \$q (Richard Milhous) \$d 1913- \$x Apžēlošana.
- 600 10 \$a Sirica, John J.

4. Konkrētu civillietu tiesu procesi. Kā pirmo piešķir civillietas ierosinātājas puses personvārda/nosaukuma aprakstģalvu. Citu nozīmīgāko prāvas pušu personvārdus/nosaukumus piešķir kā papildu aprakstģalvas. Katru pusi attēlojošo aprakstģalvu pakārto ar apakšiedaļu —**Tiesu procesi, tiesāšanās utt.** Ja tiesas process ir attēlots vai to var attēlot ar tipveida aprakstģalvu **Tiesu procesi ([temats])—[vieta]**, piemēram, **Tiesu procesi (šķiršanās); Tiesu procesi (neslavas celšana)**, tad piešķir arī šādu aprakstģalvu. Ja tiesu procesu nevar atveidot ar šāda veida aprakstģalvu, tad prāvas temata(-u) atspoguļošanai piešķir atbilstošas tiesību aprakstģalvas, kā arī citas tematiskas aprakstģalvas, kas nepieciešamas katalogizējamajam darbam.

Piemēri:

Darba nosaukums: Superior pollutor : a saga of the struggle to stop pollution of the largest fresh water lake in the world by its most egregious polluter — the Reserve Mining Company.

- 651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$x Tiesu procesi, tiesāšanās utt.
- 651 #0 \$a Minesotas štats (Amerikas Savienotās Valstis) \$x Tiesu procesi, tiesāšanās utt.
- 610 20 \$a Reserve Minig Company \$x Tiesu procesi, tiesāšanās utt.
- 650 #0 \$a Ūdens \$x Piesārņojums \$x Tiesības un likumdošana \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Minesotas štats.
- 650 #0 \$a Taconite \$x Vides aspekti \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Superiora ezers
- 650 #0 \$a Dzelzsraktuves \$x Vides aspekti \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Superiora ezers.

Darba nosaukums: Salome's last veil : the libel case of the century.

- 600 10 \$a Billing, Noel Pemberton, \$d 1880- \$x Tiesu procesi, tiesāšanās utt.
- 600 10 \$a Allan, Maude \$x Tiesu procesi, tiesāšanās utt.
- 650 #0 \$a Tiesu procesi (neslavas celšana) \$z Lielbritānija \$z Londona.

Darba nosaukums: Allan Bakke Versus Regents of the University of California.

- 600 10 \$a Bakke, Allan Paul \$v Tiesu procesi, tiesāšanās utt.
- 610 20 \$a University of California (System) \$v Tiesu procesi, tiesāšanās utt.
- 650 #0 \$a Diskriminācija medicīnas izglītībā \$x Tiesības un likumdošana \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Kalifornijas štats.
- 650 #0 \$a Medicīnas augstskolas \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Kalifornijas štats \$x Uzņemšana.

Darba nosaukums: The New York Times Company v. United States : a documentary history of the Pentagon Papers litigation.

- 610 20 \$a New York Times Company \$x Tiesu procesi, tiesāšanās utt.
- 651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$ x Tiesu procesi, tiesāšanās utt.
- 630 00 \$a Pentagon Papers.
- 650 #0 \$a Preses brīvība \$z Amerikas Savienotās Valstis.
- 650 #0 \$a Drošības klasifikācija (valdības dokumenti) \$z Amerikas Savienotās Valstis.

5. Kara noziegumu tiesu procesi. Papildus apsūdzētā vārdam vai tiesu procesa nosaukumam, visiem tiesu protokoliem vai darbiem par konkrētu kara noziegumu tiesu procesiem piešķir aprakstgalvu **Kara noziegumu tiesu procesi—[vieta]. Piemēri:**

Darba nosaukums: Nuernberg war crimes trials : records of case II, United States of America v. Erhard Milch.

- 650 #0 \$a Milch Trial, Nirnbergas process, Nirnberga, Vācija, 1946-1949.
- 650 #0 \$a Kara noziegumu tiesu procesi \$z Vācija \$z Nirnberga.

Darba nosaukums: The Tokyo war crimes trial.

- 650 #0 \$a Tokijas process, Tokija, Japāna, 1946-1948.
- 650 #0 \$a Kara noziegumu tiesu procesi \$z Japāna \$z Tokija.

6. Tiesu procesa aprakstgalvu izveidošana. Konkrētam tiesu procesam parasti nav nepieciešams izveidot priekšmeta aprakstgalvu. Tās vietā izveidotās personvārdu/nosaukumu aprakstgalvas tiesu procesa galvenajām pusēm, pakārtotas ar apakšsiedaļu —**Tiesu procesi, tiesāšanās utt.**, lieto kā priekšmeta aprakstgalvas darbam par tiesu procesu. Tomēr, ja tiesas process ir pazīstams nevis ar galveno pušu, bet ar citu, populāru nosaukumu, šim nosaukumam jāveido priekšmeta aprakstgalva. Populārus nosaukumus parasti lieto nozīmīgu politisku notikumu, skandālu u. tml. gadījumu tiesu procesiem, kā arī procesiem, kuros ir vairāki apsūdzētie. Atbilstoši A 1592 nosacījumiem aprakstgalvas veido šādi:

150 ## \$a [...] **tiesas process**, [pilsēta, plašāka ģeogrāfiska entītijā], [datējums(-i)]

A 2228 Tiesu procesi

*Piezīme: Pilsētas nosaukumu pievieno kā kvalifikatoru pat tad, ja tas ir daļa no tiesas procesa nosaukuma, piemēram, **Chicago Seven Trial, Chicago, Ill., 1969-1970.***

Tiesas procesa alternatīvos nosaukumus, ja tādi ir, pievieno kā 450. laukus. Aprakstgalvu **Tiesu procesi ([temats])—[vieta]** (vai **Kara noziegumu tiesu procesi—[vieta]**) pievieno kā 550. (plašāks termins) lauku. Plašāko terminu pakārto tikai ar valsts nosaukumu (vai pirmā līmeņa politiskās vienības nosaukumu Amerikas Savienoto Valstu, Kanādas un Lielbritānijas gadījumā). *Piemēri:*

150 ## \$a Black Panthers Trial, Ņujorka, Amerikas Savienotās Valstis, 1970-1971.

450 ## \$a Bomb Conspiracy Trial, Ņujorka, Amerikas Savienotās Valstis, 1970-1971.

450 ## \$a New York 21 Trial, Ņujorka, Amerikas Savienotās Valstis, 1970-1971.

450 ## \$a New York City Bomb Conspiracy Trial, New York, N.Y., 1970-1971.

550 ## \$w g \$a Tiesu procesi (sazvērestība) \$z Amerikas Savienotās Valstis

150 ## \$a Sarkano brigāžu tiesas process, Turīna, Itālija, 1978

450 ## \$a Red Brigades trial, Turīna, Itālija, 1978

450 ## \$a Processo Brigate rosse, Turīna, Itālija, 1978

550 ## \$w g \$a Tiesu procesi (politiskie noziegumi) \$z Itālija

550 ## \$w g \$a Tiesu procesi (terorisms) \$z Itālija

Vizuālie materiāli un mūziku nesaturoši skaņu ieraksti A 2230

PAMATOJUMS: Šeit sniegtas vadlīnijas priekšmeta aprakstgalvu piešķiršanā kinofilmām, diapozitīviem, diafilmām, videoierakstiem un citu veidu vizuālajiem materiāliem, kā arī skaņu ierakstiem, kas nesatur mūziku. Šīs vadlīnijas ir papildinājums priekšmeta aprakstgalvu piešķiršanas standartnoteikumiem.

Piezīme: Šajā noteikumu lapā vārds filma apzīmē jebkura veida vizuālo materiālu.

1. Vispārīgie noteikumi. Priekšmeta aprakstgalvas piešķir visiem nozīmīgiem tematiem, kas minēti kopsavilkumā (520. lauks).

Ja konkrēts temats ir lietots kā vispārīga temata piemērs, piešķir gan konkrētā, gan vispārīgā temata priekšmeta aprakstgalvas.

Piešķir tikai tādas formas apakšiedaļas, kuras var lietot gan iespiestiem, gan audiovizuālajiem materiāliem. Vizuālajiem materiāliem nelieto formas apakšiedaļu —**Albumi**.

Piemēri:

520 ## \$a Aprakstīti būtiski fakti par Kolumbiju, t.sk. kafijas ražošanu.

651 #0 \$a Kolumbija \$x Ceļojumu apraksti.

650 #0 \$a Kafija \$z Kolumbija.

520 ## \$a Pārskats par Indijas rūpniecību, uzsverot tērauda ražošanu.

650 #0 \$a Rūpniecība \$z Indija.

650 #0 \$a Tērauda rūpniecība un tirdzniecība \$z Indija.

520 ## \$a Dokumenti par viduslaiku Vācijas intelektuālo attīstību, ko atspoguļo Nirnbergas hronika.

600 10 \$a Schedel, Hartmann, \$d 1440-1514. \$t Liber chronicarum.

651 #0 \$a Vācija \$x Intelektuālā dzīve.

2. Konkrētas vietas. Ja temats izklāstīts saistībā ar konkrētu vietu, tad iespēju robežās jānodrošina priekšmetiskā pieeja gan tematam, gan vietai. *Piemēri:*

520 ## \$a Aprakstītas Sahāras oāzes.

650 #0 \$a Oāzes \$z Sahāra.

651 #0 \$a Sahāra \$x Ceļojumu apraksti.

520 ## \$a Intervijas ar medicīnas personālu un narkotiku atkarības ārstēšanas programmas dalībniekiem Ņujorkas pilsētā.

650 #0 \$a Zāļu un narkotiku lietošana \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Ņujorka.

651 #0 \$a Ņujorka (Amerikas Savienotās Valstis) \$x Sociālais stāvoklis.

A 2230 Vizuālie materiāli un mūziku nesaturoši skaņu ieraksti

3. **Konkrētas personas.** Ja konkrēta persona apskatīta kā profesijas vai darbības jomas ilustrējošs piemērs, piešķir gan personas, gan darbības jomas, kurā šī persona darbojās, aprakstgalvu. Jāievēro vispārīgs noteikums, ka šādi materiāli nav uzskatāmi par biogrāfijām. *Piemērs:*

520 ## Ša Diena profesionālā boksera Muhameda Ali dzīvē, kad
viņš trenējas cīņai čempionātā.
600 10 Ša Ali, Muhammad, šd 1942-
650 #0 Ša Bokss.

4. Vizuālo materiālu īpašie veidi.

a. **Spēlfilmās.** Piešķir tematiskās aprakstgalvas ar apakšiedaļu —**Drāma** (vai ar apakšiedaļu —**Filmās bērniem**, ja spēlfilmās adresētas bērniem). Piešķir tāda paša veida aprakstgalvas, kā drāmām grāmatu formā (sk. A 1780, 4.).

b. **Svešvalodu mācību filmās.** Piešķir aprakstgalvu [...] **valoda**—**Filmās [...] valodā** runājošajiem kā pirmo aprakstgalvu, un izceļ jebkuru specifisku tematu, piešķirot papildu aprakstgalvas.

c. **Filmās bērniem.** Sk. A 1690.

d. **Filmās vārdzirdīgajiem un personām ar speciālām vajadzībām.** Sk. A 1913., 1.e.

5. *Kustīgo attēlu žanra/formas aprakstgalvas.* Sk. A 1913.

KB prakse:

6. **Darbības ar viena darba izdevumiem dažādos formātos.**

a. **Iespiesto darbu audio vai vizuālais atveidojums.** Ja iespiestajam izdevumam un audio vai vizuālajam materiālam ir vienāds saturs, tos priekšmeto vienādi, un audio vai vizuālo materiālu aprakstgalvas maina atbilstoši iespiesto izdevumu aprakstgalvām pat tajos gadījumos, kad iespiestajam izdevumam nepieciešams piešķirt jaunu, atbilstošāku aprakstgalvu(-as).

b. **Vienādi darbi dažādos formātos.** Viens darbs dažkārt tiek izdots dažādos formātos, piemēram, kinofilmās un videoieraksta formātā, vai kasetes un kompaktdiska formātā. Viena darba izdevumiem dažādos formātos jābūt vienādām priekšmeta aprakstgalvām, ja ierakstos pat ja jālabo jau piešķirtā priekšmeta aprakstgalva, darbam citā formātā.

7. **043. lauks.** Piešķir atbilstošus ģeogrāfiskos kodus 043. laukā.

PAMATOJUMS: Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Profesionālā orientācija** lieto aiz nodarbošanās, darbības jomu, rūpniecības, institūciju un konkrētu militāro dienestu nosaukumu aprakstgalvām darbiem, kuros tiek aprakstīta karjera šajās jomās vai organizācijās un/vai sniegti padomi, kā gatavoties, iestāties un gūt tajās sekmes. Šeit sniegtas vadlīnijas minētās apakšiedaļas piešķiršanā.

1. Profesijas, zināšanu jomas, rūpniecība u. tml. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Profesionālā orientācija** (var pakārtot *geogr.*) lieto aiz nodarbošanās, darbības jomu, rūpniecības veidu, tirdzniecības u. tml. aprakstgalvām darbiem par karjeru šajās jomās. *Piemēri:*

650 #0 \$a Automobiļi \$x Eksploatācija un remonts
\$x Profesionālā orientācija.

650 #0 \$a Bioinženierija \$x Profesionālā orientācija.

650 #0 \$a Zobārstniecība \$x Profesionālā orientācija
\$z Amerikas Savienotās Valstis.

Tipveida vārdkopas aprakstgalvas [...] kā **profesija** lietošana darbiem par profesionālo orientāciju tika pārtraukta 1975. gadā.

2. Personu grupas. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Profesionālā orientācija** (var pakārtot *geogr.*) aiz personu vai nodarbināto grupu aprakstgalvām piešķir tikai tad, ja attiecīgo darbības jomu attēlojoša aprakstgalva nav vēl izveidota un to nav iespējams izveidot. *Piemērs:*

650 #0 \$a Medicīnas palīgpersonāls \$x Profesionālā orientācija.

3. Institūcijas un konkrēti militārie dienesti. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Profesionālā orientācija** (var pakārtot *geogr.*) piešķir aiz konkrētu institūciju un militāro dienestu nosaukumiem darbiem par karjeru šajās organizācijās vai dienestos. *Piemēri:*

610 10 \$a Amerikas Savienotās Valstis. \$b National Aeronautics
and Space Administration \$x Profesionālā orientācija.

610 10 \$a Amerikas Savienotās Valstis. \$b Army \$x Profesionālā
orientācija.

PAMATOJUMS: Līdz 1986. gadam apakšiedaļu —**Gadagrāmatas** lietoja kā formas apakšiedaļu aiz ikgadēju publikāciju, kurās sniegts pārskats par noteiktā disciplīnā vai darbības jomā gadā laikā notikušo vai paveikto, aprakstgalvām. No 1986. gada šīs apakšiedaļas vietā lieto apakšiedaļu —**Periodiskie izdevumi**.

Par gadagrāmatu klasifikāciju sk. F 230.

1. Vispārīgais noteikums. Apakšiedaļu —**Gadagrāmatas** nekad nelieto aiz jaunu katalogizējamo darbu aprakstgalvām, izņemot turpmāk 4. sadaļā aprakstīto gadījumu. Visiem seriālizdevumiem, kas iznāk neierobežoti ilgi ar noteiktu regularitāti vai intervālu, — reizi nedēļā, mēnesī, gadā, divos gados utt. piešķir aprakstgalvas ar brīvi pievienojamo formas apakšiedaļu —**Periodiskie izdevumi**. Noteikumus par apakšiedaļas —**Periodiskie izdevumi** lietošanu sk. A 1927.

KB prakse:

2. Pastāvošo bibliogrāfisko ierakstu labošana. Šo apakšiedaļu nav jācenšas sistemātiski labot bibliogrāfiskajos ierakstos. Ja kāda cita iemesla dēļ, pārskatot vai atjauninot priekšmeta aprakstgalvas ierakstos, pamana apakšiedaļu —**Gadagrāmatas**, to nomaina ar apakšiedaļu —**Periodiskie izdevumi**.

KB prakse:

3. Seriālizdevumu turpinājumi. Ja agrāk katalogizēts seriālizdevums turpina iznākt, un iepriekšējā nosaukuma ierakstiem ir piešķirta aprakstgalva ar apakšiedaļu —**Gadagrāmatas**, tad atjaunina MARC ierakstus arī iepriekšējā nosaukumu ierakstiem, lai aprakstgalvas visu nosaukumu ierakstos būtu vienādas.

4. Studentu gadagrāmatas. Brīvi pievienojamo apakšiedaļu —**Audzēkņi un studenti—Gadagrāmatas** lieto aiz konkrētu izglītības institūciju nosaukumiem šo izglītības institūciju studentu gadagrāmatām, piemēram, **Bowdoin College—Audzēkņi un studenti—Gadagrāmatas**.

Apakšiedaļa. Priekšmeta aprakstgalvas *virknes* daļa, ko ievada 6XX lauka \$v, \$x, \$y vai \$z apakšlaukā un lieto *priekšmeta aprakstgalvas* pamatdaļas noteiktu aspektu, piemēram, formas, apakštemata, laikposma vai vietas identificēšanai, un piešķir atbilstoši bibliogrāfiskajam darbam. Sk. arī *Hronoloģiskā apakšiedaļa*, *Formas apakšiedaļa*, *Ģeogrāfiskā apakšiedaļa* un *Tematiskā apakšiedaļa*.

Apakšiedaļas ieraksts. *Autoritatīvais ieraksts apakšiedaļai* ar autorizētu apakšiedaļas formu 18X laukā. Kongresa bibliotēka lieto apakšiedaļu ierakstus *brīvi pievienojamo apakšiedaļu* kontrolei.

Apzīmētāja kvalifikators sk. **Kvalifikators ar apzīmētāju**

Asociatīvā termina norāde. Norāde no vienas *priekšmeta aprakstgalvas* uz otru, citas hierarhijas rindas priekšmeta aprakstgalvu. Asociatīvā termina norādi ievada *priekšmeta autoritatīvā ieraksta* 5XX laukā un identificē pēc vērtības **n** \$w kontrolapakšlauka pirmajā rakstzīmju pozīcijā.

AT sk. **Asociatīvā termina norāde**

Autoritatīvā datne. Datne, kas satur *konkrētu nosaukumu* vai *priekšmeta aprakstgalvu* un apakšiedaļu *autoritatīvos ierakstus*.

Autoritatīvais ieraksts. Ieraksts, kas satur *nosaukuma*, *priekšmeta aprakstgalvas* vai *apakšiedaļas* formā izveidotas aprakstgalvas, aprakstgalvu vai apakšiedaļu alternatīvo vai saistīto mijnorāžu terminu uzskaitījumu, kā arī autorizēto un alternatīvo formu avotu sarakstu.

Biogrāfijas, individuālās sk. **Individuālās biogrāfijas**

Biogrāfijas, kolektīvās sk. **Kolektīvās biogrāfijas**

Brīvi pievienojamā apakšiedaļa. Priekšmeta aprakstgalvas *apakšiedaļa*, kuru var piešķirt aiz noteiktām priekšmeta aprakstgalvām bez lietojuma redakcionālas apstiprināšanas, t. i., bez noteiktai *virknei* veidota *priekšmeta autoritatīvā ieraksta priekšmetu autoritatīvajā datnē*.

Darbības lauka piezīme. Piezīme, kas sniedz informāciju par *priekšmeta aprakstgalvu*, piemēram, tās definīciju, lietojumu vai saistību ar citām aprakstgalvām. Piezīme katalogizētājiem nodrošina aprakstgalvas konsekvētu lietošanu un informē lietotājus, kāda veida materiālus var atrast, šo aprakstgalvu izmantojot meklēšanā. Darbības lauka piezīmes ievada *priekšmeta autoritatīvo ierakstu* 680. laukos.

Forma. Darba fiziskais, bibliogrāfiskais, mākslinieciskais vai literārais veids.

Formas apakšiedaļa. Priekšmeta aprakstgalvu *apakšiedaļu* veids, ko ievada 6XX lauka \$v apakšlaukā, un kurš izsaka darba **formu**, piemēram, —**Periodiskie izdevumi**, —**Filmas bērniem** u. tml.

Formas aprakstgalva. *Priekšmeta aprakstgalvu* veids, kas izsaka, kas **ir** pats darbs (nevis **par ko** ir darbs), piemēram, **Amerikāņu dzeja**, **Tiesu pārskati**, **likumkrājumi utt.**, **Lielformāta grāmatas** u. tml.

Ģeogrāfiskā apakšiedaļa. Priekšmeta aprakstgalvas *apakšiedaļas* veids, ko ievada 6XX lauka \$z apakšlaukā, un kas satur vietas nosaukumu, uz kuru attiecas aprakstgalvas pamatdaļā norādītā darba *temats* vai *forma*. Ģeogrāfiskā apakšiedaļa var būt **netieša** — ja plašākās ģeogrāfiskas entītijas nosaukums atrodas atsevišķā \$z apakšlaukā pirms konkrētākā vietas nosaukuma, vai arī **tieša** — ja vietas nosaukumu piešķir bez plašākās ģeogrāfiskas entītijas nosaukuma iestarpināšanas.

Skaidrojošā vārdnīca

Ģeogrāfiskais kvalifikators. Plašākas ģeogrāfiskas entītijas nosaukums, pievienots apaļajās iekavās aiz konkrētāka vietas nosaukuma vai arī cita entītija, kas norāda entītijas atrašanās vietu: **Vītneja kalns (Amerikas Savienotās Valstis); Gobi tuksnesis (Mongolija un Ķīna); Kolorado, upe (Amerikas Savienotās Valstis un Meksika); Empire State Building (Ņujorka, Amerikas Savienotās Valstis).**

Hronoloģiskā apakšiedaļa. Priekšmeta aprakstgalvu *apakšiedaļa* 6XX lauka \$y apakšlaukā, kas apzīmē laikposmu, piemēram, —1945-1990, —20. gs. u. tml.

Iekavu kvalifikators *sk. Kvalifikators iekavās*

Ierosinājums. Jaunas priekšmeta aprakstgalvas izveides vai pastāvošās aprakstgalvas labojuma ierosinājums, kuru katalogizētājs iesniedz priekšmeta autoritatīvā ieraksta ierosinājuma („sp” ieraksts) veidā vai ar pastāvošo *priekšmeta autoritatīvā ieraksta* izdruku, kurā atzīmētas ierosinātās izmaiņas, par Kongresa bibliotēkas *priekšmetu autoritatīvās datnes* attīstību atbildīgajai Katalogizācijas politikas un atbalsta biroja priekšmeta aprakstgalvu redakcijai, izskatīšanai iknedēļas sanāksmē.

Individuālā biogrāfija. Vienas personas biogrāfija.

Inversā aprakstgalva. Aprakstgalvas, kas sastāv no lietvārda un apzīmētāja, formulējums, kurā apzīmētājs no aprakstgalvas sākuma novietots aiz lietvārda un atdalīts ar komatu. Sk. arī *Tiešā aprakstgalva*.

KBPS *sk. Kongresa bibliotēkas priekšmetu saraksts.*

Kolektīvā biogrāfija. Divu vai vairāku personu biogrāfijas.

Kongresa bibliotēkas priekšmetu saraksts. Kongresa bibliotēkas izveidotu un *priekšmetu autoritatīvajā datnē* uzturētu aprakstgalvu ikgadējs iespiests saraksts. Terminu bieži lieto kā abreviatūru **KBPS** un dažkārt aizstāj ar terminu *priekšmetu autoritatīvā datne*.

Kvalifikators ar apzīmētāju. Vārds vai vārdkopa, kas lietota priekšmeta aprakstgalvas lietvārda daļas raksturošanai, paskaidrošanai vai nozīmes sašaurināšanai. Angļu dabīgās valodas vārdu kārtībā *tiešā aprakstgalvā* šāds vārds vai vārdkopa atrodas pirms lietvārda; *inversā aprakstgalvā* vārds vai vārdkopa atrodas aiz lietvārda un ir atdalīta no lietvārda ar komatu. Kvalifikatoru ar apzīmētāju parasti lieto aprakstgalvas temata konkretizēšanai ar valodu, tautību vai etnisko grupu: **Angļu dzeja; Diplomātiskais un konsulārais dienests, ēģiptiešu; Meksikāņu izcelsmes amerikāņu kulinārija.**

Kvalifikators iekavās. Vārds vai vārdkopa apaļajās iekavās aiz aprakstgalvas viena termina divu dažādu nozīmju atšķiršanai vai aprakstgalvas nozīmes paskaidrošanai, piemēram, **Vēzis (astroloģija); BASIC (programmēšanas valoda); Adoniss (grieķu dievība).**

Kvalifikators, ģeogrāfiskais *sk. Ģeogrāfiskais kvalifikators*

Laikposma apakšiedaļa *sk. Hronoloģiskā apakšiedaļa*

Nelietotā termina norāde *sk. „Sk.” norāde*

Nelietotais termins *sk. „Sk.” norāde*

Netiešā apakšiedaļa *sk. Ģeogrāfiskā apakšiedaļa*

Nosaukuma aprakstgalva. Personvārda, institūcijas, sanāksmes, unificētā nosaukuma vai administratīvās vienības nosaukuma aprakstgalva.

Nosaukuma autoritatīvais ieraksts. *Nosaukuma aprakstgalvas autoritatīvais ieraksts.*

Nosaukumu autoritatīvā datne. Datne, kas satur *konkrētu nosaukumu autoritatīvos ierakstus*. Šajā rokasgrāmatā termins apzīmē nosaukumu autoritatīvo datni, kuru veido un uztur Kongresa bibliotēka sadarbībā ar dalībbibliotēkām.

NT *sk. „Sk.” norāde*

Pakārtota aprakstgalva. Institūcijas nosaukuma aprakstgalvas daļa, kas pakārtota aprakstgalvas pamatdaļai. Iespējamos izdevumos vai ekrānattēlos, kuros nav norādīti lauki, pakārtotās aprakstgalvas pieņemts atdalīt no aprakstgalvas pamatdaļas ar punktu un divām atstarpēm. Piemēram, aprakstgalvā **Amerikas Savienotās Valstis. Congress. House. Congress** un **House** ir pakārtotās aprakstgalvas. Atbilstoši MARC 21 formātam pakārtoto aprakstgalvu ievada X10. lauka \$b apakšlaukā.

Perioda apakšiedaļa *sk. Hronoloģiskā apakšiedaļa*

Plašākā termina norāde. Norāde no vienas *priekšmeta aprakstgalvas* uz citu, hierarhiski augstāka līmeņa un tādēļ jēdzieniski ietilpīgāku, priekšmeta aprakstgalvu. Plašākā termina norādes ievada *priekšmeta autoritatīvo ierakstu* 5XX laukos un tās identificējamās pēc vērtības g \$w kontrolapakšlauka pirmajā rakstzīmju pozīcijā.

Priekšmeta aprakstgalva. Aprakstgalva MARC bibliogrāfiskā ieraksta 6XX laukā, kas sastāv no viena elementa \$a apakšlaukā vai \$a apakšlauka, kam seko apakšiedaļas \$v, \$x, \$y un/vai \$z apakšlaukos, un attēlo kas ir darbs, vai par ko ir darbs.

Priekšmeta autoritatīvais ieraksts. *Priekšmeta aprakstgalvas autoritatīvais ieraksts.*

Priekšmets. Darbā apskatītais temats, vai iztīrātais jautājums. Attēlo tematu, par ko ir darbs.

Priekšmetu autoritatīvā datne. Datne, kas satur *priekšmeta aprakstgalvu* un *apakšiedaļu autoritatīvos ierakstus*. Šajā rokasgrāmatā termins apzīmē priekšmetu autoritatīvo datni, ko veido un uztur Kongresa bibliotēka un lieto *Kongresa bibliotēkas priekšmetu saraksta (KBPS)* publicēšanai. Šī termina vietā bieži lieto terminu *Kongresa bibliotēkas priekšmetu saraksts* vai *KBPS*.

PT *sk. Plašākā termina norāde*

„Sk. arī” norāde. Mijnorāde, kas vada lietotāju no viena lietotā termina aprakstgalvas (t. i. no termina, ko lieto kā aprakstgalvu) uz citu lietotā termina aprakstgalvu. Kongresa bibliotēkas *priekšmetu autoritatīvajā datnē* „sk. arī” norādes lieto *plašākā termina norādes* (kas abpusēji saistīta ar *šaurākā termina norādēm*) vai *vispārīgās „sk. arī” norādes* formā.

„Sk.” norāde. Norāde, kas vada lietotāju no nelietotā termina (t. i. no termina, ko nelieto kā priekšmeta aprakstgalvu) uz ekvivalentu terminu, kuru lieto kā aprakstgalvu. „Sk.” norādes jeb nelietotos terminus ievada *priekšmetu autoritatīvo ierakstu* 4XX laukos.

„Sk.” norādes termins *sk. „Sk.” norāde*

Skaidrojošā vārdnīca

Skatīt *sk.* „Sk.” norāde

Šaurākā termina norāde. Norāde uz citu, hierarhiski zemāka līmeņa *priekšmeta aprakstgalvu*. *Priekšmeta autoritatīvais ieraksts* nesatur šaurākā termina norādes, bet automatizētā sistēma tās abpusēji saista ar *plašākā termina norādēm*.

ŠT *sk.* **Šaurākā termina norāde.**

Tematiskā apakšiedaļa. Priekšmeta aprakstgalvas *apakšiedaļas* veids, ko ievada 6XX lauka \$x apakšlaukā un kurš attēlo aprakstgalvas pamatdaļas noteiktu aspektu vai apakštematu, izņemot laikposmu, vietu vai formu.

Tematiskā aprakstgalva. *Priekšmeta aprakstgalvas* veids, kas izsaka darbā apskatīto tematu.

Tiešā apakšiedaļa *sk.* **Ģeogrāfiskā apakšiedaļa**

Tiešā aprakstgalva. Aprakstgalva, kas izveidota dabīgās valodas vārdu kārtībā. Sk. arī *Inversā aprakstgalva*.

Uzziņu avots. Autoritatīvs publicēts darbs vai cits informācijas avots, kas izmantots *priekšmeta aprakstgalvas* izveidei atbilstošu terminu izvēlei un aprakstgalvas mijnorāžu struktūras veidošanai.

Vietas apakšiedaļa *sk.* **Ģeogrāfiskā apakšiedaļa**

Virkne. Termins *priekšmeta aprakstgalvas* un vienas vai vairāku *apakšiedaļu* kombinācijas apzīmēšanai. MARC 21 formāta kontekstā virkne ir 6XX lauks, kurā \$a apakšlaukam pievienots vismaz viens \$v, \$x, \$y vai \$z apakšlauks.

Vispārīgā „sk. arī” norāde. *Šaurākā termina norāde*, kas veidota nevis konkrētām priekšmeta aprakstgalvām, bet *priekšmeta aprakstgalvu* vai *apakšiedaļu* kategorijai, kurā bieži viena vai vairākas aprakstgalvas vai apakšiedaļas uzskaitītas kā piemēri. Vispārīgās „sk. arī” norādes ievada *priekšmeta autoritatīvā ieraksta* 360. laukā.

Vispārīgā „sk.” norāde. **Norāde**, kas veidota nevis konkrētām priekšmeta aprakstgalvām, bet *priekšmeta aprakstgalvu* vai *apakšiedaļu* kategorijai, kurā bieži viena vai vairākas aprakstgalvas vai apakšiedaļas uzskaitītas kā piemēri. Vispārīgās „sk.” norādes ievada *priekšmeta autoritatīvā ieraksta* 260. laukā.

PAMATOJUMS: Lai atvieglotu dokumentu sistematizāciju un meklēšanu tiešsaistes sistēmās, daudzus priekšmeta aprakstgalvās lietotos standartsaīsinājumus, izņemot dažus, atcēla 1969. gadā. Citas izmaiņas saīsinājumos notikušas 1981. gada AACR2 adaptācijas rezultātā. Šeit aprakstīts priekšmeta aprakstgalvās lietoto saīsinājumu pašreizējais statuss. Vadlīnijas par pieturzīmju un atstarpju lietošanu saīsinājumos sk. D pielikumā.

1. Aprakstgalvu veidošanas politika priekšmetu autoritatīvajā datnē. Veidojot jaunu priekšmeta aprakstgalvu, tajā parasti neietver saīsinājumus, izņemot šajā pielikumā norādītus īpašus gadījumus.

2. Nosaukumu autoritatīvajā datnē veidotu aprakstgalvu un to kā priekšmeta aprakstgalvu lietošanas politika. Piešķirot personvārda, institūcijas vai administratīvās vienības nosaukuma aprakstgalvu kā priekšmeta aprakstgalvu, to lieto tieši tādā formā, kādā tā ir nosaukumu autoritatīvajos ierakstos, ietverot visus saīsinājumus.

KB prakse:

3. Pastāvošo ierakstu un aprakstgalvu labošana priekšmetu autoritatīvajā datnē. Ja bibliogrāfiskajā ierakstā ir pamanīta saīsinājuma kļūda, ierakstu atjaunina atbilstoši standartveida labošanas darbībām. Ja priekšmetu autoritatīvajā datnē pamanīta aprakstgalva ar kļūdainu saīsinājumu, aprakstgalvu maina atbilstoši A 193 noteikumiem.

4. Formas un tematiskās apakšiedaļas ar saīsinājumiem. KB kataloga kartītēs daudzās standartveida apakšiedaļās vārdus īsināja, un šādi saīsinājumi vēl ir sastopami līdz 1970. gadam veidotajos ierakstos. Piešķirot aprakstgalvas jaunam katalogizējamam darbam, visās formas un tematiskajās apakšiedaļās raksta pilnus vārdus. Izņemot **utt.** (salīdzināt ar 9. sadaļu turpmāk tekstā), formas vai tematiskajās apakšiedaļās saīsinājumus nelieto. *Piemēri:*

\$x Description and travel	[nevis	\$x Desc. & trav.]
\$x History and criticism	[nevis	\$x Hist. & crit.]
\$x Periodicals	[nevis	\$x Period.]
\$x Politics and government	[nevis	\$x Pol. & govt.]
\$x Social life and customs	[nevis	\$x Soc. Life & cust.]

5. Akronīmi, iniciālās abreviatūras u. tml. Jēdzienam, kas galvenokārt pazīstams saīsinājuma formā, arī aprakstgalvu veido tādā formā. Lieto uzzīņu avotos visbiežāk minēto saīsinājuma, akronīma u. tml. formu. Saīsinājuma atšifrējumu pievieno kā 4XX lauku. *Piemēri:*

```
150 ## $a C.O.D. shipments
450 ## $a Cash on delivery shipments
450 ## $a Collect on delivery shipments
```

```
150 ## $a DBS/R (datorsistēma)
450 ## $a Datenbankbetriebssystem Robotron (datorsistēma)
```

```
150 ## $a DC/DC pārveidotāji
450 ## $a Strāvas pārveidotāji
450 ## $a Direct current-to-direct current converters
```

A pielikums: Saīsinājumi

150 ## \$a DDT (insekticīds)
450 ## \$a Dihlordifeniltrihloretāns

150 ## \$a MARC formāti
450 ## \$a Mašīnlasāmās katalogizācijas formāti

150 ## \$a T krekli
450 ## \$a Teniskrekli

6. & zīmes. & zīmes lieto šādos gadījumos:

- **Nosaukuma aprakstgalva, piešķirta kā priekšmeta aprakstgalva.** Piešķirot & zīmi saturošu nosaukuma aprakstgalvu kā priekšmeta aprakstgalvu, & zīmi saglabā. *Piemēri:*

610 2# \$a Black & Decker Manufacturing Company (Tovsona,
Amerikas Savienotās Valstis)
610 2# \$a C.S. Wertsner & Son.
610 2# \$a Dow Jones & Co.

- **Priekšmeta aprakstgalvas nosauktām entītijām.** Veidojot priekšmeta aprakstgalvu 110. vai 151. laukā ievadītai nosaukuma entītijai, lieto & zīmi, ja visos pārlūkotajos avotos nosaukums atrodams tikai ar šo zīmi. Nosaukuma formu ar & zīmes atšifrējumu, t. i., ar saikli **un**, pievieno kā 4XX lauku. Ja avotos nosaukums minēts gan ar **un**, gan ar & zīmi, aprakstgalvu veido ar & zīmes atšifrējumu **un**, bet nosaukumu ar & zīmi pievieno kā 4XX lauku. *Piemēri:*

110 ## \$a E & E Ranch (Amerikas Savienotās Valstis)
[cita forma nav atrasta]
410 ## \$a E and E Ranch (Amerikas Savienotās Valstis)

151 ## \$a Chesapeake and Ohio Canal (Amerikas Savienotās
Valstis)
451 ## \$a C & O Canal (Amerikas Savienotās Valstis)
451 ## \$a C and O Canal (Amerikas Savienotās Valstis)
451 ## \$a Chesapeake & Ohio Canal (Amerikas Savienotās
Valstis)

- **No nosaukumu aprakstgalvām veidotas tematiskās priekšmeta aprakstgalvas.** Veidojot tematisko priekšmeta aprakstgalvu no & zīmi saturošas nosaukuma aprakstgalvas, & zīmi saglabā. *Piemēri:*

150 ## \$a Currier & Ives pusdienu trauki
150 ## \$a Bil & traktor (firma), streiks, 1978

& zīmi nelieto šādos gadījumos:

- **Tematiskās vai formas aprakstgalvas, vai apakšiedaļas.** Veidojot formas vai tematiskās aprakstgalvas 150. laukā (izņemot iepriekšminētās, no nosaukumu aprakstgalvām veidotās), lieto zīmes atšifrējumu **un**. Veidojot vai piešķirot formas vai tematisko apakšiedaļu, lieto zīmes atšifrējumu **un**. Piemēram, —**History and criticism** nevis —**Hist. & crit.**

- **Ģeogrāfiskie kvalifikatori.** Divu elementu savienošanai ģeogrāfisko nosaukumu aprakstgalvu kvalifikatoros lieto vārdu **un**. Piemēram, **Harding, Lake (Ga. and Ala.)**, nevis **Harding, Lake (Ga. & Ala.)**.

7. **Daudzskaitļa darināšana.** Daudzskaitļa formu burtiem un akronīmiem veido, pievienojot mazo burtu **s** bez apostrofa, tādējādi nodrošinot konstrukcijas skaidrību un nepārprotamību. *Piemēri:*

150 ## \$a Biological response modifiers

450 ## \$a BRMs (Biochemistry)

150 ## \$a Threshold limit values (Industrial toxicology)

450 ## \$a TLVs (Industrial toxicology)

8. **Datējumi.**

a. Mūsu ēra; Pirms mūsu ēras. Saīsinājumus **m.ē.** un **p.m.ē.** lieto pēc vajadzības, bet tikai aiz konkrēta gada vai laikposma. Laikposma beigu datējumam **m.ē.** pievieno tikai tad, ja sākuma datējumam ir pievienots saīsinājums **p.m.ē.** **P.m.ē.** pievieno visiem datējumiem pirms mūsu ēras. Ja laika periods ir **p.m.ē.**, **p.m.ē.** pievieno tikai laika perioda beigu datējumam. *Piemēram:*

651 #0 \$a Ēģipte \$x Vēsture \$y 332-30 p.m.ē.

651 #0 \$a Ķīna \$x Vēsture \$y Ciņu-Haņu dinastijas,
221 p.m.ē.-220 m.ē.

b. [...] century. Vārdu **century** neīsinā. *Piemēri:*

650 #0 \$a English literature \$y 20th century.

650 #0 \$a Twenty-first century.

c. Ap. Prievārdu **ap** lieto laika perioda apakšiedaļām, rakstot to pirms attiecīgā datējuma. *Piemēri:*

651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$x Vēsture
\$y Koloniālais periods, ap 1600-1775.

650 #0 \$a Baznīcas vēsture \$y Senā un agrīnā baznīca,
ap 30-600.

600 30 \$a Hoysala dynasty, ap 1006-ap 1346.

d. Mēnešu nosaukumi. Aprakstgalvās un apakšiedaļās lieto neīsinātus mēneša nosaukumus. *Piemēri:*

651 #0 \$a Bulgārija \$x Vēsture \$y Septembra sacelšanās,
1944.

600 10 \$a Ford, Gerald R., \$d 1913- \$x Atentāta
mēģinājums, 1975 (5. septembris)

A pielikums: Saīsinājumi

Nosaukumu aprakstgalvās lieto saīsinātus mēnešu nosaukumus, ja tie tādā formā lietoti nosaukumu autoritatīvajos ierakstos. *Piemērs:*

610 10 \$a Itālija \$k Starptautiskie līgumi utt.
\$g Dienvidslāvija, 1975. 18. nov.

9. *Doktors; [...] doktors.* Izmanto nosaukumu autoritatīvajā ierakstā lietoto saīsinājumu. *Piemēri:*

610 20 \$a Dr. Williams's Library \$v Katalogi.
600 10 \$a Francis, John, \$c Dr. \$x Mākslas kolekcijas.
600 10 \$a Hartmann, Peter, \$c Dr. jur. \$x Plakātu kolekcijas.
600 10 \$a Grant, David, \$c M.D.

10. *Utt.* Aprakstgalvās un apakšiedaļās lieto saīsinājumu *utt.* *Piemēri:*

650 #0 \$a Tiesību pārskati, likumkrājumi utt. \$z Amerikas
Savienotās Valstis.
650 #0 \$a Zemes ierīcība \$v Rokasgrāmatas, uzziņu līdzekļi
utt.

11. *Ģeogrāfiskie kvalifikatori.* Liela daļa ģeogrāfisko aprakstgalvu ir kvalificētas ar plašākas ģeogrāfiskās vienības nosaukumu. Ģeogrāfiskajos kvalifikatoros lietoto administratīvo vienību nosaukumu saīsinājumi uzskaitīti A 810. *Piemēri:*

651 #0 \$a West (U.S.)
651 #0 \$a Harpers Ferry (W. Va.)
651 #0 \$a Harry S. Truman Dam (Mo.)
651 #0 \$a Red River (Tex.-La.)

12. *Lielbritānija.* Raksta neīsinātu nosaukumu. Saīsinājums **Gt. Brit.** AACR2 nav autorizēts. *Piemēri:*

651 #0 \$a Great Britain \$x History.
[*nevis* 651 #0 \$a Gt. Brit. \$x Hist.]

650 #0 \$a Women artists \$z Great Britain.
[*nevis* 650 #0 \$a Women artists \$z Gt. Brit.]

610 20 \$a Labour party (Great Britain)
[*nevis* 610 20 \$a Labour party (Gt. Brit.)]

610 20 \$a Great Britain. \$b Royal Navy.
[*nevis* 610 20 \$a Gt. Brit. \$b Royal Navy.]

13. Kalns, Kalni. Ģeogrāfisko objektu priekšmeta aprakstgalvās saīsinājumus nelieto. *Piemēri:*

651 #0 \$a Fudži kalns (Japāna)
651 #0 \$a Signal Mountain (Amerikas Savienotās Valstis)
651 #0 \$a Apalaču kalni (Amerikas Savienotās Valstis)

Nosaukuma aprakstgalvā saīsinājumus lieto, ja tie lietoti nosaukuma autoritatīvajā ierakstā. *Piemērs:*

610 10 \$a Mt. Lebanon School District (Lebanona kalns, Kanāda)

14. Mrs. (kdze); Mr. (kgs). Saīsinājumus **Mrs. (kdze)** vai **Mr. (kgs)** lieto izdomātu tēlu priekšmeta aprakstgalvās. *Piemēri:*

650 #0 \$a Jeffries, Mrs. (izdomāts tēls)
650 #0 \$a Moto, Mr. (izdomāts tēls)

Nosaukuma aprakstgalvā lieto saīsinājumus **Mrs. (kdze)** un **Mr. (kgs)** ja tie lietoti nosaukuma autoritatīvajā ierakstā. *Piemēri:*

610 20 \$a Mr. A's Boy's Ranch \$x Vēsture.
600 00 \$a Mr. Lucky. \$t Trick dog training.
600 10 \$a Downing, Clyde, \$c Mrs. \$x Mākslas kolekcijas
\$v Katalogi.

15. Skaitļi.

a. Pamata skaitļa vārdi un romiešu cipari. Pamata skaitļa vārdus un romiešu ciparus raksta ar vārdiem. *Piemēri:*

650 #0 \$a Viens (skaitlis)
650 #0 \$a Trīsdimensiju displeja sistēmas.
650 #0 \$a Nulle (skaitlis)

Izņēmumi:

- Ja uzziņu avotos konkrētajā vārdkopā skaitlis parasti rakstīts ar cipariem, aprakstgalvu veido un piešķir uzziņu avotos lietotajā formā. *Piemēri:*

650 #0 \$a 35 mm fotokameras.
650 #0 \$a 4-H klubi.
650 #0 \$a TRS-80 III modelis (dators)

- Ja būves nosaukums autoritatīvajā ierakstā attēlots kā adrese, tad aprakstgalvā var lietot ciparus. *Piemērs:*

610 20 \$a 14 Wall Street (Ņujorka, Amerikas
Savienotās Valstis)

A pielikums: Saīsinājumi

b. Kārtas skaitļa vārdi. Kārtas skaitļus, ja tie ir aprakstgalvas pirmais elements, raksta ar vārdiem. *Piemēri:*

650 #0 \$a Pirmais svētais vakarēdiens.
650 #0 \$a Ceturtais jūlijs.
650 #0 \$a Piecpadsmitais gadsimts.
650 #0 \$a Divdesmit pirmais gadsimts.
650 #0 \$a Twelfth Avenue (Sietla, Amerikas Savienotās Valstis)

Izņēmumi:

- Ja uzziņu avotos konkrētajā vārdkopā skaitlis parasti rakstīts ar cipariem, aprakstgalvu veido un piešķir uzziņu avotos lietotajā formā. *Piemērs:*

650 #0 \$a 20th Century Limited (ātrvilciens)

- Ielām, kuru nosaukumi satur lielākus skaitļus par simtu, kārtas skaitļa vārdus var rakstīt ar cipariem. *Piemēri:*

650 #0 \$a 114th Street (Edmontona, Kanāda)

Ja kārtas skaitļa vārds nav aprakstgalvas pirmais elements, to ieraksta ar cipariem, piemēram, **1., 2., 3., 4.** utt. *Piemēri:*

650 #0 \$a Dakijas karš, 1., 101-102.
650 #0 \$a Dakijas karš, 2., 105-106.
650 #0 \$a Baznīcas vēsture \$y 3. gs.
651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$x Sociālā dzīve un paražas \$y 20. gs.

16. Svētais, svētā (t. sk. šī vārda ekvivalenti svešvalodās). Priekšmeta aprakstgalvās šos vārdus neīšina. *Piemēri:*

650 #0 \$a Saint Bernard dog.
651 #0 \$a Saint Lawrence River.
651 #0 \$a Saint Ninian's Island (Lielbritānija)
600 30 \$a Saint John Family.

Piešķirot nosaukumu aprakstgalvas kā priekšmeta aprakstgalvas, tās lieto tieši tādā formā, kāda ir nosaukuma autoritatīvajā ierakstā. *Piemēri:*

610 20 \$a Federal Reserve Bank of St. Louis.
610 20 \$a Saint Louis Museum of Fine Arts.
630 #0 \$a St. Louis post-dispatch.
610 20 \$a Eglise de St-Joachim (Saint-Joachim, Kanāda)
[aiz St nav punkta]
651 #0 \$a St. Andrews (Lielbritānija)

17. Amerikas Savienotās Valstis. Priekšmeta aprakstgalvās šo nosaukumu neīšina. *Piemēri:*

- 651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$x Ekonomiskais stāvoklis.
- 651 #0 \$a Francija \$x Starptautiskās attiecības \$z Amerikas Savienotās Valstis.
- 650 #0 \$a Progresīvisms (Amerikas Savienoto Valstu politika)
- 650 #0 \$a Certificate of Merit (Amerikas Savienoto Valstu armija)

Izņēmums: Ģeogrāfiskajos kvalifikatoros lieto **United States** saīsinājumu (**U.S.**). *Piemēri:*

- 651 #0 \$a Atlantic Coast (U.S.)
- 651 #0 \$a West (U.S.)
- 650 #0 \$a Coal Miners' Strike, U.S., 1949-1950.
- 650 #0 \$a Distinguished Service Cross (U.S.)

Piešķirot nosaukumu aprakstgalvas, kā priekšmeta aprakstgalvas, aprakstgalvu lieto tieši tādā formā, kāda lietota nosaukuma autoritatīvajā ierakstā. *Piemēri:*

- 610 10 \$a Amerikas Savienotās Valstis. \$b Congress. \$b House.
- 610 10 \$a Amerikas Savienotās Valstis. \$b Dept. of Agriculture.

- 610 10 \$a U.S. Army Engineer Topographic Laboratories.
- 610 10 \$a U.S. Nuclear Regulatory Commission.

- 610 10 \$a US Army Military Police School.
- 610 10 \$a US-USSR Joint Symposium on Myocardial Metabolism.

- 610 10 \$a Chemical Center and School (Amerikas Savienotās Valstis)
- 610 #0 \$a Ryukyu Islands (United States Civil Administration, 1950-1972). \$b Office of the High Commissioner.

B pielikums: Lielo sākumburtu lietošana

PAMATOJUMS: Šajā pielikumā sniegtas lielo sākumburtu lietošanas vadlīnijas nosauktu entītiju, t. sk. būvju, notikumu, kustību, vietu, ģeogrāfisku objektu u. tml. aprakstgalvu izveidošanā. Atbilstoši vispārīgajam noteikumam, veidojot jaunu aprakstgalvu nosauktai entītijai, visus vārdus aprakstgalvā raksta ar lielajiem sākumburkiem, ieskaitot sugas vārdus vai īpašības vārdus, kas ir personvārda vai nosaukuma neatņemama sastāvdaļa. Priekšmeta aprakstgalvas un apakšiedaļas piešķir tieši tādā formā, kāda lietota priekšmetu autoritatīvajā datnē.

1. Lielie sākumburki nosaukumu aprakstgalvu kā priekšmeta aprakstgalvu lietošanā. Lietojot personvārdus, institūciju un administratīvo vienību nosaukumus un unificētos nosaukumus kā priekšmeta aprakstgalvas atbilstoši AACR2, tās ieraksta tieši tādā formā, kā nosaukumu autoritatīvajos ierakstos, nemainot arī lielo sākumburtu lietojumu.

2. Lielie sākumburki priekšmetu autoritatīvajā datnē izveidoto priekšmeta aprakstgalvu lietošanā. Atbilstoši AACR2 veidotās aprakstgalvas un apakšiedaļas ieraksta tieši tādā formā kā priekšmetu autoritatīvajos ierakstos, saglabājot lielo sākumburtu lietojumu.

3. Īpašvārdi un īpašības vārdi. Īpašvārdus un īpašības vārdus priekšmeta aprakstgalvās, apakšiedaļās vai norādēs raksta ar lielo sākumburtu, neņemot vērā, vai tie atrodas vai neatrodas aprakstgalvas sākumā. *Piemēri:*

150 ## \$a !Kung (Āfrikas tauta)

150 ## \$a *Naborr (zirgs)

150 ## \$a 97 Sen (iznīcinātājlidmašīnas)

150 ## \$a Tariff on X-ray equipment and supplies

100 0# \$a Jēzus Kristus \$x Uzskati par Veco Derību

150 ## \$a Gosannen kassen ekotoba (tīstokļi)

450 ## \$a Hachiman Tarō ekotoba (tīstokļi)

4. Sākuma vārdi. Ar lielo sākumburtu raksta priekšmeta aprakstgalvas, apakšiedaļas vai norādes pirmo vārdu, neņemot vērā, vai šis vārds ir īpašvārds. *Piemēri:*

150 ## \$a Pusaudžu vecuma zēni

450 ## \$a Pusaugu zēni

150 ## \$a Rakstība \$x Materiāli un piederumi

150 ## \$a Serbhorvātu valoda \$y Līdz 1500

151 ## \$a Beauce (Francija)

451 ## \$a La Beauce (Francija)

B pielikums: Lielo sākumburtu lietošana

151 ## \$a Cévennes kalni (Francija)
451 ## \$a Les Cévennes (Francija)

Izņēmums: Ja termins uzziņu avotos konsekventi rakstīts ar mazo sākumburtu, aprakstgalvu (vai norādi) arī veido ar mazo sākumburtu. *Piemēri:*

150 ## \$a p-adiskie skaitļi
150 ## \$a p-divisible groups
150 ## \$a 35mm fotokameras
450 ## \$a 35 mm fotokameras
150 ## \$a Trīsdimensiju pavairotāji (topoloģija)
450 ## \$a 3D pavairotāji (topoloģija)

5. Lielie sākumburti atbilstoši uzziņu avotiem. Jebkuru vārdu aprakstgalvā raksta ar lielo sākumburtu, ja šāda rakstība lietota uzziņu avotos. Šis noteikums jāievēro, veidojot sistēmu, datorvalodu, testu u.tml. nosaukumus. *Piemēri:*

150 ## \$a 4-H klubi
150 ## \$a Agent Orange
150 ## \$a California Basic Education Skills Test
150 ## \$a DC/DC pārveidotājs
150 ## \$a DDT (insekticīds)
150 ## \$a IJssel Lake (Nīderlande)
150 ## \$a UNIMARC
150 ## \$a PostScript (programmēšanas valoda)
150 ## \$a SdKfz 251 (riteņkāpurķēžu mašīna)
150 ## \$a SP/k (programmēšanas valoda)

6. Saikļi, prievārdi un artikuli. Saikļus, prievārdus un artikus **a**, **an** un **the**, kā arī to ekvivalentus citās valodās, neraksta ar lielo sākumburtu, ja tas nav aprakstgalvas, apakšsadaļas vai norādes pirmais vārds. *Piemēri:*

150 ## \$a Colors in the Bible
151 ## \$a Chesapeake and Ohio Canal (Amerikas Savienotās Valstis)

Izņēmums: **The** raksta ar lielo burtu, ja tas ir pirmais vārds kvalifikatorā iekavās vai pirmais vārds aiz komata inversā aprakstgalvā. *Piemēri:*

150 ## \$a Jota (The Serbo-Croatian letter)
150 ## \$a Geysers, The (Calif.)

B pielikums: Lielo sākumburtu lietošana

7. Inversās aprakstgalvas un apakšiedaļas. Inversās vārdkopās ar lielo sākumburtu raksta vārdus aiz komata, kuri, rakstot vārdkopu tiešā vārdu kārtībā, atrastos aprakstgalvu, apakšiedaļu vai norāžu sākumā kā pirmais elements. Lielajiem sākumburtiem ir liela nozīme inverso aprakstgalvu izpratnei. *Piemēri:*

150 ## \$a Sculpture, Mandigo
150 ## \$a Medicine, Magic, mystic and spagiric
150 ## \$a Coral Sea, Battle of the, 1942
151 ## \$a United States \$x History, Naval
150 ## \$a Measuring instruments
450 ## \$a Instruments, Measuring

8. Kvalifikatori iekavās. Pirmo vārdu, kā arī jebkuru īpašvārdu vai īpašības vārdu kvalifikatorā iekavās raksta ar lielo sākumburtu. Ar lielo sākumburtu kvalifikatorā iekavās raksta arī pirmo vārdu, kas seko aiz kola. *Piemēri:*

150 ## \$a Chambri (Papua New Guinea people)
150 ## \$a Citizenship as point of contact (Conflict of law)
150 ## \$a Wu (The Chinese word)
151 ## \$a Thebes (Egypt : Extinct city)

Piezīme: Datubāzē ir agrāk veidotas noteiktas aprakstgalvas un apakšiedaļas, kuru kvalifikatoros prievārds vai cits pirmais vārds sākas ar mazo burtu. Ja šādām aprakstgalvām ir izveidotas parauga aprakstgalvas, tās turpina lietot un veidot atbilstoši parauga aprakstgalvai, bet jaunas šāda veida aprakstgalvas bez iepriekš izveidota parauga neveido. Piemērs:

150 ## \$a English language \$v Conversation and phrase books (for secretaries)

9. Salikteņi ar defisi. Ja salikteņa ar defisi pirmo daļu raksta ar lielo sākumburtu, tad otro daļu, ja tas ir īpašvārds vai īpašības vārds arī raksta ar lielo sākumburtu. Salikteņa ar defisi otro daļu, ja tā modificē pirmo daļu, vai arī abas daļas kopā veido patstāvīgu vārdu, raksta ar mazo sākumburtu. *Piemēri:*

150 ## \$a Ecuador-Peru Conflict, 1981
150 ## \$a Sabazius (Thraco-Phrygian deity)
[bet 150 ## \$a Twelwe-tone system
150 ## \$a Twenty-first century]

10. Bruņotie spēki. Aprakstgalvā **Armed Forces** un apakšiedaļā —**Armed Forces** vārdu **Forces** raksta ar lielo sākumburtu. *Piemēri:*

150 ## \$a Armed Forces \$x Civic action
151 ## \$a United States \$x Armed Forces \$z Foreign countries

B pielikums: Lielo sākumburtu lietošana

11. [...] *valstis*. Vārdkopas aprakstgalvās un apakšiedaļās vārdu **countries** raksta ar mazo burtu. *Piemēri*:

```
651 #0 $a Arab countries $x History $y 20th century.
650 #0 $a Canary Islanders $z Foreign countries.
651 #0 $a Communist countries.
651 #0 $a European Economic Community countries $x Economic
      conditions.
```

12. *Ar datējumiem saistīti termini*.

a. *Anno Domini; Before Christ*. Saīsinājumus **A.D.** un **B.C.** raksta ar lielajiem burtiem. *Piemērs*:

```
151 ## $a China $x History $y Han dynasty, 202 B.C.-220
      A.D.
```

b. [...] *century*. Vārdu **century** neraksta ar lielo burtu. *Piemēri*:

```
150 ## $a English literature $y 20th century
150 ## $a Twenty-first century
```

c. *Circa*. Saīsinājumu **ca.** laikposma apakšiedaļās neraksta ar lielo burtu. *Piemērs*:

```
151 ## $a United states $x History $y Colonial period,
      ca. 1600-1775
```

13. *Dinastijas*. Vārdu **dynasty** neraksta ar lielo burtu. *Piemērs*:

```
100 3# $a Achaemenid dynasty, $d 550-300 B.C.
```

14. *Dzimtas*. Vārdu **family** neraksta ar lielo burtu. *Piemēri*:

```
100 3# $a Miller family
100 3# $a Pasêk Kayu Sêlêm family
```

15. *Dzimtu vārdi ar sākuma partikulu*. Individuālu dzimtu aprakstgalvas, kurās dzimtu vārdi atvasināti no franču, spāņu, portugāļu, itāļu, vācu un nīderlandiešu valodas, var ietvert partikulas **De, Du, La, L', Von, Van** u. tml. Dzimtu vārdos sākuma partikulas raksta ar lielo sākumburtu gan aprakstgalvās, gan norādēs. *Piemēri*:

```
100 3# $a Baden family
400 3# $a Von Baden family

100 3# $a De Groot family
400 3# $a De Groote family
```

B pielikums: Lielo sākumburtu lietošana

16. Notikumu nosaukumi. Aprakstgalvās, apakšiedaļās vai norādēs, kas attēlo notikumu nosaukumus, visus nozīmīgos vārdus raksta ar lielajiem sākumburtiem. *Piemēri:*

- 150 ## \$a Watergate Affair, 1972-1974
- 150 ## \$a Marinette Knitting Mills Strike, Marinette, Wis., 1951
- 151 ## \$a Harpers Ferry (W. Va.) \$x History \$y John Brown's Raid, 1859
- 450 ## \$a John Brown's Raid, Harpers Ferry, W. Va., 1859
- 151 ## \$a Transylvania (Romania) \$x History \$y Peasant Uprising, 1784
- 550 ## \$w g \$a Peasant uprisings \$z Romania
- 151 ## \$a China \$x History \$y Qing Dynasty Restoration Attempt, 1917
- 450 ## \$a Qing Dynasty Restoration Attempt, China, 1917

Izņēmums: Atbilstoši metodikai, turpmāk tekstā uzskaitītajās apakšiedaļās vispārējo terminu raksta ar mazo burtu. Šī metodika jāievēro, veidojot jaunas šāda veida notikumu aprakstgalvas Tomēr jaunas, šo apakšiedaļu uzskaitījumu papildinošas apakšiedaļas, neveido.

- [...] colony, [datējums]
- [...] conquest, [datējums]
- [...] dynasties, [datējums]
- [...] dynasty, [datējums]
- [...] intervention, [datējums]
- [...] movement, [datējums]
- [...] occupation, [datējums]
- [...] period, [datējums]
- [...] periods, [datējums]
- [...] rule, [datējums]

Piemēri:

- 150 ## \$a Painting, Chinese \$y Three kingdoms-Sui dynasty, 200-618
- 151 ## \$a Lebanon \$x History \$y Israeli intervention, 1982-1984
- 151 ## \$a India \$x History \$y British occupation, 1765-1947
- 151 ## \$a United States \$x History \$y Colonial period, ca. 1600-1775

B pielikums: Lielo sākumburtu lietošana

17. Kultūras vēstures un arheoloģiskie laika periodi. Kultūras vēstures un arheoloģijas laika periodu aprakstgalvās vārdus, izņemot pirmo vārdu, neraksta ar lielo sākumburtu. *Piemēri:*

150 ## \$a Bronze age
150 ## \$a Iron age
150 ## \$a Mesolithic period
150 ## \$a Paleolithic period, Lower
150 ## \$a Stone age

18. Kustību nosaukumi. Kustību nosaukumos ar lielo sākumburtu raksta tikai aprakstgalvas pirmo vārdu. *Piemēri:*

150 ## \$a Anti-Nazi movement
151 ## \$a China \$x History \$y Reform movement, 1898
150 ## \$a Ecumenical movement
150 ## \$a Gay liberation movement
150 ## \$a Pro-life movement
150 ## \$a Stakhanov movement
150 ## \$a Symbolism (Literary movement)

19. Skolu/virzienu nosaukumi. Veidojot aprakstgalvas vai apakšsēdas skolu/virzienu nosaukumiem (t. i., gleznotāju, ekonomistu, arhitektu u. tml. grupas, kas kopīgas vides vai kādas personas ietekmē rada kopumā līdzīgus darbus), ar lielo sākumburtu raksta tikai pirmo vārdu. *Piemēri:*

150 ## \$a Čikāgas teoloģijas skola
150 ## \$a Klasiskā ekonomikas skola
150 ## \$a Marksistiskās socioloģijas skola
150 ## \$a Ziedu sakārtojumi, japāņu \$x Shōgetsudō Koryū skola

KB prakse:

Dažas šāda veida aprakstgalvas ir izveidotas, rakstot vārdu **skola** ar lielo burtu. Pamanot šīs aprakstgalvas priekšmetu autoritatīvajā datnē, tās pārveido iepriekš norādītajā formā.

20. Augu un dzīvnieku zinātniskie nosaukumi. Augu un dzīvnieku nosaukumos ar lielo sākumburtu raksta tikai pirmo vārdu, pat ja tam sekojošie vārdi ir īpašvārdi vai īpašības vārdi. **Piemēri:**

150 ## \$a Anguilla japonica

150 ## \$a Litchi chinensis
450 ## \$a Nephelium litchi

150 ## \$a Pinus sibirica
450 ## \$a Pinus cembra sibirica

B pielikums: Lielo sākumburtu lietošana

21. Ģeogrāfiskās aprakstgalvas. Aprakstgalvās vai norādēs angļu valodā ar lielo sākumburtu raksta gan vispārējos apzīmējumus, gan īpašvārdus un īpašības vārdus vietu, reģionu, atrašanās vietu, metropoles reģionu nosaukumos un ģeogrāfisku un ģeoloģisku objektu nosaukumos, t. sk. piekrastu, salu, upju, ieleju, baseinu u.tml. nosaukumos. Aprakstgalvām, kas nav angļu valodā, izmanto AACR2 A pielikumam atbilstošus lielo burtu rakstības noteikumus un uzziņu avotus. *Piemēri:*

151 ## \$a Alaska, Gulf of (Amerikas Savienotās Valstis)
151 ## \$a Assateague Island National Seashore (Amerikas Savienotās Valstis)
151 ## \$a Atlantic Coast (Kanāda)
151 ## \$a Beluga Lake (Amerikas Savienotās Valstis)
151 ## \$a Boundary Waters Canoe Area (Amerikas Savienotās Valstis)
151 ## \$a Dakota Aquifer (Amerikas Savienotās Valstis)
151 ## \$a Death Valley (Amerikas Savienotās Valstis)
151 ## \$a Ionian Islands (Grieķija)
151 ## \$a McKinley, Mount, Region (Amerikas Savienotās Valstis)
151 ## \$a Beijing Metropolitan Area (Ķīna)
151 ## \$a Pennsylvania Dutch Country (Amerikas Savienotās Valstis)
151 ## \$a Po River Valley (Itālija)
151 ## \$a Stone Creek Site (Kanāda)
151 ## \$a Tokyo Region (Japāna)
151 ## \$a Valley Forge National Historical Park (Amerikas Savienotās Valstis)
151 ## \$a Washington Region (Amerikas Savienotās Valstis)

151 ## \$a Parco naturale della Maremma (Itālija)
451 ## \$a Maremma, Parco naturale della (Itālija)
451 ## \$a Parco della Maremma (Itālija)

151 ## \$a Tatar Strait (Krievija)
451 ## \$a Tatarskiĭ proliv (Krievija)

Piezīme: Aprakstgalvā *Arctic regions* vārdu *regions* raksta ar mazo burtu. *Piemērs:*

151 ## \$a Arctic regions \$x Areal exploration

22. Lielo sākumburtu lietošanas noteikumi svešvalodās. Veidojot aprakstgalvas un norādes, jālieto spēkā esoši noteikumi par lielo burtu lietošanu attiecīgajā valodā. Vadlīnijas jāmeklē, piemēram, AACR2 A pielikumā un uzziņu avotos. Pretrunu gadījumā parasti priekšroka ir lielo sākumburtu lietošanas noteikumiem AACR2 A pielikumā. *Piemēri:*

151 ## \$a Tatar Strait (Krievija)
451 ## \$a Tatarskiĭ proliv (Krievija)

B pielikums: Lielo sākumburtu lietošana

*Aprakstgalvā angļu valodā **Tatar Strait (Krievija)** vārdu **Strait** (šaurums, jūras šaurums) raksta ar lielo burtu atbilstoši 21. sadaļā aprakstītajiem noteikumiem. Krievu valodas vārds **proliv** ir daļa no nelietotā termina norādes vietējā valodā, un rakstāms ar mazo burtu, jo šādā formā lietots enciklopēdijās krievu valodā un atbilst lielo sākumburtu lietošanas noteikumiem ģeogrāfiskajiem nosaukumiem krievu valodā AACR2 A pielikumā.*

151 ## \$a Balkan Mountains (Bulgārija)

451 ## \$a Stara planina (Bulgārija)

110 ## \$a Hôtel de ville (Marseļa, Francija)

410 ## \$a City Hall (Marseļa, Francija)

110 ## \$a Neues Rathaus (Leipciga, Vācija)

410 ## \$a New City Hall (Leipciga, Vācija)

151 ## \$a Parc provincial des Laurentides (Kanāda)

451 ## \$a Laurentides Provincial Park (Kanāda)

451 ## \$a Parc national des Laurentides (Kanāda)

C pielikums: Diakritiskās un īpašās rakstzīmes

PAMATOJUMS: **Diakritiskās zīmes** ir zīmes virs, zem vai šķērsām pāri burtam vai burtu savienojumam, un apzīmē citādu izrunu un nozīmi, nekā burtam bez šīs zīmes. Visizplatītākās diakritiskās zīmes ir umlauts (dierēze) (piemēram, ü), akūts (piemēram, ó), gravis (piemēram, à) un garumzīme (makrons) (piemēram, ō). Divkāršās diakritiskās zīmes ir divas vienu burtu modificējošas diakritiskās zīmes, piemēram, Ngýêñ. Īpašās rakstzīmes drīzāk aizņem atsevišķu vietu nevis modificē burtu. Visizplatītākās īpašās zīmes ir mīkstinājuma zīme, t. sk. poļu valodas ł (ł), mīagkiņ znak ('), ayn ('), alif ('). **Augšraksta zīmes** ir burti, cipari vai simboli, uzrakstīti vai iespiesti augstāk par teksta līniju; **apakšraksta zīmes** ir burti, cipari vai simboli, uzrakstīti vai iespiesti zemāk par teksta līniju.

DIAKRITISKĀS ZĪMES KBPS: KBPS diakritiskās un īpašās zīmes parasti iespiež, vadoties pēc KB latinizācijas noteikumiem atsevišķām valodām vai uzzīņu līdzekļos minētām vispārpieņemtām formām.

1. Nosaukumu autoritatīvajā datnē izveidoto aprakstgalvu, kas lietotas kā priekšmeta aprakstgalvas, rakstība. No nosaukumu autoritatīvajiem ierakstiem pārraksta visus atbilstoši AACR2 veidotos personvārdus, institūciju nosaukumus, administratīvo vienību nosaukumus un unificētos nosaukumus, ar visām šajos ierakstos lietotajām diakritiskajām un īpašajām zīmēm, kas lietotas, vadoties pēc KB transkripcijas un latinizācijas noteikumiem konkrētajai valodai.

Uzsvara zīmes virs lielajiem burtiem franču, portugāļu un spāņu valodā. Franču, portugāļu un spāņu valodās nosaukumu aprakstgalvās virs lielajiem burtiem vairs nelieto uzsvāra zīmes. Ja nosaukuma aprakstgalvā kādā no šīm valodām ir uzsvāra zīme virs lielā burtā, tad tā no aprakstgalvas ieraksta jādzēš. Saglabā tikai spāņu valodas burtu Ñ, jo tas ir atsevišķs burts spāņu alfabētā, piemēram, Ñuble (Čīle).

2. Priekšmetu autoritatīvajā datnē izveidoto aprakstgalvu rakstība. Atbilstoši AACR2 izveidotās aprakstgalvas un apakšiedaļas pārraksta tieši tā, kā tās iekļautas priekšmetu autoritatīvajā datnē, lietojot diakritiskās un īpašās zīmes.

3. Priekšmeta aprakstgalvu veidošana ar vai bez diakritiskajām zīmēm. Ja autoritatīvos avotos viens un tas pats termins ir lietots gan ar, gan bez diakritiskajām zīmēm, parasti izvēlas terminu bez diakritiskajām zīmēm, ja šāda termina rakstība *nepārprotami* atbilst vispārpieņemtām angļu valodas normām. Ja nav vispārpieņemtas angļu valodas formas, izvēlas tādu termina rakstības formu, kāda lietota *Encyclopaedia Britannica* vai attiecīgās nozares vai valodas uzzīņu avotos, un lieto diakritiskās zīmes atbilstoši KB transkripcijas vai latinizācijas noteikumiem.

4. Diakritisko zīmju lietošana un KB prakse. Ja ir noteikts, ka aprakstgalva vai norāde jāveido ar diakritiskajām zīmēm, tās lieto atbilstoši KB transkripcijas vai latinizācijas noteikumiem, pat ja uzzīņu avotos, ieskaitot BGN, lietotas atšķirīgas diakritiskās zīmes. Pieņem lēmumu, vai terminu, kas satur atšķirīgu diakritisku zīmi, un kura rakstība atšķiras no ierosinātās aprakstgalvas rakstības, veidot kā „sk.” norādi. (Par rakstības formām, kas satur dažādas diakritiskās zīmes, bet ko raksta identiski ierosinātajai aprakstgalvai, sk. turpmāk 6. sadaļā). *Piemēri:*

C pielikums: Diakritiskās un īpašās rakstzīmes

BGN apstiprinātā forma: Jabal Šā'id, mountain

Izveidotā aprakstgalva:

151 ## \$a Šā'id Mountain (Saudi Arabia)
[BGN kreiso kāšīti zem \$ nomaina ar punktu atbilstoši KB latinizācijas praksei; Šā'id neveido kā norādi, jo rakstība pa burtiem ir identiska.]

BGN apstiprinātā forma: Nísos Andíparos

Izveidotā aprakstgalva:

151 ## \$a Antiparos Island (Greece)
451 ## \$a Andiparos Island (Greece)
451 ## \$a Nísos Andíparos (Greece)
[BGN lietoto nosaukumu ar uzsvara zīmi veido kā otru 451. lauku]

Encyclopaedia Britannica: Kṣatriya

Izveidotā aprakstgalva:

150 ## \$a Kshatriyas
450 ## \$a Kṣatriyas
[Tā kā rakstība pa burtiem nav identiska, daudzskaitļa formai vispārpieņemtajā angļu valodā, veido nelietotā termina norādi sanskritā ar punktu zem \$]

Uzsvara zīmes virs lielajiem burtiem franču, portugāļu un spāņu valodā. Ievēro 2. sadaļas noteikumus. Piemērs:

151 ## \$a Ile aux Noix (Québec)
[nevis 151 ## \$a Île aux Noix (Québec)]

5. Diakritiskās zīmes priekšmeta aprakstgalvās un norādēs. Tā kā dažas tiešsaistes sistēmas nevar atšķirt divus vienādi rakstītus terminus, no kuriem viens ir ar diakritiskām zīmēm, bet otrs — bez tām, terminu, kurš atšķiras tikai ar diakritiskām zīmēm, neveido kā 4XX lauku pat tad, ja šis termins attiecīgajā valodā attēlo citu vārdu. Nedrīkst veidot šādus 4XX laukus:

100 3# \$a Cheng family
400 3# \$a Ch'eng family

100 3# \$a Ota family
400 3# \$a Ōta family

150 ## \$a Nirvana
450 ## \$a Nirvāna

151 ## \$a Drava River
451 ## \$a Dráva River

C pielikums: Diakritiskās un īpašās rakstzīmes

6. **Apakšraksta/augšraksta zīmes.** Tā kā apakšraksta un augšraksta zīmes tiešsaistes autoritatīvo, bibliogrāfisko ierakstu, kā arī KBPS iespīstā izdevuma aprakstgalvās rakstītas tajā pašā līnijā, kur pārējās aprakstgalvas zīmes, tās traktē drīzāk kā parastas zīmes, nevis kā apakšraksta vai augšraksta zīmes. *Piemēri:*

Termins: C*-algebras
Transkripcija: 150 ## \$a C*-algebras

Termins: L₁ algebras
Transkripcija: 150 ## \$a L1 algebras

Termins: L_p spaces
Transkripcija: 150 #3 \$a Lp spaces

7. **Grieķu un senebreju burti.** Veidojot priekšmeta aprakstgalvas, grieķu vai senebreju burtus latinizē. Grieķu vai senebreju burtus aprakstgalvās vai norādēs nelieto pat tajos gadījumos, kad tie uzziņu avotos lietoti šajās rakstībās. *Piemēri:*

150 ## \$a Chi Rho symbol
[nevis 150 ## \$a XP symbol]

150 ## \$a Chi-square test
[nevis 150 ## \$a χ-square test]

150 ## \$a Lambda calculus
[nevis 150 ## \$a λ calculus]

150 ## \$a Pi
[nevis 150 ## \$a π]

8. **& zīme.** & zīmi nelieto formas vai tematiskajās apakšiedaļās, kā arī divu vārdu savienošānai ģeogrāfisko aprakstgalvu kvalifikatoros. & zīmes vietā priekšmeta aprakstgalvās raksta vārdu **un**.

Izņēmums: Piešķirot & zīmi saturošu nosaukuma aprakstgalvu kā priekšmeta aprakstgalvu, & zīmi saglabā. *Piemēri:*

610 20 \$a C.S. Wertsner & Son.
610 20 \$a Dow Jones & Co.

9. **Izplatītas diakritiskās un īpašās rakstu zīmes.**

a. **Akūts (')**

Avalokitešvara (budistu dievība)
Cévennes kalns (Francija)
Dašnāmīs
Mossoró (sacensību zirgs)

Šo diakritisko zīmi jāatšķir no īpašajām rakstu zīmēm **miāgkī znak (')** un **apostrofa (')**.

C pielikums: Diakritiskās un īpašās rakstzīmes

b. *Alif* (ʾ)

Şāʾid Mountain (Saudi Arabia)

Jāatšķir no **akūta** (ˊ), **miāgkii znak** (˘), **apostrofa** (') vai **ayn** (ʿ).

c. *Angstrēms vai aplis virs burta* (°)

Skovsgård (Dānija)

Småland (Zviedrija)

Lundsgård (Dānija)

Jāatšķir no **punkta virs burta** (˙).

d. *Apostrofs* (')

Coups d'état

Martin's Hundred, arheoloģiska vieta (Amerikas Savienotās Valstis)

Jāatšķir no **akūta** (ˊ), **miāgkii znak** (˘), **alif** (ʾ), **ayn** (ʿ) vai **gravis** (`).

e. *Ayn* (ʿ)

ʿĪd al-Ghadīr

Shīʿah

Jāatšķir no **akūta** (ˊ), **miāgkii znak** (˘), **alif** (ʾ) vai **apostrofa** (').

f. *Īsuma zīme (breve)* (˘)

Bol'shoj prospekt (Saint Petersburg, Russia)

Hanmun sosŏl (korejiešu proza)

Umilenīe T Saritsy Nebesoī (ikona)

Jāatšķir no **augšējās mīkstinājuma zīmes** (*hacek, caron*) (˘̄).

g. *Sediļa* (,)

Mogi-Guaçu, upe (Brazīlija)

Redução Jesuítica de Jesus Maria, arheoloģiska vieta (Brazīlija)

Jāatšķir no **kreisā kāsiša** (,).

h. *Aplis zem burta* (,)

Kṣattṛ (vārds sanskritā)

Jāatšķir no **punkta zem burta** (,).

C pielikums: Diakritiskās un īpašās rakstzīmes

i. *Cirkumfleks* (^).

Château de Ripaille (Thonon-les-Brains, Francija)
Rodovia Transamazônica (Brazīlija)
Nkâmi (Āfrikas tauta), sk. Nkomi (Āfrikas tauta)

j. *Punkts virs burta vai augšējais punkts* (').

Pasvik Élf, sk. Pats, upe
Kórkýra Mέλaina (Horvātija), sk. Korcula sala (Horvātija)

Jāatšķir no **angstrēma** vai **apļa virs burta** (°).

k. *Punkts zem burta* (.).

Kṣattṛ (vārds sanskritā)
Kuṇḍalinī
Ḥzh (senebreju valodas vārda sakne)

Jāatšķir no **apļa zem burta** (°).

l. *Dubultais akūts* (").

Ungārija. Földművelésügyi Minisztérium

Šo diakritisko zīmi lieto tikai ungāru valodā. Jāatšķir no īpašas zīmes **tverdyi znak** ("), kas seko burtam to modificējot, **umlauta (dierēzes)** (") vai standarta pēdiņu zīmes (").

m. *Gravis* (`).

Corbières kalni (Francija)
Monge-Ampère equations
Pietà

Jāatšķir no **apostrofa** (').

n. *Augšējā mīkstinājuma zīme (hacek, caron)* (ˇ).

Český kras (Čehija)
Pelješac Peninsula (Horvātija)
Šumadija (Serbija)

Jāatšķir no **īsuma zīmes (breve)** (˘).

o. *Kreisais kāsītis* (,).

Muṭṭii Parângu (Rumānija), sk. Parîng kalni (Rumānija)
Oaş kalni (Rumānija)

Jāatšķir no **sedīlas** (,).

C pielikums: Diakritiskās un īpašās rakstzīmes

p. Ligatūra (◌̄).

ĪAmal Peninsula (Krievija)
Iverskaīa Sviataīa i Chudotvornaīa Bogomater' (ikona)
Īlīushin airplanes

q. Garumzīme (makrons) (◌̄).

Ādityas (hindu dievība)
Osakajō (Osaka, Japāna)
Sonārāya (hindu dievība)

r. Miagkiĭ znak (◌').

Bol'shoĭ prospekt (Saint Petersburg, Russia)
Ob' River (Russia)

Jāatšķir no **akūta** (◌́), **alif** (◌ʻ), **apostrofa** (◌') vai **ayn** (◌ْ).

s. Poļu l (pārsvītrots l) (ł).

Pałac Rady Ministrów (Varšava, Polija)
Łososina, upe (Polija)

Jāievēro, ka poļu valodā ir arī l bez pārsvītrojuma.

t. Pārsvītrots o (ø).

Andøya (Norvēģija)
Eigerøy (Norvēģija)
Køge Bay (Dānija)

u. Tilde (◌~).

Akwē-Shavante valoda sk. Xavante valoda
El Niño straume
Peñarroya, Nuestra Señora de
São Francisco, upe (Brazīlija)

v. Turku i (ı).

Jāievēro, ka uz burta i *nav* punkta. Lielo burtu atveido ar I.
Turku valodā ir arī i ar punktu.

w. Tverdyi znak (◌").

Ob''edinenie Stavropol'neftegaz

Šī īpašā rakstzīme jāatšķir no ungāru valodas **dubultā akūta** (◌"̄), **umlauta (dierēzes)** (◌"̂) vai standartveida pēdiņu zīmes (◌").

C pielikums: Diakritiskās un īpašās rakstzīmes

x. *Umlauts (dierēze) (¨)*

Moësa, upe (Šveice)
Östermalm (Stokholma, Zviedrija)
Ukraïna (vards ukraiņu valodā)

Šī diakritiskā zīme jāatšķir no ungāru valodas **dubultā akūta** (´´), **tverdyi znak** (´´), vai standartveida pēdiņu zīmes (´´).

1. Punkts aprakstgalvas beigās. Priekšmeta aprakstgalvas beigās liek punktu. Piemēri:

600 10 \$a Reagan, Ronald.
650 #0 \$a Prezidenti \$z Amerikas Savienotās Valstis
\$v Biogrāfijas.

Izņēmums: Punktu aprakstgalvas beigās neliek, ja tās pēdējais elements ir noslēdzošā apaļā iekava, atvērts laika periods vai beigu pieturzīme. *Piemēri:*

650 #0 \$a Sezonālās izmaiņas (ekonomika)
650 #0 \$a Izglītība \$z Amerikas Savienotās Valstis.
651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$x Ekonomiskā
politika \$y 2001-
600 10 \$a Capote, Truman, \$d 1924-
600 10 \$a Sienkiewicz, Henryk, \$d 1846-1916. \$t Quo vadis?

2. Atstarpes saīsinājumos.

Piezīme: Vispārējas vadlīnijas saīsinājumu lietošanai priekšmetu aprakstgalvās sk. A pielikumā.

a. Vispārīgais noteikums. Saīsinājumos aiz punktiem neatstāj atstarpi. Piemēri:

650 #0 \$a C.O.D. shipments.
630 00 \$a Bible. \$p N.T. \$p Matthew.
651 #0 \$a Ēģipte \$x Vēsture \$y Līdz 332 p.m.ē.
651 #0 \$a Washington (D.C.)

b. Iniciāļi institūciju nosaukumos. Institūcijas nosaukumā vai priekšmeta aprakstgalvā ietvertā personvārdā neatstāj atstarpi starp blakus esošiem iniciāļiem. Piemēri:

610 20 \$a C.S. Wertsner & Son.

c. Akronīmi. Akronīmos starp burtiem neatstāj atstarpes. Piemēri:

650 #0 \$a DYNAMO (programmēšanas valoda)
650 #0 \$a MARC formāti.

d. Saīsinājumi laikposmu attēlojumos. Aiz saīsinājumu un datējumu savienojošās defises neatstāj atstarpi. Piemēram:

651 #0 \$a Ķīna \$x Vēsture \$y Ciņu-Haņu dinastijas,
221 p.m.ē.-220 m.ē.

D pielikums: Pieturzīmes

e. Atstarpe aiz pēdējā punkta saīsinājumā. Starp pēdējo punktu saīsinātajā vārdā un tam sekojošo vārdu atstāj vienu atstarpi. *Piemēri:*

650 #0 \$a C.O.D. shipments.
650 #0 \$a Bojājumi, zudumi utt. (tirdzniecība)
650 #0 \$a Church finance \$x History \$y Early church, ca.
30-600

f. Iniciāļi personvārdu aprakstgalvās. Personvārdu vai izdomātu tēlu aprakstgalvās starp iniciāļiem atstāj vienu atstarpi. *Piemēri:*

600 10 \$a Manchester, P. W.
600 10 \$a Smith, J. J., \$d 1910-
650 #0 \$a Sheridan, T. S. W. (izdomāts tēls)

g. Saīsinājumi, kuru sastāvdaļas nav tikai viens atsevišķs burts. Ja saīsinājuma viena sastāvdaļa ietver vairāk par vienu atsevišķu burtu, tad starp sastāvdaļām atstāj vienu atstarpi. *Piemēri:*

651 #0 \$a Charleston (W. Va.)
651 #0 \$a Adelaide (S. Aust.)
600 10 \$a Whitehead, David, \$c Ph. D.

h. & zīme. Pirms un pēc & zīmes atstāj vienu atstarpi. *Piemērs:*

610 20 \$a Columbus & Greenville Railway.

3. Atvērtie datējumi. Aiz atvērtā datējuma, ja tam seko \$v, \$x vai \$t apakšlauks, neatstāj papildu atstarpi. *Piemēri:*

600 10 \$a Wyeth, Andrew, \$d 1917- \$v Iztādes.

↑
Šeit neatstāj papildu atstarpi

600 10 \$a Michener, James A. \$q (James Albert),
\$d 1907- \$t Centennial.

↑
Šeit neatstāj papildu atstarpi

Ja aiz atvērtā laika perioda seko apakšlauks \$k, tad aiz datējuma atstāj papildu atstarpi un komatu. *Piemērs:*

400 1# \$w nnen \$a Woods, Donald, \$d 1933- , \$k kinofilmās.

↑
Atstāj papildu atstarpi un komatu

4. Nosaukumu aprakstgalvas, lietotas kā priekšmeta aprakstgalvas. Pieturzīmes, lielos sākumburtus, diakritiskās zīmes un atstarpes lieto tāpat kā atbilstoši AACR2 veidotajos nosaukumu autoritatīvajos ierakstos. *Piemēri:*

610 20 \$a Eglise de St-Joachim (Saint-Joachim, Kanāda)
[aiz St nav punkta]
610 20 \$a C.S. Wertsner & Son.

Ja nosaukuma aprakstgalvas noslēdzošais elements ir apaļā iekava vai beigu pieturzīme (izņemot punktu), tad, pievienojot apakšiedaļu, šo noslēdzošo elementu atstāj nemainītu. *Piemēri:*

610 20 \$a Association of Flight Attendants (Amerikas
Savienotās Valstis) \$v Periodiskie izdevumi.
600 10 \$a Sienkiewicz, Henryk, \$d 1846-1916. \$t Quo vadis?
\$v Ilustrācijas.

5. Pakārtotās aprakstgalvas. Nosaukumu aprakstgalvu pakārtotās aprakstgalvas lieto, lai apzīmētu vienības un apakšvienības attiecības, un tām ir līdzīgas funkcijas kā priekšmeta aprakstgalvu apakšiedaļām. Līdzīgi kā apakšiedaļu, pakārtoto aprakstgalvu ievada atsevišķā apakšlaukā, ko apzīmē norobežotājs. Šajos pieturzīmju lietošanas noteikumos darbu nosaukumus autoru/darba nosaukumu ierakstos arī traktē kā pakārtotas aprakstgalvas. *Piemēri:*

610 20 \$a Yale University. \$b Library.
610 10 \$a United States. \$b Army. \$b Chaplain Corps.
600 10 \$a Shakespeare, William, \$d 1564-1616. \$t Sonnets.
630 00 \$a Bībele. \$p Jaunā Derība. \$p Marka evaņģēlijs.

Ja \$a apakšlauks ietver kvalifikatoru iekavās, aiz iekavām liek punktu. *Piemērs:*

610 10 \$a New York (N.Y.). \$b Dept. of Social Services.

6. Komatu lietošana pirms brīvi pievienojamiem terminiem un vārdkopām. Sk. A 362, 2.

